ECCLESIASTICA IN MATRIMONIUM POTESTAS DOMINICI GALESIJ RUBENSIUM...

Domenico Gallesio, Paolo abate cistercense Pancaldi

NAZIONALE
VITT. EMANUELE
13
21 G
36

ECCLESIASTICA
IN MATRIMONIVM POTESTAS
DOMINICI GALESII
RVBENSIVM EPISCOPI

Sacræ olim Congregationis Indicis Consultoris, & in Romanæ Sapientiæ Vniuersitate Sacrorum Canonum Professoris.

APOLOGEMA

Pro vetustissima, vniuersalissima, & Catholica doctrina. De iure Ecclesiæ in sanciendis legibus Fidelium matrimonium impedientibus, & dirimentibus, nec non in ipsis dispensandi

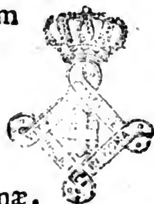
CONTRA

IOANNIS LAVNOII

Singularem, nouam, improbabilem, & omnium Oecumenicorum Conciliorum decretis, Sacrisq; Canonibus repugnantem doctrinam, expressam in Opere ab ipso Typis edito Anno 1674. Inscripto

REGIA IN MATRIMONIVM POTESTAS, Vel Tractatus de Iure Secularium Principum Christianorum in sanciendis impedimentis matrimonium dirimentibus.

Adsunt etiam contra eumdem Launoium

VINDICIAE

Pro Annatarum Iustitia, & Summa Diui Thomæ.

Romæ, Typis Tinassij. 1676. *Superiorum Permissu.*

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO

PRINCIPI

PALVTIO ALTERIO

S. R. E.

Cardinali Camerario.

DOMINICVS RVBENSIVM EPISCOPVS F.

MAgnum Iubilæi Annum clausimus, quem supremus in Terris Religionis, & Sacrorum Arbiter Clemens Decimus, re, & nomine Sanctissimus Pontifex, vt à sanctitate vnicè nuncupandum, ita sanctè omnibus exigendum indixit. Eum aperuit, deriuato à maioribus more, Auctoritas Vaticani, celebrauere pio concursu vota peregrinantium Prouinciarum, cumulauit piacularibus animorum thesauris indulgentia Cæli, & fidelis annalium labor auidæ consignabit æternitati. Ibunt nimirum ad memoriam gratissimam posterorum, inscripta monumẽtis ære perennioribus documenta virtutum, extimu-

lantibus aſſiduè Parentis Optimi, quà monitis, quà exemplis, quà expenſis, edita intra vrbem olim gentium Dominam, melius nunc rei Chriſtianæ Principem, & hoc maximè tempore generis humani capacem; cum excipiendis confluentium Turmis redacta in anguſtum amplitudine ingentium ædificiorum, ipſiſque vix mænibus Ciuitatis, atque pomerijs inſolitæ frequentiæ ſufficientibus, laxata fuerint ſpatia Ciuitatis; vt publico partim ære, partim priuato Nobilium ſubſidio, tum plurium ſodalitiorum apparatu ſplendido, ſed ſplendidiore famulatu, ac potiſſimum communis Paſtoris munificentia cæteris præeunte, paterent ſingulis opportuna hoſpitia, inſtruerentur confertæ adeo multitudini lauta conuiuia, ſubleuaretur, diuitum ſumptu aduenarum inopia; imò neque ſe aduenas, neque inopes iam eſſe meminiſſent, qui ſe non tantùm domicilio, menſaque recreatos à ciuibus, ſed in ipſo veluti ſinu hoſpitalis caritatis incluſos feliciter ſentiebant. Admirari nobis interea licuit affluentem vbique annonæ publicæ copiam, ſtabilitam ditionis vniuerſæ tranquillitatem, ſpectabilem Procerum omni ex parte præſentiam, præter additam ſimul Cæleſtibus Heroibus celebritatem altarium, & collectis tota Europa capitibus meritiſſimis oſtri dignitatem, & ipſis antiquæ ſuperſtitionis Theatris religionem: vt quando, increbreſcente in dies populorum acceſſione, prorſus euaſit Roma Orbis compendium, nouum quoque Cæli ſimulacrum, in Templis, in domibus, in aulis, in compitis, in profanis etiam

vete-

veterum ludorum arenis, effecta videatur. Tanta lustralis huius anni decora immortalibus paginis cōmendābit eloquentia Scriptorum vberior, ad præsentis æui gloriam, ad imitationem futuri. Alij quibus in pretio est seuerior literatura, prætermissis adeò sacræ, augustæque beneficentiæ venis,& plusquam ostijs Nili septemplicis per septem vrbis colles exundantibus,ad fontis,& capitis vsque latebras accedunt; dum in ea potestate asserenda, vnde tot salutaria præsidia in publicum effluxere,ingenium exercent, & calamū. Hos inter ausu quantumuis impari, & non passibus æquis, mea quoque pro viribus adrepsit industria, & iuribus Ecclesiæ vindicādis institit, in grauissima controuersia, sub exitum superioris Anni renouata. Sic opportuna fore visa sunt ea studia, quæ recurrentem anni sanctitatem sanctissimę causæ commodarent. Eadem opportuniore consilio ad vmbram Tuæ Purpuræ sponte iam conuolant Prin. Eminentiss. cuius apprimè vigili ministerio vsa est Sanctissimi Pastoris Prouidentia ad elaborandam nobis sanctioris anni prosperitatem. Dederas nempe olim Ecclesiasticæ Prærogatiuæ defēsoribus optati Patrocinij Tui certa pignora, strenuus ipse vel in tenero ætatis flore, sub primis honorum auspicijs, decoris, & iuris Ecclesiastici Propugnator. Iam tum à puluere Academiarum erudito ad curas communi bono excubantes, ideoque verè Romanas, maturè translatus,eminere inter alios cœperas,tam virtutis vi,atque Consilij,quàm dignitatis, & muneris gradu; non laudem solum omnium,sed ac-

cla-

clamationem quoque promeritus, in recognoſcendis Romanæ Cancellariæ formulis, in rationibus ditionis Pontificiæ adminiſtrandis, Apoſtolicæ Cameræ inter Præſules verſatus, dein ſupremus eius Auditor, donec celſiſſimum Purpuratorum in Senatum cooptatus, admotuſque Montisfaliſci Infulis, vbique adeo ſolicitam, vna cum eximia Integritate, ac Prudentia, operã probaſti omnibus, vt, qualem ſibi polliceri vix vllum audent, experiri Te vnum gauderent, adeuntibus facilem, comitate perbenignum, expeditum conſilijs, iudicio incorruptum, iuſti tenacem atque propoſiti, ac tam certa veri comprehenſione perſpicacem, quam publicæ ſalutis procuratione indefeſſum. Ideo tot Pontificibus, continuata ſerie rerum poſitis, atque in proxima Diuinitati Sede conſtitutis, Vrb. VIII. Innoc. X. Alex. VII. Clem. IX. mirificè acceptus, oſtendiſti non ex alieno arbitrio tam beneuola pẽdere ſuffragia, ſed Tuo ex merito; nec fortuitæ gratię deberi, ſed ſolidæ virtuti; nec extra te demum eſſe, quæ in te honorifica, vndique redundauerant, ornamenta. Iam à Sanctiſſimo Clem. X. in partem laboris, curæq; multiplicis adſcitus, nõ modo votis, præſagijſque noſtris, ſed tuis quoque virtutibus, ac te ipſo maiorem te præſtitiſti. Quam luculenta enim imagine repræſentas Optimi Principis, omniumque amantiſſimi propenſionem, atque mentem, nulla negotiorum intermiſſione cæteris viuens magis quam Tibi, & ad commoda populorum, ad accedentium vota, ad incolumitatem Reip. ad Sacri Principatus gloriam, & mundi Catholici quietem

in-

intentus animo ſemper, & præſens! Haud alia ingenij, amoriſque propenſione ſacram, hoc toto opere ſuſceptam, cauſam tueberis Eminentiſſime Princeps. Nam in Auctore quidem, nihil niſi obſequentiſſima erga tuam ſummam amplitudinem ſtudia, & erga parem Beneficentiam perinde grata reſpicias, velim. Ac dum ad Sacræ Purpuræ oſcula venerabundus aduoluor, omnem Tibi Cælitus fauſtitatem, atque in Te omnibus, precor.

Catholicis Lectoribus, & Veritatis Ecclesiasticę studiosis.

MAGNO Iubilei labente Anno humanæ redemptionis millesimo sexcent. Sept. quinto, quem Sanctum dicimus, quemque vt religionis, & sanctitatis maiestas, magis, magisque vivesceret, & altiùs eleuaretur Summus animarum Pastor, Princeps noster re, & nomine Clemens, huius nominis Decimus, cuius probitatis memoria apud posteros immortalitatem æquabit, haud ignarus, quod non videri potest Optimus, nisi qui est omnibus Optimis in sua cuiusque laude præstantior; vt Dominicas oues ad Diuinitatis solium securius perduceret, admirabili pietate, summaque in omnium ordinum homines benignitate, atqud Clementia, alijs non sibi Clemens, nullis, aut vigilijs, aut laboribus parcens, expansis cælestium indulgentiarum thesauris concelebrabat; ad catholicæ veritatis tranquillitatem euertendam, & sancta coinquinanda, in lucem prodijt Tractatus inscriptus Regia in Matrimonium Potestas quo Ecclesiastica, & laicalia Iura confunduntur, iniuriosis commentis lacerantur, vtrique, quod suum est, tollitur, quod non est tribuitur, quin imo laicali potestati conceditur, quod non sine graui Ecclesiastici Iuris iniuria, suique dedecore, suum facere nequit. Nouum hoc inter Orthodoxos, Etherodoxos vero vetus in Ecclesiasticam potestatem commentum, in fine millesf. sexcent. septuag. quarti Ioanne Launoio Authore e typis erupit. Inscriptio ipsa Operis qualitatem designabat; quod tamen ab aliquibus prædicari audissem, ad ipsum perquirendum curiositas impulit, diuque conquisitum in meas tandem manus incidit. Turbari fateor, confestim cæpi ipsum legendo, simulque dolere, quod in eo Ecclesiæ iura tam male haberentur; vnde eiusdem oppositiones, obseruationes, atque præmissas diligenter recognoui, & lentè examinaui, nec non cum decretis Sacrorum Conciliorum, Romanorum Pontificum Constitutionibus; Sanctorum Patrum dictis, historicis tàm sacris quàm profanis documentis, & ipsismet Cæsareis legibus contuli, sensumque ab Auctore elicitum, & in suis fontibus haustum accepi, sine odio, sine amore, sine inuidia expendi. Hunc vero ab Orthodoxa veritate omnino alienum, cum Etherodoxorum dogmatibus, impijsque imposturis conuenientem comperi; nec me moderari potui, quin stricto calamo, susceptoque studio à tot mendacijs Ecclesiasticam libertatem vindicarem, & calumnias nedum Ecclesiasticæ Iurisdictioni, sed & Catholicorum Principum potestati, & pietati impositas abolerem. Ad quod principaliter impulit modus, quò mordaci calamo à Launoio punguntur Patres, carpuntur DD. sugillanturque omnes Catholici Scriptores, docentes Ad ius Ecclesiæ pertinere,

tinere, instituere leges fidelium matrimonium respicientes, nihilque iuris in matrimonij essentialibus Laicos Principes sibi vindicare posse; *quasi neglexerint Canones, doctrinam corruperint, & ansam Etherodoxis dederint Catholicam veritatem calumniandi. Quæ quidem animum exulcerarunt, & ad refellendas huiusmodi calumnias à veritate alienas impulerunt. Ecquis credet omnes Sanctissimos Patres. Canones contempsisse, & ex eorum ignorantia lapsos esse? Scolasticos omnes Doctores eosdem despexisse, & minus reuerenter tractasse? Tridentinæ forsan Synodi aliorumque Oecuhumenicorum Conciliorum doctissimi Patres, & alij præclaræ sanctitatis viri contra Canones deliquerunt? Bellarminus, Baronius, & omnes Catholici DD. Canones neglexerunt, & repudiarunt? Num Canonum ignorantia à veritate deuiarunt? Persuàsum est mihi* Launoium *aut eos non vidisse, aut aliud egisse, cum legebat. Hæc inquam ad* Launoij *calumnias refellendas impulerunt, quod, fauente Deo, suismet argumentis, verbis, atque doctrinis perficere datum fuit, vtque verum fatear, nunquam putassem me in Aduersario inuenturum, quæ pro me aduersus eundem facerent, suumque Thema retortis iaculis euidenter confuterent; quod satis factum arbitror in præsenti Apologemate, adeo vt qui oculis abuti volunt, manibus palpare possint, quantum* Launoij *Assertiones à veritate catholica distent. Literarios hosce labores, quos ad rem Ecclesiasticam, Theologicam, Legalem, & Historicam in commune Catholici Orbis bonum confero, quibusque nil aliud præter catholicam veritatem intendo, duobus distinctos Capitulis, tibi propono, Amice Lector, in quorum primo, omnia habes, quæ inconcussum Ecclesiæ Ius in fidelium Matrimonijs ordinandis, constanter tuentur, atque demonstrant; In secundo verò* Launoij *argumenta reijciuntur: Quin contra ipsum eadem retorquentur. Habes itidem in hoc Opere contra eundem Auctorem:* Vindicias prò summa D. Thomæ, & Annatarum iustitia, *ex quibus quantum ipse in omnibus errauerit confestim agnosces, eiusque doctrina reprobata cum* D. Augustino lib. 3 contra Iulianum cap. 3. *contra ipsum exclamabis* Mira sunt, quæ dicitis, noua sunt, quæ dicitis, falsa sunt, quæ dicitis. Mira stupemus, noua cauemus, falsa conuincimus. *Ea igitur animi pietate, & in Sedem Apostolicam reuerentia hoc studium excipias, qua ex proprij instituti ratione sacris studijs incumbens Catholicæ Ecclesiæ indemnitati prè cæteris inuigilare, & consulere debeo, ad Nouatorum calumnias fugandas, & mendacia propulsanda hoc ipsum tibi expono. Hosce inquam sacrorum laborum fructus ex Oecumenicorum Conciliorum viridario, vna Catholicorum omnium Doctorum manu collectos, quo dantur animo ab omni fuco, & mendacio alieno, eodem accipias, quæque Catholico candore inde Ecclesiasticæ maiestati vtilia hauseris, ea ipsa in Deum Sapientiæ fontem,*

b *vnde*

vnde emanarunt, reuolue. Contra quæ si qui insurgant Liuidorum oculi, ipsos despicias, nam & ego, quod non rationabiliter disceptando, sed fallaciter eludendo, & à catholica doctrina cum Luthero, Caluino, alijsque impijs Nouatoribus declinando, calamum duntaxat perstringere possint, illorum inscriptiones negligam, ratus Catholicos Doctores aduersus illorum non minus impia, quàm ridicula commenta vna mecum dicturos, quod scripsit D. Aug. Epist. 118. ad Ianuar. Si quid tota per Orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare insolentissimæ insaniæ est. *Sacrorum Canonum, decreta, aliasque Apostolicas Constitutiones, quæ in hoc meo Apologemate leui manu tetigi, pleno calamo expendam, & vberius exarata exponam in meo Opere* Pontifices Legislatores, *inscribendo, cuius consilium, & ordinem proposui in litera ad Lectorem, præposita æditis Commentarijs ad omnes Ecclesiasticas sanctiones, quæ sub Rubrica restitutionis in Integrum habentur in Decretal. sext. & Clement. nec non ad Constit. S. M. Vrb. VIII. super præseruatione Iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, Personarumque Ecclesiasticarum à quibuscumque præiudicialibus insertis* Tractatui de Rest. in Integrum, *quem præcedenti Anno 1675. Typis euulgaui; Et quoniam promissæ editionis titulum, & præfati Operis distribuendi rationem, & ordinem, hoc vnum pandere impulit, vt Ecclesiastici Iuris, & Historicæ obseruationis Amatorum vota audirem; ipsos obsecrans, vt siquæ in eorum aluearibus delitescunt mella expromant, & vt quidquid in litterarijs Thesauris nondum in publicam lucem editum asseruant in totius Catholici Orbis vtilitatem effundant. Te enixè precor, Amicè Lector, vt præfatam literam attentè legas, Tuumquoque emendatrix consilium, & præclara quæque subsidia efflagito, spero, atque expecto. Vale, & Deum omnium bonorum Datorem cole. Ex Vrbe Æterna. Anno à salute parta Mil. Sex. Sept. sext.*

A R·

ARGVMENTVM OPERIS.

HAec Assertio. *In essentialibus matrimonij, quatenus est legitimus contractus inter fideles, sola Ecclesia leges impedientes, & dirimentes instituere, ac in ipsis dispensare potest*:

Omni æuo in Ecclesia, & schola semper fuit communis, ab Apostolis, à Summis Pontificibus, ab Oecumenicorum Conciliorum Decretis, ab Ecclesiæ Doctoribus, sanctisque Patribus ad praxim redacta, nec non à Theologis, Canonistis, ipsisque Neotericis Iuris Consultis communiter recepta. Rationes vero, fundamenta, & auctoritates proponuntur, & expenduntur in cap. 1.

Assertio opposita, idest: *Christianus Princeps sæcularis leges fidelium matrimonium impedientes, & dirimentes statuere potest.* Catholicæ Ecclesiæ praxi, Apostolicis Constitutionibus, Sacris Canonibus, Oecumenicorum Conciliorum Decretis, Sanctorum Patrũ dictis, & communi Theologorum, Canonistarum, ac Iuristarum voto repugnat. Eius vero Commenta, & in Ecclesiasticam potestatem iniuriæ reijciuntur in cap. 2. vbi *Ioannis Launoij* rationes, obseruationes, & argumenta, vti deuiantia à Sacrorum Conciliorum decretis, repugnantia Pontificijs Cõstitutionibus, & ab omni veritate aliena, suismet in ipsum retortis iaculis conuincuntur.

In Vindicijs pro Annatarum iustitia, concutiuntur, in hac parte *Ioannis Launoij* errores nec non quędam, quæ ex erudito, *F. Natalis Alexandre*, calamo incaute excidisse obseruauimus: vti correctione digna, & Sedi Apostolicę, iniuriosa, reijciuntur.

In Vindicijs pro summa D. Thomæ, auctoritatibus quibus doctissimus *F. Natalis Alexandre*, in Opusculo contra *Ioannem Launnoium* Typis edito Anno 1675. inscripto: Sũma D. Thomæ vindicata, summam Theologicam D. Thomæ, eiusdem Angelici Doctoris genuinum opus fuisse probat; additur irrefragabile testimonium *Ptolomei Lucensis*, qui fuit D. Thmæ familiaris.

Opera, & Tractatus ab Auctore, Typis Tinassij Romæ euulgati.

ORatio de Christi Ascensione habita in Sacello Pontificio coram Alexandro VII.

Oratio de Christi Ascensione habita in Sacello Pontificio coram Clemente IX.

Oratio habita pro aperitione studiorum in Vniuersitate Sapientiæ Romanæ inscripta: Sapientiæ Prototypon.

Oratio in Parentalibus Leonis X.

Tractatibus de restitutionibus in integrum.

Commentaria ad omnes Decretales, quæ habentur sub titulo de rest. in integrum, nedum in V. sed in VI. Decretal. & Clement.

Commentaria ad Bullam Vrban. VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ inferiorum Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum à quibuscunque præiudicialibus:

Commentaria ad c. Quidam cedendi de Renunc.

Vita, & Gesta Vrban. VIII.

Vita, & Gesta Alex. VII.

AVCTORIS VINDICIÆ
PRO
SVMMA DIVI THOMAE
ET PRO
ANNATARVM IVSTITIA
CONTRA
Obſeruationes Ioannis Launoij in Materia Simoniæ.

VINDICIÆ

Pro summa Diui Thomæ & Annatarum Iustitiá.

SVMMARIVM.

1 *HArum Vindiciarum causa exprimitur.*
2 F. Natalis Alexandre *laudatur.*
3 *Launoius non facile se purgare potest ab iniuria Sedi Apostolicæ illata in materia Annatarum.*
4 *Approbantur quæ scribit* Alexandre *de summa D. Thom.*
5 *Item approbatur generalis doctrina* Alexandre *in materia Annatarum, sed quædam specialiter reijciuntur.*
6 Ptolomeus Lucensis *probat summam fuisse compositam à D. Tho.*
7 R.P.D. Raymundus Capisucchius *laudatur.*
8 *Chron. manuscript. Ptolomei Lucensis habetur in Bibliot. Vaticana.*
9 *Ptolomeus Lucensis fuit fidelis, & exactus historicus.*
10 *Item fuit Auditor, & familiaris S. Thomæ.*
11 *Aduersus Annatarum exactiones debaccantur hæretici, nec non aliqui ex Catholicis.*
12 *Reijcitur decretum Concilij Basileensis de Annatis.*
13 *Vetustissimus est in Ecclesia Annatarum solutionis vsus.*
14 *Insanum est disputare de eo, quod per totum Orbem Ecclesia frequentat.*
15 *Reijcitur assertio* Alexandre *quod in exactione legitima Annatarum requiratur consensus Regum, & Prælatorum Regni.*
16 *In simoniacis quia prohibitis Papa à Simoniæ reatu eximitur, & ipso authorizante non committitur simonia.*
17 Michaelis Rabardei *doctrina de Annatis, fuit à Sede Apostolica damnata.*
18 *Decretum Concilij Constantiensis de impositione Annatarum recensetur.*
19 *Papa vti Dominus bonorum Ecclesiasticorum, ipsa bona vni tollere, & alteri dare potest.*
20 *Reges non possunt se immiscere in exactione Annatarum.*
21 *Non omnia acta in Constantiensi Concilio sunt legitima, quæ verò sint recensentur.*

22 *Pa-*

22 *Papa ex bonis Ecclesiasticis decimas Regibus concedit.*
23 *Pragmatica sanctio S. Ludouici ab Alexandro relata est, merum commentum, sancto Regi iniuriosum.*
24 *Cardinalis Bellarm. laudatur.*
25 *Concilium Basileæ vti schismaticum reijcitur.*
26 *Pragmatica Sanctio contra Annatas nedum à Sacris Concilijs sed ipsis regijs ordinationibus, vti corruptela reijcitur.*
27 *Reijcitur* Cosma Guymler *Annatarum exactionem improbans.*
28 *Item reijcitur* Duaren.
29 *Ioannis Gersonis pietas, & doctrina commendatur.*

VINDICIAE

Pro Summa Diui Thomæ.

ADuersus alteram tuam Lucubrationem, inscriptam: *Veneranda Romana Ecclesiæ circa simoniam Traditio.* dum calamum
1 admouere studeo, doctissime *Launoi*, (quòd *Obser.* 8. in dubium reuoces: *An summa D. Thomæ, eiusdem Angelici Doct. genuinum Opus sit.* nec non *Obseru.* 12. *& seqq.* de Annatis agens, à vero aberrans, multa Catholicæ Ecclesiæ iniuriosa scribas) per-
2 strictum inuenio ab erudito Viro *F. Natali Alexandre*, quem inter grauissimos, & Sapientissimos Sac. Facultatis Parisiensis Theologos, & sanctissimi Prædicatorum Ordinis Magistros meritò adscriptum, satis vbique testatur, ab ipso nuper Parisijs Typis euulgatum Opus, inscriptum, *Summa D. Thomæ Vindicata*, mole quidem paruum, sed doctrinæ pinguedine magnum. Dum inquam me quoque tibi in præfatis aduersarium exhibere aggredior, calami progressus comprimere cogit eruditissimus *Alexandre*, qui in prima parte dicti sui operis, tuam circa summam D. Thom. Dubitationem satis euidenter excludit. In secunda verò inscripta, *Contra Lanonianas circa simoniam obseruationes Animaduersio*. Tuas in materia Annatarum iniurio-
3 sas in Ecclesiam Romanam calumnias, aperto errore conuincit, dicens *pag.* 69. *simulet quantum poterit suam in Sedem Apostolicam reuerentiam Launoius, ab iniuria ipsi illata in Pio, Innocentio, cæterisque Pontificibus, non facile se purgabit.*
Quamobrem his quæ acuto stylo & diserta methodo, plenoque
4 calamo de summa D. Thom. *Alexandre* tradit, in omnibus me subscribo; & tot sapientissimis, ac vetustissimis, celeberrimorum

rum Scriptorum monumentis, alijſque incontrouertibilibus rationibus, & argumentis, quibus *Alexandre* innititur, vel vnicum ei ignotum teſtimonium addam, cuius authoritas ſufficit ad obſtruendum os præteritorum, præſentium, & futurorum, ne in hac parte amplius muſſitare audeant. In his verò, quæ de Annatis ſcribit, licet generalem ab *Alexandre* propoſitam doctrinam approbem, qua cum communi Orthodoxorum om-
5 nium DD. ſententia contra *Launoium*, Annatas ad ſimoniacam hæreſim non ſpectare tam euidenter propugnat, vt qui oculis abuti volunt, manibus palpare poſſint: Quædam tamen quæ habet, Sac. Conciliorum decretis, & Eccleſiaſticis Conſtitutionibus exdiametro repugnantia, approbare nec poſſum, nec debeo, ſed pijſſimum atque doctiſſimum *Alexandre* admoneo vt quæ incautè exciderunt e calamo, confeſtim colligat, & corrigat.

6 Ad rem ergo deueniens, ne hæſitandi inpoſterum locus amplius remaneat vtrum Summa D.Thomæ genuinum eiuſdem Angelici Doct. opus fuerit, præter tot ſapientiſſimos, & vetuſtiſſimos ſcriptores, quorum auctoritate, hanc veritatem, ab omni calumnia vindicat *Alexandre in Opuſc. inſcrip. ſum. D. Tho. Vindic.* Irrefragabile *Ptolomei Lucenſis* eiuſdem Angelici Doct. familiaris teſtimonium exhibeo, vt ipſe teſtatur in ſuo *Chronic. M.S. Summorum Pontificum, & Sac. Doct. atque Principum*, vbi etiam tradit *D. Thomam ſententiarum Libros* Alex IV. ſedente conſcripſiſſe. *Summam* vero *Theologicam* tempore Clem. IV.

7 Hoc Ptolomei Lucenſis inſigne teſtimonium tot grauiſſimis Scriptoribus hucuſque ignotum ab obliuionis tenebris eduxit ſapientiſſimus, & eruditiſſimus P. Raymundus Capiſucchius, Ordinis Prædicatorum decus, Sacri Palatij Magiſter, morum ſuauitate, diligentia, Hiſtoriarum cognitione, ſacra eruditione, & Theologicis diſciplinis adeò inſignis, vt virtus, & gloriam primum ſibi in eo locum certatim contendant, vtraque Amoris vtraque ſingularis æſtimationis illicium. Vir ſane doctiſſimus, Maiorum ſuorum ſplendore illuſtris, ſed præclaris ingenij ſui dotibus ſupra genus ipſum emicat, vt aperte colligitur ex eruditiſſimo Opere ab ipſo Typis euulgato, cuius Titu-
8 lus eſt *Controuerſiæ Theologicæ*; In quarum *Appendice à pag.* 10. vſque *ad* 31. validiſſimis rationibus, & argumentis demonſtrat D. Thomam ſummam Theologicam compoſuiſſe. Quam veritatem ab omnibus commentis atque calumnijs vindicat irrefragabili *Ptolomei Lucenſis* teſtimonio, quod deſumptum tradit ex eius *Chronic. M.S.* quem Codicem ex inſigni Bibliotheca

Eminentissimi D. Cardinalis Francisci Barberini, eiusdem integerrimi, pijssimi, & doctissimi Principis benignitate, ipsi concreditum, singulari diligentia, & attentione pervoluisse testatur *pag. 15.* vbi cum *Francisco Maria Florentino lib. 1. Memo Comit. Matildæ*, notat *Ptolomeum Lucensem* fuisse fidelem, et exactum historicum rerum sui temporis *Pag.* vero, 21. eiusdem *Ptolomei* verax testimonium considerans, eiusdem verba refert, quæ & ego ipse perlegi *in Chron. originali M S.* eiusdem *Ptolomei Lucen.* qui asseruatur in Bibliothec. Vaticana.

9

10 Loquens enim *Ptolomeus Lucensis de summa D.Thomę*, ab ipsomet Angelico Doct. *D.Thom.* conscriptam fuisse tradit post conscriptos sententiarios ad Annibaldum, tempore Clementis IV. vt expresse colligitur, ex his quæ notat idem *Ptolomeus* in d *Chron. lib. 22. cap. 39.* ibi: *Huius tempore* (Clement. scilicet IV.) *dictus Doctor* (S.Thomas) *scripsit summam, quam in tres partes diuisit, videlicet naturalem; quia ibi deffinit de naturis rerum, & primo de diuina essentia, & secundo de rebus creatis. Secundam partem vocauit moralem, quam diuisit in duo Volumina. Vnum volumen accepit in vniuersalibus materijs, quę & primę, & secundę vocantur, respectu philosophiæ moralis. Alia vero pars speciales materias continet virtutum omnium, & vitiorum: tota fundata, & ornata Philosophorum dictis, & rationibus, ac Doct. SS authoritatibus, quam secundam secundæ respectu eiusdem materiæ appellamus. Tertia autem pars summæ, quæ est quartum Voluмen Sacramentalis vocatur, quia in ea de Sacramentis agitur, & Incarnatione Verbi; & vltima pars dicitur, quia vltimo facta, siue quia finis est aliarum. Istius ergo summæ tres partes, quasi scripsit tempore huius Pontificis, & vacationis sequentis, quę fuit spatium duorum annorum, quia computantur in vacatione tres menses, cum iam peruenit Viterbium, à tempore suæ creationis.* Hæc *Ptolom.* qui *lib. 23. Chron. cap. 11.* addit *D.Thom. tertiam part. sum.* conscripsisse tempore *Greg. X* ibi: *Hic Doctor tempore huius Pontificis scripsit vltimam partem summæ, quę Sacramentalis vocatur, quia de Sacramentis ibidem agitur, & de Incarnatione Verbi, in qua articuli fidei continentur secundum ipsius humanitatem, sed non compleuit morte præuentus*: Hæc *Ptolom.* Qui cum fuerit D.Thom. Auditor, & familiaris, eius testimonium concludenter probat omnisque imposterum hæsitandi vmbra sublata remanet proue ex doctissimo *F.Vincent.Ferre* plena manu docet nunquam satis laudatus *Mag. Capizzucchius in d. Append. loc. cit.*

VIN-

VINDICIAE

Pro Annatarum Iustitia.

11 Non me latet aduersus annatarum exactiones non solum protestantes hæreticos debacchari, vt refert *Paul' Grisald. in decis. Fid. Cathol. verb. Annata*. Sed quamplures etiam ex Catholicis ipsas impugnasse; quodque admirationem auget, vel vt melius dicam in scandalum rapit, Patres quoque pro ge-
12 nerali Synodo Basileæ celebranda, congregati, hac de re detestabile decretum, quasi hostiliter promulgarunt. Vnde & *Launoius* Annatarum impositionis, & exactionis impugnandæ argumentum sumpsit, contra quem licet doctissimè insurrexerit *Alexandre*. in sua, *Contra Launoianas circa simoniam obseruationes, Animaduersione*, *Parisijs Typis vulgata* Anno 1675. Grauissimorum Doctorum auctoritate, Ecclesiasticis Constitutionibus, SS. Patrum sententijs, Romanorum Pontificum, & Sac. Conciliorum decretis, Annatarum tam falsam, quàm odiosam notionem à *Launoio* confictam, conuellens; nonnulla tamen reijcienda se offerunt, vti Libertati Ecclesiasticæ iniuriosa, quæ ex *Alexandre* calamo inaduertenter excidisse arbitror, cum alias, & in hac parte, & in reliquis suis disertationibus, sanam semper doctrinam docuerit.

Generali igitur doctrinæ, qua eruditus *Alexandre* Annatarum iustitiam euidenter propugnat, me subscribo. Tam diuturnus
13 enim, vt testatur *Felin. in cap. ex parte il 1. num 4. de offic. deleg* est harum solutionum vsus in Ecclesia, vt illius principium ignoretur, vnde maiori non indiget defensione, & ad reijciendum quæ calumniosè inferunt Romani Pontificis potestati infensi, sufficiant quæ ex *Thom. Campeg. de Inst. Annat.* & à doctissimo *Anton. Mass. Galess. de Annat.* pleno, & erudito calamo de more tradit, & docet R. P. D. *Fagnanus in com. ad 5. lib. Decret. cap. Præterea ne Prælat. vices suas, à num. 14. vsque ad finem eiusdem cap.* vbi cum euidenter probet vetustissimam annatarum originem in Ecclesia, ex hoc efficax, & inconcussum iustitiæ annatarum fundamentum oritur. Impium siquidem esset tot Sanctissimos Pontifices, tot Sacra Concilia iniustitiæ, & impietatis insimulare. Vnde scripsit *D. August. epist. 118. ad Ianuar. Si quid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolentissimæ insaniæ est* Consuetudinem verò Romanæ Eccle-

ſiæ, præualere authoritati cuiuſcumque Doctoris, docet *D. Thom.* 2. 2. *q.* 10. *art.* 12.

Generali inquam doctrinæ, pro annatarum iuſtitia, ab *Alexandre* propoſitæ, me ſubſcribo; Reijcio tamen ſingularem con-
14 cluſionem, quam proponit *pag.* 78. vt citra Simoniæ notam Romanus Pontifex Annatas exigere poſſit: ibi: *Annatas itaque citra calumniam, & Simoniæ notam Sum. Pontifex recipere poteſt, & exigere, Regum, & Eccleſiarum cuiuslibet Regni accedente conſenſu.*

Dicere quod Papa citra Simoniæ notam imponere & exigere non poſſit Annatas, niſi Regum conſenſus accedat, eſt propoſitio temeraria; Omnium Sacrorum Conciliorum decretis & Eccleſiaſticis Conſtitutionibus expreſsè contraria. Vtque verum fatear, haud ſcio, quo iure *Alexandre* tunc ſolum a Simoniæ nota Annatas liberet, ſi Regum, & Eccleſiarum cuiuslibet Regni accedente conſenſu exigantur, prout aſſerit *pag.* 74. in §. *mens eadem* inhærendo Pragmaticæ Sanctioni, quam dicit S. Lu-
15 douici. & *pag.* 78. in §. *Annatas itaque.* Memoriæ recurrit, quod Canoniſtæ, cum Theologis de Simonia loquentes, ad ſolutionem quæſtionis; Vtrum in Curia Romana committatur Simonia, cum hac diſtinctione procedunt. Aut agitur de his quæ ſunt Simoniaca, quia ab Eccleſia prohibita, vt emere, vel vendere beneficia Eccleſiaſtica; aut de his, quæ ſunt prohibita quia Simoniaca, vt vendere, vel emere Sacramenta. Semper didici, quod in primo caſu, nimirum vbi agitur de his, quæ ſunt Simoniaca, quia ab Eccleſia prohibita, ad quod genus non niſi referri poteſt impoſitio, & exactio annatarum, Simoniam non committi, quoties fiat authorizante, & ſciente Papa, & patet ex not. *in cap. fin. de Simon. in c. propoſuit. de conceſſ. præbend. in cap. A nobis de Decim. in cap. non debet de conſang. affinit. in cap. Præterea. Ne Prælati vices ſuas.* & plena manu docent *Canoniſtæ in Comment. ad Canones præfatos*, ſignanter doctiſſimus *Fagn.* Quamobrem vno ore cum Theologis, & Canoniſtis, docent ipſi Neoterici Iuris Conſulti, quod tradentes aliquid temporale pro re ſpirituali, cuiuſuis ſint ſtatus, gradus, & conditionis, ſimoniæ crimini obnoxij remanent; Solus Papa ab hoc reatu eximitur in Simoniacis, quia Iure Eccleſiaſtico prohibitis, vt latè docet *Fagn. in cap. ex parte num* 22. *de offic. deleg. & in cap. cum pridem num.* 5. *de paſtis.* pleno calamo tradit *Bonac.* alios referens *de Simon. diſp.* 1. *q.* 7. §. 2. *prop.* 2. Nunquam audiui, & nouū erit apud Catholicos DD. quod Regum conſenſus vim habeat purgandi actum alias ſimoniacum à ſimoniæ nota. Dicat que-

lo

so *Alexandre* vbi hæc didicit. Doceat vnde tam impium, & falsum commentum hausit; Apud sacræ suæ Religiones Doctores talia profectò non inueniet. Et *Michaelis Rabardei* doctrina,
16 quòd in suo Libro inscripto: *Optat Gall.* inter alias impias assertiones, *sect.* 4. *numer.* 7. *fol. mihi* 91. Annatarum exactiones, à laicis Principibus in suis Regnis, prohiberi posse doceat, damnata fuit in S. Tribunali Inquisitionis nigrumque Theta super eius librum impositum, vt testatur *Diana in Apologia* contra *Rabard.* inserta *in Tract. de Immunit.* vbi *tract.* 2. *resol.* 339. *per tot.* in materia Annatarum eiusdem *Rabardei* commenta reijcit.
17 Agnoscat igitur *Alexandre* nullo iure sancitum reperiri, quod vt Annatarum exactio à Simoniæ labe immunis euadat, Regum, & Ecclesiasticorum, cuiuslibet Regni consensus exigitur. Quod etenim attinet ad consensum Ecclesiasticorum. Non me latet *Constantiensis Concilij decretum sess.* 43. quo dicit *Alexandre* Martinum V. declarasse se nullatenus Annatas in aliquo Regno impositurum, nisi de consensu Prælatorum cuiuslibet Regni. Sed esto, quod constet de auctoritate & legitimitate huius decreti ex hoc tamen nihilominus deduci non potest quod Prælatorum consensus, Annatarum exactionem à Simoniæ nota immunem faciat, & quod Papa sine præfato consensu annatas licitè imponere & exigere non valeat. Nam quamuis attento *decreto Constant. Concil.* absque iusta, & rationabili causa, & sine consensu Prælatorum cuiuslibet Regni Annatæ imponi, & exigi non debeant: dici tamen non potest, quod Papa irrequisito consensu Prælatorum cuiuslibet Regni annatas licitè imponere, & exigere nequeat. Nam cum Papa independenter à quocumque
18 alio sit Dominus, & Administrator bonorum Ecclesiasticorum, ex iusta causa potest ipsa bona vni tollere & alteri donare, iuxta commmunem DD. sententiam, quam docent *Trullench. in Decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 5. *num.* 1. *Dicastill. de Iust. & Iur. lib.* 2. *tract.* 2. *disp.* 1. *dub.* 8. *num.* 100. *Less. de Iust. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 19. *&* 20. *Molin. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 29. *concl.* 2. *Caietan.* 2. 2. *q.* 43. *num.* 105. *art.* 8. *col. de redditibus cap.* 23. *cum alijs ab ipsis relatis.*
19 Hinc etiam euidenter constat Papam ad sui, & Romanæ Curiæ inseruientium sustentationem, ex bonis Ecclesiasticorum, annatas exigere; nulloque pacto in his Reges se immiscere posse, cum agatur de re à laicali iurisdictione omnimodè segregata, & cuius dominium, seù potiùs administratio pertinet ad Papam.

Dixi, sed esto quod constet de validitate dicti decreti Concil.

Constantiensis. Irrita enim ac nulla fuisse acta eiusdem Concilij *ex Card. Albano, Turrecrem. Card. Iacob.* tradit *Fagn. in cap. significasti num.* 22. *de elect.* Quamobrem Martinus V. illa duntaxat Constantiensis Concilij decreta confirmauit, quæ ad fi-
20 dem pertinent vt legitur in *sess.* 45. *& vlt. eiusdem Concil. vers. Quibus sic factis tom.* 3. *Concil. p.* 2. *pag.* 994. Vnde sequitur cætera, in sua infirmitate permansisse. arg. *cap. nonne de præsumpt. l. cum. præter. ff. de Iudic. Fagn. vbi supra dicto nu.* 22. *in fin.* Et consequenter nihil iuris ex ipsis desumi posse.

Quod vero attinet ad consensum Regum, in quo grauiter errat *Alexandre* cum Laici Principes, nomine Episcoporum neque debeant, neque includi possint, & illorum iurisdictio sit ab Ecclesiastica distincta. Iam patet neque attento dicto decreto Constant. Concilij Reges, & alios Laicos Principes quicquam Iuris in Annatarum exactione, vel prohibitione sibi vindicare posse. Quin ipsos Imperatores, & Reges, vt Ecclesiasticarum opum auxilio, Catholici Orbis defensioni securius vigilare, & Babarorum Tyrannidem propulsare possent Papæ auctoritatem & factum implorasse constat. Qui proinde si ex iusta causa bona interdum Ecclesiastica Laicis Principibus concedere potuit, & potest, vt diserte tradit *Trullench. in decal. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 12. Et ideo Imperatori, nec non Hispaniæ, & Galliæ Regibus ex bonis Ecclesiæ decimas concessit, vt obseruant *Castilo Sotomaior de Tertijs cap.* 10. *num.* 6. *Valboa de Magroneio lect. salmat. tom.* 1. *ad cap. causam de præscrips. num.* 12. *&* 13. Quanto magis sibi ipsi bonorum Ecclesiasticorum fructus, Papa applicare poterit. Quod si quandoque Annatarum exactio suis Regnis onerosa Principibus videatur, ipsam vti quid ab illorum iurisdictione distinctum, neque prohibere debent, neque possunt; sed ad Romani Pontificis Clementiam, paternamque indulgentiam, pro moderatione humiliter recurrant, vt erudite pluribus relatis contra *Rabard.* aduertit *Dian. de Immunitat. tract.* 2. *resol.* 339. *in fin. num.* 5.

Exemplum Pragmaticæ Sanctionis S. Ludouici Francorum Regis, vt ait, *Alexandre* editæ anno 1268. cuius verba refert
21 *pag.* 74. quoad Regum consensum eidem errandi causam dedisse ad literam conuincunt, quæ ipse colligit ex dicta Pragmatica sanctione ibi: *Ex quibus colligi potest Annatas, aut similia onera imponi posse Ecclesijs a Sum. Pontif. cum istæ conditiones concurrunt, nempe causæ æquitas, pietas, necessitas, & assensus Regum ac Episcoporum.* In tam grauem tamen errorem non incidisset

si rem

si rem maturius perpendisset, iurisdictionis defectum considerasset, & S. Ludouici in Romanam Ecclesiam extra quam salus dari non potest pijssimam reuerentiam, Romanoque Pontifici enixam obedientiam considerasset; vel ex hoc supposita S. Ludouici pragmaticam sanctionem corruptam agnouisset, prout contaminatam fuisse cum Sanctissimi Regis iniuria, aduersus Iura Sedis Apostolicæ, & libertatem Ecclesiasticam infartis plagulis, queritur *Genebrardus lib. de Sacr. elect. iur. cap. 7.* & plene constat ex his, quæ tradit *Raynaud. in Lucubr. de Bono Eccles. male siue dispensatis lib. 2. sect. 1. c. 10. n. 21. pag. mihi 244.*

22 Non profecto in hunc errorem incidisset *Alexandre*, si ad exemplum pragmaticæ sanctionis S. Ludouici, vidisset, quæ respondet *Card. Bellarmin.* dignitate, pietate, doctrina, & integerrima Vitæ innocentia Emientissimus, in *Apologia* contra Regem Angliæ *cap. 6.* vbi sic ait: *Addit postea S. Ludouicum Regem publica pragmatica sanctione omnes Curiæ Papalis exactiones intra Regnum suum probibuisse, & citat ad marginem, ex arestis Senatus Parisiensis. Ego vero legi quidem apud Nicolaum Gallum inter alias S. Ludouici ordinationes hæc verba. Item exactiones, & onera grauissima per Curiam Romanam, Ecclesiæ Regni nostri imposita, vel impositas, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum existit, siue etiam imponendas, aut imponenda leuari aut colligi nullatenus volumus, nisi pro rationabili, pia; & vrgentissima ineuitabili necessitate, & de spontaneo expresso consensu nostro, & ipsarum Ecclesiarum Regni nostri. Et fortasse hæc eadem verba habentur in aresto Senatus Parisiensis, quod mihi notum non est. Cæterum legi Pragmaticam Sanctionem eiusdem S. Ludouici, quæ habetur ad finem Tom. 6. Biblioteca SS. Patrum æditæ Parisijs 1589. vbi habentur eædem ordinationes, demptis verbis suprascriptis, quæ videntur postea addita in odium Ecclesiæ Romanæ. Legi etiam similes ordinationes, tum apud Paulum Emilium, tum apud Robertum Guagninum in Vita* S. *Ludouici, & verba illa à Nicolao recitata non reperio. Sed contra potius legi apud eosdem Auctores S. Ludouicum Romanæ Ecclesiæ Pontificibus Innoc. IV. Alex. IV. Vrban. IV. Clem. IV. quorum temporibus vixit addictum & obedientem fuisse. Nam Innoc. IV. in Concil. Lugdun. excommunicanti, & deponenti Imperatorem Fridericum, asserit S. Ludouicus, atque vt verbis Aemilij vtar: se viresque Regni sui, ac consilium sacrosanctæ potestati tutando paratum esse professus, Innocentij causæ dignitatem roburque addidit. Et infra. Inter ea Francus S. Ludouicus, auctoritate nominis Franci tegens Pontificem, sacram insuper militiam in barbaram religionem professus erat. Denique in*

Vita

Vita S. Ludouici, quæ extat apud Laurent. Surium, a Confessario eius, vt creditur scripta, inter alia monita, quæ sanctus moriens filio suo Regnoque hæredi dedit, hæc verba habentur: semper sis addictus, & deuotus Romanæ Ecclesiæ, eius Pontifici, haud secus, atque spirituali Patri, te morigerum præbeas. Huc vsque *Bellarm.*

Non denique placent, quæ tradit *Alexandre pag.* 72. de Synodo Basileensi, dicit enim *Basileæ Concilium sess.* 12. *&* 21. Annatas, vti Simoniacam hæresim proscripsisse, deinde subdit; in Basileensi Synodo de Annatarum iustitia dubitatum non fuis-
13 se, vnde in hac parte reprobata Basileensis Concilij decreta, approbat, ipsa ab iniustitia excusare studens. Certum puto non omnia, quæ in quibusdam decretis illius Basileensis editionis ab Auctoribus aduersus Annatas conscripta habentur, fuisse Concilij verba, sed vt optimè notat *Genebrard. lib. de Sacra. elect. iur. cap.* 7. fuisse assumenta Regiorum Ministrorum sub Carolo VII. quod & idem existimat *Campeg. Opusc. de Inst. Annat.*: in Basileense Concilium id circo conclamans. Negari tamen non potest, quod decretis Basileensis Concilij Annatarum iustitia præmatur, vt bene notat Fagn. in cap. præterea. *Ne Prælat. vices suas num.* 58. *&* 59. vbi refert verba orationis, quam de annatis habuit *Petrus de Monte* ab Eugenio IV. Legatus missus ad Henricum VI. Angliæ Regem, quibus nulla aptior, & efficacior solutio dari potest, is, quæ exaduerso vti desumpta ex Basileensi Concilio, obicij solent. A Sanctorum Patrum laudabili enim more longe Basileæ Synodum declinasse aduertens *Petrus de Monte* ait: *Legat quicunque voluerit eius Canones, & decreta; animaduertat eius actiones, & opera: per pauca certe inueniet, ex zelo fidei & charitatis feruore processisse, aut ad vtilitatem publicam emanasse; sed omnia plena sunt odij, diffidij, & ambitionis; omnia nedum ad debilitationem, sed ad subuersionem supremi capitis Ecclesiæ, quorumdam machinationibus ordinata*. Hinc est quod Angli iniustum illud Basileensium decretum acceptare recusarunt. Hinc Æneas Siluius, postea Pius II. qui in minoribus agens Basileensi Synodo adhæsit, ad Pontificatum euectus Constitutionem edidit contra detrectantes soluere annatas, quæ Constitutio refertur in altera *Constit. Innoc. VIII.* quæ incipit *Apostolicæ Bullæ.tom.* 1. *pag.* 376. Hinc itidem est, quod nihil eius auctoritate vrgetur Annatarum impositio, & exactio, præsertim quia inter reprobata Concilia, Basileense recensetur, vt plene testatur *Raynaud. dicto lib.* 2. *sect.* 1. *cap.* 10. *numer.* 21. Anno siquidem 1431. pro reformatione morum tam Clericorum, quam Laicorum, & contra Hussitas, aliosque

Hæ-

Hæreticos Basileense Concilium inchoatum fuit. Primum a Martino Quinto indictum Papiæ, sed ob pestem ibi grassantem, Senas traslatum, & inchoatum: deinde ab Alfonso Aragoniæ Rege interruptum, in fauorem Imperatoris, qui illud in Germania celebrari cupiebat, continuatum fuit Basileæ Eugenio Quarto sedente, vbi Sigismundus Imperator interfuit; præfuit primo Iulianus Card. Cæsarius Legatus Apostolicus, & post eius reuocationem Ludouicus Card. Arelaten. Perductumque fuit vsque ad Annum 1442. Sed inter improbata Concilia recensetur, nam, vt optime aduertit *Fagn. in cap. significasti de elect. num.* 17. etiamsi ab initio Concilium Apostolica authoritate congregatum fuerit; attamen si postea per Romanum Pontificem dissolutum, aut alio translatum fuerit, ex eo tempore acephalum, & schismaticum remanet, nec fit amplius Concilium, sed Conciliabolum. *Cap. Clericus* 24. *qu*, 3. *cap. submittitur dist.* 21. Et definitum fuit in Lateran. Concil. Sedente Leon. X. celebrato sess. 11. quod habetur *tom.* 4. *Concil. part.* 2. *pag.* 120. Vnde præfatus Card. Iulianus Cæsarinus, qui ab initio fuerat Sedis Apostolicæ Legatus in Concilio Basileensi post illius dissolutionem, seù translationem factam ab Eugenio IV. differens cum Ænea Syluio, postea Pio II. illud non Ecclesiæ Synodum dicebat, sed Sathanæ, & Ministrorum eius synagogam, vt testatur ipsemet Pius II. in sua const. edita 6. Calendas May 1463. recensita in 1. *tom. Bullar pag.* 322. Quæ incipit: *In minoribus agentes*. Sic igitur cum dubitari non possit, vt aduertit *Fagn. in dict. cap. significasti num.* 25. *&* 26. Basileense Concilium, nedum post translationem, sed etiam ante translationem omnibus non fuisse legitimum, & vti Conciliabolum à Later. Concil. sub Leo. X. sess. 11. improbatum fuisse, vt etiam testatur *Spond in Auct. Chronol. Ann.* 1431. nulla vis fieri, nullaque auctoritas desumi potest ex decretis, ex eius Actis desumptis, solumque attendi debent, quæ à Nicolao V. confirmata habentur. Nam cum Felix V. Antipapa Schismaticus ad vnitatem Ecclesiæ componendam, hortatu Friderici III. Imp. pseudo Pontificatum resignasset, & omnia Acta Basileensis Conciliaboli suo ipsius iudicio quasi improbasset. Nicolaus V. pacis gratia, illas Constitutiones approbauit, cęteris reiectis, quæ de beneficijs Ecclesiasticis promulgatæ fuerant. Vt patet ex eius Bulla edita 14. Calend. Iulij 1449. Dat. Spoleti, quæ habetur inter Acta Basileensis Concilij *tom.* 4. *Concil. part.* 1. *pag.* 196.

Euerso verò, & sublato fundamento decreti Concilij Basileensis

ensis de Annatis, consequenter & cætera super ipso exędificata corruunt prælertim pragmatica Sanctio Gallicana, vt notat *Fagn. in dict cap. Præterea, ne Prælat. vices suas nu.62.* Qua & contaminatam cum Sanctissimi Regis Ludouici Iniuria, dolet, & quæritur *Genebrard.* ex notat per *Raynaud. in Lucubr. de bon. Eccles. lib.2. sect 1. cap.10. num.21.* Vnde testatur *Fagn.*
24 *dict. num.62.* Pragmaticam illam sanctionem, vtpote Regni Franciæ corruptelam, tempore schismatis, Caroli VII. auctoritate, à potestatem non habentibus, cum maximo animarum periculo, & scandalo, dignitatisque Apostolicæ detrimento, & vilipendio promulgatam, anno 1438. Die 7. Iulij in Bituricensi Concilio; tanquam schismaticam à Ludouico XI Francorum Rege abrogatam, & abolitam fuisse; prout constat ex literis patentibus abolitionis relatis *tom.4. Concil. p.1. pag.16* Quod idem factum fuit à Parlamento Franciæ, vt in litteris cassationis, quæ habentur *eod. tom.4. Concil. pag.107.* Nec non ab Eugenio IV. Nicolao V. Pio II. & Leone X. in Lateran. Concil. vt patet ex eius *Constit.* edita 14 kalend. Ianuar. 1516. in 11. sess. quæ incipit. *Pastor æternus*, & habetur *eod tom 4 pag 33. & 120.* Ipsamque Romanos Pontifices non secus, ac perniciosam hæresim execratos fuisse, constat ex notis ad Bituricense Conciliabolum, recensistis in *dict. tom 4. Concil. pag.*
25 410. Venenum quod hauserat in Bituricensi Conciliabolo ructauit *Cosma Guymer in sua Gloss. ad pragmaticam sanctionem in tit. de Annatis.* Vtque gratiam aucuparetur Prælatorum Galliæ, qui in Basileensi synodo contra annatas præualuerant, & pro illius pragmaticæ reuocatione citabantur in Lateranensi Concilio à Iulio II. conuocato, composuit glossam textui non dissimilem, cum vtrumque manauerit ex eodem fonte liuoris, & odij in Romanos Antistites. Quantumque *Guymier* Sedi Apostolicę, & Romani Pontificis potestati insidieret clare patefacit suis dictis, seù potius maledictis, vt bene aduertit *Card Simonetta tract, de reser. quæst 62.* ibi: *Non omitto, quod quidam Doctor Gallicus in quodam opusculo super pragmaticæ sanctione, infensus Pontificiæ potestati, &c.* Verum contigit illi, vt bene notat *Fagn. in dict cap. Præterea. Ne Prælat. Vic suas sub num 63. §. Sed quantum in fin* quod semper euenire solet impugnantibus veritatem, vt plura sint mendacia, quam verba. Quantis verò calumnijs, & mendacijs abundet *Guymier* euidenter demonstrat *Fagn in dict. cap præterea à num.63. vsque ad 75.* Vi-
20 dendus etiam *num 99.* vbi *Duareni* commenta reijcit, qui in *Tract de benef. lib.6. cap.3.* Annatarum exactionem exterminare

cona-

conatur. Defensionem etiam Annatarum cōtra *Duarenum*, quem sequuntur eiusdem fatinę homines *Tobias Peuxmester de Iurisd. lib. 2. cap. 3. num. 37. & seq. Theodor. Reinkingk de Regim. sacul. & Eccles. lib. 3. class. 1. cap. 8. nu. 25.* habetur apud *Filluc. tom. 1.*
27 *tract. 41. tit. 6. num. 54.* Vtque cætera prætercam, Annatarum tam falsa, quàm odiosa notio post alios DD. Gallos à *Launoio* conficta, *Ioannis Gersonis* testimonio palpabiliter concutitur, cuius authoritas tanta semper fuit in Gallicana Ecclesia, & in Parisiensi Accademia, vt Sacra facultas Parisiensis Christianissimi Doctoris ei nomen detulerit, vt testatur *Alexandre pag.* 71. acriter etenim inuheit *Ioannes Gerson. lib. de stat. Eccles. consider. 5. de stat. Rom. Pont. & Dom. Card.* contra illos, qui Annatas ad Simoniacam hæresim, prout *Launoius* facit pertinere asserunt, ibi: *Oppositum verò pertinaciter opponens notando generaliter de Simoniaca prauitate totum statum istum, temerarius esset, nec ferendus*. Ijs verò, quæ eiusdem *Ioannis Gersonis* au-
28 thoritate contra Annatas opponuntur, desumptis ex *tract. eiusd. de Simonia* plenè satisfacit *Fagn. in dict. cap. Præterea ne Prælat. vices suas à num. 77.* vsque ad 99. Cæterum Launoij errores, cæteraque Annatarum iustitiam respicientia pleno calamo tradere promittit R. P. D. Marcellus Seuarolus vtili dissertioni eruditam, atque vltimam manum imponens in qua pleno calamo Annatarum materiam pertractat.

In solo Deo Virtus, & Salus inuenitur.

F I N I S.

LEgi, iussu Reuerendissimi P.F. Raymundi Capisucchi Sac. Pal. Apost. Magistri, Librorum, qui, Ecclesiastica in matrimonium potestas, inscribitur, compositum ab Illustrissimo, ac Reuerendissimo Domino Dominico Galesio Episcopo Rubensi, in quo eruditè, ac neruosè probatur Ecclesiæ potestas in matrimonia. Quare dignum censeo, qui typis mandetur.

F. Iacobus Riccius Ord. Præd. S. Theol. Mag.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

I. de Angelis Archiep. Vrb. Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capisucchius Ord. Prædic. Sacri Palatij Apost. Mag.

EC-

ECCLESIASTICA IN MATRIMONIVM POTESTAS.

CAP. I.

ARGVMENTVM.

Oſtenditur, quibus connubialibus Legibus ab ipſis Naturæ incunabulis, Humanæ ſpecie propagatio circumſcripta fuerit. Et quibus hodie matrimonia regantur. Nec non fundamenta ſternuntur, ſolidiſſimis rationibus, & Catholicæ veritati innixa, quibus conſtat, Eccleſiaſtici Iuris eſſe, Inſtituere leges Fidelium matrimonia impedientes, & dirimentes. Infidelium vero connubia, vtpote non excedentia fines ciuilis, & naturalis contractus, ad Ciuilem poteſtatem, atque ideò ad Ius Regium pertinere.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium humani Imperij materies dicitur.*
2 *Matrimonium humanum genus immortale facit.*
3 *Solæ nuptiæ homines faciunt, & nihil ipſis eſt hominibus vtilius.*
4 *Inter res mortalium nihil venerandum magis quam matrimonium.*

5 *Matrimonium humanum genus conseruat.*
6 *Parientium fœcunditas est munus diuinum.*
7 *Nuptiæ replent terram, Virginitas Cælum.*
8 *Coniugalis societas est mundi elementum, & humani generis seminarium:*
9 *Matrimonium est Vinculum diuinitus institutum.*
10 *Sine coniugio hominum societas subsistere non potest.*
11 *Coniugÿ fines numerantur.*
12 *Sobolis procreatio est præcipuus finis Matrimonÿ.*
Sobolis procreatio sub se continet conseruationem Reipublicæ, & conseruationem Ecclesiæ, ibid. n. 12.
13 *Priuatæ personæ in propria prole renascuntur.*
14 *Generatio genus humanum facit immortale.*
15 *In solo matrimonio naturali libidini honestè satisfacere possumus. Legitimo coniugio Ciuitatis, & humanæ Reipublicæ amplitudo conseruatur. ibid. n. 15.*
16 *Respublica stare non potest sine nuptÿs.*
17 *Romana Respublica pessum iuit neglecta liberorum procreatione.*
18 *Vrbs salua esse non potest, nisi loco illorum qui morbis, & bellis absumuntur, alÿ substituantur.*
19 *Genus humanum absque generatione permanere non potest.*
20 *Animantia, solum per generationem suas species propagare, & conseruare possunt.*
21 *Per corporum commixtionem natura propagatur.*
22 *In Terrestri Paradiso institutum fuit coniugium in officium.*
23 *Coniugium post peccatum cessit in remedium libidinis.*
24 *Matrimonium est hominibus naturale.*
25 *Homo est magis naturaliter animal coniugale, quam politicum.*
26 *In rebus caducis per generationem species prorogatur.*
27 *Mas, & Fœmina per matrimonium nodo indissolubili coniunguntur.*

28 Expo-

28 *Exponitur matrimonij essentia.*
29 *Non datur matrimonium in pari sexu:*
30 *Nero Imp. contra Ius nat. & ciuil. adolescentem sibi iunxit in matrimonium.*
31 *Matrimonialis nexus est hominibus naturalis.*
32 *Matrimonium quomodo hominibus dicendum sit naturale exponitur.*
33 *Deus, & Natura nihil agunt frustra.*
34 *Dentes molares sunt abutsi, anteriores acuti ratione finis. Planta pedum est plana ratione finis ibid. n. 34.*
35 *Ex concubitu maris, & fæminæ natura inter homines non solum prolem, sed & eius educationem intendit.*
36 *Filij à parentibus suscipiunt, esse, ali, & educari.*
37 *Ex vago concubitu, & prolis incertitudine amor, & edutionis cura tepescit.*
38 *Fornicarius concubitus est contrarius debitæ propagationi naturæ humanæ:*
Fornicatio est peccatum lethale. ibid. n. 38.
39 *Naturæ repugnant concubitus cum bestiis, vel inter illos eiusdem sexus.*
40 *Naturæ repugnat ex sexuum commxtione aliud quam propagationem intendere.*
41 *Innupti, & innuptæ secundum aliquas nationes, corporis sui copiam inuicem ad sui libitum faciunt.*
42 *Lege Mosayca Habreis, innuptarum voluptuosus, & liber concubitus interdictus fuit.*
Lege Mosayca circumcisis inter se extra matrimonium nullus concubitus licitus habebatur. ibid. n. 42.
43 *Ratio proscriptarum, e Sancto populo meretricum adducitur.*
44 *Meretrices tollerantur, vt Matronarum, & honestarum Virginum pudicitia Veneris insidijs non remaneat obnoxia.*
45 *Apud Indos etiam Gentiles simplex ipsa scortatio graue est delictum.*

46 *Naturæ non congruit per vagos concubitus humani generis propagationi insistere.*

47 *Veterum Atticorum vsus refertur in concubitu, & prole ex eis prouenienie.*

48 *Vnde veteres Attici Cecropem biformem dixerint, ostenditur.*

49 *Connubialibus legibus remotis parum ab Armentis homo distaret.*

50 *Sine Matrimonio pereunt humanæ vitæ commoda, & decora.*

51 *Fallax est indicium quod soboles ex formæ similitudine discernatur.*

52 *Reprehenditur Platonis, & Socratis sententia de communione Vxorum ad maiorem hominum vnionem.*

53 *Natura humani generis conseruationem constituit in coniunctione maris, & fæminæ nexu indissolubili firmata.*

54 *Vir & vxor sunt duo in carne vna.*

55 *Matrimonialis nexus indissolubilitatem docent sacræ paginæ, & ipsa Natura suadet.*

56 *Deus ex homine fæminam creauit, eamque de latere eduxit vt esset per naturæ.*

57 *Quæcunque naturæ vincula matrimonio sunt posthabenda.*

58 *Prima matrimonÿ institutio in lege naturæ immediate prouenit ab Adamo, Deo inspirante:*

59 *Quæ sit Richardi opinio circa matrimonÿ institutionem ostenditur, prout non bene citari à Sanch demonstratur.*

60 *Matrimonium quando à Deo institutum, atque præceptum fuerit exprimitur.*

61 *Recensetur opinio D. Augustini de constitutione matrimonÿ.*

62 *Creatio Maris, & fæminæ non fuit institutio matrimonÿ, vt Richard. censet.*

63 *Verba prolata ab Adamo, hoc nunc os ex ossibus meis &c. denotant executionem institutionis matrimonÿ.*

64 *Naturalis instinctus quo Bruta ad maris & fæminæ coniun-*

niunctionem ducuntur, in hominibus habet vim præcepti.

65 Matrimonium est necessarium ad procreandam speciem, sicuti ad conseruationem indiuidui alimenta.

66 Conseruare per generationem humanam speciem est præceptum diuinum.

67 Matrimonij indissolubilitas est naturalis.

68 Matrimonium à nomine Mater suam denominationē sumit.

90 Mater maiores substinet labores quam Pater.

70 Liberos educare, & procreare est præceptum Iuris naturalis primeui.

71 Naturalis stimulus parentes hortatur ad liberos locupletandos.

72 Pater iure ciuili cogitur ad alendos liberos pro modo suarum facultatum.

73 Pater de iure Canonico tenetur alere liberos etiam natos ex damnato coitu. Et in hoc corrigitur Ius Ciuile.

74 Exponitur Scoti sententia respectu præcepti matrimonij.

75 Fornicarius vel alter concubitus extra matrimonium non sufficit ad procreationem speciei, eo modo, quo naturalis ratio suadet.

76 De matrimonio contrahendo est præceptum diuinum.

77 Deus vt naturæ Auctor præceptum posuit de indissolubilitate coniugij.

78 Natura nos obligat ad matrimonium, prout nos obligat ad alimenta sumenda.

79 Præceptum de matrimonio contrahendo ab exordio Humanæ naturæ obligat singulos.

80 Repudiatur Socratica Respublica ponens mulieres viris communes, & contra.

81 Communis Vxorum, & liberorum possessio neque locum habuisset in statu naturæ integræ.

82 Ius paternum & Vxorium in statu naturæ integræ viguisset.

83 Præceptum de matrimonio contrahendo multiplicatis hominibus cessauit.

84 Con-

84 *Contraria sententia est iuri communi magis consona.*
85 *Præcepta naturalia non extinguuntur cessante necessitate naturæ sed solum pro tunc non obligant.*
86 *Christus non abrogauit præcepta naturalia, sed tantum Ceremonialia.*
87 *Præceptum de matrimonio contrahendo quomodò hodie obliget explicatur.*
88 *Exigente naturæ necessitate, neque ipsi monachi à præcepto de matrimonio contrahendo exempti essent.*
89 *Princeps tenetur consulere tranquillitati, & immunitati suorum subditorum*
90 *Coniugale præceptum nunquam reuocatum fuit, sed suam vim retinet.*
91 *Obligatio de matrimonio contrahendo Reipublicæ inest.*
92 *Præceptum Coniugij non aduersatur votum castitatis, & Virginitatis.*
93 *Cum naturali præcepto coniugij stare potest, vt vnusquisque singulatim castitatem voueat.*
94 *Cælibatus est status perfectior vxoratu, & dicere contrarium est hæreticum.*
95 *Hæreticum est dicere quod matrimonium non sit bonum. & congressus coniugalis illicitus.*
96 *Armenorum error quoad propagationem humani generis recensetur.*
97 *Primus Parens non nisi post peccatum obscenum motum sensit.*
98 *Almarici Doctoris Parisiensis error, quod propter peccatum humanæ propagationis forma mutata fuerit damnatur ab Innoc. III.*
99 *Manichæorum, aliorumque hæreticorum insaniæ circa coniugium reiciuntur.*
100 *Homines datis legibus propriæ speciei conseruationi, & propagationi inuigilare cæperunt.*
101 *Quinque Iura in matrimoniorum causis finiendis introducta reperiuntur.*

102 *Expri-*

102 *Exprimitur præceptum apud veteres hæbreos de ducenda Vxore.*

103 *Essenorum secta omnem fæminarum vsum eierabat.*

104 *Nemo est qui perpetuum apud posteros nomen habere non desideret.*

105 *Genus hominum per matrimonium fit immortale.*

106 *Ad Senectutem cælibes peruenientes apud Romanos pæna pecuniaria mulctabantur, quæ lex à Christianis Imperatoribus postea abrogata fuit.*

107 *Apud omnes Gentes receptum habemus impuras censeri nuptias contractas inter personas certis gradibus consanguinitatis, vel affinitatis iunctas.*

108 *Romani, vt latius amicitias spargerent cognatas suas in vxorem non ducebant.*

109 *Iure Mosayco habemus leges diuinitus datas in matrimonijs contrahendis.*

110 *In gradu primo rectilineo nuptiæ in infinitum prohibitæ sunt.*

111 *Filius est pars patris.*

112 *Natura aborret à coniunctione patris cum filia, vel matris cum filio.*

113 *Apud Persas incesta conubia in more esse, quidã asserũt.*

114 *Bruta perhorrescunt congressum cum suis Genitoribus.*

115 *Chinenses ab illis fæminis ducendis abstinent, quæ cum ipsis eadem habent cognomina, quamuis sanguine non coniuncti.*

116 *Romanorum legibus illicitæ declarabantur nuptiæ inter patrem, & filiam adoptiuam.*

117 *Exprimũtur concubitorum genera, quæ ex Dei interdicto Hæbrei prohibita credebant.*

118 *Politia Moysis ad nos non pertinet in præceptis iudicialibus, non vero in moralibus, & naturalibus.*

119 *In lege Euangelica nullus gradus circa matrimonium prohibitus reperitur, qui itidem naturali iure non sit prohibitus.*

120 Ius

ges suorum subditorum matrimonia dirimentes.

153 *Sacr. Congregat. Inquisitionis Rabardei doctrinam damnauit, & super eius Librum nigrum Theta impo-suit.*

154 *Launoij Assertiones impugnantur auctoritate DD. Sorbonæ.*

155 *Matrimonij contractus est Sacramentum.*

156 *Christus quare nuptias sua præsentia cohonestauerit ex-primitur.*

157 *Reseruatio Ecclesiæ in matrimonijs fidelium est innixa exemptioni, quæ rebus sacris competit de sui natura.*

158 *Disponere de rebus profanis Imperatori est datum.*

159 *Potestas laicalis quoad assecutionem finis supernaturalis pendet ab Ecclesiastica.*

160 *Papa tenet Apicem vtriusque potestatis, spiritualis sci-licet, & sæcularis.*

161 *Apud Ecclesiam est potestas vtriusque gladij.*

162 *Recensentur Auctoritates quibus Romani Pontificis su-prema potestas probata remanet.*

163 *Papa in Ius positiuum omnimodam potestatem habet.*

164 *Leges Ciuiles sunt Ecclesiasticis subordinatæ, & ab istis corriguntur.*

165 *Ciuilium magistratuum leges matrimonij substantialia respicientes, ab Ecclesia reprobatæ, & correctæ nul-lam vim legis habent.*

166 *Abrogata est per Ecclesiam lex Cæsarea infamiam irro-gans Viduis nubentibus intra Annum luctus.*

167 *Leges Honorij, & Iustin. Imp. de matrimonijs inter Con-sobrinos vti ab Ecclesia abrogatæ nullius sunt ro-boris.*

168 *Ciuiles leges de fidelium matrimonio loquentes, etiam ab Ecclesia non reprobatæ nullius sunt roboris.*

169 *Recensentur DD. dantes facultatem Laico Principi fe-rendi leges matrimonium dirimentes.*

170 *Qui bene distinguit proximus est veritati.*

171 Re-

171 *Referuntur argumenta quibus illorum innititur sententia qui asserunt matrimonij contractum, uti cæteros contractus pendere à potestate Ciuili.*

172 *Matrimonij contractus eleuatus ad esse Sacramenti ilico transijt in potestatem Ecclesiæ.*

173 Per Clericalem *militiam homo segregatur à foro ciuili.*

174 *Aedes Prædia Vasa, & vestes ad sacrum ministerium oblata & sacra facta exempta remanent à potestate & iurisdictione Ciuili.*

175 *Matrimonium fidelium & si contractus Ciuilis, quia tamen rationem sacramenti adnexam habet, ad Ecclesiasticam iurisdictionem pertinet.*

176 *Ciuiles leges, & sæculares Principes nihil statuere possunt circa substantialia matrimonij, vel eius libertatem minuentia.*

177 *Apud Christianos in matrimonio est inseparabilis ratio contractus, à ratione Sacramenti.*

178 *Matrimonium ad illum forum pertinet cuius est cognoscere de Sacramentis.*

179 *Causa matrimonij est Ecclesiastica.*

180 *Hæretici causas matrimoniales coram Iudicibus Ecclesiasticis pertractandas esse non negant, & quomodo.*

181 *In matrimonio distinguenda sunt, quæ ei intrinsecè pertinent ab his quæ ei sunt extrinseca.*

182 *Quæ sint matrimonio intrinseca, & quæ extrinseca, declaratur.*

183 *Sæcularis Princeps neque directè neque indirectè matrimonij libertatem impedire potest, statuendo impedimenta nedum dirimentia, sed simpliciter etiam impedientia.*

184 *Laicalis, & ciuilis potestas defectu iurisdictionis non extenditur ad res sacras, consequenter neque ad legitimum matrimonij contractum inter fideles.*

185 *Inter Christianos non datur verum matrimonium quin simul sit verum Sacramentum.*

186 *Solius Ecclesiæ est de Sacramentis agere.*
Principibus Laicis, qui sacris se immiscere voluerunt pessimè semper cessit.
187 *Materia Sacramenti matrimonij Christi institutione sacra facta, transijt in potestatem Ecclesiæ.*
188 *Homo, & bona sacra facta, vel Deo dicata eximuntur à iurisdictione laicali.*
189 *Sæcularis Princeps nihil constituere potest circa accessoria matrimonij, si per ipsa impediatur principale.*
190 *In Fidelium matrimonijs ratio legitimi contractus considerari non potest distincta à ratione Sacramenti, & quare.*
191 *Implicat in terminis quod aliquid sit res sacra, & sæculari potestati subordinata.*
192 *Lutherani negant matrimonium Sacramentum esse.*
193 *Armenorum error fuit quod matrimonium non sit Sacramentum.*
194 *Asserere quod iuris Ciuilis sit constituere impedimenta matrimonium dirimenta, est negare quod matrimonium sit sacramentum.*
195 *Matrimonij contractus ad illum forum pertinet, ad quem spectat cognoscere de Sacramentis.*
196 *Dicens causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos est Anathema.*
197 *Causæ matrimoniales ad solos Episcopos, non ad alios Prælatos inferiores pertinent.*
198 *De stylo Curiæ Romanæ solis Episcopis committuntur causæ matrimoniales.*
199 *Quæstiones respicientes substantialia matrimonij pertinent priuatiuè ad forum Ecclesiasticum.*
200 *Referuntur hinc inde opiniones. An Iudex sæcularis cognoscere possit de causa spirituali vbi agitur de mero facto.*
201 *Quæstiones omnes de impedimentis matrimonij sunt quæstiones iuris.*

Item

218 *Corrigendus Gobat. putans Trid. reseruasse Ecclesiæ Ius cognoscendi de causis matrimonialibus.*

219 *Episcopi non habent potestatem instituendi leges matrimonium impedientes, & dirimentes.*

220 *Prohibitio legis humanæ non sufficit ad impedimentum matrimonij, nisi interueniat auctoritas Ecclesiæ quæ id ipsum interdicat.*

221 *Matrimonium regitur iure Poli, non iure Fori.*

222 *Cognatio legalis matrimonium impedit, & dirimit, quia ita ab Ecclesia statutum est.*

223 *Matrimonij impedimentum Ecclesiastica auctoritate inducitur.*

224 *Solus Papa statuere potest circa matrimonia contrahenda, vel prohibenda.*

225 *Validum est matrimonium inter Tutorem, & pupillam quicquid aliter Iure Ciuili sancitum sit.*

226 *Contra Launoium offeruntur DD. Galli, & opinio Theologorum Sorbonæ. Signanter Gamachei.*

227 *Leges Ciuiles de matrimonij impedimentis loquentes nullum robur habent, nisi idem Ecclesiastica lege statutum sit.*

228 *Ciuilis lex irrogans infamiam Viduis nubentibus intra annum luctus est correcta à Iure Canonico.*

229 *Leges Ciuiles permittentes matrimonium inter Consobrinos à Iure Canonico reijciuntur.*

230 *Iure Canonico correctè sunt leges Ciuiles, parentum consensum exigentes ad validitatem matrimonij filiorum.*

231 *Iure Canonico etiam inter seruos, & ancillas datur matrimonium, quicquid aliter iure Ciuili sancitum reperiatur.*

232 *In computatione graduum consanguinitatis, & affinitatis pro matrimonijs contrahendis attenditur Ius Canonicum.*

233 *De Iure Canonico ex quocunq; coitu affinitas contrahitur.*

234 *Iure Canonico inter affines etiam transuersales matrimonium est prohibitum intra quartum gradum si affinitas proueniat ex copula licita, si ex illicita vsque ad secundum.*

235 *Sola Ecclesia leges instituere potest inducentes impedimenta fidelium matrimonium dirimentia.*

236 *Ex ipsa institutione Sacramenti matrimonij, sublata fuit laicis Principibus potestas condendi leges matrimonium impedientes.*

237 *Ante declarationem Trid. matrimonia clandestina erant vera matrimonia.*

238 *Matrimonium non dicitur irritum, nisi Ecclesia ipsum irritum faciat.*

239 *Laici potestatem non habent iuris dicendi in causis matrimonialibus.*

240 *Forum sortiri, & legibus ligari à pari procedunt.*

241 *Laici etiam matrimonium irritum, sua sententia irritum facere nequeunt.*

242 *Potestas aliquid statuendi pendet à Iurisdictione.*

243 *In quocunque actu iusta potestas exigitur.*

244 *Qualibet causa quantumuis rationabilis non sufficit ad iurisdictionem tribuendam.*

245 *Lex non causa rationabilis iusdicenti potestatem tribuit.*

246 *Defectus potestatis semper nullitatem producit.*

247 *Diuino, & Humano Iuri repugnat, quod Princeps Laicus ius habeat in rebus sacris.*

248 *Reiicitur argumentum tranquillitatis Reipublicæ, cui innititur Sanch. potestatem tribuens sæculari Principi in matrimonium.*

249 *Iurisdictiones à Deo distincta fuerant adeout temporalia per laicalem, spiritualia per Ecclesiasticam potestatem ordinentur.*

150 *D. Thomas habet doctrinam oppositam Assertionibus Launoii est ostenditur quam male ab ipso interpretetur.*

251 Lex

251 *Lex naturalis est ominibus Gentibus communis.*

252 *Lex Diuina positiua fidelium duntaxat matrimonium respicit.*

253 *Lex Ciuilis solos infideles ad matrimonium contrahendum inhabilitare potest.*

254 *Explicatur Text. in cap. Gaudemus. de Diuort.*

255 *Lex Ciuilis non potest quemquam efficere illegitimum ad matrimonium contrahendum, sine Ecclesiæ auctoritate.*

256 *Sacramenti matrimonij dispositio non licet, quod ad sæculares Princeps pertineat.*

257 *Explicatur intentio DD. quos post Sanch. refert Launoias.*

258 *Est improbabilis in fidelium matrimonio distinctio legitimi contractus, à Sacramento.*

259 *Res quantumuis profanæ si efficiantur Sacræ illicò in Ecclesiæ potestatem transeunt.*

260 *Christus Causam Diuortij, & Repudij sibi reseruauit, & soluit.*

261 *D. Paulus probat Ecclesiæ auctoritatem in matrimonio diuina institutione procedere.*

262 *Matrimonium Sacramentum esse, est assertio Catholica, & contrarium dicere est hæreticum.*

De Sacramentis agere ad solam Ecclesiam pertinet, & dicere contrarium est hæresis. ibid. num. 262.

263 *Etherodoxi matrimonium Sacramentum esse negant.*

264 Petrus Soto, *&* Rabardeus *cum suis assertionibus reijciuntur.*

265 *Doctores a* Launoio *relati, vno ore fatentur non esse integrum Laicæ potestati aliquid sancire in matrimonio fidelium.*

266 *Secularis Princeps circa substantialia matrimonij aliquid disponere non potest, & eius statuta nullius sũt momenti.*

267 *Vbi agitur de matrimonio fidelium leges duntaxat Ecclesiæ attendi debent.*

298 *Explicantur quot sint species impedimentorum matrimo-*

nium

nium impedientium, sed non dirimentium.

269 *Declarantur quæ sint impedimenta impedientia; & dirimentia.*

270 *Matrimonium contractum cum impedimento dirimente est ipso iure irritum.*

271 *An leges Ecclesiæ de impedimentis matrimonij hæreticos obligent remissiue ad* Gobat.

272 *Ciuiles leges, & sæculares Principes nihil disponere possunt quo libertas matrimonij impedita remaneat.*

273 *Iure Naturæ matrimonium est liberum.*

274 *Iure Ciuili liberrimus consensus in matrimonio requiritur.*

275 *Mulier sui iuris de nuptiis suo arbitrio constituit.*

276 *Patris consensus etiam iure Ciuili inspecto non semper in nuptiis filii est necessarius.*

277 *Iure Ciuili matrimonia à pæna sunt libera.*

278 *Libera nubendi facultas quorumdam regionum legibus, & moribus coarctata exponitur.*

279 *Non Iure, sed iniuria Reges in matrimonii substantialia leges instituunt.*

280 *Christus Ecclesiæ potestatem dedit sibi reseruandi cognitionem causarum Matrimonialium.*

281 *In quibus rebus circa matrimonia iure proprio sæculares Princepes statuere possint declaratur.*

282 S. Trid Concil *sæcularibus Principibus sub Anathemate interdicit, directè, vel indirectè matrimonii libertatem impedire.*

383 *Sæcularis Princeps impedimentum dirimens de facto constituens mortaliter peccat, & matrimonium cum tali impedimento contractum nihilominus est validum.*

284 *Principes Imperii Romano Germanici in coniugiis celebrandis plena libertate gaudent.*

285 *Politicæ magnatum coniunctiones potius secundum rationem status quam secundum Ecclesiæ rationem infaustæ sæpe comperiuntur.*

286 Statuta laicalia, Pragmatica & consuetudines directè, vel indirectè matrimonii libertatem impedientes nullam vim legis habent.

287 Reiicitur interpretatio Rabardei ad Canonem 12. seß. 24. S. Trid. Concil.

288 Nullum eſt ſtatutum, quo cauetur ne filius, vel filia contrahere poſſit ſine conſenſu Patris, alias ab hæreditate cadat.

289 Leges & ſtatuta libertatem Eccleſiaſticam infringentes nullius ſunt roboris.

290 Iure Canonico abrogatæ remanent omnes pœnæ impoſitæ filiis ſine parentum conſenſu nubentibus.

291 Eccleſia ſemper deteſtata eſt matrimonia à filiis celebrata ſine parentum conſenſu.

Parentum conſenſus in matrimonii filiorum requiritur de honeſtate, non ex neceſſitate. ibidem num. 309.

292 Liberum eſt fidelium liberis vtriuſque ſexus poſt annum pubertatis nullius expectato conſenſu matrimonium contrahere:

293 Matrimonii libertas cuiuſque pœnæ metu reprimi non poteſt.

294 Improbæ, & ab Eccleſia reiectæ ſunt leges pœnam aliquam imponentes filiis familias ſine Parentum conſenſu nubentibus.

295 Leges Galliæ exigentes conſenſum Parentum in matrimoniis filiorum vti contrariæ iuri Canonico, reiiciuntur.

296 Iure Ciuili non eſt neceſſarius Patris conſenſus ad validitatem matrimonii à filio contrahendi.

297 In Gallia Edicto Regis, matrimonium contractum abſque Parentum conſenſu, nunquam ſub pœna nullitatis prohibitum fuit.

298 Reipublicæ tranquillitati aduerſantur matrimonia renuentibus parentibus inita.

299 Explicantur verba textus in cap. aliter 30. quæſt. 5.

300 Explicatur Decretum Concil Aurelian. IV. cap. 24.

301 *Matrimonia à filiis inuitis parentibus inita sunt prohibita, sed non irrita.*

302 *Iura exigentia parentum consensum in matrimoniјs filiorum loquuntur de honestate non de necessitate.*

303 *In his quæ sunt iuris naturalis homo homini obedire non tenetur.*

304 *Subditi quoad matrimonium contrahendum Principibus non subyciuntur.*

305 *Affirmantes matrimonia à filÿs familias sine parentum consensu contracta irrita esse. S. Trid. Concil. Anathemate plectit.*

306 *Rÿcitur vti impia interpretatio Rabardei de decreto Trid. in cap. 1. de Reform. sess. 24.*

307 *Ecclesiastica decreta circam nullitatem, aut validitatem alicuius Sacramenti ad doctrinam & veritatem pertinent, non ad mores.*

308 *Obligatio decreti Ecclesiæ in his, quæ ad doctrinam, & veritatem pertinent non pendet ab acceptatione Populi. Vt Caluinus blasfemat.*

309 *Filius aut Filia inuitis parentibus nubens exhereadri non potest, vel altera pæna puniri.*

310 *Sæculares Principes directè, vel indirectè matrimonÿ libertatem impedientes Anathematis pæna plectuntur à Trid. Concil.*

311 *Iudex Ecclesiasticus Laico Iudici inhibere tenetur, ne à contrahentibus matrimonium contra leges ciuiles pænam exigat.*

312 *Filÿ nubentes parentibus inuitis mortaliter peccant.*

313 *Nullum est statutum priuans hæreditate mulierem extra territorium nubentem.*

314 *Pænæ impositæ, per statutum laicale nubentibus in certis gradibus ab Ecclesia prohibitis cessant, si matrimonium contractum sit cum dispensatione Papæ.*

315 *Pæna locum non habet, vbi non constat de culpa*

316 *Laici Iudices pænas imponere possunt contra non obser-*

uantes dies festos, à qua tamen exempti remanent qui laborant cum licentia superioris Ecclesiastici.

317 *Laici Principes imponere non possunt impedimentum dirimens, ne Raptores inter se contrahant.*

418 *Raptus à primis Ecclesiæ temporibus solum fuit impedimentum dirimens, quandiu raptæ consensus defuit.*

318 *Inter Raptores. S. Trid. Concil. motrimonium irritum esse declarat quamdiù rapta fuerit in potestate raptoris, secus si ab eo separata ei nubere velit.*

320 *Non possunt laici Principes leges ferre statuentes suorum consanguineorum matrimonia sine illorum consensu contracta esse irrita.*

321 *Consuetudo Galliæ non permittens Principibus sanguinis absque assensu Regis matrimonia inire ab Ecclesia approbata dicitur à Salerno.*

Approbationem Ecclesiæ non dari in præfata consuetudine dicit Diana. ibid. 321.

322 *Consuetudo introducta sine speciali & indiuidua scientia Papæ vim nullam habet ad matrimonium dirimendum.*

323 *Vt consuetudo vim habeat ad matrimonium impediendum & dirimendum non sufficit consensus Papæ permittentis, sed exigitur approbantis.*

324 *Consuetudo immemorabilis vbi agitur de re præiudiciali libertati Ecclesiæ non attenditur, & vti corruptela est extirpanda.*

325 *Ex scientia, & patientia Papæ in his quæ sunt Ecclesiæ præiudicialia nullus consensus approbans induci potest.*

326 *Vbi agitur de præiudicialibus Ecclesiæ non sufficit Papæ tacitus consensus, sed expressus requiritur.*

327 *Constitutiones Apostolicæ emanatæ ad tollenda præiudicialia Ecclesiæ omnes confestim ligant:*

328 *Est Sedi Apostolicæ specialiter reseruatum inducere impedimenta matrimonium dirimentia.*

329 *Quicquid potest Papa in vniuersa Ecclesia potest Episcopus in sua Diœcesi, exceptis Papæ reseruatis, nec non*

ijs,

ijs, quæ pertinent ad statum vniuersalis Ecclesiæ.

330 Solus Papa res fidei definire potest.

231 Episcopi stante reseruatione Papæ non possunt instituere impedimenta matrimonium dirimentia.

332 Est assertio Catholica quod in Ecclesia sit potestas constituendi impedimenta matrimonij.

333 Præter impedimenta iure Naturæ matrimonium dirimentia alia ab Ecclesia constituta habentur.

234 Apud Orthodoxos etiam supremos Principes non datur matrimonium legitimum, vbi adest aliquod impedimentum dirimens, nisi Papæ dispensatio præcedat.

335 Solus Papa dispensat in impedimentis dirimentibus.

336 Referuntur quædam Coniugia à Regibus cum impedimento dirimente de facto contracta, Ecclesiastica auctoritate dissoluta.

337 Multa referuntur Sacra Cconcilia, quibus probatur ius Ecclesiæ inferendis legibus Matrimonium respicientibus.

338 Iurisconsulti Florentini error de compretatione graduum consaguinitatis ostenditur.

339 Recensentur Romæ celebrata Concilia aduersus incestuosas nuptias.

340 Incestuosæ Nuptiæ à Deo acriter puniuntur.

341 Imperator, & Reges Ecclesiæ Sanctiones in matrimonijs contrahendis obseruant.

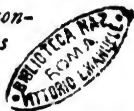
342 Sæculares Principes, & ipse Imperator; vt matrimonium in gradu ab Ecclesia prohibito contrahere possit ad Papam pro dispensatione supplicationem porrigunt:

343 Plura referuntur historica exempla dispensationum ad suplicationem Imperatoribus, Regibus alijsque Principibus, pro matrimonio contrahendo, à sede Apostolica concessarum.

344 Principes sæculares, siue fideles, siue infideles suis subditis infidelibus leges indicere possunt matrimonium impedientes, & dirimentes.

345 Matrimonium infidelium non excedit fines simplicis contractus

tractus

tractus consequenter est Ciuili potestati subordinatum.

346 *Respublica hæbreorum quia non est libera, & Principem non habet matrimonij impedimenta statuere non potest.*

Impedimenta matrimonij statuta in Lege Mosayca Leuitic. 18. expirarunt in Christi passione. Ibid. n. 346.

347 *Fideles Ethnicis Principibus subditis non adstringuntur impedimentis matrimonium dirimentibus, iuxta eorum constitutiones.*

1 Atrimonium, vnde humani Imperij constituendi materies oritur, quod *Cicer. Offic. 1. Seminarium Reipublicæ vocat. Iustin.*
2 *Nouell 22. Humano generi immortalitatem artificiosè introducere,* affirmat. *Nouell. 39.*
3 *in fin. proœm. de nupt.* inquit; *Nuptijs nihil est hominibus vtilius tanquam solis facere homines valentibus.* Et *Nouell.* 140. Ait:
4 *Nihil in rebus mortalium perinde venerandum est atque matrimonium, quippe ex quo liberi, omnisque deinceps sobolis series existat, quod regiones, atque ciuitates frequentes reddat, inde denique optimæ reipublicæ coagmentatio fiat.* Quæ tamen verba, eruditè *Cuiacius* Iustino secundo adscribit. Quibus ac-
5 cedunt, quæ de matrimonij laudibus *Nouell.* 111. scribit *Leo Imperator*, dicens. *Nihil adeo ad conseruandum genus, humanum esse necessarium, atque, quod costa viro attributum est subsidium, cum Artifex ille, qui istud condidit, tum ipsa Natura documento attestatur.*

6 Et quæ habentur ex *D. Ambrosio lib. 1. super Luc. ibi. Diuinum munus est fœcunditas parientis. Agant itaque parentes gratias, quia generarunt. Filij quia generati sunt; Matres quia coniugij præmijs honorantur. Vernet in Dei laudem Terra, quia colitur, Mundus, quia cognoscitur Ecclesia, quia deuotæ numero plebis augetur.*

7 Nec non in *cap. Nuptiæ 33. qu. 1.* ibi: *Nuptiæ Terram replent, Virginitas Paradisum.*

Matrimonium inquam, Humani generis propagationi ita est
8 necessarium, vt coniugalem societatem omnium primam Ethnici ipsi agnouerint. Ipsam mundi elementum, ac Humani generis seminarium vocet *Aristotel. Oeconom. lib. 2. cap. 1. & lib. 1. cap. 3.*

9 *cap. 3. Quod in Genesi 1. sacra etiam litera edocent.* Vti enim vin-
culum non iure Gentium, vel Ciuili positum, sed Natura Ma-
gistra, eiusque parente Deo præcipiente institutum fuit. Quam-
10 obrem cum sine coniugio, & sobole, hominum Societas subsi-
stere non posset, prout expeditè deducitur ex finibus coniugij,
quorum licet plures proponat *Montecatin. 2. Polit. capit. 2. in*
11 *prin. schol.* ad quatuor tamen capita reducuntur, pro creatio-
nem scilicet sobolis, mutuum adiutorium, remedium libidinis,
& quod sit Ecclesiæ Sacramentum; vt omnium Orthodoxorum
Scriptorum ore testatur *Bellarm. lib. 4. de sacram. matrim. cap. 20.*
12 Præcipuus verò, atque primus Ipsorum est sobolis procreatio,
quæ sub se continet, tam conseruationem Reipublicæ, quàm
conseruationem Ecclesiæ, & cuiusuis priuatæ personæ, quæ in
13 prole subinde renascitur, & primæ causæ immortalitatem asse-
quitur *l. liberorum 220. §. fin. de verbor. signif.* Et à priuata vti-
litate discedentes, quæ ex iocundo liberorum intuitu, nec non
stirpis ab interitu vindicatione capitur, publicam cum *Augusto*
ante oculos ponere possumus ex *Oratione Censoria* apud *Dion.*
14 *lib. 56.* Nam vt ait *Iustin. in l. lege 12. tab. 14. C. de legit. hæ-
red. §. rursus,* sine generatione, quæ genus humanum quasi im-
mortale facit, Respublica subsistere non potest, nec Ecclesia *l. 1.
ff. solut. matrim. l. 2. C. de ind. vid. toll.* In solo etenim legitimo
15 coniugio, naturali libidini honestè satisfacere possumus, & Ci-
uitatis, atque humanæ Reipublicæ amplitudinem conseruare.
16 Hinc *Augustus* negabat se videre, qua ratione Respublica sine
Nuptijs stare, & conseruari posset, nisi vt ipse ait: *fortè expectent,
quod est in fabulis vt ex terra aliqui exoriantur qui Rempublicam ex-
cipiant & tractent.*

Hinc, & *Procopius lib. 2. bell. Goth.* Romanam Rempublicam
17 inde pessum iuisse scribit, quod cum homines procreationi li-
berorum negligentius se dederent, infrequentiores factæ Ciui-
tates incursioni Barbarorum obsistere non potuerint. Pergitque
18 Augustus. *Hortari itaque se vt insanire desinant, & secum repu-
tent, Vrbem nullo modo saluam esse posse, nisi in locum eorum, qui
morbis, & bellis absumantur, alij substituantur.* Imò longius pro-
uehitur. *Sacrilegos homicidas impietatis, & proditionis reos faciens
omnes eos, qui Aras Deorum, & Sacra familiarum sua iniuria in ni-
hilum recidere sinant, qui quasi in herba suffocent, quos de se gignere
potuissent, qui Maiorum nomina dedita opera deleant, & patriam Ci-
uibus vacuam exponant ludibrio hostium.* Et ait *Mauson. apud*
19 *Stob. Serm. 65. Quisquis homines nuptijs priuat, is abolet familiam*
Ciui-

Ciuitatem, & totum genus humanum, quod absque generatione non potest permanere. Vnde Naturæ Auctor ab ipsius primordijs in primorum parentum cordibus digito Omnipotentiæ suæ inscri-
20 psit, atque insitum in ipsa Natura reliquit animantia non nisi per generationem suas species propagare, & conseruare posse. Postquam enim morti obnoxium genus humanum redditum fuit, ne aut noua semper stirps per creationem esset sufficienda,
31 aut vnius ætatis spatio humanæ speciei duratio extingueretur; Sapientissimus Naturæ Parens, & Conditor, discrimine sexus, & naturali facultate indita per corporum commixtionem eiusdem propagationi prospexit. Idque ne forsan per iniuriam, aut ob partus molestias, vel educationis curas mortales omitterent, mutuam sexuum in se inuicem propensionem, acresque stimulos simul ardentissimum in prolem affectum inseruit, vt iocunde obirent citra, quod mortalium genus perdurare non poterat teste *Senec. Prouidit ille maximus mundi Parens, cum tam rapaces cerneret fati manus, vt damna semper sobole repararet noua.*
22 Hinc & in gratiam procreandæ sobolis in terrestri Paradiso Coniugium Deus instituit, quod ante peccatum fuit in officium vt esset immaculatus torus, & honorabiles nuptiæ: ex quibus
23 sine ardore conciperent, sine dolore parerent, Post peccatum vero illico in remedium prodesse cæpit ad illicitos motus eliminandos, vt infirmitas prona in ruinam turpitudinis honestate exciperetur coniugij prout colligitur ex not. *cap. sicut* §. 2. 32.
24 *qu.* 12. & ibi *gloss. in verbo sine ardore,* atque ideo Matrimonialia Coniugia, natura ipsa suadente celebrari cæperunt, & vti hominibus naturalia apud omnes Gentes pereque custodita repe-riuntur testante *Aristot.* 8. *Ethic.* Hominem magis naturaliter es-
25 se animal coniugale quam politicum, nam inter animalia, quibus omnibus coitio maris, & feminæ est generaliter naturalis, quia affectus instinctusque Naturæ in rebus caducis, & corrup-
26 tioni obnoxijs, est per generationem suam speciem propagare; hoc rationalibus nimirum hominibus est peculiare, & suapte natura inditum, vt ad illud officium destinati mas, & fæmina nodo indissolubili coniungantur prout euidenter constat ex verbis quibus vtuntur DD. in explicanda matrimonij essentia vno
28 ore asserentes matrimonium esse viri, & mulieris coniunctionem indiuiduam vitæ consuetudinem continens cum communicatione diuini, & humani Iuris vt patet 27. *qu.* 2. *per tot. cap. Illud de præsumpt. l.* 1. *ff. de ritu nupt.*

Ex quibus verbis aperte colligitur non solum matrimonij ne-
29 xum

29 xum indissolubilem esse, sed in pari sexu matrimonium non da-
30 ri, quamuis Nero Scelestissimus Imperator Sparum quendam adolescentem sibi matrimonio coniunxerit contra prohibitionem Naturalis, & Ciuilis Iuris *l. cum Vir C. de adult. & tot. tit. Inst. de iur. Nat. Gent. & Ciuil.* Matrimonialemque nexum
31 hominibus naturalem esse in dubiũ euocari non potest. At non ita naturale matrimonium accipiendum, vt ex principijs Naturæ quadam necessitate proueniat, quomodo naturale dicitur igni moueri sursum, & graui deorsum; Sed ita naturale agno-
32 scas, quia ad matrimonium Natura inclinat, & instigat, tametsi per liberum arbitrium compleatur, quemadmodum cibum sumere, & virtutum officia exercere, vt docet *D. Thom. 4. d. 26. qu. 1. art. 1. Sot. in 4. dist. 8. qu. 1. art. 1. & vno Theol. ore* concludit *Sanch. de matr. lib. 2. disp.* 2. Vnde fit, quod distinguitur contra ius humanum, & gentium, cum non sit quodam inuentuum ex hominum condicto, vti tributorum leges, & aliæ Ciuiles, neque vti dominiorum diuisio, sed res instinctu naturæ profecta à qua tamen naturæ inclinatione, & instinctu liberum est homini quandoque discedere quemadmodum à sumptione cibi, qui licet sit homini naturalis, licitum nihilominus est aliquandó homini etiam contra apetitum naturalem à cibo abstinere. Quoniam veró vt sapienter docuit *Arist. 2. Physic.* prima causarum ex qua naturæ opera perpenduntur est finis, Deus
33 enim & Natura nihil agunt frustra, & quid quid agunt ad certum finem referunt, vt enim aduertit *Democritus* molares dentes
34 obtusi non sunt, anteriores acuti, & planta pedum plana ratione materiæ, sed ratione finis: quia nimirum ita apté manduca-
35 tioni, & ambulationi congruebat. Ex concubitu maris, & fæminæ, Natura inter homines non solum intendit prolem, sed & eius educationem, quamobrem eodem loco docet *Philosoph.* fi-
36 lios à parentibus tria suscipere beneficia, esse, ali, & educari, qui naturæ finis, & intentio cum aliter haberi non posset quàm si vir, & vxor indissolubili nexu copulati vicarias operas ad proles nutriendas, & educandas sibi præstarent, quia si libera
37 esset coniunctio, & vagus concubitus ex prolis incertitudine amor in filios, & educationis cura tepesceret. Vnde *D. Thom. 3. cont. gent. c. 12.* rationem colligit ex qua probat fornicarium
38 concubitum vti contrarium debitæ propagationi naturæ Humanæ, & contra ius ipsius, esse Letale. Satis autem constare pu-
39 to naturali iuri illas libidines non congruere, quæ præter obscenam titillationem alterum finem non habent. Quó acriores

enim sunt stimuli, quibus in Venerem homines sollicitantur eo
magis legi naturali curæ est, vt ne per istos decorus ordo paci-
ficæ societati necessarius turbetur, quin potius ijdem ad combi-
nandos hominum animos inseruiant. Inde damnatur flagitio-
sa illa fœditas, qua quidam in brutorum corpora, aut parem in
sexum feruntur, quod arduum videbatur *Platoni* in sua ciuitate
Græcanica Legibus compescere, vt ipse testatur *l.8.de LL.* Quin
40 imo, & regularem sexuum commixtionem, cum non volup-
tatis causa, sed ad sobolem propagandam natura commenta
fuerit; vtique naturæ intentioni repugnat, aliud ex ipsa, quam
propagationem intendere.
41 Non me latet quibusdam persuasum esse complures Gen-
tes censuisse, vt innupti, & innuptæ corporis sui inuicem copiam
faciendi licentiam haberent, etiam deliciarum duntaxat, & vo-
luptatis causa, gratis, aut pacta mercede. Vnde *Seldenus lib.* 5.
cap. 4. tradit ante legem Mosaicam licuisse innuptæ sui copiam
corporis gratis, aut pacta mercede facere. Lege vero Mosaica
42 eiusmodi innuptarum concubitus Hæbreis primò interdictos
fuisse, adeò vt circumcisis interse extra matrimonium nullus
concubitus licitus haberetur. Quamuis cum pagana innupta,
in certis casibus sibi licitum fecerint. Ad quod allegant *Deu-
ter. XXIII.* 18. *Leuit. XIX.* 29. *Genes. XXXVIII.* 14.
43 Et rationem proscriptarum è Sancto populo Meretricum
affert *Maimonides citante Seldeno*, tum vt euitarentur contentio-
num, & simultatum mala, quæ ex huiusmodi libidine, matrimo-
nio non cohibita oriri solent; tum vt bono illo fruamur distin-
ctionis, ac certæ notitiæ familiarum. Vtcumque tamen meretri-
44 ces perconniuentiam toleratas fuisse habemus apud Gentes in
Venerem proniores, vt Matronarum, & Virginum honestarum
pudicitia paucioribus insidijs foret obnoxia. Quare alicubi so-
lutas, & vilioris sortis fœminas inerrasse, iuuenilis quædam la-
bes habita, lubrico ætatis apud mitiores non tam defensa, quam
eleuata. *Vid. Cic. pro Cælio. Add. prolix. loco Musonij* apud *Sto-*
45 *beum serm.* 6. Non tamen silentio pretereundum est, quod apud
Indos etiam Gentiles simplex ipsa scortatio grande peccatum
46 ducitur *teste Petr. de Valle Itiner. part.* 3. Equidem humanæ Na-
turæ conditionem benè rimanti non obscure patet, haud con-
gruere per vagos concubitus, & lege solutos humani generis
47 propagationi insistere; Quod veteres *Attici* fecisse dicuntur an-
te *Cecropem* pecorum ritu sine lege cohabitantes. Ex quo con-
cubitu suspectam prolem, cui placeret ex illis, qui cum ipsa
con-

consueuerant, offerebant. Hanc autem barbariem cum *Cecrops*
48 abrogasset, introductis legibus matrimonialibus, inde biformis dictus fuit; quod cum nemo antea nisi propriam matrem nosset, iam & patrem allegare posset: quodque matrimonij vinculo duos velut in vno corpore coalescere fecisset, vt colligitur *ex Atheneo lib.* 13. *cap.* 1. Patrum profecto ab armentis absfutu-
49 rus erat homo connubij legibus remotis, nam sine legibus connubialibus familiæ, sine familijs ciuitates intelligi nequeunt, vnde apertum est, citra connubia homines acturos fuisse vitam paulo minus quam belluinam. Hinc bene *Horat. carm. l. 3. od.* 5. *Fæcunda culpæ secula nuptias primum inquinauere, & genus & domos. Hoc fonte derriuata clades in patriam populumque fluxit.* Ac-
50 cedit, quod sine matrimonijs nullæ cognationes sat distinctè, nulla quoque patrimonia existere possunt, quibus sublatis, omnia commoda quibus humana vita sustentatur, aut exornatur perit. Et quod *Arist. Pol. l. 2. cap. 2. refert*, quibusdam Lybiæ populis, qui ijdem fortasse sunt, quos *Nicolaus Damascenus de moribus Gent.* Limyrnios vocat, vxores fuisse communes, sed so-
51 bolem discerni ex similitudine formæ, fallax indicium est. Huc facit, quod *Iustinus l. 3. cap.* 4. memorat de Parthænijs, qui metu inopiæ, quippe quorum nulli pater, existebat, cuius in patrimonium successio speraretur patria facessunt *Lactant. de fals.*
52 *Relig. cap.* 20. Huc item faciunt, quæ contra Platonicam vxorum communionem habentur apud *Stobeum serm.* 65. & quæ tradit *Philosoph. Polit.* 2. *cap.* 2. vbi Platonem, & Socratem reprehendit, quod dixerint ad maiorem hominum vnionem Vxores
53 communes esse debere. Nam quamuis Natura sui propagationem in maris, & fæminæ coniunctione collocauerit, hanc tamen inter homines non simpliciter considerauit, sed humani generis conseruationem constituit in maris, & fæminæ coniunctione indissolubili nexu firmata, Vt enim ipse *Arist.* docet Homines, hoc etiam brutis animantibus præstant, quod illa consortio maris, & fæminæ non egent, nisi solius procreationis causa: homines verò non solùm propter illam, sed & eorum gratia, quæ ad vitam conferunt. Et quidem ipse Naturæ Auctor, qui
54 plasmauit marem, condidit, & fęminam, vt essent duo in carne vna. Quinimo & si sacra pagina hoc non docuisset ipsa natura-
55 lis ratio matrimonij nexum iure naturæ firmatum ostenderet.

Quin si bene res ipsa attendatur non aliter Deus Marem, &
56 fœminam copulauit, quam docendo, quod ius ipsum Naturæ exposceret, vtque doceret arctiùs interesse matrimonij vinculum

inter homines, quam ſocietatem inter bruta, in ſingulis brutorum ſpeciebus marem, & fœminam ſeorſum condidit, in ſpeciè verò humana vnicum prius hominem de terra plaſmauit, deinde ex ipſo fœminam eduxit: non quidem de pedibus vt eſſet ſerua, nec de capite vt eſſet domina, ſed de latere vt eſſet par naturæ, vt ſcilicet edoceret, quanta non ſolùm corporum, ſed & animorum neceſſitudo inter eos intercedere deberet, quanto-
57 que ſubinde amore conglutinandi eſſent. Quod admonitum nobis Adam, imò per ipſum, Deus eſſe voluit in illis verbis: *Hoc nunc os, ex oſſibus meis & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*. Quaſi dicere voluerit, quæcunque alia naturæ vincula huic poſt habebit. Ex quibus *Adæ verbis Gen.2. Hoc nunc*
58 *os, ex oſſibus meis*. Primam matrimonij inſtitutionem immediatè ab Adamo in lege naturæ, Deo tamen inſpirante educunt. *D. Auguſt. lib.14. de ciuit. Dei cap.22. Ex Theologis Magiſter. Sent.4. diſt.26. Alenſis 4.p. q.2. memb.2. à 1. D. Bonau.4. diſt.26. art.1. q.2. Durand. ead. diſt. Hugo l.2. de Sacrament. p.11. Vualdenſ. l. de Sacram. cap.132. Adrian.4. qu.1. de matrim. Tappena art.18. Louan. initio Catharin. contr. Caietan. q.1. matrim. Ledeſ.2. p.4. q.44. art.2.* Ex Iuris peritis *Gl. c. vn. cap. de voto in 6. verb. in ſtatu Goffred. Sum. Tit de ſponſ. num.17. Alex. de Neuo rub. de ſponſal. num.17. Couar.4. decret. 2. p. c. 1. §. vnico* cum alijs quos refert *Sanch. de eſſent. & conſ. matr. lib.2. diſp.4. num.2. vbi tamen male citat*
59 pro hac ſententia *Ricard. in 4. diſt.26. art.1. q.3.* Cum Ricardi opinio ſit Deum de facto matrimonium inſtituiſſe, dum Euam ex Adæ coſta produxit, verbo autem benedixiſſe cum dixit cre-
60 ſcite, & multiplicamini. At vt multa, quæ à Theologis in hac parte adduci ſolent paucis abſoluam. Nondùm ſatis inter ſcholaſticos conſtat, vtrum à Deo immediatè, & quibus verbis matrimonium inſtitutum fuerit, ſed communis Theologorum & Canoniſtarum ſententia, magiſque probabilis eſt, ſimul inſtitutum, ac præceptum fuiſſe à Deo, dum plaſmato, è Terra Adamo, & ex eius coſta educta Eua, dixit *creſcite, & multiplicamini*, vt habetur *Geneſ.1.* Tunc enim Deus ipſis copiam fecit vt iungerentur, & corporum mutuam traditionem conceſſit, in quo vt optimè aduertunt *Sanch.* & *Pont.* matrimonim conſiſtit. Contractum verò poſtmodùm fuiſſe ab Adamo cum dixit: *Hoc nunc os, ex oſſibus meis, &c.* Et hæc eſt doctrina *D. Auguſt. lib.14.*
61 *de ciuit. Dei cap.22.* Vbi ait nos nullo modo dubitamus ſecundum benedictionem creſcite & multiplicamini, & replete ter-

ram

tam donum esse, hoc est institutionem nuptiarum, quas Deus ante peccatum hominis ab initio instituit, creando masculum,
62 & fœminam. Non quod creatio illa fuerit institutio Sacramenti, vt *Richardus* censet, sed quod creati fuerint, vt connubio copularentur. Et subdit, Adam autem Deo instigante, institutionem
63 matrimonij specificauit, & explicuit cum dixit. *Hoc nunc os, ex ossibus meis, &c.* Non quod illa instigatio, vt *D. Bonauentura* intellexit, fuerit institutio, sed potius dici debet institutionis executio prout *D. August.* verba referendo optimè aduertit *Sot. in 4. dist. 26. q. 1. art. 2. Vers. est praeterea.*

Quodque matrimonium institutum fuerit à Deo in illis verbis *Crescite & multiplicamini* contractũ verò ab Adamo cum dixit. Hoc nunc os, ex ossibus meis est sententia. *D. Thom 4. dist. 26. qu. 2. art. 2. ad 4. Palud. ibid. q. 1. D. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 2. Sot. 4. dist. 26. qu. 1. art. 2. vers. nihilominus Veracrux. 1. p. spec. à 1. init. & 2. par. 1. Anglcs. flor. 1. p. qu. 1. de essent matrim. dist 26. à 2. diffic. 1. pag. 522. Enriq. lib. 11. de matrim. c. 1. n. 3. Viuald. candel. p. 1. de matrim. nu. 7. Petr. Ledes de matrim q. 42. art. 2. Vega l. 3. sum. cas. 144. Glos. in cap. fin. de frig. & malef. verb. institutor Turrecrem. in cap. quidam num 7. 17. q. 1. Sylu. matrimonium 1. q. 2. cum alijs quos refer. & sequitur Sanch. de matrim. lib. 2. cap. 4. n. 3.*

64 Collocata igitur ab ipso Deo naturæ Auctore in legitima Maris & fœminæ coniunctione humanæ naturæ conseruatione, & propagatione, ille naturę instinctus, quo omnia animantia ad maris & fęminæ coniunctionem ducuntur in hominibus vim naturalis præcepti habere cępit, vt erudite probat *Sot. in 4. dist.*
65 *26. q. 1. art. 2. vers. probatur concl.* Nam cum Matrimonium sit ita ad procreandam speciem necessarium, vt ad indiuidui conseruationem alimenta, sicut præceptum naturale est, vt homo
66 ad sui ipsius conseruationem alimentum sumat, ita præceptum naturale quinimò diuinum est, expressum illis verbis *Genes. Crescite, & multiplicamini, &c.* conseruare speciem per generationem *D. Thom. 4. dist. 26. q. 1. art. 2. corp. & ad 1.* Et quia in homine consideranda est natura generis, quod est animal & na-
67 tura speciei, qua per rationalitatem differt à brutis. Genus cum non nisi per diuersas species contractum reperiatur, non nisi secundum illas inclinat. Quamobrem brutis animalibus nulla est necessaria coniunctio, nisi solùm generationis causa, ideoque simpliciter in ipsis maris & fęminæ coniunctio exigitur, ad quam statis temporibus ab ipsa natura quasi pertrahuntur. In hominibus verò quia non solùm generatio, vel simplex prolis

nu-

nutritio quantum ad corpus consideratur, quod cum solo fœmellæ subsidio in brutis fieri possit, nulla alia maris societas est necessaria; sed etiam attenditur educatio quantum ad animam, & proles maris, fœminæque fauore, & opera in longum tempus indigeat; Maris & fœminæ coitio non tantum naturalis est, verùm & naturale agnoscitur indissolubile consortium, quod matrimonium dicimus suam denominationem su-
68 mens à matris nomine *cap.2.de conuers infidel.* Quod mater maiores labores quam pater substineat in partu, ante partum, &
69 post partum *Sanch.de matrim.in Prœm.Sot.in 4.dist.27.qu.1.art.1.* Hinc ciuiles leges inter præcepta Iuris naturalis primeui non modo maris, & fœminæ coniunctionem recensent, sed & libe-
70 rorum procreationem, & educationem, quæ naturalem finem matrimonij explicant de quibus *Cic. lib.1.Offic.* ita scribit *Communis omnium animalium est coniunctionis appetitus, procreandi causa, & cura quædam eorum, quæ procreata sunt.* Quodque liberorum educatio sit iuris naturalis primeui est pulcher. *Text. in*
71 *l.vnic. §. taceat C.de rei vxor act.* Vbi dicitur, quod naturalis stimulus hortatur nos ad liberorum educationem, & voti paterni est liberis parare & locupletare eos *l. nihil interest in med ff. de bon.lib.* Vnde vno ore docent Iuristæ æducationem quoad in-
72 stinctum naturalem, quo parentes mouentur ad educandos liberos esse iuris naturalis, respectu verò necessitatis, qua ipsos alere compelluntur esse Iuris Ciuilis. Pater enim iure ciuili Iudicis officio cogitur ad liberos suos pro modo suarum facultatum alendos *l. si quis à liberis ff. de liber. agnosc. & l. fin. per tot*
73 *Tit. C. de alend. liber.* Quæ obligatio de æquitate Canonica etiam extenditur erga filios natos ex quocumque damnato, & illegitimo cohitu *cap. cum habeat de eo qui duxit, quam prius polluit per adulterium.* Et ita à Iure Canonico, est correctum ius ciuile *in Auth.ex complexu de incest nupt.* Vbi sancitur incestuosos, & natos ex damnato cohitu alendos non esse.

74 Et quamuis *Scotus in 4.dist.26.* Admittere nolit matrimonij præceptum esse omninò naturale, quia non admittit esse naturale, nisi sit, vel principium practicum per se notum, vel conclusio euidenter ex illo collecta, Coniunctio verò matrimonij per vinculum indissolubile, neque est principium per se notum, neque conclusio inde euidenter illata: nam licet sit euidens speciei procreationem esse bonam: *Vidit enim Deus omnia, quæ fecit & erant valde bona.* Non tamen euidenter colligitur ad procreationem speciei matrimonium necessarium esse, cum quicum-
que

que concubitus ſufficiat. Verùmque ſit quod ait *Scotus* Non eſſe ius naturæ tamquam principium perſe notum, aut tamquam euidentem concluſionem: Nihilominùs non eſt negandum, quin matrimonij præceptum non ſit ſimpliciter iuris naturalis, nam vt docet *Ariſt. in Poſterior. & 1. Ethic.* Sunt inſcientijs euidentiæ gradus diuerſi quorum ſummus eſt in mathematicis; Verum negari non poteſt ſcientias etiam naturales, & morales eſſe ſcientias, licèt non concludant cum tanta euidentia: Cùm ergo lex matrimonij ſit quædam cognitio optimè reſpondet *Sot. in 4. diſt. 26. qu. 1. art. 2.* Sat eſt vt dicatur ius naturæ, quod ex principijs naturæ per ſe notis efficaci, & probabili conſecutione inferatur, adeo vt viri etiam ſapientes inficiari nequeant. Vnde ex hoc fine, & neceſſitate nutriendæ, & procreandæ prolis,
75 matrimonij nodus indiſſolubilis elicitur. Negari ſiquidem non poteſt, quod ad ſpeciei procreationem fornicarius, aut alter etiam inceſtuoſus, vel adulterinus concubitus ſufficiat, ſed non eo modo, quo naturalis ratio ſuadet, & præcepit reſpectu educationis vt diſertè notat. *Sot in 4. diſt. 26. qu. 1. art. 2. Verſ. ad*
76 *primum.* Hinc elicitur Prçceptum Diuinum de matrimonio contrahendo, adeò vt communi Teologorum, & Canoniſtarum voto matrimonium cadat ſub præcepto; Non loquor tamen de Iure Diuino poſitiuo, quod naturæ ſuperponitur, vt ſunt mandata Sacramentorum & Fidei; Sed de Iure Diuino naturali,
77 Deus enim non ſupra naturam, ſed vti Auctor naturæ, & parens præceptum poſuit de indiſſolubilitate coniugij. Quinimò
78 licèt Deus hoc præceptum non expreſſiſſet, Natura ipſa nos obligaret ſub præcepto, non ſecus, ac nos obligat, & extat naturæ præceptum alimenta ſumendi, quatenus ſeruandæ vitæ neceſſaria fuerint. *D. Thom. 4. diſt. 26. qu. 1. art. 2. Sot. in 4. diſt. 26. qu. 1. art. 2. §. Atque ob eam rem & §. vnde ad prius.*

79 Quodque matrimonium à primo Humanæ naturę exordio obligaret ſingulos ſub præcepto communi Theologorum, & Canoniſtarum voto affirmat, *Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 3. n. 1.*
80 Quæ concluſio adeò eſt vera, vt *Ariſt. 2. Politic.* Multis nominibus Socraticam Rempublicam repudiauerit, Rempublicam nimirùm illam, quam Socrates inſtituit ponendo mulieres viris communes, & viros mulieribus, qui promiſcuè generarent. Com-
81 munis etenim vxorum, liberorumque poſſeſſio tam abſurdam præſefert deformitatem, vt neque in ſtatu naturæ integræ locum habuiſſet, prout aduertit *Sot. in 4. diſt. 26. art. 1. verſ. ad ſecundum* multò enim minor amicitia per illam promiſcuam

poſ-

possessionem filiorum firmaretur, quàm quæ à matrimonio inducta reperitur: quoniam vt ait *Philosoph.* 2. *Politic.* Licèt omnes complexim possent se appellare patres, & filios, & fratres, nemo tamen diuisim filium suum, aut patrem cognosceret, quod
82 etiam in statu innocentiæ fædum esset: Nam & tunc ius paternum, & vxorium viguisset. Et præterea in statu naturæ corruptæ innumera essent incesta inter patres, & filios, fratres, & sorores, aliaque plura horrida, incommoda, quæ Socraticam Rempublicam consequerentur.

Sic igitur de præcepto matrimonij, dum genus humanum paucis continebatur, non est quæstio, sed disputatio ad hoc reducitur, vtrum multiplicatis hominibus matrimonij præceptum cessauerit; Et vtrum hoc præceptum adhuc permaneat.

83 Præceptum de matrimonio contrahendo cessasse affirmant. *D. Bonauent. Ricard. Alex. de Neuo, quos refert Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 3. num. 2.* sed ab Orbe condito semper durasse, &
84 sub eodem tenore, atque vigore duraturum, est conclusio. *D. T. 4. dist. 26. quæst.* 1. Cum qua communiter transeunt DD. & hæc sententia est etiam magis rationi consona, quia præcep-
85 ta naturalia cessante naturæ necessitate non estinguuntur, sed solum pro tunc minimè obligant, vt patet in præcepto sumendi alimenti, vel dandæ elemosinæ. Vnde cum negari non possit, & pateat ex præmissis, quod præceptum matrimonij sit na-
86 turale, Christus verò nulla naturalia præcepta abrogauerit sed tantum ceremonialia; consequenter dicendum est quod semper obligauerit, obliget, & obligaturum sit vsque ad finem mundi ita tamen quod olim cum pauci erant homines singulos obligaret, nunc verò multiplicatis hominibus obliget solum in communi adeó vt si necessitas insurgeret singulos etiam perstringeret, *Palud. Durand. Sot. Ledesm. Petr. Ledesm. cum alijs quos plene cumulat & refert Sanch. dicta disp. 3. num. 3.*

88 Quinimò neque ipsimet Monachi ab hoc præcepto essent exempti quicquid alij dixerint, nam cum hoc præceptum sit naturale, vrgente necessitate omnes obligat vt eruditè post alios docet *Sanch. dicta disput. 3. num. 4.* Vnde aduertendum quod etiam hodie seclusa necessitate propagationis Naturæ dari posset casus in quo hoc præceptum obligaret, & patet in filio Principis, qui si vxorem non duceret sequerentur bella, & seditiones, vt optime *Martin. à Led. 2. part. 4. art. 2.* Et quamuis *Sanch. disp. 3. in fin. num. 4.* dicat hoc esse, non ex vi præcepti naturalis matrimonij, sed ratione scandali vitandi. Nihilomi-
89 nus

89 nus prouénit ex obligatione præcepti naturalis, quo Princeps
tenetur studerè tranquillitati, & conseruationi suorum subdito-
rum, non machinare bella, sed ipsa extirpare & ab illis decli-
nare eo quod ad naturæ Humanæ destructionem tendant.
90 Dico igitur cum *D. Thoma* coniugale præceptum vti Naturæ
necessarium nunquam reuocatum fuisse sed suam semper vim
retinuisse, & retinere adeo vt quoties humanum genus peri-
clitatum fuerit, nuptiarum beneficio reparandum sit, quæ obli-
91 gatio in Republica inest, vt pluribus docet *Sot. in* 4. *dist.* 26.
*quæst.*1. *art.*2. *per tot.* Vbi autem generationis propagatio abun-
dat, quia prouidentia Dei est, vt non desint, qui rei vxoriæ
92 òperas impendant, præceptum coniugij, castitatis, virginita-
tisque votum non aduersatur. Quin liberum est singulis sequi
Pauli consilium 1. *Corint.* 7. *Volo omnes vos esse sicut me ipsum*,
sed vnus quisque proprium donum habet ex Deo alius quidem sic
aliusvero sic dico nō nuptis & viduis, bonū esse illis, si sic permāserint
63 *sicut & ego*. Quamobrem orthodoxam hanc conclusionem ne-
gare; quod cum naturali præcepto coniugij stare possit vt vnus-
quilibet castitatem singulatim vouere valeat, est stupida de-
mentia deuiare à Sacris Scripturis, & sacrorum Conciliorum
decretis *Tridentini*, præsertim, Anathema ferentis in negantes
94 quod Cælibatus non sit status perfectior vxoratu. Atque ideò
hæreticum. Prout etiam hæreticum esset, asserere matrimonium
95 non esse bonum, & congressum coniugale esse illicitum in quo
nulla est controuersia inter Catholicos, sed quorumdam hære-
ticorum absurdum fuit humanisque conceptis dissonum Dog-
ma cuius *D. August. lib. de hæres. cap.* 35. Auctores fecit *Tatio-
nos & Encratitas D. Hieronymus lib.* 1. *contra Iouinianum Mar-
cionem, & Manichæum Tatiano* antiquiores, *Tertullianus ad-
uersus Marcionem* eum de hoc errore reuincit. *Guido vero Car-*
96 *melita* Armenis etiam eumdem adscribit: quippe qui aiebant
si primo parentes non peccassent nunquam ad generandum
coijssent, sed aliter humanum genus multiplicaretur, per crea-
tionem nimirum singulorum hominum; propter peccatum ve-
rò mutatam fuisse propagationis humanæ formam per genera-
tionem, hac vtique ratione *Adamiani* nomen sortiti fuere, quo-
rum hæresim refert, & reprobat *D. August. lib, de bono coniugli
cap.*2. Errandique occasionem inde nacti sunt quod primus Pa-
97 rens nonnisi post peccatum obscenum senserit motum. Hanc
met hæresim suscitauit, & inipsam quoque incidit temporibus
98 *Innoc. III. Almaricus Doctor Parisiensis*, quem errorem insinuat

idem *Innoc. in cap. damnamus de Summa Trinit. & Fid. Cath. dicens: Reprobamus etiam, & condemnamus peruersissimum dogma impij Almarici, cuius mentem, sic pater mendacij exceauit, vt eius doctrina non tam hæretica quam insana, sit censenda*. Prædictorum
99 hæreticorum insaniam multis rationibus conuincit *Sot. dist.* 26. *quæst.* 1. *art.* 3. Catholicam veritatem ostendit necnon ob ethærodoxorum mendacijs, & imposturis vindicat *Bellarm.*

Multa præterea habentur apud *DD. Hieronym. & August.* Extant Decreta plurima Summorum Pontificum, & Conciliorum vt apud *Leonem in epist. ad Termillum cap.* 7 *& in Concil. Bracaren. & Tolet.* 1. alijsque multis. Fuitque errorá naturæ ingenio adeo abhorrens, vt *D. Paulus* adhæc absurda exageranda 1. *ad Timoth.* 4. hoc ipsum prophetico spiritu prædixerit dicens *Quia in nouissimis temporibus quidam discedent à fide in spiritu Demoniorum prohibentium nubere, & iubentium abstinere à cibis, quos Deus creauit*. Coniunxit Doctor Gentium duo naturæ officia ab hæreticis reprobata, nam sicut cibatio modo & mensura temperata, est actus virtutis, ita generatio. Vnde sequitur præfatas hæreses præter Manichæorum blasphemiam alterum fundamentum habere nequiuisse. Dicunt enim: corpoream naturam non á bono, sed â nequam Deo dimanasse, aduersus quam non vacat hic modo disputandi locus.

100 Humanæ quoque naturæ conseruationi, & propagationi quam Deus vti naturæ Auctor in legitima Maris, & Fæminæ coniunctione, indissolubili nexu firmata sub naturali præcepto constituit; ipsimet homines iucundo liberorum intuitu, nec non stirpis ab interitu vindicatione capti inuigilare cœperunt. Vnde in fauorem matrimonij variæ leges, prodiere adeout quinque Iura in matrimoniorum causis finiendis adhibita re-
101 periantur. Consuetudo nimirum, quam ante legem Moysis Iure Gentium, iuxtá cuiusque Regionis mores Nuptiæ celebrabantur. Ad maiorem etenim Humanæ speciei conseruationem, eiusdem Propagationem connubiorum legibus circumscribere cœperunt. Vnde antiqui Ebrei, *Docente Seldeno l.* 5. *cap.* 3. tradebant præcepto illo diuino. *Crescite, & mul-*
102 *tiplicamini*. Masculos omnes ante expletum annum vigesimum debere vxorem ducere nisi qui assiduo legis studio incumbentes, acriori libidinis stimulo essent immunes: Et hoc præceptum omnes pariter Noachidas stringere. Nec sufficere vt sterilem quis vetulam, aut quæ nondum viripotens esset duceret, nisi & fœcundam superinduceret. Nonnulla etiam in

simi-

ſimilem ſententiam *tradit Plato de leg. lib.* 11. Et apud Ebreos hæc quoque ſententia occurrit. *Quicumque negligit præceptum de multiplicatione generis humani, veluti homicida habendum eſſe* Quamuis, & apud ipſos *Eſſenorum* Secta effloruerit quæ om-
103 nem fæminarum vſum eietauerat de qua *Plin. lib.* 5. *cap.* 17. *Solin. c.* 38. Item apud alias Gentes leges in eundem ferre ſenſum occurrunt, vt notat *Varro in lege menia apud Nonium Stobeus ſerm.* 65. *ex Arriano in epitecto l.* 3. *cap.* 7. *Pollux lib.* 3. *Plutarchus, Lycurgo, & in Apophth. Laconicis. Plato de leg.*
104 *lib.* 4. ait: *Vxorem ducere debet quiſque cum annos habet triginta cogitans quod Natura quadam humanum genus immortalitatem conſequatur cuius rei quiſque Natura ſummopere cupidus eſt. Ne-*
105 *mo enim eſt, qui non deſideret perpetuum apud poſteros nomen habere. Genus itaque hominum immortale hoc modo in ſempiternum perdurat, quod filiorum filios relinquendo vnum, & idem ſemper per generationem immortalitatem adpiſcitur. Nefas autem eſt immortalitate ſe ipſum ſponte priuare. Hac verò ex animo ille ſe*
106 *priuat qui filios & vxorem negligit.* Sic Romæ *Camillus*, & *Poſthumius* Cenſores pœnæ nomine eos, qui ad ſenectutem cœlibes peruenerant, in erarium deferre iubebant *Valer. max. lib.* 2. *cap.* 9. quod mulctæ genus vocabatur *Vxorium*. Huius facti meminit *Feſtus in Vxorium*, & ibi *Ioſeph. Scaliger.* necnon *Plutarcus Camillo*. Elegans etiam eſt locus ex Oratione Metelli *apud Gellium lib.* 1. *cap.* 6. *Tradit Strabo l.* 7. *de lege Papia Popæa* Vid. *Lipſ. ad* 3. *Ann. Tacit. & Iacob Godofred.* Quam legem Sacerdotum ſuaſu à Chriſtianis Imperatoribus abrogatam fuiſſe probabile dicit *Samuel Pufendorfij de iur. Nat. & Gent. lib.* 6. *cap.* 1 §. 6. vbi plura ad rem noſtram eruditione referta adducit. Et de abrogatione conſtat *tot. Tit. C. de infirm. pœn. Cælibat.*

107 Hinc & apud omnes Gentes apud quas morum aliqua eſt cultura communi perſuaſione receptum deprhenditur impuras cenſeri nuptias contractas inter perſonas certis conſanguinitatis, vel affinitatis gradibus iunctas vt *colligitur ex l.* 4. §. 3.4 5. *de grad. affinit.* notat. *Plutarch quæſt. Rom.* 108. vbi poſtquam quæſiuit quare Romani cognatas ſuas vxores non ducant, pro more diuerſas rationes dubitabundus proponit. Et ratio-
108 nem quã de latius ſpargendis amicitijs per affinitates refert *Plutarc.* probat *D. Auguſt. de Ciuit. Dei lib.* 15. *cap.* 16. & *habentur cap.* 1. 35. *q.* 1.

Varios vero Gentium mores reſpectu nuptiarum in certis

gradibus non contrahendarum plena manu, & diserta eruditione refert *Samuel. Pufendorfij de Iur. Nat. Gent. d. lib. 6. à §. 28. vsque ad § 36.*

109 Ius Mosaicum, quo Populus Hæbraicus tunc Deo electus suas actiones dirigebat, & nuptias pertractabat, secundum quod etiam hodie Hæbrei sua matrimonia contrahunt in conferendis enim stipulandisque nuptijs Lex diuina habetur *Leuitic. cap.* 18. *&* 20. vbi per Moysen enumerantur personæ quæ ratione consanguinitatis, & affinitatis matrimonium contrahere impediuntur nam prohibet misceri consanguineis, deinde hanc regulam declarando certas personas enumerat, & quatenus in linea recta ascendentium, & descendentium matrimonium prohibet eadem est prohibitio legis
110 Mosaicæ, ac iuris naturalis, quia in gradu primo rectilineo prohibentur nuptiæ in infinitum, qui clamante Natura est prorsus à coniugali copula explosus *l. nuptiæ, & l. fin. ff. de nupt. l. adoptiuus §. vnde ff. de ritu nupt.* est enim filius vt ait
111 *Philosoph.* pars Patris. Vnde coniunctionem patris cum filia
112 vel filij cum matre, natura adeò semper exhorruit, vt quacumque extiterint feritate barbari homines, nulli aut vix vlli talia matrimonia excogitasse feruntur. Quod per quam euidens documentum est, naturæ tale facinus abhorrentis. Referunt quidem *Tertull. in Apologetico càp.* 9. *Strabo lib* 15. *Quin.*
113 *Curtius lib.* 7. *& alij*, huiusmodi incesta connubia apud Persas in more esse. Vnde *Philo Iudeus de speciali lege*, in ipsos inuehitur ibi: *Quo nihil excogitari potest magis impium conspurcari defuncti patris Thalamum, cui maxima debebatur religio, matri exhiberi nullam reuerentiam, filium eumdem, & maritum fieri. Matrem vicisim vxoris nomen assumere, communes liberos patris quidem fratres, matris verò nepotes censeri, hanc prolis suæ matrem simul esse, ac auiam illum filiorum patrem, & fratrem vterinum.* Si non impostura potiùs, vt quidam aiunt, quam historia est, non sunt isti digni, qui inter homines adscribantur, est enim huiusmodi ritus belluinus potiùs, quam humanus, cum
114 & ipsa bruta tales congressus perhorrescant. Vt enim testatur *Arist. lib.* 9. *de hist. Animalium cap.* 47. *& Plin. lib.* 8. *cap.* 42. De Camelo, & Equo, qui operimento contectas matres superuenire coacti postquam matres esse agnouerunt, alter camela-
115 rium morsu defixo interemit; alter verò se præcipitem dedit. De Chinensibus traditur, eos ab illis fœminis ducendis abstinere, quæ eadem cum ipsis cognomina habent, & si de cætero

ro se sanguine non contingant. Vid. *Martinium hist. Sinicæ l.1. & Ambros. lib.8. epist.66. ad Paternum*. Multa contra consanguineorum connubia confert. Memorabile item est *Claudij Imp.* factum, qui cum fœmina quædam filium suum agnoscere nollet, dubia vtrinque argumentorum fide ad confessionem ipsam compulit, dum ei Iuuenis matrimonium indixit. *Sueton. Claud. cap.1.* Ostendere quoque eiusmodi coniunctionum fœditatem exinde quidam voluere, quod per illam diuersa planè necessitudinum vocabula confundantur. *Apud Ouid. Metamorph. 10. Nec quod confundas, & iura, & nomina sentis? Tunc eris, & matris pellex, & adultera patris? Tunc soror nati, Genitrixque vocabere fratris? Apud Senecam Phœnissis Oedipus. Auigener, patrisque riualis sui, frater suorum liberorum, & fratrum parens. Vno Auia liberos peperit viro, at sibi nepotes.* Vetus est etiam epitaphium *Hersilus hic iaceo, mecum Merulla quiescit; Quæ soror, & genitrix, quæ mihi sponsa fuit. Vera negas, fontemque trahis ænigmata sphingis credis. Sunt Pythio vera magis tripode. Me pater è nata genuit, mihi iungitur illa: Sic soror & coniux, sic*
116 *fuit illa parens.* Et laudatur apud omnes Romanarum legum castimonia, quæ ex sola paterni nominis reuerentia illicitas declarabant nuptias inter patrem, & filiam adoptiuam etiam per emancipationem adoptionis iuribus solutis *l.55. ff. de rit.*
117 *nupt.* Cæterum Ebræi non tam ad naturalem rationem, quam ad Dei interdictum confugiebant. Tradebant enim à mundi initio sex genera concubitus à Deo fuisse prohibita, cum matre sua, cum nouerca, cum vxore aliena, cum sorore, cum masculo, cum bestia, vt ex *Seldeno lib.5. cap.1. & 2. aduertit Samuel Pufendorfij de Iurnat. & Gent. lib.6. cap.1. §.33.* Mosaycæ verò legis prohibitiones in matrimonijs contrahendis
118 habentur *Leuitic cap.18. & 20.* Et quamuis politia Moysis ad nos non pertineat, hoc tamen intelligendum, non de præceptis moralibus, & naturalibus, quæ ad omnes pertinent, sed de iudicialibus qualia sunt, quæ habentur *Leuit cap.18.* vtpotè per Christi aduentum euacuata *cap. Translato de const. Magister Sent. in 4. dist 3. D.Thom. in 1. 2. qu.104. art.3. Caietan. in 2. 2. qu.154. art.9. solut. ad 3. constat ex Trid. sess.24. de sacr. matr.*
119 *can.3.* Vnde & in lege Euangelica nullus gradus circa matrimonium prohibitus reperitur, qui itidem non sit iure naturali prohibitus vt post *Couar. in 4. Decretal. cap.6. §.10. n.1.* docet *Fagn. in com. ad cap. Virqui de consang. & affin. n.29. & seqq.* & ante ipsum *Panorm in cap. literas num.16. de rest. spol.*

120 Ius

110 Ius etiam Ciuile certam formam nuptijs sicut cæteris contractibus ad Reipublicæ tranquillitatem præscribere cæpit, & secundum ipsum dirigenda sunt matrimonia fines simplicis contractus,non excedentia qualia sunt matrimonia infidelium, quæ cum simplicis contractus naturam sapiant, consequenter etiam hodiè subiacent ordnationi legum Ciuilium vt patet *tot. tit. ff. de Nupt. de Ritu* Nupt. *& alibi*. Quæ quidem
121 iura in matrimonijs fidelium omninò silent stante ratione Sacramenti, ipsi matrimonio inseparabiliter, & essentialiter adiuncta, adeò vt Ciuilis Lex quamuis non correcta à Iure Canonico nisi ab ipso expressè approbata reperiatur nullam inter fideles potestatem habeat, ex causa quantumuis rationabili,
122 & honesta vt latè probat *Fagn.in cap.1.à n.19. de cognat.Spirit.* Et constabit ex infra dicendis, vna voce clamantibus cum Theologis Canonistis ad matrimonium irritandum, exigi statutum Ecclesiæ, & legalem auctoritatem non sufficere.

Ius item Euangelicum in matrimonio attendi debet. In lege etenim Euangelica matrimonij contractus eleuatus fuit adesse
123 Sacramenti, quod licèt constet apud omnes, adeò vt negare matrimonium à Christo Domino in Sacramentum nouæ legis institutum fuisse hæreticum sit vt pluribus relatis testatur, *Sanchez de matr. lib.2. disp.4.* Cuius erroris auctores, vt ait *Guido Carmelita* fuerunt Armeni, nostrisque temporibus eiusdem
124 patroni sunt Lutherani, negantes matrimonium esse Sacramentum duplici Lutheri cauillo decepti, quo Apostoli sensum præuertit,cuius insanias confudit *Sot. in 4. dist.26. qu.2. art.1.*
125 *Bellarm.* Nihilominùs de tempore institutionis non constat,& in hac parte dissident Doctores, quorum quidam institutum asserunt, dum Christus nuptijs interfuit *Ioan.2.* Alij verò verius approbatum dicunt *Ioan.2.*Sed institutum *Matth.*19.Dum Christus matrimonij bonitatem commendauit, eiusque inseparabilitatem præcepit dicens: *Quos Deus coniunxit homo non separet*. Vtramque sententiam pluribus allegatis referunt, *Ledesm. 2. p 4 q.44. art.12* Qui tamen neutram definit, *Sanchez de matrim. lib.2. disp.4. nu.4. & 5.* qui cum *D.Thom.3. p.tit.1. cap.2. ante §. 1. Matth.*19. Veriùs institutum dicit, cui sententiæ & se subscribit, *Pont. de matrim.* cum alijs ab ipso relatis.

126 Ius denique Canonicum in fidelium matrimonijs contrahendis spectandum est, cæteris alijs iuribus, & consuetudinibus circumscriptis, nam confestim ac matrimonium ab esse
127 contractus eleuatum fuit ad esse Sacramenti de sui natura desijt

fijt esse sub potestate Principis laici, & transijt in potestatem Ecclesiasticam, vnde Iure Ecclesiæ fidelium matrimonia regi cæperunt, & variæ emanarunt Ecclesiæ Constitutiones in corpore Iuris Canonici coagulatæ, de quibus infrà, Ciuiles leges in multis abrogantes, adeò vt à primis Ecclesiæ Temporibus auctoritate Sedis Apostolicæ, & ab ipsismet Imperatoribus omni veneratione receptæ fuerint leges, matrimonij impedimenta instituentes & dirimentes, Romano Pontifici Christi Vicario in ipsis dispensandi potestate reseruata. Hinc est, quod cum ratio legitimi contractus, in matrimonio fidelium iuxta Ecclesiæ præscriptum contracto, importet Sacramentum; In substantionalibus matrimonij, non est ampliùs inspiciendum ius Ciuile, sed Ius Canonicum, secundum quòd matrimonia
128 dirigi debent, ex communi distinctione & doctrina DD. vno ore asserentium, quod in materia Ecclesiastica, & Spirituali, in vtroque foro Ecclesiastico nimirùm, & temporali seruandum sit Ius Canonicum, quod in terminis matrimonij testantur, quotquot ab Ethetodoxorum mendacijs alieni de hac materia scripserunt, etiam Laicali potestati fauentes inter quos claré *Oinot. in Tit. de nupt. num.* 11. & loquens *de Arbore consanguinitatis Canonica posita sub eodem tit. de nupt. n.* 1. est textus expressus in *cap. Ad Sedem* 35. *qu.* 5. docet *Bart.* & omnes communiter *Iuristæ in l. si Auiæ C. de success. edicto.*

129 Dixi in substantialibus matrimonij attendendas leges Ecclesiasticas, quia quòad cætera commoda, quæ ex hoc coniugali fædere in Rempublicam pullulant illæ seruandæ sunt, quę Iure Gentium, & Ciuili adhibitæ reperiuntur, quibus Nuptiarum conciliatio decoratur, & constabilitur; *Vt de dotibus*; Reipublicæ siquidem interest dotes mulieribus conseruari. *De libero bonorum vsu, qui viro competit. De successione vxoris in partem bonorum viri, de Legatis, & de Iure hæreditatis, de quibus in corpore Iuris Ciuilis extant Tit. sub Rubr. de sponsalibus, de Iure dotium, & alij,* Et hæc est optima distinctio, qua vtitur *Bellarm.* Et cum qua pertranseunt DD. omnes Catholici tam Canonistæ, quàm Theologi præter vnum *Launoium,* post errores *Rabardei*, de quibus infrà. Neminem siquidem, ijs demptis, Catholicorum inueni simpliciter asserentem Laicalis Iuris esse Leges instituere fidelium matrimonia impedientes, & dirimen-
130 tes, nec non in ipsis dispensare. Sed communis vox, & sententia est matrimonij contractum confestim ac eleuatum fuit ad esse Sacramenti statim desijsse à potestate Laicali, & transijsse

ſijſſe in Eccleſiaſticam,adeò vt non in vim reſeruationis Ponti-
131 ficiæ.ſed natura ſua ſit fori Eccleſiaſtici *Sanc.*verò de *mat.lib.*7. *diſp.*3.*n.*2.merito *à Pontio* reprobatus matrimonij Leges ad Forū Eccleſiaſtcū pertinere aſſerit ex reſeruatione Sūmi Pōtificis, putās quod alias ſæcularis Princeps natura ſuæ poteſtatis matrimonij impedimēta dirimentia fidelibus ſuis ſubditis ex iuſta
132 cauſa data Lege indicere poſſet; Verum cum reſeruatio à Papa facta pendeat, & innixa ſit qualitati rei reſeruatæ, quia ſacræ; hinc ſequitur doctrinam *Sanchez* eſſe falſam ſi eius aſſertio ita percipiatur, quod ſcilicet matrimonium ideo ad Eccleſiam pertineat, quia reſeruatum à Papa, veram autem ſi natura ſua vti res ſacra, atque ideo reſeruata. Nam ſi Eccleſiaſticæ poteſtati vti Sacramentum reſeruata non eſſet, videlicet. Si matrimonium non eſſet Sacramentum, vt cæteri contractus à Laicali iure penderet, neque aliud profectò *Sanchez* intelligere potuit, neque aliter dicere voluiſſe, patet ex his, quæ habet *num. ſeqq.* aliàs in hac parte à primis veritatis Catholicæ principijs deuiaſſet *Sanchez* quia Catholica veritas eſt, & om-
133 nia Iura clamant, res ſacras & Eccleſiaſticas, ad iuriſdictionem Eccleſiæ natura ſua pertinere. A Philoſophicis verò quia implicat in terminis, quod aliquid natura ſua pertineat ad
134 Eccleſiam, & quod Princeps ſæcularis ex genere, & natura
135 ſuæ poteſtatis in illud leges ferre poſſit, eo pacto, quo poteſt Eccleſia, prout colligitur ex literali Aſſertione *Sanch. lib.*7. *de imped. matrim. diſp.*3. *num.*2. *num.* tamen *ſeqq.* ita explicat, vt non niſi in hunc ſenſum trahi poſſit, quod ſcilicet Princeps ſæcularis ex genere, & natura ſuæ poteſtatis ferre valeat leges matrimonium impedientes, & dirimentes, niſi eſſet Sacramentum, vel inter eos apud quos non excedit fines ſimplicis contractus, vtpotè ſunt infideles, quorum matrimonia ciuilibus legibus ſubdi, & conſequenter Laicales Principes circa ipſa leges condere, & impedimenta ſtatuere poſſe, in quæſtionem non deducimus. Et quidem cum *Sanch. tract. de matrim lib.*2. *diſp.*10. *num.*6. Fateatur matrimonium vnum eſſe ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, & dicat contractum matrimonij inſeparabilem eſſe ab eſſe Sacramenti, ità hæc duo inſeparabiliter coniuncta mutuo ſe ſe ponant, ac deſtruant, quicquid ſecus ſenſerit *Rebell. de oblig. Iuſt.*1. *Pont.lib.*2. *qu.*5. ſibimet ex diametro eſſet contrarius, ſi dicendo quod ſæculares Principes ex genere, & natura ſuæ poteſtatis poſſint leges in mattimonium ferre,intelligeret de matrimonio, prout eſt Sacramentum,

tum,

tum. Optimè enim, & erudite de more infert. *Sperell. decis. 9.*
136 *num.* 23. Si non datur contractus matrimonij inter Catholicos à parte rei separatus à forma Sacramentali, nec potest esse contractus, neque valere, vt contractus, quin etiam sit Sacramentum, sequitur, vt neque Iudex laicus cognoscere valeat de contractu, quin cognitio versetur etiam super esse Sacramenti, quod à parte rei inseparabile est ab ipso matrimonij legitimo contractu, & quod sub Iudicis laici iurisdictione cadere haud quamquam potest.

Hinc itidem est, quod *Pontius* literalem *Sanchez* assertionem confutat in suo *Tract. de matrim. lib.* 7. *cap.* 1. & 2. docens non
137 posse seculares Principes leges aliquas condere circa matrimonia fidelium: quod enim materia Sacramenti matrimonij sit contractus, hoc non sufficit, vt sæcularis Princeps leges condere possit directè, vel indirectè substantiam matrimonij percu-
138 tientes, nam ex eo, quod aliqua materia per Christum facta est sacra, iam extra iurisdictionem, & potestatem sæcularem abijt. Quare postquam matrimonio accessit ratio Sacramenti sub iurisdictione laicali amplius considerari non potest. Vnde
139 meritò infert *Pontius loc. cit. n.* 4. Non solum sæculares Principes potestatis defectu leges fere non posse circa substantialia matrimonii, sed neque circa accessoria, vbi accessorium impediret principale, posse tamen circa alia accessoria, quæ ex se prin-
140 cipale non impediunt, nimirum circa dotes, lucrum dotale, donationes inter virum, & vxorem, sponsalitias largitates, & similia, vt pleno calamo testatur *Ricc. dec.* 178. *Bellet. disq. cler. par.* 1. *tit. de exempt. Cleric. à stat. secularium* §. 4. *nu.* 43. & 44. vbi latè disserunt, an Laici Principes contra libertatem matrimonii aliquid statuere possint.

141 Et licet non desint, qui dicant Fideles Princeps si præcisè eorum potestas consideretur, posse ex iusta causa statuere impedimenta matrimonium dirimentia, quò ad suos subditos tam fideles, quam infideles, inter quos *Coninch. de Sacr. disput.* 30. *dub.* 1. *Filliuc. tom.* 1. *tract.* 10. *cap.* 1. *nu.* 4. *Tannerus to.* 4. *disp.* 38. *qu.* 4. *dub.* 1. *num.* 16. & 17. *Gamachæus in* 5. *part. D. Thom. de sacram. matrim. Ochagauia de Sacram. tract.* 3. *de matrimon. qu* 32. *nu.* 5. *Kellisonius in* 3. *part tom.* 2. *qu.* 50. *art. vnic. dub. vnic. Turrian. in sum. p.* 2. *cap.* 109. *dub.* 5. *concl.* 1. *Syluius in* 3. *part. qu.* 50. *art. vnic. concl.* 6. *Ludouicus de San Iuan. de Sacram. matrim. q.* 6. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 2. *Layman. lib.* 5. *tract.* 10 *p.* 3. *cap.* 1. *q.* 1. *Mercerus de Sacram. in supplem. q.* 50. *vers. quæ-*

ritur secundo Bonacin. de matrim. 3. *punct.* 1. *numer.* 5. *Rebellius part.* 2. *lib.* 3. *q.* 1. *Corneio in* 3. *part. tract.* 6. *de imped. matrim. disp.* 7. *dub* 3. *Villalob. in sum. tom.* 1. *tract.* 4. *diffic.* 1. *nu.* 3. & 4. *Celestinus in Compend. Theolog. moral. tract.* 2. *Becanus de Sacram. cap.* 49. *qu.* 3. cum alijs, quos refert *Diana tom.*9. *tract.* 2. *de Immun. Eccles. resol.* 222. & 340. Omnes tamen rectè notant, & docent vsum huius potestatis eis ab Ecclesia interdictum, & Summis Pontificibus reseruatum fuisse, adeò vt à Laicis Principibus in contrarium facta iure sint irrita, & nulla, ne-
142 que in hoc audiendum *Petrum Sotum lect.*4. *de matrim.* docentem oppositum aduertit *Corneio d.* 3. *part. tract.* 6. *de imped. matrim. disp.* 7. *dub.* 3. citatus à Diana *d. resol.* 222. & 340. vbi fa-
143 tuam reijcit opinionem *Ioannis Præpositi, qui nescio quo iure innixus in* 3. *part. D. Thom. qu.* 7. *de imped. matrim. dub.* 1. *nu.* 1. *circa finem*, ait: *Princeps sæcularis iuxta quosdam potest impedimenta matrimonij constituere respectu fidelium sibi subiectorum cum Ecclesia non videatur posse restringere eius potestatem, quippe qui non sit Ecclesiæ subiectus.* Cuius assertio duos palpabiles errores includit, quorum primus est, quod Princeps Laicus possit impedimenta constituere respectu matrimonij, quod ab eius iurisdictione vti res sacra seclusum hi solum negare possunt, qui cum Luthero sacramentum non esse sentiunt, vt clare patebit, ex infra dicendis. Secundus, & hæresi proximus error est, quod Princeps Laicus Ecclesiæ non sit subiectus, quod licet iniurisdictionalibus ab Ethærodoxis contendatur, tamen inter Orthodoxos
144 certi iuris est temporalem Rempublicam spirituali, & laicalem potestatem, Ecclesiasticæ subditam esse in his, quæ cum spiritualibus sunt coniuncta, & quæ ad finem spiritualem, seù su-
145 pernaturalem ordinantur; Vnde est in facultatibus potestatis spiritualis in rebus præfatis laicalem moderari, vt in terminis ciuilium legum matrimonij substantiam respicientium, & quibus olim matrimoniales causæ subijciebantur vno ore testantur cum Theologis Canonistæ communiter vti falsam, & improbabilem refellentes opinionem *Petri Soto dicta lect.* 4. *de matrim.* & reijcientes dictum *Præpositi dict. qu.* 7. *dub.* 1. *num.* 1. *circa fin.* quæ non solum reijciunt recentiores DD. supra citati, & quorum cathalogum recenset *Diana d. resol.* 222. Sed & contrarium docuere veteres inter quos *D. Bonauentura in* 4. *dist.* 42. *art.* 2. *qu.* 2. *Richard. art.* 2. *qu.* 2. *Palud. q.* 1. *art.* 2.

146 Hinc idem met *Sanchez dicto Tract. de matrim. lib.* 7. *disp.* 3. *nu.* 4. cuius verborum cortici inhærendo *Lannoius* ipsum in suam

ſuam ſententiam trahere nititur, multorum quin communi DD. auctoritate concludit, hodie ſæculari Principi fideli non eſſe integrum aliquid diſponere circa matrimonia fidelium im-
147 pedienda, & dirimenda, quod ex directo *Launoius* integro ſuo Tract. impugnare ſtudens in duos graues errores impegit; quorum primus eſt quod fidelis Princeps natura ſuę poteſtatis fidelibus ſuis ſubditis matrimonij impedimenta, etiam dirimentia legibus indicere poſſit. Secundus quod Eccleſia hanc poteſtatatem ſæculari Principi vſurpauerit atque ideò infert vt ſignanter patet ex notat. in *cap.ſeq.* ad huc ſæcularem Principem leges matrimonium dirimentes inſtituere poſſe. Primi erroris defenſorem allegat cum alijs *Sanch. d. lib. 7. diſp. 4. num.* 2. Sed ſi attentè doctrinam DD. quos citat, & ſignanter *Sanch. d. diſp. 3. per tot. perpendiſſet in illos non incidiſſet. Hec enim ſunt verba Sanch. d. diſput. 3. num. 4. Hinc deducitur non*
148 *eſſe integrum hodie Principi Sæculari fideli diſponere aliquid circa matrimonia fidelium impedienda, aut diſſoluenda. Quoniam Pontifex hanc ſibi poteſtatem reſeruauit merito quidem. Quippe cum matrimonij contractus, hodie limites naturæ excedat, & ad eſſe ſupernaturale* Sacramenti *eleuatus ſit, dedecet vt tanti Sacramenti diſpoſitio ad ſæculares Principes pertineat.* Sic ergo, ſi eo quod contractus matrimonij naturę limites excedit, & eſt eleuatus ad eſſe ſupernaturale Sacramenti, dedecet vt tanti Sacramenti diſpoſitio ad ſæculares Principes pertineat, iam ſequitur Sanch. nunquam ſenſiſſe quod matrimonium fidelium, quod eſt inſeparabile ab eſſe Sacramenti, Ciuilibus legibus ſubiaceat.
149 Quod vero ſubdit; hanc poteſtatem negari ſæculari Principi non ex vi eius poteſtatis, ſed ratione huius reſeruationis. Ne dicamus *Sanch.* eodemmet verborum periodo ſibimet contrarium eſſe, intelligendum de poteſtate Principis ſæcularis in matrimonio in genere ſumpto, quaſi dicat *Sanch.* Sæcularis Princeps non ex vi ſuæ poteſtatis, non poteſt leges matrimonium impedientes, & dirimentes inſtituere, ſi conſideratur matrimoniũ quatenus matrimonium eſt, ſed ex vi reſeruationis Eccleſiaſticæ qua Sacramentum eſt, quia eleuatus ad eſſe Sacramenti confeſtim reſeruatus ſua natura remanſit Iuri Eccleſiæ, & non niſi in his terminis loquuntur, & loqui poſſunt *Victoria, Enriq. Petr. de Ledeſma Bart. Ledeſma, & Ledeſma 2. p. 4. q. 61. art. 2. col. 3. verſ. ſed contra eſt à Sanch* citati, quos tamen *Launoius* non diſtinguens inter matrimonium, & & matrimonium in ſuam ſententiam pertrahit; vt ex not cap.
 ſeq.

seq. videre est. Tantumque abest, quod *Sanch.* Ciuilibus legibus aliquid iuris deferre intellexerit in Sacramentum ma-
150 trimonij, vt nou audiendum dicat *Petr. de Sot. lect.* 4. *de matrim. ad fin.* vbi ait leges Ciuiles ex pietate, & voluntate Principum in hac re cessisse Ecclesiæ non tamen propterea legi id auferendum esse; vt illegitimos aliquos reddere possit ad matrimonium secundum, vbi clare admittit hodie id posse Principem sæcularem, nec posse Pontificem eam adimere facultatem, quod ne dum pugnat primis Catholicæ fidei principijs sed vt notat *Sanch. dict. disp.* 3. *num.* 3. est ab omni ratione alienum, vt clarius demonstrabimus confutando in *cap. seqq.* as-
151 sertiones *Launoij*. Hanc reseruationem, indecorum, atque improprium agnoscentes, Romani Pontifices quod tanti Sacramenti dispositio ad sæculares Principes pertineret, prout pertinebat cum non excedebat fines simplicis contractus, vel prout pertinet vbi fines contractus non excedit, vt patet in matrimonio Infidelium, varijs constitutionibus, Sacra verò Concilia multis editis Canonibus declarantur, vt patet *ex cap. Tuam de ordin. cognit. c. multorum* 55. 46. *c. Accedentibus de excessibus Prelatorum c.* 2. *de sponsal. o. Euphemium* 2. *q.* 3. *Testantur ex Canonistis, & Iuristis Gl. fin. in c. si quis ingenuus* 29. 2. *q.* 2, *Ant. d.* 4. *de sponsal. nu.* 12. *& c.* 2. *de despons. Impub. Host. in sum. Tit. de secund. Nupt. in fin. Abb. repet. cap. Ecclesia de const. num.* 19. *& cap.* 1. *despon. num.* 9. *& ibi Alex. de Neuo Præp. Felin. Abb. in cap.* 1. *de cognat. Franc. cap. statutum de hære in fin. Astens. sum.* 2. *part. lib.* 8. *tit.* 19. *art.* 19. *Sylu. matrimon.* 8. *quæst.* 8. *dict.* 1. *Tabiena verb. Impedimentum imped.* 6. *numer.* 1. *Turrecrem. cap.* 1. 30. *quæst.* 3. *art.* 6. *in solut. ad* 2. *numer.* 17 *Couarr.* 4. *decret.* 2. *part. cap.* 6. §. 10. *nnmer.* 16. *Gaeta repet. capitul. ad Limina* 30. *quæstion.* 1. §. 4. *numer.* 230. *vsque ad* 304. *Brun. despons. conclus.* 19. *numer.* 1. *Peguera quæst. Crimin. cap.* 42. *numer.* 2. *Zipeus Consult. Canon. lib.* 3. *tit. despons. & matrimon. cons.* 2. & 16. *Calas de legibus disput.* 9. *sect.* 1. *numer.* 50. *Fragos. de Regim. Reipub. tom.* 1. *part.* 1. *lib.* 2. *disput.* 4 *numer.* 299. *Iulius Carthar. decis.* 36. *numer.* 12. *Ciarlin. lib.* 1. *controu. capitul.* 104. *numer.* 28. *Theodor. Rem. Kingk tract. de Reg. sæcul. & Eccles. lib.* 3. *class.* 1. *capit.* 10. *numer.* 20. *& seqq. Thom. Michel. in conclus. Theorica Practis de iurisdict. conclus.* 41. *Henricus Bocerus tract. de iurisdict. cap.* 3. *numer.* 44. 45. 47. *&* 51. *Farinac. in Praxi Crimin. quæst.* 8. *num.* 150. *Præpos in* 3. *part. quæst.* 3. *dub.* 5. *num.* 28. *Zipeus in iure nouo Pontif. lib.* 2. *tit. de form. compet. numer.* 9. *Barbos. de pot. Episc. part.* 3. *alleg.* 84. *num.* 4. *Fagnan. de Iust. mo-*

nit.

nit. Paul.V. fol.37.Vincent. Hercula in qu.3.gloss.optima in cap.1. in fin.3. qu.3. Alex. in l. si filius à Patre, ff. de lib. & Post. §. fin. Martha de Iurisd. part.4. cent.1. cas.70. nu.3. cum alijs ab ipsis plena manu relatis.

Ex Theolog. D.Thom in 4. dist.42. quæst.2. art.2.ad 4. vbi D. Bonauen. art. 2. quæst. 2. ad fin. Ricard. art. 2. quæst. 2. in fin. Paland. quæst. 1. art. 2. conclus. 7. num. 27. & dist. 26. quast. 3. art. 3. num. 13. Maior. 4. dist.39. quæst.2. conclus. 1. in fin. Sot 4. dist. 42. quæst.2. art. 2. ad 2. & ibi Ouand disput. vnic. propos. 4. Cannedo Sum. Sacram de matrim.cap.6. Sanchez. de matrim. lib.7. disput. 3. num.1. 3. & 4 vbi recedit ab his quæ habet num. 2. Bellarm. lib.1. de matrim. cap.32. Vasq. in 3. part. tom. 4. disp.3. de matrim. disput. 12. difficult. 12. num.7. Pont. de matrim. lib.6. cap. 1. num. 9. & cap. 2. num. 3. Auers. de Sacram. matrimon. quæst. 9. sect.2. & 3. Valentia in 3. part. tom.4. disp.10. quæst.5. punct. 1. Ruard. Tapper. in suis controuers. art. 20. Hurtad. de Sacram. Matrim. disput.12. diff. 12. Coninch. de Sacram. disp.30. dub.1. num.6. Filliuc. tom. 1. tract. 10. cap. 1. num. 4. Ianner. tom. 4. disput.38. quæst. 4. dub. 1. num. 16. & 17. Ochagauia de matrim. tract. quæst. 31. num. 3. Chimerot. de Sacram. tract. 12. cap.5. dub.1. Kellison. in 3. part. tom. 2. quæst.50. art. vnic. dub. vnic. Turrian. in sum. part. 2. cap. 109. dub. 5. conclus. 1. Silu. in 3. part. quæst.50. art. vnic. conclus. 6. Ludouic. S. Ioann. de Sacram. matrim. quæst. 6. aart. 1. dub. 1. Saymon. lib. 5. tract. 10. part.4. cap. 1. quæst.1. Mercer. de Sacram. in supplem. quæst. 50. vers. quæritur secundo Bonac. de Matrim. quæst. 3. præmit. 1. nu.5. Diana oper. coord. tom. 9. tract. 2. de Imm. resol.221. 222. 341. & 342. Corneyo in 3. part. tract. 6. de imped. matrim. disput. 7. dub. 3. Villelob. in sum. tom. 1. tract. 14. difficult. 11. num. 3. & 4 Becan. de Sacram. cap. 49. quæst.3. Ioan. Machad. de perfecto Confess. tom. 1. lib.3. part. 1. tract. 5. docum. 2. num. 4. VVigers in 3. part. D.Thom. quæst.50. art. vnic. Estiu. in 4. sent. dist. 34. §. 1. Moure in exam. Theol. moral. part. 3. cap. 17 §. 1. num. 3. Bossius de Matrim. cap. 1. §. 37. num 96. & cap. 11. §. 14. num. 209 Capsens. in cursu Thelog.tom. 2. tract. 26. disp.9. sect. 1. num. 4. Baun. in Theolog. Moral. part. 1. tract. 12 quæst. vlt. assert. 3. Petr. à S. Ioseph. in sua Theolog. Sacram. cap. 28. resol. 8. Ioan. Petit. in part. Sacrament. suæ Theolog. vniuersal. tract. 8. lect. 3. Philipus Gamacheus Summ. Theolog. tom. 3. de Sacr. Matrim. cap. 15. cum alijs supra quod idem confirmant DD. supracitati, & alij propemodum infiniti ab ipsis relati, &

quot-

quotquot de hac materia pertractarunt Orthodoxi Scriptores præter vnum *Petrum de Sot. lect. 4. de matrim. ad fin.* in hac parte vna voce ab omnibus Theologis, & Canonistis reproba-
152 tum, cuius vestigijs inhærens *Michael. Rabberdeus in suo libello inscripto Optatus Gallus, de cauendo schismate Typis ædito Anno 1641. sect. 5. per totam, & indefensione legum connubialium.* firmat ac docet Laicos Principes inducere posse impedimenta suorum subditorum matrimonium dirimentia. Qua-
153 decausa & quod multa alia habeat contra Immunitatem Ecclesiasticam, directe aduersantia sacrorum Conciliorum, & Canonum decretis, nec non sententijs communiter receptis inter Doctores Catholicos, contra Ethærodoxos, mordicus à reliquis Scriptoribus suæ doctissimæ & præstantissime Religionis defensas *Anno 1643. sub. die 18. Martij, Edicto die 29. Aprilis* in locis publicis affixo, sacra & vniuersalis Sanctæ Romanæ Inquisitionis Congregatio peculiari Decreto *Rabardei* Doctrinam varijs Theologicis censuris qualificauit atque damnauit, & super eius librum nigrum Theta imposuit.

154 *Rabardei* assertiones, quoad leges matrimonium respicientes, reasumpsit Anno præterito *Launoius* integrumque Tractatum edidit fallaci doctrina & eruditione refertum, quo firmat Regij, seu Laicalis iuris esse constituere impedimenta matrimonium dirimeutia, quod omnino reprobandum iuxta communem DD. sententiam præsertim illorum, qui vti Sacræ Theologiæ Professores in præclarissimo Museo Subornico floruerunt, à quorum consilio deuiauit *Launoius* Vnde ex industria semper cum scriptoribus Gallis, suisquemet verbis, & auctoritatibus *in cap. seqq. Launoi* sententiam impugnabo, vt agnoscant Orthodoxi, fateanturque ipsi Etherodoxi *Launoij* opinionem, Ecclesiasticam, & Laicalem potestatem inuertere. Diuino Iuri aduersari, necnon merum, somnium esse, quod de Iure, vel de consuetudine quoad institutionem legum fidelium matrimonium impedientium, & dirimentium Laicis Principibus tribuit. Ad quod prius quam deueniam breuiter lationes præmitto, quibus communi omnium Theologorum Canonistarum, & Iuristarum voto Etherodoxis exceptis ocu-lariter probatur solius Ecclesiæ esse ferre leges fidelium matrimonium impedientes, & dirimentes, nec non in illis dispen-
155 sare. Est Catholica fidei principium à quo sine hæresis nota declinare non possumus legitimum inter fideles matrimonij contractum nouæ legis Sacramentum esse à Christo Domino insti-

institutum, adeò vt quodprimò institutum in officium deinde cessit in remedium, celebrandum sit vti Sacramentum, Chri-
156 stus enim vt notat *Sot. 4. dist. 26. art. 2. quæst. 2.* sua præsentia nuptias honestare voluit, ne imposterum nuptijs vinum deesset, hoc est amicitia & gaudium, cum sine Dei gratia omnis humana necessitudo, veluti aqua frigescat, & langueat; conuersionis enimaquæ in vinum miraculo, futura huius Sacramenti gratia designata extitit, coniugatos omnes admonens Deus ne matrimonialia fœdera in bonis caducis hoc est, in amplisdotibus, aut alijs formis, & causis constituerent; quæ facillimè dilabuntur, sed in sola virtute, quæ perpetuæ lætitiæ, & coniugalis amicitiæ est custos.

157 Hinc necessariò dicendum sequitur, quod postquam matrimonium eleuatum fuit ad esse Sacramenti, inter illos apud quos Sacramenti rationem sortitur illico, vtpoteres sacra à laicali foro exemptum fuerit atque ideo exemptionem matrimonij à foro sæculari non esse fundatam in reseruatione Ecclesiæ, sed Ecclesiæ reseruationem innixam esse exemptioni, quæ de sui natura rebus sacris competit. Duo etenim sunt quibus Orbis regitur, Sacra Pontificum potestas, & Impera-
158 toria Maiestas. Sacræ Pontificum potestati diuinitus datum est de rebus sacris independenter à quocunque disponere, Imperatoriæ verò Maiestati de rebus profanis cum subordinatioue & dependentia à potestate Ecclesiastica, quoad assecutionem
159 finis supernaturalis, vt communiter notant Canonistæ *in cap. in memoria dist. 19. in cap. pastoralis de sent. & re iud. in cap. Vnam Sanctam de maiorit. & obed. docet D. Thom. 2. sent. dist. 44.* vbi dicit
160 spiaituali potestati, sæcularem potestatem in Papa coniungi, qui vtriusque potestatis apicem tenet spiritualis scilicet, & sæcularis hoc Deo disponente, qui est Rex Regum, & Dominus
161 Dominantium. Vterque enim gladius à Deo datum est Ecclesiæ quin cum vterque male vsurpatus esset ab Ethnicis Principibus, ad quorum exempla recurrunt, Ecclesiasticæ potestati infensi, quasi turpe factum adducere, singularem aliquam esset Diuinæ legis rationem allegare, vterque restitutum fuit, vt colligitur ex *Extrauag. Bonif. VIII. Vnam Sanctam de Maiorit.*
162 *& obed.* Nimis longum esset, & à proposito Themate deuiarem si omnia historica documenta, Sacrorum Conciliorum Decreta, Theologorum, & Canonistarum inconcussas doctrinas, ipsorumque Neotericorum Iuris Consultorum testimonia referre vellem, quibus constat de suprema Romani Pontificis Iuris-

dictione,

dictione,(vbi agitur de assecutione finis supernaturalis) in ipsiusmet Imperatoris Personam. Qui Nouatorum calumnijs adherentes hanc Catholicam veritatem ab omnibus Orthodoxis scriptoribus communi voto receptam, ad quæstionem deducere student attenta mente, & sincero corde percurrant, quæ habentur in *cap. Alius* 15. *q.6.cap. grandi de supplend. negl. Prælat. c. Ego n. de iur. iurand. Clem.* 1. *eodem tit. cap. Pastoralis cap. ad Apostolicæ de sent. & re iudic. in 6. cap. Venerabilem de elect.* nec non *in lib.2. epist. Greg. II. epist.* 12. & in *lib.1. Greg. VII. epist.* 55 *lib.7. epist.* eiusdem *epist.* 13. *& lib.8. epist. dict. Greg. VII. epist.* 21. Ac in *epist.* 216. *Ioan. VIII. & epist.* 16. 18. 19. 20. *Adrian. II.* Quod decretum habemus in Concil. Rom. III. celebrato Anno 1076. sedente Greg. VII. in Concilio Romano VI. eodem sedente Pontifice Anno 180. celebrato. In Concil. Ludun. III. General. XIII. Anno 1245. sedente Innoc. IV. celebrato & in Sac. Trid. Concil. sess. 25. de reform. cap. 2. sess. 14. de Sacram. Pænit. cap. 5. Quæ tradunt B. Pet. Dam. in Vit. S. Rumald. Baron. Spond. & omnes passim, tam sacri, quàm profani Historici. Legant Romanorum Pontificum Constitutiones signanter Const. IV. Innoc. III. quæ incipit *Is Ecclesiam Constitut. V.* eiusdem quæ incipit *Rex Regum. Const. VI.* eiusdem quæ incipit. *Licet ante Const: VIII.* eiusdem quæ incipit *Cum quanta* & *Const. II. Alex. VI.* quæ incipit. *Inter cætera* Quæ denique docent *Boet. Episc. de Regal. Petrus Barbos. En los discursos de la iuridica, y verdadera razon d'Estado p.* 1. *art.* 2. *præsumpt.* 6. *Barbos. in Collect. ad cap.* 5. *de Sacram. Pænit. sess.* 14. *nu.* 20. Supremaque Romani Pontificis potestas apertè conuincitur ex translatione Imperij facta à *Stefano II.* à Græcis in Carolũ Magnum, qui à Leone III. postea coronatus fuit. Quod Ius translationis Imperij, potestatem, & veritatem, pluribus Romanorum Pontificum attestationibus, & ipsorum Imperatorum confessionibus comprobat, à mendacijs, atque imposturis *Matthiæ Flacci Illyrici* latissimè indicat *Cardin. Bellarm. Contr. tom.* 1. *lib.* 1. *De translat. Imper. à Græcis in Germ. per tot.*

Quodque in Papa sit radicalis potentia vtriusque gladii spiritualis nempe, & temporalis: Temporalis tamen exercitio Imperatori relicto; apertè conuincitur ex omnimoda, quam Papa
163. in Ius potissimum potestatem obtinet *cap. innotuit* vbi *DD. de Elect. cap. per Venerabilem, qui filij sint legitimi, cap. proposuit De concess. Prebend. Magdalen. de nu. test. in testam. requis. par.* 1. *cap.* 25. *test.* Iuris enim positiui Constitutiones ad libitum tollere potest *Albert. de agnos. assert. q.* 23. *à num.* 30. *Dyonis. Paul. de verit,*

rit.quat.Patriarch sed.... cap. 3 num. 54. Quod nedum procedit respectu Constitutionum Ecclesiasticarum, sed iuxtà inalterabilē
164 iuris obseruantiam, quoad ipsas Constitutiones Imperiales, cui omnes leges Ciuiles quoad finem supernaturalem assequendum remanent subordinatæ *cap. Pastoralis* vbi *DD. De sent. & re iudic. cap. vnam Sanctam de maiorit. & obed.* Et de facto multa à Iure Ciuili Sancita per Ius Canonicum absque vlla contradictione correcta, atque sublata habemus, adeò vt vbi datur lex Ecclesiastica specialiter corrigens vel abrogans, aliquam Ciuilem Constitutionem talis Constitutio, neque in Terris Imperij vel alijs in Catholicorū Principum Ditionibus constitutis vllam vim legis habeant, de quibus multa habemus exempla quibus prætermissis sermonem duntaxat perstringere libet ad subiectam materiam, qua attenta patet nullas Ciuilium Magistra-
165 tuum leges fidelium matrimonia in substantialibus respicientes, validas esse, nisi probentur ab Ecclesia, reprobatas verò nullam vim legis habere. Lex enim Cæsarea, quæ viduis nu-
166 bentibus intra annum luctus infamiam irrogat, quod abrogata habeatur in *cap. cum secundum Apostolum. De secundis nuptijs*, apud Catholicos non attenditur, nulliusque de facto infamiæ nota datur his qui intra annum luctus ad secundas nuptias transeunt. Item quia in *cap. Quadam lex 35. q. 2. per. Gregor.* 1.
167 reiectæ habentur leges *Honorij & Iustiniani Impp.* valida in Consobrinos matrimonia decernentes, nullius sunt roboris, neque Catholicorum vllus sine dispensatione Pontificia inter Consobrinos matrimonium licitum asserere audet. Multa præfatis similia in Iure Ciuili reperiuntur, de quibus suo loco dicitur, quæ non attenduntur ac si non emanassent, eo quod à Iure Canonico correcta reperiantur, vt singillatim obseruant *Conradus Ritthersusius indifferentijs Iuris Ciuilis, & Canon. lib.* 11. *cap.* 21. *& seq. & Emericus à Rosback, de comparat, Iur. Ciuil. & Canon. tit. 4. num. 7. & seqq.* licet vti hostes Romanæ Ecclesiæ in Pontificiam potestatem infensi.

168 His ità præmissis à quorum veritate recedere est à via iustitiæ, & Catholicæ veritatis aberrare. Dico quod quamuis matrimoniū, vti Ciuilis contractus, prius subiectum fuerit Ciuilibus legibus, quam Ecclesiasticis; Hodie idest postquam eleuatum fuit ad esse Sacramenti vti res sacra confestim desijt esse fori laicalis, & natura sua in Ecclesiasticum transijt adeo vt Ciuiles leges de matrimonio loquentes, si sermo sit de matrimonio fidelium, & matrimonij essentialia respicientes etiam ab Eccle-

sia non reprobatæ nullæ sint, & tunc solum validæ censeri debeant, si ipsis Ecclesiæ approbatio accedat. Si vero loquamur de matrimonio Infidelium, quod non excedit fines simplicis contractus eiusdem roboris esse assero, ac si matrimonium non esset eleuatum ad esse Sacramenti, cum in matrimonijs infidelium Sacramenti ratio considerari non possit.

Quoniam verò matrimonium, à matrimonio non distinguentes, idest non considerantes matrimonium quod non excedebat, vel excedit fines simplicis contractus distinctum à matrimonio, quatenus est Sacramentum, vel distinguentes in matrimonio quatenus Sacramentum est rationem contractus à ratione Sacramenti, asserunt quòd vti contractus ciuilis ita pendere debeat à legibus sæcularium Principum, sicut cæteri contractus, & actus ad comercium humanum spectantes atque ideò quod Sæculares Principes potuerint, & possint condere leges, certasque, conditiones statuere, & impedimenta etiam dirimentia constituere, contra quæ matrimonium contractum nullum atque irritum sit, cuius sententiæ inter DD. Catholicos
169 alteros non inuenio præter *Petrum de Soto lect. 4. de matrim.* communiter in hoc à Theolog. reprobatum *Michael. Rabard. optat. Gall.* cuius doctrina à Sede Apostolica vti erronea damnata fuit & Apologetica disceptatione reprobatur à *Diana Tract. 2. de Immunit.*. Et *Io. Launoium* quiquæ *Rabard.* peperit oua excubare modo studet, cuius falsas assertiones suismet verbis, & doctrinis in *cap. seq.* reijcio.

Quoniam inquam non distinguentes tempus à tempore, & consequenter matrimonium à matrimonio, illa obliti iuris re-
170 gula, quod qui bene distinguit proximus est veritati sequentibus argumentis innituntur, quorum primum ex hoc desumē-
171 tes, quod matrimonium sit contractus verè Ciuilis, cuius perfectio à consensu contrahentium pendet ipsum cōsequenter vti cæteros contractus politicæ, seu laicali iurisdictioni subordinatum faciunt, asserentes quod etsi matrimonium sit Sacramentum, non tamen desinit esse contractus verè ciuilis, in hac parte, & hac ratione ciuilibus legibus subditum, quæ sicut possunt ponere aliquam inhabilitatem respectu valoris alicuius cōtractus, V.G. declarando inhabiles ad contrahendum prodigos, & pupillos, ità ex eadem ratione possunt aliquos reddere inhabiles ad matrimonium contrahendum idest ad stipulaudum contractum matrimonij.

Alterum verò argumentum desumentes ex aliquibus politi-

cis

cis *Honorij Theodosij Iunioris*, *Valeriani*, *Galieni Iustiniani*, & aliorum Imperatorum legibus, seu Regnorum Pragmaticis aut statutis, vel aliis laicalibus Sanctionibus apertè declarantibus, nuptias contra ipsorum præscriptum celebratas nullas esse, neque vlla temporis longitudine vel continuatione conualescere, putant, & asserunt prædictas firmas, & validas esse, neque aliqua Sedis Apostolicæ confirmatione indigere.

Horum argumentorum vim & rationem perpendere opportunum duxi, antequam ad *Launoij* doctrinam reijciendam descendam, quæ his ipsis argumentis innixa eamdem cum ipsis fallaciam inuoluit.

172 Quod ergo ad primum argumentum attinet: Dico quod postquam legitimus matrimonij contractus ex Christi Domini institutione eleuatus fuit ad esse Sacramenti illico natura sua à
173 Ciuili foro exemptus remansit, vti contigit in ipsis hominibus ciuilem Rempublicam constituentibus qui si fiant Clerici à ciuili foro confestim segregati considerantur, adeout seculares Principes Diuinam legem profitentes, nullam sibi in ipsis iuris-
174 dictionem vindicent. Quod item patet in ædibus, vasibus & vestibus à fidelibus ad pium vsum, siue Sacrum Ministerium oblatis, & Deo dicatis, quæ hoc ipso à secularium potestatum dispositione iurisdictione, & exactione exempta remanent. Quare etsi fidelium matrimonium sit contractus ciuilis nihilominus
175 cum veram Sacramenti rationem habeat dicendum necessario sequitur in Ecclesiæ potestatem translatum fuisse, ad quam de Sacramentorum dispositione, & administratione decernere pertinet. Aque ideo Ciuiles leges, aut sæculares Principes quoad matrimonium, etiam quatenus est contractus cir-
176 ca eius substantialia, vel eius libertatem minuentia nihil statuere posse, quod ne laicis Principibus ignotum esset, neue sub titulo ciuilis contractus aliquid Iuris sibi inposterum in matrimonium Fidelium vindicare auderent, Pontificia re-
177 seruatione hoc ipsis interdictum fuit; Et merito quia apud Christianos quoad iudicia inseparabilis est ratio matrimonij à ratione Sacramenti, adeò vt dici non possit; hic est legitimus inter fideles matrimonij contractus, quin etiam dicatur hoc
178 matrimonium est Sacramentum. Vnde sequitur quòd ad forum, ad quem de Sacramentorum rebus, & doctrina cognitio
179 pertinet matrimonij etiam spectet contractus. Hinc etiam est quod matrimonij causa, quoad ea quæ necessario contractus rationem respiciunt, & ex illa proximè sequuntur dicitur

Ecclesiastica, vt patet ex litera *text.in cap. Tuam de ordin. cognit.* & vno ore hic fatentur *Canonistæ*, nec non vna voce docent *Theologi* communiter asserentes, causæ matrimonialis decisionem ad Ecclesię forum pertinere. Quinimo ipsimet Hæretici coram Iudicibus Ecclesiasticis, causas matrimoniales tractandas esse concedunt, quamuis quatenus est etiam ciuilis contractus, malè & falsò asserant etiam simul ad laicos Iudices pertinere, vt colligi potest ex his quæ habet *Io. Harpprechtus in Iustin. Inst. tom. 1.tit. de Patr.pot.§.230.num.28.* quamuis alias perfidus Heræticus *n.63.* inuehatur in Summos Pontifices, qui matrimoniales causas, ad solos Iudices Ecclesiasticos transtulerunt. Patet etiam ex his, quæ tradunt eiusdem cum *Happrechto* farinæ homines *Frider. Mindanus de Processf.lib.1.cap.10.nu. 2.& 3.Sigis.Fichelta ud.tract.de Iur. patron. cap.4. num.16.* & alij pænes ipsum.

180 Dixi causas matrimoniales esse Ecclesiasticas, quo ad ea quæ necessario respiciunt rationem matrimonij prout est legitimus contractus inter fideles, atque ideo Sacramentum. Distinguenda enim sunt ea, quæ huic contractui intrinsecè pertinent, ab his, quæ sunt illi extrinseca. Sunt enim intrinseca matrimonio, idest ad eius essentiam pertinent firmitas contractus, personarum legitimatio, prolis conditio legitima vel illegitima, & diuortium & in hac parte causæ matrimoniales non nisi in foro Ecclesiastico tractari possunt. Sunt extrinseca matrimonio causa dotis, donationis propter nuptias hæreditatis quarti dotalis, & aliæ huiusmodi, quæ sua ratione cum sint laicales sæculari iudici relinquuntur quamuis etiam aliquando à Iudicibus Ecclesiasticis cognoscantur.

181 (at line "nent , ab his")

182 Dico igitur sæcularē Principem vi suæ iurisdictionis, & officij legem aliquam instituere non posse matrimonia fidelium percutientem, & matrimonij libertatem directè vel indirectè impedientem, atque ideo non posse statuere impedimenta, nedum dirimentia, sed simpliciter etiam impedientia. Quod enim materia matrimonij etiam quatenus Sacramentum est, sit contractus ciuilis hoc non sufficit vt sæcularis Princeps leges condere possit ad matrimonij substantiam pertinentes; nam ex eo quod ea materia per Christum eleuata fuit ad esse Sacramenti illicò extra iurisdictionem & secularem potestatem transijt vt optimè notat *Pont.de matrim.lib.6.cap.2.num.3.* pluribus eruditè docent *Vasqu.in 3.part.tom.4.disp.3. de matrim. cap.5.n.67. Hurtad.de matrim.disp.12.difficult.12.num.7. Auers. de Sacram. Ordin.*

& ma-

& matrim.q.9.lect.2. cum alijs ab ipsis relatis, asserentibus ex institutione ipsa Sacramenti matrimonij hanc potestatem Principibus sublatam fuisse.

183 Neque obstat dicere quod licet matrimonium sit Sacramētum, nihilominus quia simul retinet esse contractus, quatenus contractus est ciuilibus legibus adhuc subordinatum remaneat. Hoc enim argumentum nihil probat, & apertam fallaciam inuoluit cum matrimonium retineat quidem esse contractus, sed cum qualitate, & essentiali mutatione ab eo quo contractus erat antequam eleuaretur ad esse Sacramenti; Nam *vt ex Pontio, & Hurtado* optimè concludit, *Diana de Immunit. Tract. 2. resol. 222. in fin. num. 2.* matrimonij contractus in baptizatis, ex Christi institutione ciuilis, & sæcularis esse desinit, & vtpotè Sacer consequenter desinit esse subditus potestati Ciuili, seù sæculari quæ ad res sacras iurisdictionis defectu non extenditur. Quin imò etiam concesso quod materia Sacramenti matrimonij sit contractus merè ciuilis nihilominus vt ingeniosè docet inter sapientissimos Galliæ Theologos; eruditissimus *Gamacheus* Sorbonæ Sydus clarissimum in *Sum. Theol. tom. 3. de Sacram. Matrim. cap. 15.* cum matrimonium inter Christianos sit formaliter, & essentialiter aliquid Ecclesiasticum propter adiunctam, & inseparabilem rationem Sacramenti; Itaut non sit verum matri-
184 monium quin simul sit verum Sacramentum, de Sacramentis agere est solius Ecclesiæ; Vbi & aduertit pessimè semper cessisse Principibus, quando sacris se immiscere voluerunt.

185 Ex hoc verò, quod materia Sacramenti matrimonij sit contractus non bene sequitur, ergo ex hac ratione sæcularis Princeps ferre potest leges matrimonij contractum impedientes, & dirimentes. Nam vt patet ex supra deductis, ex quo materia Sacramenti matrimonij per Christum sacra facta est, extra sæcularis Principis potestatem, & iurisdictionem transijt; prout sequitur de personis Ecclesiasticis, & bonis Deo dicatis; Nam licet homo nascatur cum subordinatione ad Ius Ciuile, & simpliciter consideratus sit materia iurisdictioni sæculari subiecta Bona etiam, nimirum prædia & Domus, Iura, & Actiones sui natura ad sæcularem iurisdictionem pertineant. Attamen homo per ordinationem, ita à dominio sæcularis Principis extrahitur, vt nullam post ordinationem, neque in personam, neque in eius bona, iurisdictionem habeat. Similiter bona, & prædia postquam donatione, vel alio titulo sacra, aut Ecclesiastica facta sunt, illicò à iurisdictione sæculari declinant, adeò vt nul-

nullam sæcularis Princeps in ipsis iurisdictionem sibi vindicat; & iure tàm Diuino, quàm Humano siue Canonico, siue Ciuili sibi vindicare valeat, vt ad literam patet *ex Genes. cap. 47. c. clericis 3. de Immunit. Eccl. in 6. Clem. præsenti de cens. & exact. ex l. placuit C. de sacrosanct. Eccles. ex cap. non minus de Immunit. Eccl.* vbi latè Fagn. & vna voce cum *Theologis* affirmant *Canonistæ* quorum nomina referre, esset Doctorum Elenichũ ad volumen protrahere. A pari ergo postquam matrimonio accessit Sacramenti ratio à sæculari iurisdictione exemptum remansit vt præter *Pont. Couar. & alios* supra relatos docet *Hurtad. de matrim. disput 12. diffic. 12. num. 7.* vbi & suam sententiam multorum auctoritate confirmat.

185 Quin imò neque circa accessoria matrimonij, quatenus Sacramentum est, sæcularis Princeps potestatis defectu legem aliquam constituere potest, quoties tali accessorio impeditur principale vt bene aduertit *Pont. de matrim. lib. 7. cap. 2. nu. 4.* qui licet postea subdat laicorum leges, quæ pænis constitutis Ecclesiasticas prohibitiones adiuuant, circa matrimonium esse validas. Hoc tamen nonnisi intelligi potest de legibus Ecclesiasticis, quarum prohibitio adhuc persistat vt in terminis docet *Bellet. disquis. Cler. par. 1. tit. de exempt. Cler. à stat. secul. §. 4. nu. 47.* Aduertit. *Dian. de Immun. tract. 2. resol. 226. in fin.* ibi *laici enim vt dictum est nihil possunt statuere quod matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentia ipsi matrimonio.*

186 Et quidem cum Fidelium matrimonijs, vt cum communi Theolorum docet *Gamacheus Sum. Theol. tom. 3. de matrim. c. 15.* ratio legitimi contractus considerari non possit distincta à ratione Sacramenti. Quia ratio Sacramenti est ei essentialiter, & inseparabiliter adiuncta, si admittatur matrimonium esse Sacramentum illicò consequenter fatetur esse quid à laicali iurisdictione distinctum, & exemptum à potestate sæculari; Implicat
187 enim in terminis dicere, est res sacra, & simul sæculari iurisdictioni subiecta. Quæ assertio cum sit Catholica maiori pro-
188 batione non indiget. Si verò negetur fidelium matrimonium Sacramentum esse, quod Lutherani sentiunt, vtque de huius erroris falsitate, & impietate constet, Lutheri dogma esse, dicere sufficiat, licet non huius ipse verè sit Auctor, sed vt notat
189 *Guido Carmelita* ab Armenis venerit. Nõ est cur altius loquar, qui etenim hoc contra fidem directè credunt, non mirum si, & quod minus, & alia Ecclesiæ instituta negent. Quinimò non
190 aliter dici potest Ciuilis Iuris esse constituere impedimenta

ma-

matrimonium dirimentia, quam si dicatur matrimonium non esse Sacramentum. Fundamentum enim quibus innititur Catholica omnium *Canonistarum Theologorum, & DD.* Sententia, asserentium legitimum matrimonij contractum inter fideles, quem ante nouæ legis institutionem ad sæcularem potestatem spectasse, in quæstione non reuocant, Euangelica vero lege promulgata, solius Ecclesiastici Iuris esse affirmant, in hoc consistit, quod à Christo Domino eleuatum fuerit ad rationem Sa-
191 cramenti. Hinc originem habuerunt leges declarantes, quod matrimonij contractus ad illum forum spectet, ad quod de Sacramentorum rebus, atque doctrina cognitio pertinet. Vtquæ sæculares Principes rem olim suæ iurisdictionis sacram factam, atque ideò ab eorum potestate exemptam, vti talem agnoscerent, promanarunt Ecclesiasticæ Constitutiones decernentes solius iuris Ecclesiastici esse de matrimonio iudicare, quibus fidelibus Principibus vsus potestatis in fidelium matrimonijs interdictus & Ecclesiæ reseruatus remansit. Hæc autem ad literam probant decreta in *Concilio Leptinensi c. 3.* quod Concilium fuit Prouinciale *anno* 743. sedente *Zacharia Papa* celebratum in *Concilio Lateranensi* III. *cap.* 4. *Append. Qui filij sint legitimi*, quod Concilium fuit Generale *Anno* 1180. sedente *Alexandro III.* 300. *Episcoporum* præsentia celebratum. *In Concilio Coloniensi* III. *cap.* 3. quod Concilium fuit Prouinciale *Anno* 1549. sedente *Paulo III.* celebratum. Nec non, quæ habentur in *cap. Ephæmium* 2. *q.* 3. cuius verba desumpta fuerunt ex *lib.* 4. *epist.* 50. *D, Gregor. cap. multorum* 35. *q.* 6, *in cap. Tuam de ord. cognit.* cuius verba desumpta fuernnt ex *Epist. Honor. III. Ludouico Regi Francorum.* In *cap. Accedentibus de Excessibus Prælatorum* cuius verba fuerunt desumpta ex *decretis Innoc. III. In Concil Generali* nec non *in cap. de Francia de Sponſ. & Matrim.* cuius verba desumpta fuerunt ex decretis *Triburiensis Concilij cap.* 1. *in fin. de consang. & affinit. cap. auditis de prescript.* Docent communiter Canonistæ in *Comment. ad d. cap. Tuam ad cap. Accedentibus & ad cap. de Francia.* Quos pleno calamo colligit *Barbos. in suis collect.* quibus adde eruditissimos nostrorum Temporum Scriptores *R. P. D. Prosperum Fagnanum in suis Comment. ad* 5. *Decret. Libr. Reuerendissimum P. & Sapientissimum inter eruditissimos Romanæ Curiæ Viros, Romani Lycei Sydus Lucidissimum & mihi amicissimum P. Brancatum Laurea in suo Epitome Canonum verb. Matrimonium. Gonzalez in Comment. ad* 5. *Decretal. lib.* Omnemque hæsitandi vmbram de medio tollit decretum Sacri Triden-

192 dentini Concilij *Sess.24.can.12.*ibi *Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos Anathemasit. Vide Zerol.in prax.p.1.verb.matrimonium §.6.Mart.de Iurisd. p.2. c.8. Molfes.in Summ.Theol.Moral.tract.4.cap.5.num.16.& cap.16.nu.12. Bellarm. contr. lib.1. de matr. cap.32. Barbos.collect.in Concil. Trid. sess.24. de reform. matr. cap.20.num.47.verb. Ad hac causa matrimoniales.*

Et quidem ex dispositione *Sac.Trid.Concil.dicta sess.24.c.20. vers.ad hac causa matrimoniales* non solum constat instituere le-
193 ges matrimonium respicientes Ecclesiæ reseruatum esse, & causarum matrimonialium cognitionem ad forum Ecclesiasticum duntaxat pertinere, sed cum matrimoniales causæ sint de arduis, vt notat *Abb. in cap. Mulieri de Iur.Iuran.Sbroz.de Vicar. Episc. lib.2.q.44.num.4.* ad solos Episcopos & non ad alios Prælatos inferiores; Nam etsi matrimonium sit contractus, quia tamen simul est Sacramentum, Episcopis tantum de eo cognoscendi potestas conceditur vt probat *Text. in cap. 1. 33.q.2. in cap.multorum 35.q.6.in cap.auditis de præscript.in cap.accedentibus de excess.Prelat.in cap.prelatum cap.lator,qui fil.sint legitimi c.commissum cap. requisiuit cap. ex literis de spons.cap.tuam de ord. cogn.*

Decreuit *Trid,dicta sess.24.cap.20.* Par enim, iustumque Sanctissimi Patres in Veterum Sacrorum Canonum confirmationem existimarunt, tam sublimi Sacramento superiores etiam omnium totius Orbis Iudices tribuere vt plena manu tradunt, & resoluunt *Conar.de spons.p.2.c.8.§.12.nu.1.Sbroz.de Vic.Episc. lib.2.q.45.Gutier.pract.lib.3.q.26.num.1.Soar.de Paz. pract. tit.2. pral.1.num.1.& 8. Greg. Lop.l.7. verb. Alos Obispos tit.10. p.4. Franc.Leo Thes.for.Eccles.p.2.cap.9.num.6.Fusch. de Vint. l.2. c.11. num.9. Sanch.de Matrim.lib.3.disp.29.num.17. Ricc.prax.Rerum for.Eccles.in prima edit,dec.245.in 2.edit.resol.215.& p.4.resol.268.Franc.Molin.de Ritu nupt.lib.2.differt.10. num.14.Seraph. dec.765.Rota apud Tambur.de Iur.Abb.tom.3.dec.39.& 41.Barb. de offic.& pot Episc.alleg.84.per tot.& in Collect.ad Concil. Trid. dicta sess.24.cap.20. num.47.& seqq.* vbi expressis declarationi-
194 bus *Sac.Cong.* notat, qui vti habentes Iurisdictionem ordinariam, non sunt comprehensi in dispositione *Conc. Trid.* ad solos Episcopos causas matrimoniales reseruante, quas Romanam Curiam alijs, quam Episcopis de stylo committere non consueuisse testantur plures citati à *Rendina in prompt.recep.sent. tit.72.num.6.*

195 Hinc DD. communiter asserunt, & docent quæstiones omnes respi-

respicientes substantialia matrimonij priuatiue ad forum Ecclesiasticum pertinere. Quod etiã fatentur, quos propriæ Assertiones, Ecclesiasticis Constitutionibus contrariæ Pontificiæ auctoritati, & Ecclesiasticæ Immunitati infensos demonstrant vt *Theod.Reinkingk.tract.de reg.sæcul & Eccles lib.3.Class.1. cap.10. num.20.& seq.Thom.Michael.in conclus.Theorice Pract. de Iurisd. concl.41.Henric.Bocer.tract.de Iurisd cap.3.num.44.Quin imò ipse Bocerus num.45.& 51.Farinac.prax.Crim.q.8.num.150. Præpos.in 3.part.q.3.dub.5.num.28.Zipeus in iure nouo Pontificio lib.2. tit.de for.compet.num.9.*& alij communiter, ad excludendam quæstio-

196 nem quam non leuis momenti fateor inter DD. qui licet vt testatur *Fach contr. Iur.lib.1. cap.44.* inter se conueniant Sæcularem Iudicem de causa spirituali, vbi agitur de quæstione Iuris, quamuis quæstio sit incidens, vel emergens, cognoscere, & pronunciare non posse. Vtrum tamen cognoscere possit, de ipso facto, puta an matrimonium de facto contractum fuerit inter personas de facto habiles ad contrahendum, vel an contractus cum debitis solemnitatibus celebratus fuerit, non est eadem omnium sententia. Licitum enim sæculari Iudici de ipso facto cognoscere affirmant *Bart. ad l. quoties C. de Iud. & ad l.Titia ff.solut matrim.*& ibi etiam *Alex.& Couar.*qui alios commemorat *in Epitom de sponsal p.2 cap.8.§.12.num.3.*

Fundamentum est quod causa facti sit merè profana. Illicitum vero asserunt *Bald.ad l. quoties & ad l. omni nouatio ne C. de Sacros.Eccles.Imol.in l.Titia ff.solut.matrim. & in cap. Cum sit generale de foro compet.Lapp alleg 55.Fachin.contr. lib.1. dicto c.44. §.cæterum* vbi probat & docet quod licet quæstio de re spirituali consistat in facto, negari tamen non potest, quod tale factum sit rei spiritualis, & Ecclesiasticæ, de qua Iudex Laicus nullo modo cognoscere potest. Ipse inquam *Bocer.* cum *Farinac.Præpos.Zipeo, & alijs,*disputationibus in hac parte viam præcludunt cum fateantur quæstiones omnes de Impedimentis matrimonij de eius validitate,vel inualiditate;necnon an matrimonium fuerit legitimè contractum, vti spectantes ad matrimonij substantiam esse quæstiones Iuris. Vnde necessario dicendum sequitur, eorum cognitionem quæ matrimonij essentialia respiciunt priuatiuè ad Ecclesiasticos Iudices pertinere, quicquid asserat *Launoius.*Quare optime *Bocer.loc.cit. nu.47.* absolutè asserit om-

197 nem de matrimonio, vel contrahendo, vel distrahendo quæstionem ad Ecclesiasticum Iudicem pertinere.

198 Quod idem docet & probat *Fachin.loc.cit.c.44. vers. ad Ar-*

gumentum vbi absolutè negat, quæstionem facti de re spirituali esse merè profanam. Quin affirmat, quod etiam dato, quod profana esset, cum rem spiritualem attingat, & circa rem spiritualem versetur, & de ea cognoscendum sit inordine ad rem, & causam spiritualem, tota res à Iudice Ecclesiastico est decidenda. Et quidem si Iudex Laicus cognosceret de quæstione facti, Iudex verò Ecclesiasticus de quæstione Iuris hoc esset diuidere continentiam vnius causæ contra dispositionem *Text. in l. nulli C. de Iudic.* Nec non diuersis processibus negotium intri-
199 care vt in simili colligitur *ex cap. Tuam de ord. cognit.* Patet, ac confirmantur prædicta ex his, quę habentur *in cap. si Iudex laicus. de sent. excom in 6.* Vbi dicitur quęstionem illam. An aliquis sit Clericus, quę tamen facti esse videtur, examinandam, & definiendam esse à Iudice Ecclesiastico. Prędicta verò tam
200 communiter nędum à Canonistis, sed & ab ipsis Neotericis Iuristis sine contradictione recepta habentur, vt licet non desint inter DD. qui improbabiliter tamen asserunt, causam meram possessoriam beneficiorum, decimarum, oblationum, & similium, tanquam aliquid profanum, & quid facti cognosci posse à Iudice Laico; Hoc tamen dicere non audent de possessorio matrimonij. Adeò vt ex Neotericis Iurisconsultis solus *Thesaurus dec. 117.* pro Iudice laico in Senatu Pedemontano decisum dicat. Malè verò, & contra iurisdictionem, Ecclesiasti-
201 cam fateri simul debuisset. Quia matrimonialis possessoria ad mixtam simul habet causam & titulum spiritualitatis, vnde ad solos Iudices Ecclesiasticos pertinet, vt in terminis probat *Mol. de rit. nup. lib. 2. diff. 10. & seq. Barb. de potest. Episc. p. 3. Allegat. 83. num. 14* vbi plures Doctores adducit. Decisum fuit *coram Merlino in Rauennat. Emphiteusis die 28. Maij* 1631. Vnde facien-
202 dum sequitur contra *Launoium*. Causas matrimoniales, idest leges, & Iudicia matrimonij substantialia, & essentiam respicientia ad Ecclesię forum priuatiuè, absolutè, & absque vlla distinctione ità pertinere, vt neque Laici Iudices de causa matrimonij, seu natalium etiam summariè cognoscere possint, *vt post Ioan. Andr. in Addit. ad specul tit. Qui fil. sint legit. §. 1. vers. competit.* Docet *Dec. in cap. 2. de iudic. num. 29. vers. tertio fallit.* Fa-
203 cit. *Text. in clem. dispendiosam de Iudic.* Vbi inter causas spirituales numerantur matrimoniales; Quod & ipsi hæretici agnoscentes, non negant causas matrimoniales coram Iudicibus Ecclesiasticis tractandas esse, sed vt simul hæreticorum morem gerant quatenus matrimonium est contractus, simul pertinere

etiam

etiam asserunt ad Iudices laicos. Vnde *Harppreebtus in Iustin. Inst. tom. 1. tit. de Patr. potest. §. 230. num. 28.* ait *Optimo sanè consilio in rebus publicis præclarè constitutis receptum sancitumque arbitror, debere Consistoria in quibus de causis matrimonialibus statuitur constare partim ex personis Ecclesiasticis partim politicis. Quamadmodum & in hoc inclyto Ducatu Vuitembergico laudabiliter prudenterque cautum est, vt causis matrimonialibus dijudicandis ac decidendis duo Theologi duo item Iurisconsulti, & insuper tres alij Consiliarij Politici adhibeantur. Ita perperam hæreticus ille, cui addendi similis famæ Auctores supracitati.*

Patet ex his nullius esse roboris alterum argumentum desũptum ex legibus *Impp. Arcadij, Honorij, Theodosij, Iustiniani*, nec non ex alijs ciuilibus ordinationibus, quibus irrita declarantur matrimonia contra ipsarum tenorem inita.

204 Nam licet in corpore Iuris Ciuilis multæ habeantur leges, nec non & aliæ dentur Sæcularium Principum Constitutiones, & laicalia statuta matrimonij contractum respicientia, & impedimenta dirimentia constituentia; quasdam etiam personas ad ipsum celebrandum inhabiles declarantia: Non tamen ex hoc sequitur, ergo ad sæculares Principes instituere pertinet leges matrimonij impedimenta etiam dirimentia constituentes, quod est Thema *Launoy* à Catholica veritate alienum, vt in *seqq. capit.* demonstrabo. Multa enim de facto fiunt, quæ in Iure non su-
205 bsistunt, vbi nullum vitium maius quam iurisdictionis deffectus, ex quo sequitur, omnia à non habente iurisdictionem promulgata esse nulla. Hinc sequitur, vt pluribus eruditè probat *Pont. de matrim. lib. 6. cap. 2. num. 1.* Et vno ore cum *Theologis*
206 confirmant *Canonistæ* quamlibet legem à sæculari Principe latam in substantialibus matrimonij, etiam si non sit in specie ab Ecclesia reprobata, nullam esse, & tunc solum censendam validam, si ab Ecclesia probata veniat. Vnde bene obseruat. *Fagn. de Iust. Monit. Paul. V. fol. 37.* Leges appositas ab *Impp.* in corpore Digestorum circa valorem matrimonij inualidas esse & non seruandas.

Verum cum *Launoius* magnopere insistat legibus *Impp.* in *Codice* clausis circa matrimonij nullitatem, quam plurima decernentibus, quas, & similes à laicis Principibus promulgatas validas esse putat, adeout neque Pontificia approbatione indigeant, quibus *in cap. sequen.* sigillatim satisfaciam. Ad argumentum ex præfatis *Impp.* legibus alijsque Ciuilibus Consti-
207 tutionibus cum distinctione respondeo. Aut sermo est de in-

ſtitutione quarumdam legum reſpicientium matrimonij contractum, quas habemus in corpore Iuris Ciuilis *ab Impp.* promulgatas antequam matrimonij Contractus eleuatus eſſet ad eſſe Sacramentale, & in rem ſacram tranſijſſet, & iſtę leges, quibus omne Ius defferebatur, dum matrimonium non excedebat fines ſimplicis contractus, hodie ceſſant reſpectu matrimonij fidelium, quod ita habet inſeparabilem rationem Sacramenti adiunctam, vt non ſit verum matrimonium quin ſimul ſit
208 verum Sacramentum. Nam reſpectu matrimonij, quod conſiſtit in puris terminis ciuilis, & naturalis Contractus, eamdem vim habent, quam habebant antequam eleuaretur ad eſſe Sacramenti; Nam cum matrimonium infidelium Sacramenti rationem adiunctam non habeat, & ſit ſimplex contractus; vti cæteri contractus ad ciuilem conſequenter Poteſtatem pertinet, & ſæcularium Principum Conſtitutionibus, nec non laicalibus ſtatutis ſubordinatum remanet. Cum hac diſtinctione omnes communiter tranſeunt *Catholicæ DD.*, docentes Sæcularem Principem poſſe ex genere, & natura ſuæ poteſtatis matrimonij impedimenta dirimentia conſtituere. Hoc enim dicunt, aut conſiderantes matrimonium de tempore, quo non excedebat fines puri contractus, vel loquentes de matrimonio Infidelium, quod, & hodiè conſiſtit in puris terminis naturalis, & Ciuilis contractus.

Sic igitur cum matrimonium in genere ſumptum, & conſiſtere poſſit in puris terminis naturalis, & ciuilis contractus, & rationi contractui adiunctam ſimul habere poſſit rationem Sacramenti. Quatenus fines ſimplicis contractus, non excedit quod ſolum verificatur de matrimonijs Infidelium ad ſæculares Principes, ſiue fideles, ſiue infideles ex genere, & natura ſuæ poteſtatis inſtituere pertinet leges matrimonij contractum dirimentes, nec non ipſas per diſpenſationem ſoluere, vt docent communiter DD. quos plena manu refert *Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 3. ſub num. 4. verſ ſecundo deducitur*, & patebit ex infra dicendis. Hoc eſt quod dicit *D. Thom. 4. cont. Gentes cap. 78. & 4 diſt. 34. quæſt. vnic. art. 1. ad 4.* vbi ait: *matrimonium in quantum contractum ciuilem in officium communitatis inſtitutum ſubiacerè legis ciuilis ordinationi*. Hoc eſt quod intelligunt DD. dicentes ſæculares Principes ex natura ſuæ poteſtatis poſſe inſtituere leges matrimonij eſſentialia reſpicientes, quatenus matrimonium eſt Ciuilis contractus. Et in his terminis loquuntur omnes, quos refert *Sanch lib. 7 de Imped. matrim. diſp. 3. num. 2.* cuius ſententiam

me-

meritò reicit *Pont.de matr.lib.7.cap.2.num.3.*quod ibi *Sanch.* secundum literalem assertionem putet, sæcularem Principem quantum ex se est posse circa matrimonium fidelium, leges condere, & quod in tantum condere non possit, quia huius potestatis vsus ipsi ab Ecclesia interdictus fuit, & soli Ecclesiæ reseruatus remanet, quando re vera exemptio matrimonij à iurisdictione Piincipis Sæcularis, non procedit simpliciter ex reseruatione Ecclesiæ, sed reseruatio ab Ecclesia facta est innixa naturæ rei reseruatæ, quæ ab esse ciuili, transijt ad esse sacrum Nam cum naturalis matrimonij contractus Christi institutione Sacer factus sit, iam natura sua extra iurisdictionem, & secularem potestatem transijt; vt reiecta communiter sententia *Petri Soto lect.4. de matr.* pluribus relatis notat *Diana de Immun.resol. 222.n.4.& 5.*

Quatenus vero matrimonium excedit fines simplicis contra-
209 ctus, vti eleuatum ad esse Sacramentale, quod verificatur de matrimonio fidelium; Eius materia Christi institutione facta sacra, non permittit distinctionem legitimi contractus à Sacramento, quia ratio Sacramenti est ei taliter inseparabiliter annexa, vt non sit verum matrimonium, quod non sit verum Sacramentum, prout communiter docent *Theol.* affirmant *Canonistæ*, & omnes vno ore *DD.* supra relati; *Launoio* verò sufficere deberet Auctoritas *Gamachei* alios DD. Gallos referẽtis *Sum. Theol.tom.3.de Sacram.matrim.cap.15.* Quatenus inquam matrimonium est Sacramentum, quæ qualitas essentialiter adiuncta remanet legitimis matrimonijs Fidelium, vt satis probatum est ex *Gamacheo* alijs quæ *Doctoribus Sorbonicis,*cum communi omnium *Canonistarum Theologorum, & Iurisconsultorum* sententia, eius causæ nullo pacto ad Laicalẽ forum pertinere possunt, sed absolutè, & absque altera distinctione pertinent ad forum Ec-
210 clesiasticum, vt decretum fuit *per Trid.sess.24. de reform. matrim. can. 12.* & consequenter defectu iurisdictionis Ciuilium Magistratuum leges, aut Secularium Principum Constitutiones circa substabtialia matrimonij nullas esse fatendum est, & tunc validas duntaxat censeri si approbentur ab Ecclesia vt colligitur *ex cap. Ecclesia S. Mariæ de const* *Docent. Pont. in part. Sacramentali sua Theolog.vniuersalis tract.8 lect.3. Gamacheus loc. cit.c. 15. Pont.dicto lib.6.cap.2.num.1.Sanch.de matrim.lib.7.disp.3.nu.4. cum alus* ab ipsis relatis & infra citandis *notant Io. Andr. Butr. Card.Anch.Præp.Alex.de neuo Innoc. & eruditissimè Fagn. ad cap. de Francia de spons. & matrim.* Et communi Canonistarum No-

to hic affirmat *Abb.dicens, quod statuta, & leges laicorum circa matrimonium nullius sunt momenti, quia hac materia non est de foro Saeculari, sed Ecclesiastico allegat Text.in cap.suam de ord.cogn.DD. in cap fin.de secundis nupt.Bart.in l. Titia ff. solut. matrim.*

Hæc verò doctrina quod lex à ciuili potestate, & à sæculari
211 Principe lata circa substantialia matrimonij nulla sit ab omnibus Orthodoxis Doctoribus etiam Neotericis Iuris Consultis est ità communiter recepta, vt licet inter illos non desint, qui dicant, perperam tamen, quod sæcularis Princeps vi suæ potestatis matrimonij impedimenta dirimentia suis subditis data lege indicire posset eo pacto, quo facit Summus Pontifex, nisi sibi hanc potestatem reseruasset, quod proponit *Sanch. lib.7.de matrim.disp.3.num.* 2. vbi alios refert, reprobatus *à Pont. de matrim.loc.sup.cit* Omnes tamen vno ore affirmant, vt idem Sanch. aduertit, & docet.*num.3.&* 4. reiecta sententia *Petri Soto*, à Catholicis *DD.* vnanimiter reprobata, irritas hodiè esse leges Sæcularis Principis matrimonium impedientes & dirimentes. Hæc inquam doctrina, quod leges Ciuiles aliquid disponentes circa matrimonia fidelium impedienda, & dissoluenda nullius sint momenti, nedum procedit respectu legum aut statutorum, quæ à Laica potestate promanarunt postquam matrimonij contractus alioquin Ciuilis, eleuatus fuit ad esse Sacramentale, sed respectu quarumlibet legum, illarum etiam, quas in corpore iuris Ciuilis clausas habemus eo tempore latas quo matrimonium simplicis contractus terminos non excedebat, & proinde vti cæteri contractus à laicali potestate pendebat, quas & nullas esse asserimus, prout in terminis obseruat *Fagn.de Iust. monit. Paul.V.fol.37.vbi ait: Leges appositas ab Impp. in corpore Digestorum circa matrimonij valorem esse inualidas, & non seruandas.* Tradit *Georg. Gobat.in suis expcrient. Theologica Sacramentalibus Tract.9.casu 1.sect.1.num.18.* posse sæculares Principes statuere vnum aut plura impedimenta matrimonij etiam dirimentia considerando ipsum vti contractum humanum & politicum seu Ciuilem, prout exprimitur *l.1.ff.de ritu nupt.* quem textum refert vt hanc propositionem probet ibi: *eo quod matrimonium sit*
212 *contractus humanus & politicus seu ciuilis.* Considerando verò matrimonium vti eleuatum à Christo Domino ad dignitatem Sacramenti, hoc ius Ecclesiæ reseruatum docet. Aberrat tamen dum putat reseruatum per Trid.sess.24.cap.12. Nam & ante Trid. varia SS. Concil.decreta & Romanorum Pontificum Constitutiones habemus non reseruantes matrimonium pote-

stati

ſtati Eccleſiaſticæ quaſi Eccleſia vſurpare voluerit quod erat laicalis iuriſdictionis quod & aſſerere non erubuit *Launoius* vt in ſeq.cap. patet. Sed declarantes contractum matrimonij alioquin Ciuilem factum eſſe rem taliter ſacram, vt diuina inſtitutione Sacramenti rationem habeat adiunctam, atque ideò illico à laicali foro declinaſſe, & translatum fuiſſe in ſolius Eccleſiæ poteſtatem, ad quam de Sacramentorum diſpoſitione, & adminiſtratione decernere pertinet, vt ad literam colligitur ex Iuribus & DD. prælegatis.

213 Quin hæc ipſa poteſtas ſtatuendi leges matrimonium impedientes, & dirimentes, quam iure ipſo eleuato matrimonio ad eſſe Sacramenti, Eccleſiæ reſeruata remanſit, adeo vt nulla Lex Statutum, aut Conſuetudo quicquam diſponere valeat in eſſentialibus matrimonij quatenus eſt legitimus contractus inter fideles niſi ab Eccleſia approbata ſit, non ſolum Principibus laicis, ſed & ipſis Epiſcopis eſt etiam ſublata, vt pluribus teſtatur *Card.de Lugo lib.1.conſ.ſeu reſponſ.moral.dub.45.num.12.&* 6. aſſerens non poſſe Epiſcopum lege ſua inducere impedimentum matrimonium irritans, hoc enim tẽporè grauiſſimum negotium, ex quo grauiſſima ſequuntur inconuenientia, meritò ſibi vni inter Eccleſiaſticos ſibi Rom. Pontifex reſeruauit, vt fatentur communiter *DD.* & refert *Idem Gobat. loc. cit. num.* 19. *&* 20.

Verum cum *Launoius* maximè ſe fundet in legibus Ciuilibus, quæ *in ff & C.* clauduntur, nec non in alijs à laicis Principibus promulgatis. Prȩſertim quia Eccleſia conſimiles iiſdem leges edidit matrimonium impedientes & dirimentes. Dico leges latas à Sæcularibus Principibus circa eſſentialia matrimonij nullas eſſe, & ſolum validas cenſendas, ſi ab Eccleſia approbentur, quo caſu non ipſas validas conſidero vti leges Ciuiles, quȩ iuriſdictionis deffectu in rebus ſacris nullam ſibi poteſtatem vindicare poſſunt, ſed vti leges Eccleſiaſticas, quam veritatem licet agnoſcant omnes DD. Catholici. Hinc tamen verba quorun-

214 dam ex ipſis referre non deleram, quæ ad reiciendas *Launoij* cauillationes maximè conferunt. Et omnium Magiſter inter ipſos agmen ducat D.Thom. cuius ſententiæ & tanti Viri doctrinȩ neſcio quo pacto ſe opponere audeat *Launoius* ſic enim ait Doctor Angelicus *in 4.diſt 42.q.2.art 2. ad 4. Probibitio legis humanæ non ſufficeret ad impedimentum matrimonij, niſi interueniret auctoritas Eccleſiæqu&æ idem etiam interdicit.*

215 Hæc habet D.Bonauent. in 4. *diſt.* 42. *q.* 2. *ad* 2. *Ad illud quod obij-*

obijcitur quod matrimonium regitur iure Poli, & non fori iam patet responsio; quia Ecclesia tale impedimentum sua constitutione, & approbatione fecit esse validum, alioquin impedire non posset.

216 Ita scribit, & docet *Palud. in 4. dist. 41. q. 1. art. 2. concl. 7. Sciendum, quod cognatio legalis impedit, & dirimit matrimonium, non quia sic est de iure Ciuili, sed quia approbatum est de Iure Canonico.*

Notat *Gloss. fin. in cap. si quis ingenuus 29. q. 2. Dicit lex quod si filia Senatoris contrahit cum liberto non tenet matrimonium l. filiam ff. de Senat. Sed illud secundum leges non tenet, sed secundum Canones tenet, quia matrimonia iure Poli reguntur* Ait *Syluest.* verb. *Matrimonium* 80. q. 80. loquendo de cognatione legali *Intellige etiã quod vigorem habet ista cognatio ab institutione Ecclesiæ, & non à lege Ciuili solum qua non sufficeret.*

Tradit *Tabiena verb. Impedimentum 6. num. 1. legibus humanis prohibitum est inter tales matrimonium contrahi, & talis prohibitio est per Ecclesiam approbata, & inde habet quod legalis cognatio matrimonium impedit.*

217 Docet *Domin. Sot. in 4. dist. 42. q. 2. art. 1. ad 2. Etsi cognatio hæc iure Gentium & Ciuili sit introducta, quod tamen sit matrimonij impedimentum Ecclesiastica auctoritas facit.* Affirmat *Petrus Ledesm. de matrim. q. 50. art. 1. dub. 1. concl. 2.* ibi: *Quamuis olim per ius Cæsareum, aut plura fuerint aut pauciora impedimenta matrimonij, nunc per Ius Canonicum omnia reuocata sunt, nisi quæ constituuntur per illud etsi quid vellent* Reges *de eis deffiniri, nihil facerent, quoniam restricta est illorum potestas.*

Colligitur ex *Couarruias* Principum Laicorum iurisdictioni in omnibus ità fauorabilis, vt & in multis libertatem Ecclesia-
218 sticorum, & Ecclesiæ iurisdictionem offendat. Ait enim *in 4. Decret. 2. par. cap. 6. §. 10. num. 16.* Illud planum est solum Romanum Pontificem posse statuere circa matrimonia contrahenda, vel prohibenda, neq; id ad sæculares Iudices pertinere. *Text. in cap. Tuam de ord. cognit. cap. 1. de spons. vbi Abb. & Felin. Idem Abb. in cap. 1. de cognat. latè Felin. in cap. Ecclesia de Const. num. 72. Vinc Hercula in q. 3. gloss. opt. in cap 1. quæst. 3. dicens inter tutorem & pupillam contractum matrimonij validum esse, etiamsi lex Ciui-
219 lis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc matrimonium vetitum non sit, quam gloss. notabilem existimat Alex. in l. si filius à patre ff. de liber. & posth. §. fin. Hinc etiam constat à laicis etiam summis Principibus non posse lege prohiberi matrimonium cum alienigenis, vel cum certo hominum genere, & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges Ciuiles aliquot matrimonia prohibentes improbas re-*

fel-

fellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cum id lippis ac tonsoribus vt aiunt, notum sit. Huc vsque *Couar.* Et tamen quæ ità *Couarruuias* clarà testatur, vt lippis & tonsoribus nota asserat, nunc *Launoius* obscurissima facere studet, & contrarium deffendere, & asserere non erubescit.

Haud pro certo scio, quid *Lannoius* prefatis DD. & doctrina & opinione in literaria republica primum locum occupantibus replicare possit, & obstupeo quomodo nonnullorum ex illis, 220 dicta, & assertiones mutilatas referendo, in suam sententiam suumque Thema ipsos trahere non erubuerit. Sed quia forsan dicet non esse DD. Gallos, vtinam illorum DD. doctrinam atque vestigia sectatus fuisset, quos Gallia inter Orthodoxos Theologos in summa existimatione habet, & quorum Codices approbati fuerunt à doctissimis Theologis Facultatis Parisiensis, vt testatur *Diana dicta resol.* 340. *n.* 8. *in fin. Baco. nimirum in Theol. Moral. p.* 1. *tract.* 12. *q. vlt. assert.* 3. *Petrum à S. Ioseph in Idea Theol. Sacram. cap.* 38. *resol.* 8. *Ioan. Petit. in parte Saramentali suæ Theologiæ Vniuersalis tract.* 8. *lect.* 3. *Philippum Gamacheum in sum. Theol. tom.* 3. *de Sacram. matrim. cap.* 15. qui cum lumen fuerit clarissimum Musei Sorbonici, vt testatur *Diana d. resol.* 340. *nu.* 9. Ideo piaculum existimarem neius præcisa verba contra *Launoium* adducerem; solidè etenim docteque superius dicta confirmans *dicto cap.* 5. ait: *Possunt Reges & Principes laici simpliter absolutè loquendo praescribere Christianis sibi subiectis quædam impedimenta matrimonij prout opus fuerit ad bonum communitatis & Regni Tranquillitatem, quia contractus matrimonij est etiam politicus. Non tamen possunt ista impedimenta irritum facere matrimonium positis rebus, vt sunt post Ecclesiæ prohibitionem, ac definitionem, nisi prius eadem impedimenta fuerint ad eumdem finem recepta per Ecclesiam, similique Ecclesiastica lege confirmata* suamque assertionem probat doctissimus Gamacheus ex text. in c. Eccles. S. Mariæ de const. Affirmat matrimonium inter Christianos esse formaliter & essentialiter aliquid Ecclesiasticum propter inseparabilem rationem Sacramenti. Notat non esse verum matrimonium, quin simul sit verum Sacramentum. Fatetur de Sacramentis agere esse solius Ecclesiæ. Aduertit denique quod principibus pessimè etiam cessit quando sacris se immiscere voluerunt. Probat etiam suam assertionem exemplo Christi *Luc.* 12. qui inter fratres de hæreditate Iudicium ferre noluit. *Matth. vero* 19. *Marc.* 10. causā diuortij & repudij non ad politicos Iudices dimisit, sed ex tempore soluit, & insuper nouam

legem condidit Ex Diuo etiam *Paulo* 1. *ad Cor.* 7. Ecclesiæ auctoritatem circa matrimonia declarat. Et concludit laicos Principes impedimenta statuere non posse, quibus dirimantur matrimonia Christianorum; & quod eorum leges matrimonium respicientes vere obligant in conscientia quando nihil admiscetur contra rectam rationem, aut Ecclesiæ definitionem: sed interim non habere vim dirimendi nisi Ecclesiæ approbatio aut auctoritas accesserit. His addi possunt *Auersa de Sacram. Matrim.*
221 *q.9.sect.3.* vbi explanans *text. in cap.1. desponsal.* Ait. *Lex illa erat Principis laici, qui in hac re nullam habebat potestatem.* Quod etiam notant DD. quos citat, & sequitur *Marth. de Iurisd. par. 4. cent.1. cas.70. num.3. Et Valentina tom.4. disp.10.q.5. punct.1.* vbi examinans potestatem Principis laici in contractibus ad bonum Ciuile Reip. Ait: *Nihilominus tamen quia contractus matrimonij, propter annexam rationem Sacramenti, & finem spiritualem, quem in Republica Christiana respicit, magis est spiritualis, quam politicus, Ecclesiastica auctoritas limitauit in hoc genere auctoritatem Magistratus Ciuilis, tanquam superior illa; itaut nulla lex Ciuilis de impedimentis matrimonij lata, vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam etiam legem idem statuatur, vt recte docet D. Thom. in 4. dist. 429. art. 2. ad 4. latius post Palud. in 4. dist. 26. q.3. concl. 2 qui ad id confirmandum citat. cap. Ecclesia S. Mariæ extra de const. Victoria in relect. de matrim. p. 2. sect. 1. Causa autem matrimonialis simpliciter, & absolutè est Ecclesiastica propter rationem dictam.* Hoc idem affirmant DD. sigillatim supra relati quorum verba transcribere esset voluminosum Tractatum coagulare.

Confirmantur prædicta attenta dispositione Iuris Canonici, qua plures Cæsarum leges matrimonia respicientes ita correctæ remanent, vt illarum correctio Ecclesiastica auctoritate facta, à Catholicis Principibus confestim sine contradictione recepta fuerit, adeò vt ipsæ leges Ciuiles nullius, apud Orthodo-
221 xos sint roboris, & habeantur ac si non emanassent. Nam *Vrban. III. in cap. super illa & Innoc. III. in cap. cum secundum Apostolum de secundis nupt.* illas Cæsarum leges abrogauerunt, quæ infamiam & pænam irrogant viduis nubentibus intra annum luctus, de quibus *in l. liberorum ff. de his qui not. infam. in l. consensu §. si verò C. de repud. in l.1.C. de secund nupt. & in Auth. ijsdem pænis & in Auth. de rest. §. vlt. col. 4.* Vnde mulieri absque vlla infamia, & pæna intra annum luctus ad secundas nuptias transire licet. *Gregorius I. in cap. quædam lex 35. q.2.*

q.2. reijcit leges Honorij,& Iustiniani Impp. quibus decernun-
223 tur valida matrimonia inter consobrinos atque ideò non attentis legibus Ciuilibus sed Iure Canonico inspecto inter consanguineos & affines intra quartum matrimonij prohibitio, extra verò quartum gradum facultas matrimonij contrahendi inter Catholicos locum habet. *In cap. de Francia desponſ. & matrim.* cuius verba desumpta habentur ex definitione Cōcilij Triburiensis quod fuit Prouinciale ita, dictum, quia celebratum Anno 895. sedente Formoso Papa in Triburia Ciuitate Germaniæ propè Maguntiā ad Rhenum, quæ nunc deserta dicitur. In *cap. inquam de Francia*, declaratur matrimonium à Francigena cum fæmina Saxone initium contra Francorum legem validum esse, quem sextum explorans *Auerſ. de Sacram. matrim. q. 9 sect. 3.* ait. Lex illa erat Principis Laici, qui in hac re nullam habebat potestatem. Quod etiam notant DD. quos citat & sequitur
224 *Marth. de Iuriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 70. num. 3.* Iure ciuili ad substantiam matrimonij à filio contracti consensus parentum requiritur *l. 2. ff. de Iuſt. & Iur. l. vnic. § oportet C. de rapt. virg.* Iure verò Canonico de honestate, non verò de necessitate requiritur *cap. ſufficit 27. q. 3. cap fin. 32. q. 2. Panorm. & communiter Canoniſtæ in cap. veniens il 1 de sponſal.* Vnde matrimonium à filio familias contra parentum consensum contractum, apud Catholicos est legitimum, licet contrahentes peccent vt clarius patebit ex his quæ dicam infra. Iure Ciuili matrimonium inter Tutorem & pupillam est nullum, sed quia lege Ecclesiastica vetitum non reperitur quoties contractum fuisse constet seruatis solemnita-
225 tibus ab Ecclesia præscriptis legitimum erit. Iure Ciuili matrimonium contrahentes liberi homines esse debent, vnde serui matrimonium contrahere prohibentur, & si contrahant contubernium contrahere dicuntur *l. cum ancillis C. de inceſt. nupt. l. vxores §. codicillis ff. de legat. 3.* Iure Canonico etiam inter ancillas, & seruos datur legitimum matrimonium vt patet *tot. tit. de coniug. ſeruor.* Iure Ciuili improbatum est matrimonium raptæ cum raptore *l. vnic. C. de rapt. Virg.* Iure verò Canonico est permissum *cap. fin de rapt.* quod hodiè intellige iuxta præscript.
226 *Trid. ſeſſ. 24. cap. 6.* Item in computatione graduum consanguinitatis, quamuis Iure Ciuili certas habeamus regulas, quibus & gradus declarantur, & matrimonia in certis gradibus prohibentur. Attamen non ius Ciuile sed Canonicum in hac parte attenditur, & ab ipsis Neotericis Iuristis duæ constituuntur arbores, Ciuilis vna, altera Canonica, Ciuilis attenditur

vbi est quæstio de Tutelis & successionibus ab intestato, quæ à lege regulariter proximioribus in gradu deferuntur. Canonica verò in causis matrimonialibus vt nimirum cognoscatur in quo gradu consanguineis matrimonium contrahere liceat. *capi ad Sedem 35. q.5. Bart. & DD. communiter in l. si auia C. de success. edict. Oinot. cum cæteris Instit. in Tit. de nupt.* Item in computatione graduum affinitatis, & si Iure ciuili propter matrimoniũ contrahendum inuenta sit affinitatis Arbor, Ius enim ciuile nefas esse dicit eos, qui affinitatis causa inter se parentem liberorumue loco habentur in matrimonio copulari *l. non facile §. hoc itaque ff. de grad. affinit. & §. Affinitatis Inst. de nupt.* nihilominus Ius Canonicum attenditur, quod à Iure Ciuili differt, primo
227 quia affinitas de Iure Ciuili solum contrahitur ex iustis nuptiis, de Iure vero Canonico ex quocumque coitu illegitima nimirum maris,& fæminę coniunctione, & sic per illicitum fornicarium,& adulterinum concubitum contrahitur affinitas, quæ matrimonium impeditur. *glos. in cap. distinctionem super verbo nec affinitas deo qui cogno. consang. vxor suæ.*

Secundo de Iure Ciuili matrimonium inter affines collatera-
228 les non prohibetur, sed inter eos tantum affines, qui sunt liberorum, & parentum loco, vt Socer, Socrus, gener, nurus, nouerca, vitricus *d. l. non facile §. hoc itaque* Iure autem Canonico matrimonium inter affines etiam transuersales si affinitas proueniat ex coniunctione licita dirimit vsque ad quartum gradum; si verò ex illicita vsque ad secundum. *Trid. sess. 24. de reform. matrim cap. 4.* Et vltra secundum gradum non solum non causat impedimentum dirimens, sed nec impediens, vt declarauit *B. Pius V. in Bulla incipiens ad Romanum edita 4. Kalen. Decembris 1566. notat Fagn. in cap. Vir qui de Consang & affinit. nu.* 18. Huiusmodi alia reperiuntur in Iure Ciuili, quæ postea à Iure Canonico correcta fuerunt vt singillatim obseruat *Conradus Rittbersusius in different.* Iur. Ciuil. *& Canon. lib. 11. cap. 21. & seq. Emericus à Rosback. de comparat. Iur. Ciuil. & Canon tit. 4. nu. 7. & seqq.* Quamuis perfidi Heretici Sedis Apostolicæ auctoritatem lacerent.

His ita in genere præmissis Quatuor assertiones propono. Vnde rationes colliguntur quibus *Launoij* Doctrinam à veritate Philosophica, & Historica deuiare ostenditur, & quibus in seqq. cap. suorum Argumentorum, propositionum, & assertionum fallacia reijcitur.

AS-

ASSERTIO PRIMA.

Pertinet ad Ecclesiam priuatiuè quoad alios etiam Imperatoria, & Regia maiestate fulgentes, instituere leges respicientes essentiam matrimonij, & inducentes impedimenta fidelium matrimonia dirimentia.

22) EST propositio Catholica, quod sola Ecclesia leges fidelium matrimonia in essentialibus respicientes, & impedimenta tam simpliciter impedientia, quam impedientia simul & dirimentia statuere potest; cuius irrefragabilis veritas oculari est innixa fundamento rationi nimirum Sacramenti inseparabiliter adiunctæ fidelium matrimonijs, vnde ciuilis matrimonij contractus formaliter & essentialiter fit aliquid Ecclesiasticum, adeò vt inter fideles non detur legitimum matrimonium, quin simul sit verum Sacramentum, vnde rei sacræ naturam sortitur. Ex hoc vero quod eius materia sit Ciuilis & naturalis contractus, non bene inducitur: ergo Ciuilis Magistratus super eo leges condere potest. Nam etsi homines, aurum, argentum sint naturaliter, & ciuiliter materia sæcularibus legibus subiecta, nihilominus postquam homines per manus impositionem clericalem militiam profitentur, argentum & aurum per consecrationem effecta sunt vasa sacra iam non subsunt amplius sæculi potestatibus Diuino, & humano Iure laicalis fori exēptione fruetur. Fas enim non est vt diuini muneris in potestatum temporalium subdantur arbitrio, quod nedum sacræ paginæ sacrorum Conciliorum Canones, & Romanorum Pontificum decreta, sed ipsarum Ciuilium legum litera testatur in l. de Episcopis & Clericis C. Theod. lib. 16. tit. 2. l. placet C. de sacros. Eccles. l. omnis l. præsbyteros auth. Item nulla communitas C. de episc. & Cler. Quamobrem etsi fidelium matrimonium sit contractus, quia tamen apud fideles ratio contractus quoad Iudicia est inseparabilis à ratione Sacramenti, sequitur quod ad illum forum spectet contractus, ad quem de rebus & doctrina Sacramentorum cognitio pertinet, vt contra *Sanchez* aduertit *Pont. de matrim. lib. 6. c. 2.* vbi ipsum leuissimis fundamentis motum dicit, quodque dicit multorum auctoritate & cordatissimis rationibus confirmat; Docent *Vasq. in 3. part. tom. 4. disp. 3. de matrim. cap. 5 num. 67. Hurtad. de matrim. disp. 12. difficult. 12. num. 7.*

Auer-

Auerſ.de Sacrament. Ord & matrim.q.9. Vno ore affirmantes ex
230 ipſa Sacramenti matrimonij inſtitutione omnem poteſtatem
laicis Principibus ſublatam fuiſſe.

231 Quod & ſatis euidenter conſtat ex *Trid.ſeſſ.24. cap.1. de reform.matrim.* vbi matrimonia clandeſtina Sancta Synodus deffinit rata & vera eſſe matrimonia quandiù Eccleſia ipſa irrita non fecit. Idemque in confirmatione veterum Sac. Canonum deffinit de matrimonijs à filijs familias inuitis parentibus contractis licet iure ciuili irrita ſint. Vnde patet matrimonium irritum non eſſe, niſi Eccleſia ipſum irritum faciat, tantumque
232 abeſt quod legalis ad hoc auctoritas ſufficiat, vt illæ nuptiæ quas Ciuiles leges irritas declarant, ipſis legibus correctis à Iure Eccleſiaſtico approbatæ remaneant, & apud Orthodoxos quod à SS. Concilijs & Sædis Apoſtolicæ legibus in hac parte ſancitum reperitur, reiecto Ciuilium legum præcepto inuiolabiliter obſeruetur. Vt in terminis decreti *Trid. in dicto cap. 1. ſeſſ.24. de matrim.* pleno calamo, reſpectu matrimonij clandeſtini, quod ſolum irritum eſſe cæperit quandiù Eccleſia ipſum irritum fecit, docent *Perez.l.1.verſ. queri iam poteſt tit.1.lib.5.ordin.pag.27.cum ſeq.Ceuall.commun. contra Comm q. 604. Henriq. in ſum.lib.11.cap.3.Salzed.ad Bernard.in pract.cap.76.Segura Daualos in direct.iudic.part.2.cap.15.& 16. Spin.in ſpecul.teſtam.glo. 15. Henriq.in ſum.lib.11.cap.3.Petr.de Ledeſm.de matrim. cap.45. Gutier.de iurament.confirmat.p.1.cap.51.& de matrim.cap.55. cum ſeqq. Puſſeo. de offic. Curat. cap.10.Rebell.de oblig.iuſt.p.2.lib.2.q. 7.& lib.4.in fin.Cened.pract.& canon.quæſt.lib.1.q.30. per tot. Armendar.in addit. ad recep. legum Nauar.lib.4.tit.15.lib 1.de matr. Vgolin.de offic.& pot.Epiſc.cap.15.§.10.cum ſeqq. Franc.Molin. de ritu nupt.lib.2.differ.11.Fernand.in exam.Theol.moral. p.3. cap.17. §.2.& 18. Filliuc.quæſt.moral.tract.10.cap.6. Bonac. de matrim. q. 2.Pont.de matrim.lib.15.cap. 30. Hurtad. de matrim. diſp.5. diffic. 3.cum ſeqq Layman.Theol.moral.tract.10.p.2.cap.4. Menoch. conſ. 389.Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſc.p.2.allegat.32.& de offic.& pot. Epiſc.p.2.alleg.32.& de offic.Paroch.part.2. cap.21.* Reſpectu matrimonij à filio familias ſine conſenſu parentum contracti; notant & tradunt *Caſſan.Catalog.glor.mund.part.10.conſid.36. Perez lib.1.prope fin.verſ.conſtat autem ex prædicto Concil.pa.36.tit.1.lib. 5.ordin.Bellarm.lib.1.de matrim.cap.19.& 20.Couar.de ſponſal p. 2.cap.§.8.num.3.Sayr.clare.Reg 7. lib.7. cap.5. num.13. Cened. ad Decret.collect.58 num.7.Sanch de matrim. lib. 1. diſput.14. num.4. Gutier.canon.l.1.cap.20.num.1.& 2. & tract.de matrim. cap.79. à princ.*

princ. Rebell. de oblig. iust. lib 2. qu. 7. sect 2. Molfes. sum. Theolog. moral. tract. 4. cap. 7. à num. 5. Bonac. de matrim. quæst. 4. punct. 17. num. 23. Melch. Phœbus Lusit. decis. 45. num. 10. cum seqq. tom. 1. Hurtad. de matrim. disp. 6. diffic. 10. vbi post *Sanch. Aegid. de Coninck. & Vasq.* resoluit posse filios licitè inultis parentibus matrimonium contrahere.docent *Val. diff. vtriusq. fori verb. matrimonium diff.* 1. *num.* 2. *& seq. Dian. resol.* 224. *tract.* 2. *de Immunit. Eccles.* & patebit clarius ex infra dicendis in secunda Assertione.

233 Et quidem si laici non habent potestatem iurisdicendi in causis matrimonialibus, vt patet ex rescripto *Alex. III.* vnde desumpta fuerunt verba *tex.* in *cap. causam quæ lib.* 2. *Qui filij sint legitimi*; & in confirmationē veterum Sacrorum Canonum definitum fuit in *Trid. Concil. sect.* 24. *can* 12. ibi *si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos Anathemasit.* Consequenter non possunt habere potestatem iuris condendi, quia forum sortiri, & legibus ligari à pari procedunt.
234 *cap. fin. de const. in 6. l. 2. ff. de eo quod certo loco Butr. in rubr. de consuetud. num.* 7. *Socin. cons.* 79. *lib.* 4 *nu.* 9. *Seraph. dec.* 1018.

235 Sic igitur vt benè arguit *Io. Andr in c. per venerabilem vers. imperptor. Qui filij sint legitimi* si laici etiam vbi de iure matrimonium est irritum, sua sententia ipsum irritum declarare nequeunt, *d. cap. causam quæ*. Quomodò vbi iure est validum, illud irritum facere possunt.

236 Explorati iuris est regula, quod potestas aliquid statuendi à Iurisdictione dependet *cap. A nobis il 1. de sent. excom. l. fin. ff. de iurisd. omn. Iud. Bart. in l. omnes populi ff. de Iust. & iur.* Nec non quod in quocumque actu ad illius validitatem est necessaria iusta potestas *cap. cum super de offic. delegat. l. cum te vbi Bald. C. de donat. ante nupt.* Neque quamlibet causam quantumuis ra-
238 tionabilem sufficere ad tribuendum iurisdictionem, quia non est rationabilis causa quæ iurisdicenti potestatem tribuit, in quo errat *Sanchez lib. 7. de Imped. matrim. disp. 3. num. 2. cum cæteris ab ipso allegatis* qui licet omnes vno ore cum ipso fateantur non esse integrum sæculari Principi aliquid disponere circa matrimonium fidelium impediendum, vel dissoluendum. In Principe tamen sæculari, considerant ex genere, & natura suæ potestatis, facultatem indicendi leges matrimonium fidelium impedientes & dirimentes, nisi summus Pontifex hanc sibi potesta-
239 tem reseruasset. Quia inquam non est rationabilis causa, quæ iurisdicenti potestatem tribuit, sed Lex vt disertè notat *Bald. in*

l. cun-

l. cunctos populos num. 15. C. de sum. Trinit. & Fid. Cath. habemus *text. in cap. S. Mariæ de Const. vbi Butr. num. 20. & passim Canonistæ*. Egregiè verò omnes referens post *Barbos. in collect. Fagn.*
240 Et potestatis defectus semper, atque indistinctè nullitatem producit, vt vno *Canonistarum*, *& Neotericorum Iuris consultorum* ore testatur *Butr. loc. cit.* Nedum lex aliqua reperitur, quæ in rebus sacris sæculari Principi potestatem tribuat, sed Iure Diuino, & humano repugnat, adeout non sit inter DD. Catholicos qui hæsitare ausus hucusque sit, de libera exemptione rei Sacræ à laicali iurisdictione præsertim vbi res ita est sacra, vt etiam sit Sacramentum.

Neque mirum quod *Sanch. d. disp. 3. n. 2.* Propositionem ponat contra Sacrorum Canonum, & Trident. Concilij decreta, nec non contra receptissimas Theologorum, & Canonistarum doctrinas, & traditiones de quibus latè *Felin in cap. 11. de spons.* Quia hac potissimum ratione motus, melius dicam hoc halucinatus fuit argumento, quod cum sæcularis potestas instituta sit ad Reipublicæ tranquillitatem, eius est id prouidere, quod ad hunc finem desideratur, quale est leges dare circa contractum matrimonij, cum inde maxime pendeat tranquillitas, & recta Reipublicæ gubernatio. Hoc quippe argumento liceret etiam sæculari Principi tollere impedimenta dirimentia, dispensare in gradibus prohibitis, cum id multoties Reipublicæ tranquillitati expediat. Rursus, vt benè obseruat *Fagn. in cap. Vtrum de Cognat. Spirit. sub num. 19. vers. Quippe*; hoc argumento fas esset, Laicis magistratibus ex vi suæ potestatis coercere Clericorum delicta, compellere Ecclesiasticos ad Reipublicæ onera subeunda, Immunitate Ecclesiastica non seruata delinquẽtes ad Ecclesiam confugientes carcerare & punire, Patenas, Calices, & Sacra Vasa in Reipublicæ vtilitatem conuertere, & alia his similia facere, quod dicere impium esset, & solum à prostitutæ frontis hæretico affirmari possunt.
241 Nam cum iurisdictiones à Deo distinctæ fuerint, non omnia, quæ publicam vtilitatem concernunt, per vtramque iurisdictionem promiscuè agi possunt, sed temporalia per potestatem ciuilem, spiritualia per Ecclesiasticam, sub cuius tantum iudicio, & ordinatione sunt constituta, vt colligitur ex litera textus, qui est singularis in *cap. cum aduerum*, quæ desumpta fuit ex Epistola *Nicolai Papæ* ad Michaelem Imperatorem, & in *cap. si Imperator dist. 96.* habetur etiam *dist. 10. per totam*, & *in c. si quis à proprio 21. q. 6.* nec non in *cap. solitæ de maiorit. & obed.*

& ma-

& magistraliter post *Host. Io. Andr. in cap. Per venerabilem verbo Plenitudinem potestatis. Qui filij sint legit.*

242 Nec aliud sensit D. Thomas, quem miror quomodò *Sanch. d. disp. 3.* & post *Rabard. Launoi.* potuerint ad propriam firmandam sententiam adducere, cum directè quod ab illis dicitur Angelicus Doctor refellat in 4. *dist.* 42. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 4. ibi *Probibitio legis humanæ non sufficeret ad impedimentum matrimonij, nisi interueniret auctoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdicit*: Neque ex hoc, quod *D. Thom. in* 4. *dist.* 14. *qu. vnic. art.* 1. *ad* 4. afferat matrimonium in quantum est in officium naturæ, statur legi naturæ; in quantum est Sacramentum statur iuri diuino; in quantum est in officium communitatis, statur legi ciuili; & ideò ex qualibet dictarum legum posse aliquam personam effici ad matrimonium illegitimam; quod idem ferè dicit in 4. contra Gent. cap. 78. Non inde inferre licet; Ergo quælibet ex prædictis legibus omnes personas indistinctè illegitimas efficere potest ad matrimonium contrahendum sed cum *D. Thoma*, vt ex eius verbis ad literam colligitur dicendum est, quod quælibet lex aliquam tantum personam ad matrimonium con-
243 trahendum inhabilem facere potest, lege naturali excepta, quæ est omnibus Gentibus communis *cap. Ius naturale dist.* 1.
144 Lex enim diuina positiua in quantum Sacramentum matrimonij ad Christianæ Reipublicæ conseruationem ordinauit, fidelium duntaxat matrimonium respicit, & fideles solum ad contrahendum, vbi certum viget impedimentum, facit inhabiles *cap. quanto. cap. gaudemus. de diuort. cap. de infidelibus. de consang. &*
145 *affinit.* E contra lex ciuilis in quantum matrimonium statuit in officium communitatis, & ad bonum politicum, solos infideles inhabilitare potest, inter quos matrimonium non excedit qualitatem puri contractus *d. c. quanto*. Et quod habetur *c. gau-*
246 *demus* vbi Sacramentum coniugij apud fideles, & infideles existere dicitur, quoad infideles intelligendum est impropriè, cum in ipsis deficiat fundamentum omnium Sacramentorum, nempe Baptisma *cap.* 1. *& cap. fin. de Præsbyt. non baptizat.*

Tantumque abest quod *D. Thom. in locis præallegatis* auctoritatem aliquam tribuere intellexerit legi Ciuili in matrimonia fidelium, vt, *in* 4. *dist.* 41. *art.* 2. *ad* 4. doceat, quòd inter fideles apud quos matrimonium diuina institutione est eleuatum ad
247 esse Sacramenti, lex Ciuilis minime possit quemquam efficere illegitimum ad matrimonium contrahendum sine auctoritate Ecclesiæ. Quod & probat argumento à contrario vbi in-

fortioribus terminis ait: Sacramenta Ecclesiæ, sicut est matrimonium non subdi humanis legibus, & ideò prohibitionem humanam legalem non sufficere ad impediendum matrimonium, nisi interueniat auctoritas Ecclesiæ, quę idem etiam interdicat: Absurdum profectò est dicere, quod Angelicus Doctor priori loco doceat posse Ciuilem legem statuere inter fideles impedimenta matrimonium dirimentia, cum hoc posteriori loco expresse affirmet nè illa quidem quę tantum impediunt matrimonium contrahendum, qualis est adoptio, induci posse per prohibitionem legalem absque auctoritate Ecclesiæ.

Nec aliud sentiunt. DD. allegati, loquor de Catholicis, asserentes posse Principem sæcularem ex genere, & natura suæ potestatis matrimonij impedimenta suis subditis indicere, Nam cum etiam fateantur, matrimonij contractum inter fideles naturæ limites excedere, & ad esse supernaturale
248 Sacramenti eleuatum existere, atque inde vno ore doceant, non licere quod tanti Sacramenti dispositio ad sæculares Principes pertineat; quod specialiter tradit *Sanch. dicta disp. 3. nu. 4.*
249 quamuis supra *n. 2.* sæculari Principi ex genere & natura suæ potestatis ius in matrimonium tribuat, & DD. hoc ius asserentes plena manu referat, & communi voto concludant sæculares Principes nullam habere potestatem in matrimonijs fidelium, & Ciuiles leges, aliàsque laicales constitutiones matrimonij substantialia impedientes nullas esse, vt patet ex his, quæ dicta sunt supra; Necessariò dicendum sequitur, eorum assertionem restringi ad matrimonium, quod naturam simplicis contractus non egreditur, quod & hodie vti cæteri contractus à legum Ciuilium dispositione pendet, vt dicam infra in quarta Assertione. Alias ex diametro sibi contradicerent. Implicat enim in terminis, quod ex natura, & genere suæ potestatis possint sæculares Principes instituere leges matrimonium respicientes, & quod non possint, eo quod matrimonium vti res sacra ad forum Ecclesiasticum pertineat. Quamobrem alio modo illorum doctrina conciliari non potest, quàm si potestas, quæ laicis Principibus cōceditur respiciat matrimonium quatenus non excedit fines puri contractus. Quæ verò illis denegatur, & Ecclesiæ esse ostenditur, matrimonium respiciat, quatenus est Sacramentum, quæ qualitas, vt patet ex supra deductis, est ita essentialiter, & inseparabiliter adiuncta matrimonio fidelium, vt non detur legitimum matrimonium, quin simul, sit verum Sa-
250 cramentum; Vnde ab omni probabilitate illorum speculatio

tio excluditur, qui etiam in fidelium matrimonio distinctam considerant rationem contractus, à ratione Sacramenti. Quę
151 præcisio si in iudicialibus locum haberet, omnia sacra à iurisdictione laici Principis penderent, cum materia omnium Sacramentorum sui natura pertineat ad laicalem iurisdictionem, vt patet in vase Aureo, argenteo, prædijs, Domibus, & ipsimet hominibus, qui sunt prætiosior pars Reipublicæ politicæ; Et tamen postquam homines ordinati sunt, & clericali caractere insigniti, Vasa aurea, & argentea per consecrationem effecta sunt sacra; Prædia, domus donatione facta sunt Ecclesiastica, illicò natura sua exempta remanent à iurisdictione Principis laici, & omninò transeunt in potestatem Ecclesiæ, vt in terminis communi Theologorum, & Canonistarum voto docent *Diana tract. de Immunit. resol. 340. num. 4; Del Bene tract. de Immunit. tom. 1. cap. 8. dub. 20. sect. 1. num. 10. Fagnan. in Comment. ad cap. Vtrum autem de Cognat. Spirit. in fin. num.* 19. vbi contrarium dicere impium esse affirmat. Quodque nulla lex Ciuilis possit instituere impedimenta matrimonium irritum facientia, nisi prius eadem impedimenta fuerint ad eundem finem recepta per Ecclesiam, similique lege confirmata, docent *DD.* supra relati, inter quos *Launoius* audiat saltem doctrinam illorũ, qui natione sunt Galli, scilicet *Baun. Petr. à S. Ioseph. Ioan. Petit. & Gamache. Clarissimi Sorbonicæ. Academię luminis*, cuius verba retuli supra.

Probata etiam nostra Assertio remanet exemplo Christi, qui vt habetur *Luc.* 12. Iudicium de hæreditate inter fratres ferre
152 noluit; causam verò Diuortij, & repudij, vt habetur *Matth.* 15. *& Marc.* 10. non politicis Iudicibus remisit, sed ipse ex tempore soluit, nouamque insuper legem repudij abrogatoriam condidit.

Ecclesiæ quoque auctoritatem circa matrimonia euidenter
153 declarat *D. Paul. 1. ad Cor.* 7. dicens: Hisqui matrimonio iuncti sunt præcipio, non ego, sed Dominus. Vndę obstupeo quomodo *Launoius* Vir eruditione excellens, Decretorum à SS. Concilijs promulgatorum, necnon alijs Apostolicis Constitutionibus haud ignorus, non viderit, quid sentiant, & sentire possint præstantissimi DD. Sorbonici de sua opinione, & non viderit, quo pacto se opponere possit communi Theologo-
154 rum, & Canonistarum scholæ. Quin melius dicam ipsimet veritati. Matrimonium enim esse Sacramentum à Christo Domino institutum. De Sacramentis agere ad solam Ecclesiam pertinere. Sunt Assertiones Catholicæ, & contrarium asserere im-

pium, atque hæreticum esset. Vt quoad primam ad literam colligitur ex *Trid. can. 1. sess. 24. de Sacr. matrim.* ibi si quis dixerit matrimonium non esse verè & propriè vnum ex septem legis Euangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inuentum, neque gratiam conferre anathema sit. Est text. in *cap. Abolenda de hæret.* & vno ore fatentur *Tertull. in exhor. ad castitatem cap. 5. vers. vno matrim. Isidor. Hispalen. de offic. Eccles. lib. 2. cap. 19. Mag. in 4. dist. 33. vbi Durand. quæst. 1. Thom. Argent. art. 3. Iodoc. Cocc. in Thesau. Cathol. tom. 2. lib. 9. art. 2. Perez. leg. 1. gloss. que es el paraiso. pag. 20. tit. 1. lib. 5. ordin. Spin. in specul. testam. gloss. princ. num. 15. Sayr. de Sacram. in gen. lib 1. cap. 2. qu. 2. art. 4. vers. quod vero ad matrimonium Valent. tom. 4. disp. 10. qu. 1. punct. 5. Petr. Ledesm. in sum. part. 1. de Sacram. vbi de matrim. c. 1. concl. 1. & 19. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diss. 18. num. 5. Sanch. de matrim. lib. disp. 20. Gutier. eod. tract. cap. 42. Bonac. eodem tract. quæst. 2. punct. 1. num. 2. Rebell. de oblig. iust. part. 2. lib. 2. quæst. 3. Valer Reginald. in prax. for. penit. lib. 31. cap. 1. à nu. 2. Coninck de Sacram. tom. 2. disput. 24 dub. 2. à nu. 5. Fernandez in exam. Theol. moral. pag. 3. cap. 18. num. 1. & 7. Layman. Theol. moral. tract. 10. pag. 1. cap. 2. num. 1. Hurtad. de matrim. disp. 4. diff. 1. Turreblanc. de iur. spirit. lib. 2. cap. 1. n. 46. & c. 14. à num. 4.* cum cæteris ab ipsis, & à nobis supra relat. Adeò vt
255 non sit inter DD. Orthodoxos, qui de hoc dubitare audeat, & soli Etherodoxi matrimonium Sacramentum esse negent.

Quoad secundam verò assertionem etiam ad literam colligitur *ex can. 12. dicta sess. 24.* ibi *si quis dixerit causas matrimoniales non*
256 *spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit*. Quæ item assertio est ita veritati Catholicæ innixa, vt inter Orthodoxos, DD. præter *Petrum Soto sect. 4. de matrimon.* ab omnibus communiter reprobatum, vt dictum est supra. *Et Ioannem prapositum in 3. part. D. Thom. quæst. 7. de imped. matrimon. dub. 1. numer* 1. vbi se subscribere videtur opinioni *Petri de Sot.* ideoque à *Diana de Immunit. tract. 2. resol. 222 numer. 5.* itidem reprobatum. *Rabardeum de Cauendo Shismate*, cuius doctrinam Sac. Cong. vniuersalis Inquisitionis damnauit de Anno 1641. vt adnotaui supra; non sit qui dicat posse laicos Principes instituere leges fidelium matrimonia impedientes, & dirimentes, nec non habere ius in illis dispensandi, quod vult, & probare enititur integro *suo Tract. Lannoius*, vt ipsius cantilenas confutando in *cap. seqq. patebit*.

Qui-

257 Quinimo Thema *à Launoio* propositum nedum non probant, sed exdiametro ipsum destruunt *Parisiensium, Burdigalensium, Remensium, Mussipontanorum, Louaniensium, Duacensium, Salamanticensium, Complutensium Italorum, nec non Societatis Iesu & variarum nationum Orthodoxorum, Theologorum* Auctoritates ab ipso sigillatim *in prima pate sui tract.* relatæ. Quia DD. ipsi qui docent posse Laicos Principes ex natura suæ potestatis apponere leges, & impedimenta matrimonium dirimentia. Fatentur vsum huius potestatis sæcularibus Princibus ab Ecclesia interdictum esse, adeò vt non sit hodie integrum Principi sæculari fideli disponere aliquid circa matrimonia impedienda, & dissoluenda, & ciuiles leges, vel aliæ laicales ordinationes seù statuta, quæ ab Ecclesia approbata non reperiuntur quoad fidelium matrimonia nullius sint momenti, quia matrimonij contractus hodie limites naturæ excedit, & Christi institutione ad esse supernaturale Sacramenti eleuatus reperitur. Ita vno ore, vna mente, vno dicto fatentur DD. omnes tam *Theologi* quam *Canonistæ*, nec non *Neoterici* ipsi *Iurisconsulti*, quos sequitur & refert *Sanch. lib. 7. de Imped. matrim. disp. 3. num. 2. 3. 4.* nec non quos reprobando plena manu allegant *Diana de Immunit. tract. 2. resol. 222. num. 3. resol. 340. num. 6. 7. 8. 9. & 10. & in resol. 342. per tot. Thom. del Bene tract. de Immunit. Tom. 1. cap. 8. dub. 20. Sect. 1. nu. 12. vers. Quod si.* Vnde apud omnes
258 Orthodoxos, vel ex sui natura, vel ex reseruatione Ecclesiæ, inconcussum remanet non posse Principes fideles constituere leges matrimonium impedientes, & dirimentes. Sed causas matrimoniales simpliciter, & absolutè esse Ecclesiasticas, & ad Ecclesiasticam iurisdictionem pertinere, & solas Ecclesiæ leges vbi de fidelium matrimonio agitur attendendas esse, vt patet ex supra deductis, & clarius patebit ex infra dicendis in sequentibus assertionibus.

Hinc vbi agitur de matrimonijs contrahendis Ecclesiasticæ duntaxat leges & impedimenta a iure Canonico constituta in consideratione habentur, quæ sunt in duplici differentia, alia dicuntur impedientia, & non dirimentia. Alia verò impedientia,
259 & dirimentia. Impedimenta quæ matrimonium licitè contrahendum impediunt, si verò contractum sit non dirimunt, his versibus habeantur expressa.

Ecclesiæ vetitum, nec non tempus feriatum.
Atque Catechismus, sponsalia, iungito votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

260 Im-

260 Impedimenta verò, quæ non solum matrimonium contrahendum impediunt, sed contractum dirimunt, his versibus continentur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen.
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis.
Si parochi, & duplicis desit præsentia testis.
Raptaue sit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc socianda vetant, connubia facta retractant.

Quorum quædam iure ipso naturæ matrimonium dirimunt, quædam verò ideò dirimunt, quia Iure Ecclesiæ ad dirimendum statuta fuere, vtraque autem eruditè explicantur à *Sanch. dicto lib. 7. disp.* 6. & passim ab omnibus de matrimonio loquentibus, adeò vt nullus sit inter *Neotericos Iurisconsultos*, qui non do-
261 ceat leges ab Ecclesia promulgatas cum impedimento dirimente ipso iure matrimonium contra ipsas de facto contractum irritum facere. Vt euidenter colligitur ex his, quæ docent *Barbos. in Collect. ad Concil. Trid. sess.* 24. *de reform. matrim. Fagn. in Comm. ad* 5. *lib. Decret. in Tit. de Spons. & matrim. de Cognat.*
262 *spirit. de spons. impub.* An verò leges Ecclesiæ de impedimentis matrimonij hæreticos obligent; Vid. *Gobat. experient. Theol. Sacram. tract.* 9. *pag.* 603.

ASSERTIO SECVNDA.

Nullius sunt momenti, & roboris leges Ciuiles, Laicalia statuta, aut consuetudines, directè, vel indirectè Matrimonij libertatem impedientes inter Fideles.

263 QVoad secundam Assertionem attinet eius irrefragabilis veritas patet ex his, quæ latè dicta sunt, & quæ habentur in prima Assertione, vbi quoad ciuiles leges. Tum ex natura Rei Sacræ, quæ ratio inseparabiliter inest matrimonio Fidelium. Tum ex reseruatione Ecclesiæ, inconcusse firmatum remanet non posse Sæculares Principes instituere leges matrimonij substantiam respicientes, vel ipsum impedientes, & dirimentes; èx quo sequitur quod neque etiam circa matrimonij accessoria aliquid disponere possint, si eo accessorio impeditur principale, quia nimirum matrimonij libertas sublata remanet, vt eruditè docet *Pont. de matrim. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 3. & 4. notant *Ricc.*

Dec.

Dec. 178. *Bellet. disquis. part. tit. de exempt. Cler. à statut. sæcul.* §. 4. *num.* 43. *&* 44. quos refert. *Dian. de Immunit. Tract.* 2. *resol.* 221. *num.* 1. 2. *&* 3. Benè explicat *Couar. in* 4. *Decret.* 2. *part. cap.* 6. §. 10. *num.* 16. vbi ait Planum esse solum Romanum Pontificem posse statuere circa matrimonia contrahenda, vel prohibenda, & id ad sæculares Iudices non pertinere. Eruditè aduertit *Thom. de Ben. de Immunit. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 20. *Sect.* 4. *per tot. vbi num.* 1. docet, quod leges ciuiles aliquid circa essentialia matrimonij statuentes, nisi explicitè, vel saltem implicitè à iure Canonico approbentur, etiam si explicitè non reprobentur, irritè sunt.

Et quidem matrimonium diuinitus institutum, & in natura
264 fundatum *Genes.* 1. *Matth.* 19. *l.* 1. §. *ius naturale ff. de iust. & iur* vt ingenuis sui iuris hominibus liberum sit æquitati naturali conueniri ab omni æuo iudicatum fuit. Vtque Ecclesiastica
265 iura mittam ipsismet legibus ciuilibus ex Imperatoris rescripto sancitum habemus, quod in matrimonio contrahendo summa libertas, & consensus liberrimus esse debet. *l. nec filiam* 12. *l. neque ab initio* 14. *C. de nupt. leg.* 2. *de inutil. Stipul. Iurisconsul. in l. capite* 19. *ff. de sponsal. & leg. Titia ff. de verb. obligat.* Videri possunt *Francis. Pfeil. cons.* 12. *num.* 4. *Io. Harppr. ad princ. inst. tit. de nupt. num.* 59. *Ricc. for. Eccles. dec.* 131. *num.* 1. *Carpzou lib.* 2. *Iurispr. Consistor. tit.* 2. *defin.* 27. *num.* 13. *Canonistæ in cap. requisiuit. de spons. Alciat. in dicta l. Titia num.* 2. *Gabriel. cons.* 186.

Hæcque libera nubendi facultas nedum ex his, quæ dicta sunt supra, attentis Ecclesiæ decretis indistinctè obseruatur, & vtriusque sexus personis exæquo attribuitur, vt patet *ex cap. requisiuit cap. cum locum. cap. Gemma. de sponsal.*, sed ipse ciuiles leges hanc libertatem in matrimonijs contrahendis deside-
266 rant. Ideoque si mulier sui iuris de nuptijs suo arbitrio constituit, neque Curatoris, neque Propinquorum consensum requirere tenetur *per l. in copulandis* 8. *C. de nupt. l. sciendum* 20. *ff.*
267 *de Nupt. Tulden. in C. tit. de Nupt. num.* 2. Quin neque Patris consensus, ipso iure ciuili attento, in nuptijs filij semper est necessarius. *l.* 25. *ff. de nupt Brunneman. Comment. in C. ad l. in copulandis. C. de Nupt. Milerius Gamologia cap.* 2. *num.* 2. Proin-
268 de imperialibus rescriptis constitutum habetur, quod matrimonia etiam à pæna libera esse debeant. *l. libera* 2. *C. de inutil. stipul. l. fin. C. de spons. l.* 134. *ff. de verb. oblig.* ibi: *Quia inhonestum visum est, vinculo pænæ matrimonia obstringi.* Et hoc vt

testa-

tur *Miler. d. cap.* 2. *num.* 2. non tantum si ipsæ personæ contrahentes pœnam addant, sed etiam si earum consanguinei vincula libertati inijciant, per quæ à matrimonio abduci probabile sit, disertè aduertit, & docet *Sanch. de matrim. lib.* 1. *disp.* 80. *Trentacinq; lib.* 3. *de matrim. resol.* 2. *nu.* 10. *Miler. Gamolg. d. c. n.* 2.

Hanc verò matrimonij libertatem vtriusque iuris legibus in matrimonijs contrahendis, requisitam, statutis, & moribus, seù
269 consuetudinibus quorumdam Regnorum, Prouinciarum, & Ciuitatum restrictam esse probat *Launoius*, & sanè in multis Regnis libera nubendi facultas publicis legibus statutis, atque consuetudinibus diuersimode coarctatur, quæ sigillatim recen-
270 set *Miler. Gamolog. d. cap.* 2. *nu.* 3. 4. *&* 5. Sed videndum an leges istæ, statuta, & consuetudines iustitiæ, & equitati conueniant, & iure, an iniuria Reges coniugiorum sint arbitri; Non me latet in hac parte esse Doctorum certamina, vt videre est apud *Matth. de Affl. de Feud. lib.* 1. *tit. Quib. mod. feud. amittat.* §. *praterea num.* 4. *Herman. Kirchner. de Republ. disp.* 15. *Ærod. Rer. Iudic. lib.* 4. *tit.* 15. *c.* 7. Non tamen est inter Orthodoxos, qui admittat leges Principis sæcularis habere vim dirimendi matrimonium, in facie Ecclesiæ legitimè contractum, vt quæ aliorum DD. auctoritatem prætercam, sufficiat contra *Launoium Gamachæum* adducere, qui in *sum. Theol. tom.* 3. *de Sacram. ma-*
271 *trimon. capit.* 15. *vers. probatur.* ait *Ac proinde nequeunt laici Principes impedimenta statuere hodie, quibus dirimantur matrimonia Christianorum, cum nempè Ecclesia solemnibus decretis, id reseruarit; & Christus hanc ei dederit reseruandi potestatem, sed solum*
272 *proprio iure statuere possunt de matrimonijs, quatenus opus fuerit ad statum politicum, & seruandam inter subditos tranquillitatem, exempli causa de dotibus, de iure successionis, de mutua donatione inter coniuges, de spurijs, & illegitimis; possunt etiam statuere, ne matrimonium contrahatur absque consensu parentum, & hanc, vel illam atatem, & per pactum clandestinum &c. Talesque eorum leges verè obligant in conscientia, quando nihil admiscetur contra rectam rationem, aut deffinitionem Ecclesia, sed interim non habent vim dirimendi, ita vt matrimonia reddantur inualida, nisi Ecclesia approbatio, & auctoritas accesserit.*

Et quamlibet in hac parte disputandi causam dirimit *S. Trid. Concil. sess.* 24. *cap.* 9. *de reform. matr.* vbi sub anathemate interdicitur Principibus sæcularibus directè, vel indirectè impedire libertatem matrimonij ibi: *Ita plerumque temporalium dominorum, ac Magistratuum mentis occulos terreni affectus, atque cupidi-*

tates

tates excercent, vt viros, & mulieres sub eorum iurisdictione degentes maximè diuites, vel spem magnæ hæreditatis habentes, minis, pœnis adigant cum ijs matrimonium inuitos contrahere, quos ipsi domini, vel magistratus illi præscripserint. Cum maximè nefarium sit matrimonij libertatem violare, prohibet Sancta Synodus omnibus cuiuscunque gradus, & conditionis existant, sub anathematis pœna quam ipso facto incurrant, ne quouismodo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogant, quo minus liberè matrimonium contrahant Vide in terminis quæ notant & docent *Henriq. in sum. lib.* 11. *cap.* 6. §. 6. *lit. G. Guttier Canon. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 32. *disertè Sanc. de matrim. lib.* 2. *disp.* 27. & *lib.* 4. *disp.* 22. *à num.* 8. *Molin. de iust tract.* 2. *disp.* 176. *Pont. de Imped. matrim. cap.* 29. §. 12. *Rebell. de oblig. iust. lib.* 3. *quæst.* 9. *num.* 1. *Bonac de matrim. quæst.* 3. *punct.* 8 *num.* 34. & *de excom. in porticul. extr Bull. disp* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. *Gutier de matrim. cap.* 79. *à num.* 8. *Hurtad. eodem tract. disp.* 6. *diffic.* 7. *Rip. lib.* 3. *de sponsf. matrim. consf.* 11. *Thom. del Beñe de Immunit. Tom.* 1. *cap.*
274 8. *dub.* 20. *sect.* 2. *nu.* 7. in qua sectione docet Principes constituentes de facto impedimentum aliquod matrimonium dirimens peccare, & matrimonium contra tale impedimentum contractum validum esse.

275 Laudat *Miler. Gamolog. cap.* 2. *de matrim. Princip. nu.* 7. plenam in coniugijs celebrandis libertatem, qua gaudent Principes & Status Imperij Romani Germanici, & quæ indè proueniunt bona eruditè recenset, quod & notant *ArnA. in Comment Aur. Bull. tit.* 15. *Iacob Zeuecot. obser. Polit. cap.* 1. §. 2. *in fin. Besol. tract. de nupt. cap.* 6 *num.* 4. *Matth. Castritius de heroic. Virtut. Princ. German. lib.* 2. *cap.* 7. *Henric. Salnutth. in resp. iur. pro matrim. Princ. cum virg. nob. fol.* 153. Exempla ëxotica videri possunt apud *Nicol. Bethf. trac. de pact. de fam. Illustr. cap.* 6. *fol.* 166. *Flor. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 13. *Ioan. Freinsh. in not. ibidem lit. V. Ipseque Miler dicto cap.* 2. vbi Politicas
276 in matrimonijs contrahendis leges examinat *n.* 9. ait: *Vnde Politicæ hæc cè magnatum coniunctiones magis secundum status rationem, quam secundum Ecclesiæ rationem expediuntur ideoque infausta sæpè comperiuntur. Cominæ Histor. lib.* 7. *cap.* 3. *ac lib.* 8. *c.* 15.

277 **Quod communi Theologorum, & Canonistarum sententia quoad leges Ciuiles in concussè firmatum remanet, à fortiori militat in statutis, Pragmaticis, & consuetudinibus directè vel indirectè matrimonij libertatem impedientibus quæ quidem nullam vim legis habent in matrimonijs impediendis, vel diri-**

 men-

mendis, nisi per legem Ecclesiasticam approbata reperiantur vt constat ex supra deductis, patet ex *Trid.sess.24. de reform. matrim.can.4.& 12.*nec non *cap.1.& cap.20.* Et quamuis Canonem 12.*Trid.Rabard.fol.112.* quem sequitur *Launoius*, vt infra in *seq. cap.*videbimus, intelligendum asserat, contra hæreticos docentes causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos quia matrimonium rem sacram esse negant; Et ex dicto *can.12.* deducendum non esse, quod Laici Iudices ius dicere non possint in causis matrimonialibus, quorum intelligentia pendet ex legibus, Edictis, & Ordinationibus Regijs latis circa matrimonium quatenus est contractus. Ridicula tamen est hæc opinandi ratio, quæ nedū repugnat essentiæ rei, quæ sacra natura sua à laicali iurisdictione est exempta, sed literę præfati *Canonis* 12. ibi *si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos anathema sit* vt disertè probant *Theologi*, cum *Canonistis*, & colligitur ex his quæ docent DD. quos plena manu refert *Barbos. in Collect. ad Concil. dicta sess. 24. fol.* 245. explicat *Dian.* expendendo locum Tridentini de cognitione causarum matrimonialium *tract.2.de Immunit.resol.*341. *per tot.*

279 Hinc dico non valere statutum in quo cauetur, ne filius, vel filia sine consensu Patris contrahere possit alias ab hæreditate cadat pro cuius validitate stare videntur, quæ ex *Soto* tradit *Ledesm.in sum.tom.2.in addit ad matri. com.7. concl.5.* & ex *Neotericis* pro validitate talis statuti contendunt *Cancer.p.1. cap.24. num.4.& p.3.cap.4.num 4.Menchac.tract.de success. creat.§.10.nu.* 628. *Lup.in repet.cap.per verba. num.3.§.3. num.9. de donat. inter*
280 *vir.& vxor.* Nam cum tale statutum disponat de spiritualibus consequenter est contra libertatem Ecclesiasticam, statuta verò, & quæcumque aliæ seculares constitutiones libertatem Ecclesiasticam infringentes, nedum nullius sunt roboris, sed omni iure reprobatæ habentur; Quin, & simplicia laicorum statuta in rebus ad forum Ecclesiæ pertinentibus nullius esse firmitatis, patet ex *cap. Ecclesia S. Mariæ de Const.* & ibi, vno ore docent *Canonistæ*, plenè *Cornelio in 3. part.tract.6.de Imped.matrim. disp. 7.dub.4. per tot.* Et contra quamdam Hispaniæ legem seù statutum imponentem pænam filijs sine Patris consensu nubentibus, quod defendit *Ledesm.loc cit.dicta concl.*5.insurgunt etiam *DD. Hispani Couar.4.decr.p.2.cap.3.§.8.num.5.6.& 7. Molin. de rit. nupt.lib.2 diff 7.num.14.Veracruz.Spec. coniug.p.3. art.20. concl.3. tract.2.Cordub.tract.cas.consc.q.171.Nauar.in Manual. cap.14. nu. 15.Molin.de primog.lib.2.cap.16.num.6.Guttier.pract. quæst. lib.2.*

*q.1.num.2.Matienzo in leg.1 t.1. glos.4.num.2.lib.5.*cum alijs ab ipsis relat. *Notat.Ludou.Mor.cons.97. num.8.* vbi multos adducit *Martin.Vran.lib.1.cons.4.num.34. Ransner. lib.1. cons.10. Bellett. disquis. cler. tit.6. §.4. num.43.* ait: neque vim legum habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus, sine Parentum consensu, etsi Principes eas tulerint ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filijs ad contractum coniugalem; non tamen habent vim cum id spectet ad Summum Pontificem. Laici etenim nihil statuere possunt, quod matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentia ipsi matrimonio, ita *Bellett.* aliorum auctoritate hanc sententiam confirmans, de qua & non esse dubitandum ex iuribus & rationibus per *Marth.* adductis, *tract.de iurisd.part.4.cent.1. cas.80. num.5.* aduertit *Diana de Immun.tract.2.resol.223.num.2.in fin.*

281 Et quidem in terminis statuti, seù legis municipalis prohibentis filijs sine parentum consensu matrimonium contrahere, quod sit nullius roboris, atque ideò pœnæ à statuto impositæ nullæ sint, sed iure Canonico abrogatę concludunt *Pichar. in princ.Inst.de nupt.num.6.& 11.& in princ. de inoff. testam. num.9. Petr. Ledesm. in sum.p. 1. de matrim.cap.7.concl.5. dub.vnic.Viui. decis. Neapol. 523. num. 3. Ceuall. com. cont. com. q.5. num. 2. & 314.num.3.Barbos.lib.1.p.num.27.32. & 35.ff solut. matrim. Gutier.canon.lib. 1.cap. 20.num.2.& lib.2.q.1. & de matrim. cap. 80. Valdes.ad Xue.l.2.tit.de los casamientos pag.50.Bapt.Costa de scient. & ignorant. cent.2. diff.40. num.71.& reg.11. Mart.de iurisd. p.3. cent.1. cas.70. Molin. de ritu nupt. lib.2.diff.7. num.9. & seqq. Mastril.dec.Sicil.163.Graua ad pract.Camer.Imper.lib.2. concl.65.* Ex Theologis Societatis Iesu *Henriq.in sum.lib.11.cap.6. §.1. lit. C. Azor.inst.Moral.p.2. lib.2. cap.2.Molin. de Iustit.tract.2. disp.176. vers.dubium Sanch.de matrim.lib.3.disp.47.num.12. Rebell.p.2. lib. 2.q.14.sect.fin.Coninck.de Sacram.tom.2.disp.28.num.48.cum seqq. Reginald. prax. for.pœnit. lib.16. n.19.vers. quod verò attinet, cum* alijs ab ipsis relati; Quin notandum quod DD. allegati à *Sanch. dict.lib.3.disp.47.num.12.* asserentes legem Hispaniæ, quę est 49. Tauri, & hodie habetur *lib.5.tit.1.l.1.* validam esse, neque iure Canonico correctam fuisse, non se fundant in clandestinitate matrimonij proueniente ex defectu consensus parentum, sed loquuntur in terminis matrimonij celebrati non seruatis solemnitatibus ab Ecclesia præscriptis, quod proprie dicitur matrimonium ab Ecclesia prohibitum, quæ è contra ad tuendam

282 matrimonij libertatem licet semper detestata sit matrimonia à filijs familias sine Parentum consensu contracta, hunc tamen consensum non de necessitate sed de honestate tantum exigit, vt docet *gloss.in cap.sufficiat 2.q.1.& in cap fin.32.q.2. Tiraq. ad l.connub.l.9.num.3. & in his terminis intelligi debent verba c. Aliter.30.p.1.* & benè notat *Magist.sent.in 4.dist.28.§. & omnes* DD. supra citati, nec non alij quam plures quos refert *Valer. diff. int.vtrum.for.verb.matrimonium diff.1.*

Dico secundò nullius roboris esse leges à Principe sæculari latas aduersus filios contra iustam parentum voluntatem nubentes, quicquid in contrarium sentire videantur *Molin. Rebell. Pont.Cancer.& Anguian.* relat à *Dian.resol.224.tract.2.de Immun.* Huiusmodi enim leges repugnant Iuri Canonico omnimodam
283 in matrimonijs libertatem exposcente, *cap.locum, cap.requisiuit. de sponsal.dicto cap.sufficiat.27.q.1.de spons.impub.* quibus Iuribus probatur liberum esse vtriusque sexus liberis post annos pubertatis, nullius requisito consilio, nullius expectato consensu, matrimonia legitimè contrahere, adeò vt, nec cuiusquam pœ-
284 næ metu libertas huiuscemodi reprimi possit *cap. Gemma de spons. Vnde Valer.differ.int.vtrumque for.verb.matrim diff.1. num. 2. & seqq.* tales leges tanquam improbas in foro conscientiæ
285 damnat & reprobat, sicut ipsas damnant DD. quos citant *Molin. de rit. nupt. nupt. lib. 2. diff. 7. num. 57. Bellet. disq. cler. par. 1. tit. de exempt. cler. à stat. sæcul. §. 5. num. 43. plenè Sanch. de Matr. tom. 1. lib. 4. disp. 25. num. 2. Vasq. in 3. p.tom.4. disp. 4. de matrim. cap. 2. num. 24.* Hæc est communis sententia, de qua testatur *Molin. de Iust. tom. 1. tract. 2. disp. 176.* Adeò vt non solum nullæ, & inualidæ sint leges Principis Laici si corporalem, vel alteram pecuniariam pœnam imponant filijs sine consensu parentum contrahentibus sed si id statuant sub simplici pœna exhæredationis, vt docent vno ore Doctores, quos plena manu collegit, & refert *Sanchez. de matrim. lib.4.disp.25. num. 2.* docent cum communi DD. *Machad. de Perfect. Confess. tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 6. docum. 19. num. 6. Auers. de matrim. quæst. 3. Vasquez. de matrim. loc. cit. Bonacin. tom. 2. disp. 6. quæst. vnic. punct. 6. §. 3. num. 5. & seq. Trullench. in Decal.* cum alijs relat. *à Dian. tract. 2. de Immunit. resol. 343. num. 12.*
286 *vbi contra Rabard.* probat matrimonium contractum à filijs familias sine consensu parentum non obstantibus prohibitionibus Principis Laici validum esse, quod indiuidualiter non obstantibus legibus *Henrici II.* & *Henrici III.* Regum Galliæ annul-

annullantibus matrimonia sine consensu parentum inita docet *Baun. Theol. moral. p.* 1. *tract.* 12. *quaest. vlt. Assert.* 3. Et contra quosdam scriptores Gallos, qui cum viderent consensum Parentum ab Henrico II. lege Anno 1556. promulgata, & ab Henrico III. Anno 1585. ad valorem matrimonij filiorum exigi, censuere, cum hic deficit matrimonium quoque deficere. *Beia part.* 1. *cas.* 18. Quin imò vt loco citato aduertit ingeniose *Baunius.*
287 Probabile est non modò iure Canonico, sed neque Ciuili consensum patris ad validitatem matrimonij à filio contrahendi necessarium esse quod & affirmat *Soarius p.* 2. *desponsal. Guibert. Costan.* in suis Memorialibus, *Petrus à S. Ioseph. Idea Theol. Sacram cap.* 38. *resol.* 8. *& Isaacius Habert. de consensu Hierarchiae, &*
288 *Monarchiae lib.* 6. *fol.* 52. vbi & testatur in Gallia nunquam ex edictis Regis fuisse prohibitum matrimonium, absque consensu parentum initum sub paena nullitatis, prout vult *Launoius* vt in *cap. seq.* videbimus.

Non me latet dispositio *text. in l. nuptiae la* 2. *ff. de rit. nupt.* vbi
289 irrita declarantur matrimonia inuitis parentibus inita: ibi: *nuptiae consistere non possunt, nisi consentiant contrahentes, idest qui coeunt, & quorum in potestate sunt.* Sine tamen impiae temeritatis nota negari potest, quod ius Ciuile hac in parte non sit à iure Canonico correctum, vt colligitur ex decreto *Conc. Tolet. III.* relato in *cap. hoc Sanctum vbi glos. verb. Parentum* 32. *q.* 2. *ex cap. sufficit* 22. *q.* 2. *cap. Tua de sponsal. & cap. cum causa de raptor.* Ex quibus Apostolicis Constitutionibus quamuis pateat quam sint aduersa bono communi, & tranquillitati Reipublicae, renuentibus parentibus inita connubia, ex quo has nuptias iustas non haberi dixit *Iulianus in l. nuptiae C. de nupt. & Inst. eodem Tit. in princ.* Ac propterea Ciuiles leges quibus sancitur filiam ante annum ętatis 25. parentibus inuitis nubentem ab eis exhaeredari posse, vt in *Auth. vt cum de appellat. cognosc.* §. *si alicui col.* 8. & patet *ex text. iuncta ibi gloss. in Auth. sed si post. C. de inoff. testam.* non esse à Sacris Canonibus correctas dixerint *Calder. in cap.* 1. *de Clandest. desponf. post Abb. antiquum & Ioannem de S. Georg tradit Felin. in c. Ecclesia S. Mariae num.* 59. *de Const. Bald. in cap. Tenor. de sent. & re iudic. & in l. omnem ad fin. C. ad S.C. Tertul. Sot. in* 4. *dist.* 29. *q.* 1. *art.* 4. *ad* 4. *Molin. lib.* 1. *de iust. & iur. tract.* 2. *disp.* 176. Quin imò non desint, qui primis Ecclesiae temporibus putarunt matrimonia filiorum familias sine parentum consensu, iure etiam Ecclesiastico irrita fuisse, quod ex recentioribus mordicus tuetur *Pont. de matrim. lib.* 2. *cap.* 1. §. 1. & constare

stare

ſtare videtur ex *decret.Concil. Aurelianen.IV.cap* 24. Quod apud Græcos apertiùs colligi videtur ex *Epiſt. S. Baſilij ad Amphilochium cap.3.*& aduertit *Theodor.Balſamon.in Comment.eius epiſt. ad cap.38.* quæ omnia eruditè perpendit *Pont. loc. cit.*

Nihilominus tamen vt eruditiſſimè cum Theologis & Cano-
290 niſtis docet *Fagn.in com.ad cap. Tua de deſponſ. Impub.* ſententia qua fertur matrimonia inuitis parentibus in Eccleſia aliquando fuiſſe irrita,iure defendi non poteſt. Habet enim pro fundamento *Euariſti Papę* decretum in *cap.Aliter.*30. *q.*5. quod *Pontius* mutilatè refert. Et ſenſus huius decreti non eſt quod coniugia abſque ſolemnitatibus ibi præſcriptis inita ſint nulla, ſed tantum vt tanquam clandeſtina illegitima reputentur, ac veluti fornicationes,& adulteria in foro externo, quandiù contrarium probatum non fuerit habeantur; In hunc etiam ſenſum *Euariſti* decretum accipit *Gratian.in* §. *ſed obijcitur poſt. cap. nec illud & in* § *his ita poſt.c.ſi quis diuinis.*30. *q.*5. ita docet *Bellarm.lib.*1.*de matrim.cap.*20. vbi hæreticorum calumnias reijcit. His accidet, quod in *Gratiani Codice* loco dictionis, *etiamſi*, cum qua *Euariſti* decretum refert *Pontius*, legitur, *niſi*, & ſecundum hanc lecturam omnia ſunt plana,quia *Textus in d. cap. Aliter* contrarium probat eius, ad quod a *Pontio* allegatur. Quinimò hodie neque aliter legi poteſt,quia *Gregor.XIII.Gratiani decretum* vna cum *Decretal.Greg.IX. Sexto,Clementinis, & Extrauagant.* imprimi ac diuulgari iuſſit, ſtatuitque ſub pæna excommunicationis latę ſententiæ ne huiuſmodi libris de mandato ſuo recognitis, correctis, & expurgatis quicquam addere, detrahere, vel immutare, aut inuertere, aliaque interpetramenta adiungere liceat,ſed prout Opus huiuſmodi impreſſum fuit Romæ, ſemper, & perpetuò integrum, atque incorruptum conſeruetur vt patet ex eius Bulla, quæ incipit: *Cum pro munere dat.* 1.*Iulij* 1580.poſita in principio *Decreti.*

291 Decretum verò Aurelianenſis Concilij, vt optime reſpondet *Fagn.loc.cit.num.*22. intelligendum eſt, quoad Thorum, & cohabitationem, non quoad fædus, & coniugij validitatem. Tantumque abeſt, quod reperiatur Canon, vel alterum decretum Eccleſiaſticum, quo coniugia filiorum familias facta ſine voluntate & patris conſenſu nulla, & inualida declarentur, vt *Bauni.in Theol.moral.part.*1.*tract.*12.*q.vlt.Aſſert.*3. tradat. Probabile eſſe, non modo iure Canonico, ſed nec Ciuili conſenſum Patris ad matrimonij validitatem neceſſarium eſſe, quod & probant *Soarius part.* 2. *de ſponſal. Guibertus Coſtanus in ſuis* me-

*memorialibus Petrus à S. Ioseph. Idea Theol. Sacra.cap. 38. resol.*8. Quin bene notant *Boss. tract.de contract.matr. cap.*11. §. 6. *n.*66. *Præpos.in 3.part.D.Thom.q.3 de Sacram.matr.dub.3.nu.*32. ex Summorum Pontificum decretis & SS. Patrum dictis quæ habentur in *cap.non omnis cap. honorantur.cap.fin.*32.*q.*2.*cap. Nostrates cap.Aliter.*30.*q.*5. solum ostendi Parentum consensum decenter requiri, & matrimonia à filijs familias inuitis parentibus contracta esse prohibita, & non irrita; quod & *Boss. loc. cit.n.*65. aduertit quoad leges Imperatorias, ex *Pontio,& Couar.*

292 Dicendum quidem, quod si quæ reperiuntur iura inuentia consensum parentum exigi ad matrimonia filiorum, exponenda sunt, non quoad necessitatem, & valorem matrimonij sed quoad honestatem. Nam cum matrimonium sit contractus iuris naturalis, originem nimirum habens à iure naturali nobis in-
293 nato *l.* 1. *& Inst. de Iure nat.* Iure verò Diuino in his quæ sunt iuris Naturæ homo homini non teneatur obedire, sed soli Deo, vt omnium magister docet *D. Thom.* 2. 2. *qu.* 104. *artic.* 5. vbi exemplificat in his, quæ ad naturã corporis pertinent, nimirum ad sustentationem corporis, & generationem. Ergo conclu-
294 dit *D. Thom.* nec serui Dominis, nec filij parentibus, & à fortior. , Dico contra *Launoium*, nec subditi Principibus, quoad matrimonium contrahendum subijciuntur. Vnde patet nullo vnquam tempore matrimonia inuitis parentibus contra-
295 cta, iure Ecclesiæ irrita fuisse, quod & non obscurè innuit. *Trid. cap.* 1. *sess.* 24. *de reform.* vbi absque vlla temporum distinctione, illos anathemate damnat, qui falso affirmant matrimonia à filijs familias sine parentum consensu contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.

Vnde refellendi sunt damnatæ memoriæ Auctores *Conradus Ritthersusius differ. iur. Ciuil. & Canon. lib.* 1. *cap.* 3. *Vurmiserus contr. iur. lib.* 1. *tit.* 10. *cont.* 5. *Georg. Accacius de priuileg. Parent. & liberorum priuil.* 6. *cap.* 6. *& seqq. Christianus Kiebenthal colleg. politic. exerc.* 2. *qu.* 14. *Harpprechtus inst. Iustin. tom.* 2. *tit. de nupt. à num.* 46. *vsque ad* 147. *Gentilis lib.* 4. *de nupt. cap.* 8. *Hilligerus in Donellum enucleatum tom.* 1. *lib.* 13. *c.* 20. *lit. Q. Corrusius lib.* 1. *Miscel. cap.* 17. *num.* 6. *& seqq. Bocerus class.* 1. *disp.* 9. *thes.* 8. *Arnisæus, de Iur. connub. cap.* 3. *sect.* 10. Et antequam Lutheranismum abiurassent, *Besoldus, discurs. de nupt. c.*9.*n.*1. *Hunnius, lib.* 1. *var.resol.iur. ciuil. tract.* 3.*quæst.*18. cum alijs huiusce farinæ Doctoribus asserentibus pro validitate matrimonij filiorum parentum consensum, non obstante Concilio

cilio Tridentino, necessarium esse. Quam doctrinam damnandam, vno ore cum *Canonistis* testantur *Theologi*, & ex communi Gallorum Theologorum sententia docet eruditus *Isaacius Habert. de consensu Hierarchia, & Monarchia lib. 6. fol.* 52.
296 vbi & testatur in Gallia nunquam Regijs edictis matrimonium absque parentum consensu initum fuisse prohibitum sub pæna nullitatis, contra id quod docuit *Rabard. Optat. Gall. sect.* 5. *num.* 8. *fol.* 124. Qui neque ferendus in his quæ temerario ausu asserere non erubuit *fol.* 122. dum decretum *Trid. cap.* 1. *de reform. sess.* 24. circa matrimonia filiorum absque Parentum consensu, reducit ad mores tantum, vnde non obli-
297 gare affirmat nisi vsu receptum fuerit. A qua quidem doctrina prorsus cauendum. Sacrorum etenim Oecumenicorum Conciliorum decreta circa nullitatem, aut validitatem alicuius Sacramenti, non ad mores, sed ad doctrinam, & veritatem pertinent, ac propterea illicò omnes obligant, neque obliga-
298 tio pendet ab acceptatione populi, quicquid de alijs legibus dicendum sit. In hoc stat Caluini error *lib.* 4. *Instit. cap.* 19. §. 37. *Ritthersusij* & aliorum Etherodoxorum, quos supra retuli, asserentium ad valorem matrimonij exigi parentum consensum; quorum sententia *Tridentini* decreto reprobata venit, vt in specie notat *Bellarm. lib.* 1. *de matrim. c.* 19. & *DD. comm.*

Verum tamen, quod & si hęc ità se habeant, quoad matrimonij nullitatem, & quoad pænas sæcularibus legibus, Prag-
299 maticis, aut statutis, vel consuetudinibus contra filios inuitis parentibus nubentes impositas, quia cum matrimonia debeant esse libera, pænę vinculo impediri non posse, aut constringi dicendum est ex *d. cap. Gemma de sponsal.* docet *Cyriac. contr.* 343. *num.* 12. *part.* 2. *Giouagnon. cons.* 17. *num.* 2. 3. & 4. *lib.* 1. *Surd. de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 6 *num.* 7. Nam vt dictum est supra cum Iure Canonico ad filij nuptias Patris consensus solum ex honestate requiratur *cap. vlt. vbi gloss.* 32. *quæst.* 1. *DD. in cap.* 1. *de spons.* & pręter supra allegatos *DD.* docent *Guttier. pract. qq. lib.* 2. *quæst.* 1. *num.* 30. *Tusch. concl.* 133. *num.* 48. *verb. matrim. Menoch. de Arbitr. lib.* 2. *cas.* 453. *num.* 8. Hinc nullæ & irritæ sunt leges Ciuiles, vel alia quæcunque laicalia statuta certā pænā exhęredationis pręsertim inferētia filijs tam masculis, quam fœminis sine Patris consensu nubentibus. Metus enim exhęredationis, matrimonij libertatem minuit, quod idem dicendum respectu metus alterius pęnę, in quo constat ius Ciuile correctum esse à iure Canonico, vnde filia, vel filius inuitis

paren-

parentibus nubens exhęredari non poteſt, vel altera pęna puniri; Nam cum pæna delictum ſupponat hoc excluditur, ſtante
310 correctione iuris Ciuilis in matrimonijs filiorum parentum conſenſum exigentis, vndę pæna locum habere non poteſt; Quinnimo Principes ſæculares directè, vel indirectè matrimonij libertatem impedientes, anathematis pænam incidunt. *Trid. cap. 9. ſeſſ. 24. de reform. Bellet. diſquiſ. Cler. par. 1. tit. de exempt. §. 4. num.* 47. Et ideò præter citatos DD. Hiſpaniæ, & Galliæ leges in hac parte correctas, irritas, & nullas, aſſerentes, noſtræ ſententiæ adhærent *Filliuc. tom. 1. tract. 10. par. 1. cap. 4. num. 132. Henriq. lib. 11. cap. 6. num. 2. Ciarlin. Contr. forenſ. tom. 1. cap. 104. num. 28. Molfeſ. conſult Neapol. tom. 1. conſ. 12. n. 37. Couar. Epith. de ſponſal. part. 1. cap. 3. §. 8. num. 6. Maſtrill. dec. 163. num. 10. & ſeqq. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 17. Marth. de iuriſd. par. 4. caſ. 70. nu. 3. Maſcard. de interpret. ſtat. concl. 1. num. 174. Gratian. diſcept. 633. nu. 19.*
311 *& ſeq.* & vt bene aduertit *Ciarlin. contr. d. cap 104. num. 32. 33. & 35.* Iudex Eccleſiaſticus inhibere debet Iudici laico ne pæna à contrahentibus exigatur, quod & ſentiunt *Abb. in cap. 1. num. 9 Fel. nom. 13. de ſponſ. Marth. d. caſ. 70. num. 24.*

312 Verum, inquam, etſi hæc ita ſe habeant, quoad matrimonij nullitatem & pænas, vt reſpondendo contrarijs optimè notat *Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 25. num. 4.* Conſtat tamen coniugia inuitis parentibus à filijs contracta Sacris Canonibus adeò eſſe inuiſa & exoſa, vt appellentur adulteria, ſupra, & fornificationes, vnde inuitis parentibus nubentes mortaliter peccare cum in re graui illis iniuriam faciant, & faciant contra præceptum diuinum, aſſerimus cum *Sot. in 4. diſt. 28. q. 1. a. 1. Card. in ſum. quæſt. 172. punct. 1. not. Nauar. Manual. cap. 14. nu. 15.* vbi dicit filios teneri vxorem ducere cum patris conſenſu non ſolum de honeſtate, ſed etiam de neceſſitate, quoad effectum non peccandi, licet non quoad effectum, vt ad id cogi poſſint, *Medin. in ſum. lib. 4. cap. 14. §. 14. Henriq. de matrim. lib. 1. cap. cap. 19. prop. 3. Petr. Ledeſm. de matrim. quæſt. 47. art. 6. dub. 2.* vbi ait hanc eſſe ſententiam Theolog. & Iuriſperitorum, vt optimè docet, & aduertit *Fagnan. in Commen. ad cap. Tua de deſponſ. impub. num. 13. & 14.*

Dico tertio non valere ſtatutum diſponens quod mulier nu-
313 bens extra territorium, cum ſua familia hæreditate etiam ei quæſita priuetur. Namquicquid aliter opinati ſint *Bald. in l. ſi matre C. de ſuis legit. & in lib. 1. conſ. 357.* nec non in *cap. conſului*

num. 6. *de offic. deleg. Socein. & Iason. in l.* 1. §. *veteres ff. de acquir. possess. Alex. lib.* 2. *cons.* 251. *num.* 2. *Ruin. lib.* 3. *cons.* 49. & alij, hallucinati, quod talis dispositio respiciat commodum publicum, quasi publica vtilitas, & non iurisdictio sit fundamentum, cui innititur auctoritas legis ferendæ: huiusmodi statuta quamuis colorem publicæ vtilitatis præseferre videantur nulla sunt, eo que magis nulla dici debent, cum publico commodo repugnent; Interest n. principiliter Reipublicæ quod in matrimonijs contrahendis summa detur libertas. *l. Titia. ff. de verb. obligat.* Et in terminis docent *Panormitan. in c.* 1. *de spons. Dec. post. Felin. in cap. Ecclesia S. M. de const. num.* 36. Et hanc opinionem esse communem testatur *Gabriel. lib.* 2. *cons.* 12. *nu.* 9. *Molin. de rit. nupt. lib.* 2. *diff.* 7. *num* 26. & patet ex doctrinis, rationibus, nec non auctoritatibus, supracitatis, quibus laicalia statututa quomodolibet libertatem matrimonij impedientia improbantur. Vt enim optimè docet *Pont. de matrim lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 4. Non solum Laici Principes circa principale, sed neque circa accessorium matrimonij principale impediens leges ferre possunt, potestatis defectu, & in tantum attendi debent sæcularia statuta, in quantum pænis constitutis prohibitiones Ecclesiasticas adiuuant. Vnde tradit *Bellet.* §. 4. *num.* 47. *disq. clreric. tit.* 6. vim non habere leges inferentes pænas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu quia hoc spectat ad Summum Pontificem. Et laici vt dictum est nihil statuere possunt, quod liberum matrimonij consensum impediat. Qua-
314 mobrem vbi agitur de matrimonio inter fideles ad leges Ecclesiæ confugiendum, quibus repugnantibus erit nullum, ipsis verò approbantibus quicquid alias à Iure ciuili vel statuto sancitum reperiatur, erit legitimum; Vnde omnes pæne à laicali statuto comminatæ confestim cessant etiam respectu matrimonij ab Ecclesia in certis gradibus prohibitis, si tamen contractum fuerit dispensatione à Papa impetrata, nam post dispensationem obtentam est licitum, vnde sequitur quod puniri
315 non possit, quia locum non habet pæna, vbi non constat de culpa, vt contra *Cutell. in Cod leg. sicul. ad leg. Feder. cap.* 83. *not.* 88. *num.* 2 *docet Dian. resol.* 226. *tract.* 2. *de Immunit.* Et patet ex his quæ tradit *Barbos. in Collect. ad Concil. Trid. sess.*
316 25. *de regul. cap.* 12. *nu.* 9. vbi notat, quamuis Iudices Laici pænas imponere possint contra non obseruantes dies festos, si Episcopus dat alicui licentiam laborandi in die festo, non potest talis puniri vti transgressor, neque incidit in pænam latam
in

in trangressores festorum. Quod & docet *Alban. in compend. canon. resol. lib.* 1. *tit.* 31. *num.* 15. vbi & ita *à S. Congreg.* decisum testatur *die* 9. *Nouembris* 1619.

317 Dico quarto non posse laicos Principes imponere impedimentum dirimens ne Raptores inter se contrahant. *Iustiniani* lege in *C. de Rapt. nupt.* contrarium decretum habetur, Vnde *Rabard. in suo Optat. Gall. sect.* 3. asserit posse Principes ęquius, & salubrius existimare circa tale matrimonium id quod antiquo tempore determinauit *Iustiniani Imp.* Miror quidem quomodo in Orthodoxo Viro sensus dari possit quod apud Principes plus valeat lex Imperatoris, quam lex Pontificis, & SS. Conciliorum decreta; *Rabardei* Assertio, cum alijs quę habet in suo *Tract. Optat. Gallus* à Sede Apostolica damnata fuit vt supra diximus decreto S. Vniuersalis Inquisitionis sedente *Vrbano VIII.* 1641. Ad rem verò sciendum quod à primis Ec-
318 clesię temporibus vsque ad Tridentinum Raptum non alia ratione fuit impedimentum Ecclesiasticum matrimonium dirimens, nisi quatenus, vel quandiu consensus raptę deerat, nam si Puella in præsentia Raptoris consistens consentiebat, matrimonium tenebat. Vt constat ex *Can. Apostol. 66.* Et colligitur ex *Concil. Aurelianensi* 1. *can.* 4. Vbi dicitur matrimonium cum Raptore valere, si Raptori puella consenserit ex *Concil. Meldens. cap.* 64. vbi dicitur valere matrimonium etiam in potestate Raptorum *& capit.* 65. vbi pręcipitur vt si qui Raptores nondum nupsissent raptis tempore illius Constitutionis, separentur, & filiæ primum Patri restituerentur, postea de partium consensu nuberent. Quod & indicat *Nicol.* 1. *Epist.* 30. *Innoc. II.* statuit *in cap. fin. de Raptor.* quod decretum vsque ad *Trid.* habitum fuit pro vniuersali lege. Quamobrem si *Trident. Concil.*
319 *sess.* 24. *cap.* 6. *de reform.* Irritum, declarat matrimonium, quandiù rapta fuerit in potestate Raptoris, secus si ab eo separata, & in loco tuto constituta ei nubere voluit. Quis ergo asserere audebit, posse Principes Laicos, non dicam in his quæ respiciunt doctrinam & veritatem, quatenus sunt decreta Generalis Concilij respicientia validitatem, vel nullitatem alicuius Sacramenti; sed & in his quæ mores simpliciter tangunt relinquere leges Ecclesiæ, decreta scilicet Sum. Pontificum, & SS. Conciliorum; Legem verò Iustiniani sequi à Iure Canonico correctam? Et pro hoc impedimento Raptus alijsque similibus qui cum hæreticis sentiunt posse Laicos Principes ferre impedimenta fidelium matrimonia dirimentia videant eruditum *Fran-*

cisc. Zipæum consultat. Canon. qui quæ superius deduximus varijs eruditionibus & rationibus confirmat *lib. 3. de spons. &*
320 *matrim. cons.* 11. Vbi & eadem ratione docentes non posse Principes ferre leges statuentes matrimonia suorum Consanguineorum sine eorum consensu contracta irrita esse, sic ait: *Quoad regiam autem, principalemque potestatem, ea, vt omnes subditos complectitur, ita multò magis sanguinis regij sobolem: sed vt in illis ad matrimonij nullitatem non pertinet, ita nec in hac eò extenditur ex Concil Trid. cap. 9. sess. 24. de Reform. & cap. nullus 36. quæst. 6.* Ita *Zipæus* latè hanc sententiam multis rationibus, & exemplis confirmans, & ad exempla à *Rabardeo* adducta eruditè respondens. Rem examinat & *Zipæi* verba refert *Dian. tract. 2.*
321 *de Immunit. resol. 344. per tot.* vbi *num. 9.* notat Galliæ consuetudinem, quæ non permittit Principibus sanguinis absque Regis assensu inire matrimonia, ideo ab Episcopis illius Regni non fuisse damnatam, quia est ab Ecclesia approbata, vt notat *Salernus in discept. de hac materia* §.1. ab ipso *Dian.* relatus, vbi tamen asserit non adesse Ecclesiæ approbationem circa talem consuetudinem. Quam difficultatem cum meum non sit hic pertractare. Dico, quod quoties Legi, Statuto, vel Consuetudini quantumuis Laicali, accedit approbatio Ecclesiæ, & de hac in specie constat, quod impedimenta ex his prouenientia matrimonium dirimunt, non tamen vti leges Ciuiles, sed vti leges Ecclesiasticæ, vt ex *Ioan. Petit.*, *& Gamacheo*, cum communi scholasticorum omnium sententia dictum est suprà.

322 Quæ huc vsque firmata sunt de Legibus scriptis, à fortiori militant respectu legis non scriptæ, nimirum consuetudinis, quicquid in contractum asserat *Sanch. de matrim. lib. 7. disp.* 4. *per tot.* cuius opinio est singularis: vt bene aduertit. *Fagnan. in com. ad cap. Vtrum autem: De Cognat. Spirit. à num. 6. & per Tot.* Vbi docet, secluso consensu, & approbatione Romani Pontificis, consuetudinem nullam vim habere ad dirimendum matrimonium, quam Assertionem multis auctoritatibus probat. Aduertens quod non satis est vt putat *Sanch.* scientia Generalis in Papa, sed requiritur specialis & indiuidua, & hæc est sententia qua sequitur *Rot. Romana in Romana Concordiæ S. Petri* coram *Caualerio* post *glos. Host. & Abb. in cap. fin. de consuet.* qui melius loquuti sunt quam *Thom. Sanch.* vt cum *Pont. de matrim. lib. 6. cap. 6. num. 5.* ait *Fagnan. loc. cit. sub. num. 18.*
323 *vers. nec satis*. Quinimò neque sufficit consensus Principis permittentis, sed requiritur etiam approbantis, quia eadem exigi-

exigitur poteſtas in legis abrogatione, quæ requiritur in eius editione, nam multa per patientiam tolerantur &c. vt latè probat *Pont. loc. cit.* vbi loquitur in terminis conſuetudinis de qua agitur & pluribus confutat opinionem *Sanch.* vbi ſupra, & *Suarez. lib. 6. de legibus cap.* 12. Neque in aliquo, ad iudicandum de vi legis à *Principe* Laico latæ vel conſuetudinis inferentis præiudicium Eccleſiaſticæ libertati, ſuffragatur argumentum deſumptum ex conſuetudine immemorabili, vel à ſcientia, patientia, & tollerantia Papæ; nam quoad conſuetudinem etiam immemorabilem attinet, vbi agitur de re præiudiciali Libertati Eccleſiaſticæ, vt pote Eccleſiæ onerosam, & ratione carentem, non eſſe attendendam patet ex *cap. ad audientiam. cap. cum inter nos de conſuetud. cap. cum cauſa de ſent. & re Iud.* & vti corruptelam extirpandam eſſe conſtat *ex cap. mala diſt.* 8. *cap. fin. de conſuetud.* & vno ore docent *Canoniſtæ*. Nulla ſiquidem conſuetudo introduci poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam. *Surd. conſ.* 301. vbi impugnat *conſ.* 1000. *Menoch.* & infinitis prope modum *DD.* allegatis, docet *Sperell. dec.* 12. *n.* 59. *& dec.* 37. *per tot.* & omnis dubitatio tollitur ſtante publicatione quæ quot Annis fit de *Bulla die Cœnæ*, vbi in ſpecie, cuicunque conſuetudini ſeù præſcriptioni derogatur.

324

Quod verò attinet ad ſcientiam, patientiam, tollerantiam Papæ non deſunt, qui hinc tacitum elicientes conſenſum, docere non erubuerunt, Laicorum Principum iuriſdictioni ea omnia legitimè competere, quæ licet Iure inſpecto ſint iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, data tamen ſcientia, & permiſſione Papæ conualidata remanent, quaſi per priuilegium ſpeciale in poteſtatem Laicalem translata, quorum aſſertiones ſi olim inter intricatas iuris cauillationes aliquam veriſimilitudinis ſpeciem habebant, hodie quæſtiones omnes de medio omninò ſublatę remanent attenta *Conſt. S. M. Vrb. VIII. ſuper præſeruatione Iurium Sedis Apoſtolicæ &c. Datum Romæ die 5. Iuny* 1641. in qua Papa pòſtquam damnauit omnia & ſingula Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum præiudicialia, ſpecialiter declarat non fuiſſe conualidata etiam ex tempore immemorabili, cum fama priuilegij Apoſtolici iuncta etiam ſcientia, & permiſſione Romanorum Pontificum, & quod nulla beneplaciti Apoſtolici præſumptio, vel aliqua bona fides, poſſeſſio, aut præſcriptio induci poſſit. vt colligitur, ex quarta parte *d. Conſt.* ibi *nec non reliqua* Vbi Papa quot annis conſuetudines Eccleſiæ præiudiciales reprobari conſiderat in *Bulla Cœnæ Domini*. Et ad maiorem cautelam

325

ipſas

ipsas reprobat, & damnat, neue beneplacita in præiudicialibus Ecclesiæ præsumi valeant, semper denegata fuisse declarat ipsa præiudicialia quatenus opus sit reuocando, cassando, & annullando cum consuetudinibus etiam immemorabilibus, & fama priuilegij quasi illicitas, & irrationabiles dicit iuncta etiam Papæ scientia & tollerantia. Et quidem quamplurima Romanos Pontifices tollerasse, & tollerare perspicimus, sed cum ipsorum patientia non sit voluntaria, sed coacta hinc approbans consensus inferri non potest vt erudite ponderat *Sperell. decis. 37. num. 61.* vbi aduertit quod non sufficit tacitus Papæ consensus, sed expressus requiritur. *Ego ipse in tract. de rest. in in-*
326 *tegr. in Com. ad Const. Vrban. VIII. num.* 152. Hinc cessat *Lessij* & aliorum opinio in *Auctario casuum verb. præscriptio cas.* 2. asserentium quando lex Principis Sæcularis statuens, vel abrogans impedimentum diù obseruata fuit habere illam vim obligandi, non quatenus est à Principe Sæculari introducta sed quatenus tandiù obseruata cum tacitò consensu Pontificis.

327 Et nota quod Constitutionibus Apostolicis emanatis ad tollenda de medio præiudicialia Ecclesiarum, obijci non potest, quod in aliquo Regno, aut Prouincia non fuerint publicatæ, aut contrario vsu abrogatæ, vel nunquam receptæ. Et si qua olim in hac parte fuit disputatio DD. omninò hodie sublata remanet per præfatam *Vrbani VIII. Constitutionem*, vt colligitur ad litteram ibi: *etiam si sub prætextu, quod Bullæ, seù Constitutiones Apostolicæ non fuerint publicatæ, vel receptæ.*

Quicquid enim iuris sit de veritate quæstionis an vis legis Ciuilis à Populi acceptatione pendeat; certi iuris est leges Ecclesiasticas, non pendere à Populi acceptatione, neque casum dari posse in quo quis se Ecclesiastica lege solutum legitimè asserere valeat, sub prætextu quòd Bullæ vel Constitutiones Ecclesiasticæ non fuerint acceptatæ, quia Papa supremam in Ecclesia potestatem habet non à Populo per electionem sed immediatè à Deo, vt pleno calamo notant *Gregor de Valent. tom. 2. disp. 2. quæst. 5. dub. 4. Suar. de legibus lib. 4. cap. 16. num.* 10. Aduertit doctissimus Collega meus *P. Laurea Epit. Canon.* sub verbo *Ecclesiastici Status fol. mihi* 293. ibi: *Ecclesiæ Romanæ præiudicialia nunquam à Pontificibus approbata intelliguntur, etiam si tollerentur, neque iuuat præscriptio, non vsus, nou publicatio. &c.* Ego ipse in *d. Comment. ad Vrban. Const. num. 48. & seq.* pluribus quoque tradit *Diana Tract. 2. de Immunit. resol. 345. per tot.* Et quidem stante declaratione quæ habetur in *d. Vrban. Const.*

Const. ibi: *etiam sub prætextu quod Bulla, seù Constitutiones Pontificiæ non fuerint publicatæ, vel vsu receptæ, aut contrario vsu etiam decennali, & quantumlibet longissimo, vt prætenditur abrogatæ.* Nescio quomodo sub hoc prætextu se tueri possint infringentes iura Ecclesiæ. De potestate enim Pontificis, iam credo non dubitari inter Catholicos; De voluntate verò clarius constare non potest.

ASSERTIO TERTIA.

Reseruatum est Sedi Apostolicæ priuatiuè quoad alios Ecclesiæ Prælatos inducere impedimenta matrimonium dirimentia, & in illis dispensare.

HVius assertionis veritas apud Orthodoxos est irrefragabilis non enim inducere impedimenta matrimonium dirimen-
328 tia, generaliter, & simpliciter ad Ecclesiam pertinet, sed Sedi Apostolicę est reseruatum priuatiuè quoad alios in Dei Ecclesia iurisdictionem ordinariam habentes, quacumque dignitate fulgeant; & quoniam illius est soluere, cuius est ligare, in impedimentis dirimentibus dispensatio est etiam Papæ reseruata.

Quod enim attinet ad reseruationem inducendi impedimenta matrimonium irritantia, apud Orthodoxos sine contradictione receptum est, esse Iuris Pontificij generales leges indicere, quibus matrimonium contra ipsas contractum irritum declaretur. Et licet, si Ius Diuinum, & Naturale attendamus, sicut integrum est Romano Pontifici in vniuersa Ecclesia statuere impedimenta matrimonium dirimentia, ita Episcopo in sua Diæcesi; quia quidquid in vniuersa Ecclesia, potest Papa, po-
329 test Episcopus in sua Diæcesi. Attamen aliter dicendum attento Iure Ecclesiastico. Vnde propositio, quod Episcopus possit in sua Diæcesi quidquid in vniuersa Ecclesia potest Papa, inteligenda est cum limitatione, nimirum, nisi constet de reseruatione per Papam sibi specialiter facta, & exceptis iis, quæ
330 ad vniuersæ Ecclesiæ statum pertinent, vt res fidei definire. Ita docent *Abulens. cap.* 16. *Matth. quæst.* 87. *lit. E. Victor. relect. de matr. part.* 1. *num.* 7. *Sot.* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 4. *vers. At quo tandem, & lib.* 10. *de Iust. qu.* 1. *art.* 3. *ad* 2. *&* 4. *d.* 32. *qu.* 1. *art.* 3. *Gambar. de offic. Legat. lib.* 10. *num.* 466. *&* 467. *Thesaur. Christ. Relig. cap.* 17. *Nicol. de Causa lib.* 2. *de concord. Cathol.*

Cathol. cap. 3. Veracruz. 2. p. spec. art. 28. post 3. concl. vers. ex ista concl. Perez lib. 8. ordinam. tit. 13. lib. 5. & tit. 18. lib. 2. vers. e statutos contra ellos Enriq. lib. 6. de pœn. cap. 14. num. 7. in comment. lit. K. & lib. 10. de Sacr. ordin. cap. 35. num. 2. & lib. 12. de matrim, cap. 3. num. 1. in com. lit. N. Aragon. 22. qu. 88. art. 12. vers. si quis autem Maiol. lib. 5. de irregul. cap. 51. nu. 4.

331 *Ledesm. 2. part. 4. qu. 56. art. 3. dub. 1. concl. 2.* Vbi ideo asserit: Episcopum, stante reseruatione Papæ, non posse statuere impedimenta matrimonium dirimentia, quod & docet *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 1. num. 9.* Et quod hoc neque possit quisquam Prælatus Papa inferior, tradunt *Ant. in cap. Tua fraternitas. num. 5. de spons. duor. cap. penult. in fin. de spons. impub.* vbi etiam *Abb. in fin. Alex. de Neuo num. 21. Couar. 4. decret. 2. cap. 6. §. 10. num. 16.* & communiter *DD. Palud. 4. dist. 34. qu. 1. art. 1. num. 10. Tabiena verb. Impedimentum. Impedim. 13. Armilla verb. matrim. num 54.* Pluribus testatur *Card. de Lugo lib. 1. consi. seù respons. moral. dub. 45. num. 12. 4. 6. Gobat. in suis expon. Theolog. Sacram. Tract. 9. cas. 1. sect. 1. num. 19. & 20.* Adnotaui, & dixi supra, sed vt verum fatear præcitati DD. nullum inferunt textum, vel alteram Apostolicam Constitutionem, id Papæ reseruantem, neque ego inueni. Vnde ex generali Eccesiæ consuetudine hoc Papę reseruatum puto, prout de dispensatione quinque votorum reseruatorum communiter tradunt *DD.* & aduertit *Sanch. loc. cit.* qui integro *Tractat. de impedim. matrim.* quid possit Episcopus circa impedimenta duntaxat impedientia, & circa dirimentia occulta, nec non quę materiam de impedimentis respicere possunt, pleno calamo aduertit, & docet.

332 Cęterum catholica veritas est in Ecclesia esse potestatem constituendi impedimenta matrimonij, vt patet ex definitione *Trid. sess. 24. de reform. can. 4.* ibi: *si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in ijs constituendis errasse, anathema sit.* Et ante *Trid Concil. in Consilio prouinciali Senonensis,* sedente *Clem. VII.* celebrato in *decretis fidei c. 17.* inter errores damnatos pręsens refertur. Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas, sic quod non possint contrahere matrimonium. Constat etiam hoc ius Ecclesiæ ex perpetuo, & constanti eiusdem vsu quę toties impedimenta constituit. Plena manu docent *Petr. Ledesm. in sum. p. 1. de Sacr. Matrim. cap. 10. concl. 1. Rebell. de oblıgat. inst. p. 2. lib. 3. qu. 1. Coninchk de Sacram. tom. 2. disp. 32. num. 10. Molin. de rit.*

nupt.

nupt. lib. 1. *comp.* 19. *nu.* 126. *Cened. pract. & canon. quaest. lib.* 1. *quaest.* 39. *num.* 81. *Bonac. de matr. quaest.* 3. *punct.* 1. *nu.* 2. *Fernand. exam. Theol. moral. part.* 3. *cap.* 16. §. 1. *num.* 2. *Layman. Theol. moral. tract.* 10. *part.* 4. *capit.* 1. *Hurtad. de matrimon.* 12. *disp.* 12. *diffic.* 3. *Canonistae* vno ore super *tit. de Consag. & affinit.*

Hinc est quod praeter impedimenta Iure Naturae matrimo-
334 nium dirimentia, alia ab Ecclesia constituta habentur, adeò vt inter Orthodoxos non detur legitimum matrimonium vbi
335 datur aliquod impedimentum Ecclesiasticum ex dirimentibus nisi Romani Pontificis dispensatio praecesserit. Tantumque abest, quod Laici Principes, de Orthodoxis loquor, Ius aliquod sibi vindicent inferendis legibus matrimonium dirimentibus, vt ipsimet in hoc Ecclesiae statutis pareant, neque prius in gradu prohibito, vel cum altero impedimento dirimente ma-
336 trimonium contrahere audeant, quam à Papa dispensatione obtenta. Quod autem solus Papa dispenset in impedimentis iure humano dirimentibus, vno ore docent *Canonistae*, & *Theologi*, vt testatur *Glos. in cap. Quicirca verb. A Sede & cap. quod dilecto verb. indulgentiam de consaguin. vbi Io. Andr. nu.* 6. *Ant. num.* 8. *Abb. num.* 5. *Card. num. vnic. Anch. num.* 4. *Alex. de Neuo num.* 4. *Prap. num.* 8. *Abb. cap. quod translat. num.* 9. *de offic. leg. Innoc. cap. ex parte num. vnic. de transact.* vbi *Imol. n.* 6. *Brunel. de spons. concl.* 24. *num.* 1. *Couar.* 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. §. 10. *num.* 11. *Cuccus lib.* 2. *instit. maior. tit.* 5. *num.* 152. *Gaeta cap. Ad limina* 30. *quaest.* 1. §. 1. *quaest.* 134. *num.* 363. *& qu.* 115. *num.* 113. *&* 314. *Anast. Germon. de Sacror. Immunit lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 105. *Palud.* 4. *d.* 40. *qu. vn. art.* 3. *num.* 20. *& dist.* 41. *quaest.* 2. *art.* 3. *num* 14 *concl.* 1. *D. Anton. p.* 4. 1. *cap.* 15. §. 3. *& cap.* 14. §. 2. *concl. Armill. verb. dispensatio num.* 2. *Archint. in edit. de fide, & Sacr. part.* 2. *cap.* 14. *Galliego de cognat. spirit. cap.* 2. *num.* 22. *Borgas. de irregular. part.* 6. *tit. de sponsal. n.* 1. *Toled. lib.* 7. *sum. cap.* 18. *nu.* 5. *Ledesm.* 2. *p.* 4. *qu.* 58. *art.* 2. *Bart. à Ledesm. de matrim. dubit.* 44. *in fin. prim. concl. Angel. in verb. matrimonium imped.* 8. *num* 3. *Henriq. lib.* 22. *de matrim. cap.* 3. *num.* 1. *Lopez. part.* 2. *instrut. vlt. de dispensat. petend.* & alij ab ipsis relati quibus adde *Anselm. de Iurisd part.* 4. *tit.* 2. *c.* 1. *n.* 47. *&* 48. vbi ex *Bald. Angel.* & alijs notat quod Imperator incestas nuptias dispensare non potest sed solus Papa dispensat.

Et quod ad Ius laicale non pertineant instituere impedimenta matrimonium dirimentia patet ex his, quae dicta huc vsque

 sunt,

sunt, & euidenter colligitur ex obedientia, & subiectione qua in hac parte Laici Principes fideles, vti Sedis Apostolicæ filij obedientissimi ad Romanum Pontificem confugiunt, eius implorantes authoritatem, & clementiam pro relaxatione, & dispensatione impedimentorum dirimentium qua, quidem dispensatione nullatenus idigerent si à Laicali potestate talia impedimenta penderent. Triti enim iuris est quod qui legem dat, non ligatur lege, quæ à sua potestate procedit, neque alterius dispensatione indiget, vt contra ipsam aliquid facere possit. Historica etenim tam sacra, quam profana documenta satis aperte testantur, Imperatores, & Reges, ceterosque Laicos Principes Catholicam veritatem profitentes nunquam matrimonia contraxisse contra prohibitionem Ecclesiæ, vel non prius quam à Papa super impedimento dirimente dispensatione obtinuerint, quos vero insano consilio ductos Ecclesiæ præceptis contumaces extitisse, qui cum impedimento dirimente matrimonia contraxerint, non sine Ecclesiastica pœna eorum quoque delictum euasisse testantur, irrito etiam facto matrimonio per ipsos de facto contracto, vt patet ex coniugio à Roberto Francorum Rege cum Berta Commatre, & affine sua, quamuis permissione adulantium Episcoporum inito, testatur *Spondan. Epitom. Annal. Eccl. Anno* 998. *num.* 1. vbi ait reclamante *Gregorio Papa V.* coniugium Roberti Regis cum Berta dissolutum fuisse, & delinquentes Episcopos pœnitentia castigatos. Est etiam de his *Epist. Leon. IX.* ad Henricum filium Roberti, quam recitat *Auctor Panormiæ. Petrus etiam Damianus in Epistola ad Desiderium Abbatem Cassinensem*, agens de coniugio Roberti Regis, ostendit Galliarum Episcopos à *Gregorio Papa* ita coercitos Robertum excommunicasse, indeque factum, vt vniuersi ab eius Societate recederent, nec præter duo seruuli ad necessarij victus obsequium remanerent, qui tamen omnia vasa, in quibus Rex edebat, & bibebat abominabilia iudicantes, mox igni tradebant: hisque Regem angustijs coarctatum, diuortium cum Berta fecisse, & alteram legitimam vxorem superinduxisse. Ex priori vero illicito Coniugio, natum esse monstrum, collum, & caput anserinum habens, non idem tantummodò *Petrus Damianus* asserit, sed & habetur in *Fragmentis Aquitanicæ Historiæ ex Pithæi collect. editis* Testatur quoque *Helgald. Floriacensis Monachus texens* res à Roberto Rege præclare gestas. De incestuoso coniugio Alfonsi Aragonum Regis cum Vraca tertio consanguinitatis gradu sibi coniuncta tradit idem *Spondan. Anno*

1109.

1109. *nu.* 1. vbi ait: quod Paſchalis Papa auctoritate Apoſtolica pæna excommunicationis, atque Regni priuatione indicta, eiuſmodi coniunctionem diuelli iuſſit, quod & teſtatur *Io. Marian. lib.* 10. *capit.* 8. Sed cum Papæ mandatis non paruiſſent, Deum vindicem experti Vraca morte ſubitanea medium crepuit; Alphonſus verò à Saracenis peremptus eſt quod & vterque *Rodericus* affirmat.

Ludouicus Francorum Rex huius nominis VII. quam cum impedimento conſaguinitatis vxorem duxerat, ſynodali iudicio reliquit, vt teſtatur *Spond. Ann. Eccl. Ann.* 1151. *num.* 2. ibi *Hoc item anno in Caſtro Baugenciaci in Gallia habita eſt Synodus Epiſcoporum, & Optimatum, pro diſcutiendo matrimonio longè ante hac celebrato inter Ludouicum Regem, & Eleonoram filiam Vuilelmi Ducis Aquitaniæ quod ob conſaguinitatis gradum ſufficienter probatum fuit de conſenſu partium diſolutum* eodem fermè tempore contingiſſe, teſtatur poſt *Baron. Spond. d. Anno* 1151. *nu.* 2. quod per Legatos ab *Eugenio III.* miſſos ſolutum fuit coniugium Fiderici Sueuiæ Ducis, qui poſt Conradum ſucceſſit in Regnum Imperiumque Romanum, cum vxore ſua ab conſanguinitatem inter eos intercedentem. Narrat *Otto Friſing. in Frid. lib.* 2. *cap.* 11. *&* 29. De Philippo Galliarum Regem, excommunicato in *Concilio Gallicano* quod *Anno* 1094. ſedente *Vrbano II. decimoſeptimo Calend. Nouemb.* ab Apoſtolicæ Sedis Legato celebratum fuit in ciuitate *Oſtione*, & fuit *Generale* Archiepiſcoporum atque Abbatum diuerſarum Prouinciarum, eo quod viuente legitima vxore ipſa reiecta Bertradam pellicem, conniuentibus etiam nonnullis Epiſcopis ſuper induxiſſet ex Iuone, & alijs poſt *Baron.* Teſtatur idem *ſpondanus. Anno* 1094. *num.* 2. Qui & *Anno* 1065. *num.* 2. ait: *Vrbanus autem rebus in Longobardia probè diſpoſitis in Gallias marino itinere diuertens, ad S. Mariam ad Padium in eius Aſſumptione peruenit, Synodumque ad Clarum montem, apud Auernos in Octauam S. Martini condixit. Hæc Bertoldus. Indicta porro Synodo, ſtatim à Francorum Rege Philippo Legati miſſi ſunt ad Papam, qui eum emollirent: ipſe verò Pontifex literas ſcripſit ad omnes Galliarum Antiſtites, vt Regem hortarentur ad reſipiſcentiam, alioquin in eum exercerent Eccleſiaſticam diſciplinam, qui tamen ita ijs commoti ſunt, vt non vere correctionem Regis vrgerent, ſed palpando potius indulgerent; vno excepto Iuone Carnotenſi, qui ingenti animo mandata Apoſtolica minis promiſſionibuſue Regis aliorumque præponens, haud ceſſauit tum ipſum Papam ad Iuſtitiam exercendam, tum Regem ad pænitentiam*

agendam, Episcoposque ad resumendos animos literis suis hortari, in tantum vt direptionem omnium bonorum Ecclesiæ suæ, etiam vsque ad penuriam panis, ac demum carcerem, à Rege passus fuerit. Cæterum die condicta in octaua S. Martini Vrbanus Concilium ad Clarum montem celebrans, in quo tres decim Archiepiscopi cum suis suffraganeis inter fuerunt, & ducentę quinque pastorales virgæ numeratæ sunt, statuta præteritæ Synodi Placentinæ confirmauit, insuperque Philippum Regem excommunicauit, quod legitima coniuge dimissa, militis sui vxorem sibi in coniugium sociasset: Hæc Bertoldus: eademque de excommunicato Rege Sigibertus. Sed & Bertradam regiam pellicem eadem censura mulctatam Vvillelmus Malmesbur. lib. 4. c. 2. in rebus Anglicis tradit, canonesque recenset.

Quæ itidem constant ex *epist. Innoc. III. lib.* 1. *epist.* 4. 171. 346. & 347. nec non *lib.* 2. *ep.* 186. tum ad ipsum Regem Philippum, tum ad alios datis; iisdemque consentientia scribunt Acta; de quibus testatur Idem *Spondan. Epitom. Ann.* 1198. *n.* 8. ibi: *Laborandum quoque hoc anno, & sequenti fuit Innocentio in causa Philippi Regis Francorum: ob quam misit in Gallias Legatum Petrum Diaconum Cardinalem S. Mariæ in Via lata; nempe vt prosequeretur diu ante captum iudicium de diuortio à Rege facto cum legitima coniuge alia super inducta. De quibus extant plures eiusdem. Innoc. litteræ tum ad ipsum Regem, tum ad alios diuersos datæ. Iisdemque consentientia scribunt Acta; & dicunt quia Rex sæpe commonitus acquiescere noluit, Innocentium per Apostolica scripta præcipisse, vt sublato appellationis obstaculo, Legatus totam eius terram Ecclesiastico subijceret interdicto, ita vt nullum in ea præter baptismum paruulorum, & pænitentiam morientium, diuinum celebraretur officium. Congregato igitur per Legatum apud Senonas Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, & aliorum multorum Concilio, Rex præsentiens Legatum velle procedere contra ipsum, per Nuntios suos fecit ad Sedem Apostolicam appellari. Legatus verò, non vt apellationi deferret, sed vt differret ad tempus, quatenus mandatum Apostolicum alibi commodius adimpleret. tandem apud Viennam, vel vt alij rectius habent Diuionem coacto Concilio, in quo adfuerunt etiam quidam Archiepiscopi de Regno Francorum, interdicti sententiam promulgauit, mandans vniuersis Francorum Prælatis, sub pæna suspensionis, vt & ipsi illud obseruarent; & ab alijs obseruari facerent. Illorum verò nonnulli illud firmiter obseruarunt alij verò minimè, donec rursum ab Innocentio iussi, omnes humiliter paruerunt: sicque tota terra Regis Francorum arctissimo est interdicto conclusa, ita etiam vt clausis Ecclesijs nusquam in cæmeterijs sepeli-*

pelirentur corpora mortuorum, sed super terram seruarentur vbilibet insepulta. Quare Rex in tantam indignationem excanduit, vt Episcopos, & Clericos qui seruarent interdictum, faceret ab Ecclesijs suis expelli, & bona omnium occupari. Sed cum plebs vniuersa clamaret, Rex Nuntijs missis ad Papam, cum nec minis, nec præcibus, nec promissis potuisset flectere Pontificem, vt interdictum relaxaret, tandem aduenientibus alijs Legatis, nempe Octauiano Cardinale Episcopo Ostiensi, & Ioanne Tit. S. Priscæ præsbytero Cardinale Rex ad mandatum eorum recepit Reginam, & sententia interdicti, quæ per octo menses durauerat, relaxata est omnium ingenti gaudio, & applausu.

Idemmet *Innoc. III.* præfato *Anno* 1198. audiens Regem Legionensem sibi filiam Regis Portugalliæ, consobrinam suam copulasse, tam ipsum Regem Portugalliæ quam incestuose coniunctos excommunicationis sententia innodauit, & eorum Regna supposuit interdicto. Vnde quod illegitimè factum fuerat; penitus est reuocatum, vt post Baronium testatur ipse *Spondanus Epitom. Annal. prædicto Anno* 1198. *num.* 9.

Quinimò cum ipse Rex Legionensis ad deteriora manum postea extendens, filiam Regis Castellæ consobrini sui sibi copulare præsumpserit *Innoc. III.* Fratrem Rainerium virum scientia, & religione venerandum in Hispaniam misit: qui cum suis monitis nihil apud Legionensem profecisset (Castellanus enim obedire promisit si sibi filia sua redderetur:) eumdem legitimè citatum, nec comparentem, excommunicationis sententia perculsit. Cumque ijdem Reges per suos Legatos Romam missos huiusmodi matrimonij dispensationem obtinere non valuissent, Legionensis Rex tandem rediens ad cor incestuosam copulam dissoluit, & absolutionem obtinuit. Hæc ex Actis refert *Spond. d. num.* 9. quibus consentientes extant *Innoc. III. literæ lib.* 1. *epist.* 93. 94. *& lib.* 2. *epist.* 72.

Clemens pariter *VII.* in Henricum VIII. Angliæ Regem repudiantem Catharinam legitimam vxorem, vt puellam quamdam Reginæ inseruientem nomine Annam filiam Thomæ Bulleyne vxorem super induceret, post longas moras, & diù frustra expectatam pęnitentiam excommunicationis publicam sententiam tulit. Vnde Lutheri in Anglia falsa doctrina, quam idemmet Rex olim scriptis confutauerat, & recipi & audiri cœpit, vt notat idem *Spondan. in Auctor. Chronolog. ad Annal. Baron.* 1534.

Quam plurima alia historica documenta referri possent, sed his

his silentio inuolutis, illa duntaxat Súen Danorum Regis, & Othonis Theutonicorum in medium adducam, vt hinc discat *Launoius* quantum à veritate distent ab ipso propositæ assertiones. Nam cum Suen Danorum Rex cognomento magnus pro libitu suo tria Regna teneret, mox succedentibus prosperis, oblitus Regis cælestis consaguineam à Suedia duxit Vxorem. Hoc Domino Archiepiscopo Namburgensi Adalberto, quod esset contra legem Ecclesiæ valdè displicuit, Quamobrem furentem Regem, missis ad eum Legatis de scelere terribiliter increpauit. Postremò nisi relinqueret excommunicationis gladio feriendum esse. Tunc ille conuersus in furorem, minabatur omnem Parrochiam Namburgensem vastare, & excindere. Ad quas minas imperterritus Archiepiscopus arguens,& obsecrans perstitit immobilis, donec tandem flexus Tyrannus Danorum per literas Papæ, Libellum repudij dedit Consobrinæ; licet postea Sacerdotum admonitionibus aures claudens mox vt Consobrinam à se dimisit, alias itemque vxores, & consobrinas assumpserit, vnde suscitauit ei Dominus inimicos in circuitu multos; sicut Salomoni fecit proprios seruos. *Baron. tom. 11. Annal. ann.* 1050. 22. *ex histor. Adam. lib. 3. cap.* 10.

Otho verò Rex Theutonicorum, qui postmodum Imperator creatus est Romanorum cum Adalaidem Italiæ Reginam, quæ sibi commater extiterat in coniugem suscepisset, filius eius Almaificus, qui Moguntinæ præsidebat, Præsul Ecclesiæ eum cæpi constanter arguere, & scelestum, luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum comprehendi percepit, & carcerali mox custodiæ mancipauit, quem per annale circiter spatium carcer inclusit, sed à correctione linguam terroris vinculum non ligauit. Cum verò Pater eum quadragesimali decurrente ieiunio de custodia decreuisset educere, antequam psalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recusauit exire, veruntamen cum exiuit, zelo Sacerdotalis accensus authoritatis non quieuit, sed mox in Patrem iaculum publicæ excommunicationis intorsit. O verè dignum regio genere Sacerdotem, qui in causa Dei non imperiale fastigium, non paternum recognouit affectum, sed du m paternam, & regiam authoritatem in solo Deo constituit, hunc hominem eius legibus resistentem à se prorsus extraneum deputauit. Dixit autem Patri. Tu arbitraris me aduersus te insolenter agere, te verò præiudicium sustinere; scito prænoscens, quia die Sancto Pentecostes vterque simul adstabimus ante Deum,

Deum, ibique ventilabitur inter nos librata Iustitiæ lance iudicium. Ibi luce clarius apparebit, quis nostrum æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumque est, ipso, qui dictus est, Sacrosanctæ Solemnitatis die, vt dum præfatus Augustus imperialibus infulis redimitus, multorumque Pontificum choris, siuè Procerum vallatus agminibus, missarum solemnibus interesset, repentino super eum veniente iudicio, repertus sit mortuus. Episcopus autem in Domino iam quieuerat. Sic sic qui de incesto coniugio contempsit inter homines ab Ecclesia iudicari ad Tribunal Æterni Iudicis coactus est pertrahi,& qui subiectum sibi dedignatus est audirePontificem, terribilem super se non potuit euadere Maiestatem. *Petr. Damian. act. ad mirac. apud Sur. tom. 7.*

337 Confirmata remanent, dicta in præfatis Assertionibus ex his quæ habentur in *Concil. Romano Anno* 721. *nonis Aprilis* celebrato à *Greg. II.* apud S. Petrum in quo constitutum, seu decretum aduersus illicita coniugia æditum fuit. Ac in altero *Concil. Romano Anno* 743. celebrato aduersus coniugia illicita sedente *Zacharia Papa*. Et in *generali Synodo Anno* 948. celebrata sedente *Agapeto II.* ad Castrum *Masomi* in Palatio *Engelenheim* præsentibus Regibus Ottone, & Ludouico in qua de incestis nuptijs actum fuit. Nec non in omnibus tam Generalibus quam Prouincialibus Concilijs in Ecclesia Catholica celebratis, quæ pro temporum varietate Sanctissimas leges dedere in nuptijs contrahendis ad earum validitatem seruandas. Quas ipsi Imperatores, & Reges nedum sine contradictione, sed summa semper cum veneratione, receperunt, & secundum ipsas suas nuptias celebrarunt, & à suis subditis famulantes Iuri Ecclesiæ, adiunctis quoque corporalibus pœnis matrimonia contrahenda iusserunt.

Confirmantur vlterius ex duobus *Romanis Concil. Ann* 1065. sedente *Alex. II.* aduersus incestuosos celebratis: vt enim post
338 *Baron.* refert idem *Spond. in Epitom. Annal d. Anno* 1065. *n.* 3. *Petrus Damiani* Episcopus Ostiensis S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis hæresim, hoc ipso *Anno* 1065. compescuit *Incestuosorum* dictam, à nonnullis Iureconsultis excitatam, & defensam, quia *Iustiniani Imp.* auctoritate, eadem ratione, qua in successionibus, numerandos esse dicerent gradus consanguinitatis, quod idem *Petrus Damiani*, Rauennæ aduersus Iureconsultum Florentinum acrem huius erroris defensorem, disputatum fuisse; Idem ipse testatur in Comment. contra illam hæresim, ad Cæsena-

senatem Episcopum, & Archidiaconum Rauennatem, scripto, cuius titulus est. *De parentelæ gradibus*. Qui & insuper quod, eodem Opere doceret, in enumerandis gradibus vnam semper abundare debere personam, cum ei sententiæ contradiceretur à multis, & in immensum flamma erumperet, & si comprimi, haud tamen valuit *Petri* scriptis penitus tolli. Adeo enim quo-
339 rumdam Iureconsultorum defensione inualuit, vt Apostolica auctoritate opus fuerit; ipsique *Alex. Romano Pontifici* duo eodem Anno ad eumdem tollendum errorem celebranda Romæ Concilia, quorum priori excommunicationem comminatus, eam posteriori, aduersus eiusmodi incestuosos promulgauit. Quæ decreta habentur *in cap. Ad Sedem & cap. quod autem* 35. *quæst.* 4. & colligitur ex *Iuon. p. 9. cap. 6. quæst. 10. 37. Petr.*
340 *Damian. de contempt. sæcul. c. 29.* vbi tamen omnia sine fructu facta tradit Arte enim diaboli conglutinatis animis incestuosorum coniugum, nullo timore æternæ damnationis ab inuicem diuelli potuerunt. In quorum vnum, in cæterorum exemplum, diram Reus vindictam exercuit; (dum vt idem *Petrus* testatur in *Epist. ad Alexandrum Papam, & ad Hildelbrandum*) cuidam nobili suam consanguineam contra Ecclesiæ prohibitionem ducenti, eidemque post excommunicationem adhærenti, hoc contigit, vt panes de nuptialibus mensis in plateas ante canum ora proiecti minimè tangerentur; ipseque incestuosus in cubiculo dormiens, repente de cœlestibus irruente fulmine extinctus fuerit. Mitto alia plura exempla, & Ecclesiasticas Sanctiones, diligenter relatas ab eruditissimo Collega meo *P. Laurea* in suo *Epitom. Canon.* verbo *Matrimonium*, quibus satis euidenter constat Iura Ecclesię in Fidelium matrimonijs primum sibi semper locum vindicasse, Ciuiles leges ab Ecclesiasticis diformes abrogasse, & correxisse; Alias verò, vt pote sacris Canonibus conformes, iurisdictionis verò defectu, nullius in se roboris, confirmasse, Quæ non ideò, attenduntur, vt falso opinatur *Launoius*, quia Imperatoria auctoritate promulgatæ sed quia Apostolica potestate confirmatę, & in proprium Ecclesię ius translatę, vt patet ex his quę latè dixi supra.

Vetustissima denique, sanctissima, receptissima, & inuiola-
341 bilis Ecclesię Catholicę Praxis Regiam Potestatem in matrimonijs Fidelium à *Launoio* efictam, merum esse commentum atque inuentum, satis euidenter demonstrat. Dum ipse Imperator, ipsi Hispaniarum, & Gallię Reges, Sedis Apostolicę, & Catholicę Fidei Defensores in matrimonijs contrahendis, non

quod

quod Iure Ciuili sancitum habetur, sed quod Ecclesiastico præcipitur, summa pietate exequuntur, & iuxta sactiones Ecclesiasticas suas Nuptias contrahunt. Hinc est quod agentes de matrimonio contrahendo, si aliquod obstet impedimentum dirimens pro dispensatione ad Romanum Pontificem confugiunt, cui porrigitur Memoriale ad supplicationem Regis, & expedi-
12 tur Breue in forma gratiosa, idest committitur ipsi Regi, quod & obseruatur pro filijs & fratribus Regum, nec non pro cæteris Principibus supremis. Nam quoad alios Principes subditos, aliasque personas inferiores Breue dispensationis committitur Archiepiscopo, vel Episcopo loci, aut eius Officiali, & hæc est praxis Romanæ Curiæ, quæ præsertim obseruatur in dispensationibus Regum Galliæ, & quoad omnes subditos Regi Galliæ, qui non pro matrimonio in gradu prohibito contrahendo, vt falso supponit *Launoius* ad Regem confugiunt, sed ad Sedem Apostolicam recursum faciunt.

Cæterum vt mittamus antiquiora; magis recentia quædam enarrabimus exempla, quibus constat ipsumet Imperatorem, & Reges ad Sædem Apostolicam pro dispensatione obtinenda supplicationes dirigere, & nonnisi dispensatione super impedimento dirimente obtenta, matrimonium celebrare. Qua quidem dispensatione non indigerent si talia impedimenta, vt putat *Launoius*, à Iure Laicali descēderent. Clemens enim VII. dispensauit inter Sigismundum filium Regis Poloniæ, & Domicellam Elizabetham de Austria filiam Ferdinandi Boæmiæ Regis in tertio consanguinitatis gradu inuicem coniunctos vt ex eius literis in forma Breuis datum Romę apud S. Petrum Anno 1531. 8. Kal. Septembris Pontif. Anno 8.

Paulus III. dispensauit in secundo affinitatis gradu inter Ioachinum filium Ioachini Marchionis Brandeburgen Electoris Imperii Romani, & Domicillam Heduigam filiam Sigismundi Poloniæ Regis, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Marcum Anno 1535. Idus Iunij Pontificatus anno I.

Iulius III. dispensauit in duplici tertio, seu secundo & tertio consanguinitatis gradu inter Sigismondum Augustum Polonię Regem, & Catharinam Austriæ Arciducissam, vt ex eius literis in forma Breuis datū Romæ apud S. Petrum Anno 1553. tertio decimo Kal. Iunij Pontif. Anno IV.

Nec non dispensauit in secundo, & tertio triplici consanguinitatis gradu inter Philippum Hispaniarum Principem Caroli V. filium, & Mariam Angliæ atque Hiberniæ Reginam vt ex

eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum Anno 1553. 13. Kal. Iunij Pontif. anno IV. & alijs datum itidem apud S.Petrum eodem anno 1553 Kal. Ianuarij Pontif. ann. IV.

B. Pius V. dispensauit in primo, & secundo consanguinitatis gradibus inter Philippum Hispaniarum Regem, & Annam ab Austria vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ anno 1569. nonis Augusti Pontif. anno. IV.

Dispensauit etiam super impedimento consanguinitatis spiritualis inter Carolum Francorum Regem, & Isabellam alias Elizabetham ab Austria, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ anno 1569. tertio nonas Nouembris Pontif. ann. 4.

Et in secundo ab vno quarto ab alio consanguinitatis gradibus inter Mariam Scotorum Reginam, & Henricum Steuuart Comitem Rossen., vt ex eius literis in forma breuis datum Romæ apud S. Marcum Anno Domini 1565. 8. Kal. Iunij Pont. anno 6.

B. item Pius V. Breue Commissionis direxit Archiepiscopo S. Andreæ Episcopo Abirdonensi, nec non Decano Glasquensi Cancellario, & Thesaurario Abirdonensi, vt Apostolica auctoritate cognoscerent de nullitate matrimonij, quod Iacobus Comes Bathuelliæ, licet Ligatus matrimonio cum Ionetta Iordon, quam per sexdecim menses coniugali dilectione tractauerat, & à qua per subreptionem iniquæ sententiæ matrimonium rescindentis, commisso data opera Adulterio, discedere studuerat, contraxerat cum Maria Scotiæ Regina, quam dum solito paucorum nobilium, & familiarium numero comitata ab oppido Sterlingo, vbi filium suum Scotiæ Principem inuiserat, versus Endeburgum Scotiæ Regiam iterfaciebat, magno armatorum hominum numero constipatus, cum inuitam violenter rapuisset, ad consensum sibi in matrimonio præstandum per vim, & metum iniuriosè compulit, prædictamque Mariam Reginam Lugentem ac renitentem coram Schismatico Episcopo, & Apostata, vt coram ipso consensum præstaret comparere fecit, vt patet ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 15. Iulij 1571. Pontif. ann. VI.

Dispensauit etiam super primo in secundo consanguinitatis gradu inter Carolum Arciducem Austriæ, & Mariam Principissam Bauariæ, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 18. Decembris 1570. Pontif. anno X.

Nec non dispensauit super tertio & quarto consanguinitatis gradibus ab eodem stipite prouenientibus inter Franciscum Mariam

tiam de Ruuere Vrbini Principem, & Lucretiam Estensem, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S.Petrum die 28. Decembris 1570. Pontif. anno VI.

Dispensationem pariter concessit super tertio consanguinitatis gradu inter Gulielmum Bauariæ Ducem, & Renatam Caroli Lotharingiæ Ducis sororem germanam,& matrimonium inter ipsos contractum sine auctoritate Apostolica, carnali tamen copula nō subsequuta ad ipsorum instantiam sanauit,ipsos & qui tali matrimonio interfuerant à censuris absoluit,vt ex eius literis in forma Breuis datum Rom.apud S. Petrum die 13. Septembris 1567. Ponc. anno II.

Gregorius XIII. dispensauit in tertio consanguinitatis gradu super matrimonio contracto, & consummato inter Henricum Regem, & Margaritam Reginam Nauarræ ipsis consanguinitatis impedimentum non ignorantibus, & Henrico Rege nondum ex hæretica prauitate ad Ecclesiæ vnitatem Conuerso. Agnoscens enim Henricus se in matrimonio contracto cum Margarita sine dispensatione Apostolica remanere non posse, pro dispensatione in eo remanendi ad Gregorium Papam recursum habuit,qui iniustas nuptias omni vitio Apostolica Auctoritate sanauit, ipsos excommunicationis sententia, quam propterea incurrerant absoluit, & literas reconualidationis concessit,ac si à die initi contractus legitimum fuisset, vt patet ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum 6. Kal. Nouembris Pontif. anno I. quam tamen non acceptauit Margarita. Quinimò ipsa reclamante coram Clem. VIII. de nullitate eiusdem matrimonii ob defectum consensus,quia contraxerat per vim, & metum cadentem in constantem Virum, nedum in teneræ ętatis fęminam cum Hērico sanguine sibi proxime coniuncto, atque à Catholica Religione tunc alieno,cum quo nullo modo nubere volebat, sed metu Caroli Noni Regis eius fratris, & Catharinæ Reginæ matris coactè nupserit, postea verò occasionem nactam ab eodem Henrico sæpius seccesserit, & cum per tempus licui, prorsus decessit, & per quatuordecim continuos circiter annos ab eo seorsum manserit. Idemque Clem. VIII. datis literis in forma Breuis Francisco Cardinali Titulo S. Petri ad Vincula, & Episcopo Arelaten, & Gaspari Episcopo Mutinen,in Regno Franciæ Nuncio Apostolico directis,ipsis commisit,vt quatenus constet quod præfatum matrimonium iuxta dispositionem Sacrorum Canonum nullum esset, idem nullum & inualidum esse Apostolica Auctoritate de-

clararent, & tam Henrico cum alia muliere, quam Margaritæ cum alio viro matimonium contrahere licitum esse, vt patet ex lit. datum Romæ apud S.Marcum anno 1598. Kal. Octobris Pontif. anno VIII.

Dispensauit etiam super tertio consanguinitatis gradu inter Henricum Ducem Brusuicensem, & Luneburgensem, & Dorotheam Lotharingiæ Principissam, vt ex eius literis in forma Breuis datum Rom. apud S.Petrum die 23. Decemb. 1575. Pontif. anno IV.

Nec non super vno secundo inæquali,ex alio verò tertio, & quarto Consanguinitatis,seu affinitatis gradu inter Alfonsum Estensem Ferrariæ Ducem,& Margaritam filiam Gulielmi Gonzagæ Mantuæ, & Montis ferrati Ducis patet ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S.Petrum 15.Iunij 1379. Pontif. anno VII.

Dispensauit quoque super primo in secundo consanguinitatis gradu inter Ferdinandum Archiducem Austriæ, & Annam Catharinam Gonzagam Gulielmi Mantuæ & Montis Ferrati Ducis filiam, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 24. Martij 1582. Pontif. anno X.

Et super secundo, & tertio consanguinitatis gradibus ab vno stipite prouenientibus inter Carolum Emanuelem Sabaudiæ Ducem,& Catherinam filiam Philippi Hispaniarum Regis, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Marcum die 5. Septembris anno 1584. Pontif. anno XIII.

Item dispensauit super tertio, & quarto ex vno, & altero quarto ex alio consanguinitatis gradibus inter Vincentium Gonzagam Principem Mantuæ,& Margaritam Farnesiam Principissam Parmæ, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 17. Decemb. 1580. Pontif. anno IX. quod Matrimonium, quod dicta Margarita esset arcta ideoque consumari nequijsset Apostolica Auctoritate postea dissolutum fuit,vt patet ex eiusdem Gregorij XIII. literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 15. Ianuarij 1583. Pontif.anno II. & 8.Februarij 1583. Pont. anno XI. & die 28. Septembris 1583. Pontif. anno XII. & die 5. Decembris 1583. Pontif. anno XII.

Paulus V. dispensauit super quarto Consanguinitatis gradu inter Henricum Lotharingiæ Ducem, & Margaritam Gonzagam, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 22. Martij 1606. Pontif anno I.

Et

Et super primo affinitatis ex vno,& tertio,ac quarto consanguinitatis gradibus ex altero inter Sigismondum Poloniæ, & Succiæ Regem, & Constantiam filiam Caroli Archiducis Austriæ, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Marcum die 3. Septembris 1605. Pontif. Anno I.

Nec non super quarto consanguinitatis gradu inter Franciscum Gonzagam Mantuæ Principem, & Margaritam à Sabaudia filiam Caroli Emanuelis, vt ex eius literis in forma Breuis datum Rom apud S. Petrum die 9. Ianuarij 1608.Pont. ann.III.

Ac super secundo & quarto ex vno, & tertio, ac quarto consanguinitatis gradibus ex altero inter Rodulphum Romanorum Regem in Imperatorem Electum, & Margaritam à Sabaudia, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 4. Ianuarij 1608. Pontif. anno III.

Dispensauit etiam super secundo consanguinitatis gradu à communi stipite prouenien. inter Matthiam Vnghariæ Regem,& Annam Archiducissam Austriæ, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Marcum die 4. Februarij 1611. Pontif. anno VI.

Et super tertio alijsque consanguinitatis gradibus inter Philippum Hispaniarum Principem, & Isabellam Henrici Francorum Regis filiam, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Marcum die 4. Iunij 1213. Pont. anuo IX.

Item super tertio ex vno, nec non tertio, & quarto à communi stipite prouenien, ac insuper quarto consanguinitatis gradibus inter Ludouicum Francorum Regem,& Annam infantem Hispaniarum, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Marcum die 4. Iunii 1613. Pontif. anno IX. & apud S. Mariam Maiorem 12. Kalend. Februarij anno 1613. Pontif. anno IX.

Nec non super tertio ex vno, & quarto ex alio, ac tertio, & quarto ex reliquo communi stipite prouenien, consanguinitatis gradibus inter Philippum Hispaniarum Principem,& Isabellam Henrici Francorum Regis filiam, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ, apud S. Mariam Maiorem anno 1613. prim. die Kal. Februarij. Pontif. anno IX.

Dispensauit quoque super secundo,& tertio consanguinitatis gradibus inter Ferdinandum Mantuæ Ducem, & Catharinam Ferdinandi Etruriæ Ducis filiã, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Mariam Maiorem die 4. Februarij 1617. Pontif. anno XII.

Nec

Nec non dispensauit super ætate, quod nimirum in duodecimo suæ ætatis anno constitutus Ioannes Baptista Gaston Dux Andegauen. Ludouici Francorum Regis fratrer matrimonium contrahere posset cum Henricetta filia Henrici Ducis de Burbon, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ann. 1619. prid. 9. Martij Pontif. ann. XV.

Dispensauit etiam super tertio consanguinitatis gradu, & ætatis defectu inter Ludouicum de Burbon Comitem successionem, & Henricettam Sororem Ludouici Francorum Regis, quæ solum vndecimum suæ ætatis annum attigerat, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Mariam Maiorem anno 1619. pridie nonas Martij Pontif. anno XV.

Ac super secundo, & tertio, consanguinitatis gradu inter Franciscum Borbonium Principem de Conti, & Ludouicam filiam Henrici Ducis Guisæ datum Romæ apud S. Petrum die 3. Iunij 1605. Pontif. anno I.

Gregorius XV. cum Carolus à Lotharingia Princeps de Vandemont, & Nicolaa à Lotharingia Tullen. Dioc. secundo consanguinitatis gradu in linea æquali inuicem coniuncti inter se scienter matrimonium contraxissent, Carnali tamen copula non subsequuta; ad ipsorum supplicationem super præfato secundo consanguinitatis impedimento dispensauit, ipsosque à censuris absoluit, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 25. Maij 1521. Pontif. anno I.

Dispensauit etiam super duplicibus secundo & tertio à communibus stipitibus prouenien, consanguinitatis gradibus inter Ferdinandum Romanorum Regem Imperatorem electum, & Leonoram Gonzagam ex Ducibus Mantuæ, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem 15. Octobris 1621. Pontif. anno I.

Philippus IV. Hispaniarum Rex ad Gregorium XV. recursum habuit pro dispensatione, vt ei liceret Mariam Hispaniarum Infantem nuptu dare Carolo Vvaliæ Principi Hæretico, quod Papa ei indulxit, vt ex eius literis in forma Breuis datum Rom. apud S. Petrum die 11. Aprilis 1623. Pontif. anno III.

Vrbanus VIII. dispensauit super secundo ex vno, & tertio, & quarto ex alio, nec non quarto ex reliquo communibus stipitibus prouenien. Consanguinitatis gradibus inter Ferdinandum Vngariæ, & Boemiæ Regem, & Mariam infantem Hispaniarum, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Mariam Maiorem die 5. Maij 1628. Pontif. anno V.

Dispen-

Dispensationem pariter concessit super tertio, & quarto consanguinitatis gradibus inter Carolum Gonzagam Ducem de Retel, & Mariam Gonzagam Francisci Mantuæ Ducis filiam, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Petrum die 20. Decembris 1627. Pontif. anno V.

Dispensauit etiam super secundo & tertio consanguinitatis gradibus à communi stipite prouenien. inter Vvolfangum Gullielmum Ducem Neorbugen, & vnam ex filijs Ducis Bipontini hæreticam, quæ tamen hæreses abiurare cupiebat, vt ex eius literis in forma Breuis datum Romæ apud S. Mariam Maiorem die 15. Septembris 1629. Pontif. anno VII.

Rem ipsam probant, nostris temporibus ab inuictissimo Imperatore Leopoldo summæ virtutis, & pietatis Hæroe, ab æternæ memoriæ Philippo IV. Catholico Monarcha, & Hispaniarum Rege; nec non à Ludouico XIV. Galliæ Rege contracta matrimonia, quibus ne aliquod obstaret impedimentum dirimens, eo quod arctissimo sanguinis vinculo inter se coniuncti ad Catholici Orbis tranquillitatem, & pacem, vt eiusdem sanguinis fœminas in secundo & tertio, nec non alijs multiplicibus consanguinitatis, & affinitatis gradibus sibi proximas in vxores legitimas haberent, non prius cum ipsis Nuptias contraxerunt, quam sublato impedimento, per Apostolicam dispensationem, à Romanis Pontificibus Alexand. S. M. VII. Clemen. S. M. IX. & Clemen. X. suis successiue temporibus Regio nomine, porrecta supplicatione obtentam. Hæc miror, Orthodoxis, & Etherodoxis omnibus publica, ignorare *Launoium*. Haud scio an maior, vel crassior ignorantia dari possit. Ab Ecclesiæ Catholicæ sæculo non est auditum, quod Orthodoxi in substantialibus matrimonij, ab Ecclesiasticis sanctionibus declinauerint. Historica omnia tum sacra, tum profana documenta testantur Imperatores, Reges, & Principes omnes Christi Fidem profitentes, tam in proprijs quam in suorum subditorum nuptijs contrahendis, vel distrahendis Ecclesiasticas leges summa pietate semper veneratos fuisse, & causas matrimoniales nec non substantialia matrimonij, vt pote ab eorum iurisdictione exempta, Ecclesiæ iudicio reliquisse. Si qui verò contumaces reperiuntur, quamuis Regia Maiestate fulgentes, censuris Ecclesiasticis ad bonam frugem redactos, contra institutum Ecclesiæ contracta matrimonia eiurasse, grauissimisque pœnis incestuosa coniugia ne dum à Romanis Pontificibus, sed diuinitus punita fuisse, & tamen vt falsum Thema suadeat hæc

omnia

omnia, & si notissima, quasi ipsa ignoret, silentio inuoluta præterit *Launoius* ad cuius Assertiones, rationes, & argumenta, suismet argumentis, verbis atque doctrinis, confutanda descendo. Ecclesiasticamque in matrimonium fidelium potestatem approbasse tam varios, & insignes Theologos, præclaros, & acutos vtriusque Iuris Interpetres genio ingenioque discrepantes, & quotquot Catholicos DD. habemus, contra *Launoij* doctrinam generale argumentum fit ab auctoritate inuictum.

QVARTA ASSERTIO.

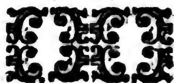
Seculares Principes siue fideles, siue infideles ex genere, & natura suæ potestatis suis subditis infidelibus impedimenta matrimonium dirimentia datis legibus indicere possunt.

34. VEritas huius Assertionis eidem rationi innititur, quæ est fundamentum primæ assertionis, sensu tamen à contrarijs desumpto. Quamobrem cum prima, & vnica ratio ex qua dictum fuit. Ad Ecclesiam pertinere ferre leges, legitimum matrimonij contractum inter fideles impedientes, vel dirimentes, in Sacramenti ratione consistat, quæ legitimis fidelium nuptiis est indiuisibiliter, & essentialiter vnita. Vnde cum potestas, qua matrimonij contractum antequam eleuaretur ad esse Sacramenti, Laicalia Iura respiciebant, illicò post eius eleuationem cessare cœperit, & fidelium Nuptiæ sui Natura Ecclesiasticæ iurisdictioni reseruatæ remanserint. Dicendum sequitur, quod ad potestatem Ciuilem pertineat instituere leges, naturalem, & Ciuilem matrimonij contractum respicientes, & consequenter quod vti cæteri contractus sit politicæ potestati subiectus, adeò vt Principes tam fideles quam infideles etiam hodie suis subditis infidelibus leges indicere possint, quibus matrimonia iusta causa interdicant, & dirimant. Nam cum in infidelium matrimonijs cesset ratio Sacramenti, consequenter cessat ratio ex qua matrimonium remanet Ecclesiæ reseruatum: Ita docent vno ore *Theologi* cum *D. Thom. 4. d. 39. quæst. 1. art. 2. ad 3. Durand. ibid. quæst. 1. in solut. ad 2. num. 10. Astens. sum. 2. p. lib. 8. tit. 21. art. 1. quæst. 4 Abulen. 1. Reg. 8. quæst. 175. & 176. Rosell. verb. Impedimen. 9. num. vlt. Angel. matrim. 3. imped. 10. num. 1. D. Anton. 3. p. tit. 1. cap.*

cap. 6. verſ. Tertium punctum eſt Sylu. matrimonium 8. qu. 10. dict. 2. Gaeta repet. cap. ad Limina 30. qu. 1. §. 4. num. 435. Cuccus lib. 5. inſt. maior. tit. 12. num. 102. Enriq. lib. 12. de matrim. c. 1. num. 5. Petrus de Ledeſma, matrim. qu. 50. art. 1. dub. 1. Sot. Ledeſm. Palac, Veracruz, Lopez, Emanuel Sà, Vega, Manuel, cum alijs, quos refert, & ſequitur *Sanch. de matrim. lib. 7. diſp.*

346 *3. num. 4. verſ. 2. deducitur*, vbi bene aduertit, quòd Hæbreorum Reſpublica, quia non eſt libera, neque Principem habet matrimonii impedimenta ſtatuere non poteſt; ſtatuta verò Moſaica lege *Leuitic.* 18. cum illa lege in Chriſti Domini paſſione expiraſſe.

347 Notandum verò contra *Sanch.* cui & adhæret *Coninch.* fideles Ethnicis Principibus ſubiectos, non adſtringi impedimentis dirimentibus; iuxta eorum ritum, & leges ciuiles, quam ſententiam pluribus docent *Tannerus de matrim. Theſ.* 137. *Layman. lib. 5. tract. 10. par. 4. cap. 1. num. 3.* & ratio eſt euidens, quia fidelium matrimonia ſi legitima ſint, Sacramenti rationem inſeparabiliter adiunctam habent, vnde à laicali iuriſdictione Principis etiam fidelis exempta, & ſoli Eccleſiæ reſeruata remanent, vt ſatis conſtat ex dictis, & mox patebit, ex confutatione rationum, & argumentorum quibus *Launoius* contra communem omnium Canoniſtarum, & Theolorum opinionem, Quin contra ipſam veritatem ſuam ſententiam fulcitur. Catholica enim veritas eſt de qua teſtantur *Vaſquez, Pontius, Hurtado*, & omnes ſupracitati præſertim *Sorbonici* Profeſſores, Chriſtianos Principes, etiam ſpectata ſui natura, & quantum in ſe eſt, non poſſe impedimenta matrimonij conſtituere, tum attenta qualitate rei ſacræ, quæ legitimo matrimonij contractui inter fideles inſeparabiliter inhæret, tum attenta reſeruatione Eccleſiæ. Hoc autem cum abſolutè neget *Launoius* quanti ponderis ſint eius argumenta & rationes expendamus.

CAP. II.

Doctrinæ, Rationes, Obſeruationes, & Argumenta à Ioanne Launoio adducta expenduntur, & eius Aſſertiones, vti erroneæ reijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Argumenta* Launoij *eius Thema non probant.*
2 *Orthodoxi DD. vno ore fatentur Eccleſiaſtici Iuris eſſe in ſubſtantialibus matrimonij leges inſtituere.*
3 Sent. Magiſt. *loc. à Launoio citato Ius* Eccleſia *probat in matrimonio.*
4 *Idem probat* Albert. Magn.
5 *Iudicialia alia ſunt Eccleſiaſtica, alia laicalia.*
6 *Doctrina D. Thomæ ex diametro repugnat Themati, proquo ex aduerſo allegatur.*
7 *Diuerſa eſt lex quæ impedit ſimpliciter, ab ea quæ ſimul etiam matrimonium dirimit.*
8 Petri Aureoli *doctrina plenariam Eccleſię poteſtatem probat in matrimonio.*
9 *Papa vtriuſque gladij poteſtatem habet.*
10 Petrus de Palude *Themati* Launoij *expreſsè repugnat.*
11 *Mulier ſequitur conditionem Viri.*
12 *Expenditur alterum Argumentum* Petri de Palud. *& contra* Launoium *probare oſtenditur.*
13 Okam *doctrinam* Launoij *Themati repugnare ad literam oſtenditur.*
14 *Referuntur verba* Thom. de Argentina *& explicantur, nec non* Launoij *Themati repugnare oſtenduntur.*
15 *Explicantur verba* Bertrand. de Villa. *quæ contra* Launoium. *Ius Eccleſiæ in matrimonium probant.*
16 *Inter Catholicos non niſi Eccleſiaſtica lege matrimonia conſtituuntur.*
17 *Illi duntaxat ad matrimonium contrahendum illegitimi conſiderantur, quibus Eccleſiaſtica lex reſiſtit.*
Auctoritates Ioannis Capræoli, *&* Guillielmi Vorillonij *probant contra Launoium ibidem num. 17.*
18 *Exponitur quomodo Princeps Sæcularis leges ferre poſſit ſeruandas*

in

in matrimonijs contrahendis ob bonum publicum .

Philippus Gamacheus Doctor Sorbonæ *contrariam* Lauonio *sententiam docet ibidem num.*18.

19 *Recensetur conclusio* Andreæ Duuallij *contra* Launoium.

20 *Non valet argumentum ab eo quod olim fieri poterat , ad illud , quod hodie fieri debet.*

21 Iacobi Hennequinni *error reijcitur , quod matrimonium laicali potestati subdatur.*

22 *Quæ potest Ecclesia in Sacramento matrimonij Principibus Laicis etiam concedere est hæretica propositio.*

Io:Baptistæ Gonetti *Iudicium sententiæ* Launoij *repugnat , ipsamque destruit ibidem num.*22.

23 Gentianus Heruetus *non probat quod supponit* Launoius *sed docet in matrimonijs filiorum necessarium esse Parentum consensum cuius item improba sententia reijcitur.*

24 Launoij *Themati repugnat assertio* Hincmari Archiepiscopi Remensis *quam pro se idem* Launoius *refert.*

25 *Ecclesia habet ius in contractu matrimonij occasione Sacramenti .*

Nicolaus Baionensis Launoij *Themati resistit ibidem num.*25.

26 *Ratio Sacraměti absorbet omnia essentialia ad contractũ matrimonij.*

*Dignus trahit ad se minus dignum ibidem num.*26.

27 *Vniuersitas distinguitur in Ecclesiasticam , & laicalem .*

Explicantur Hadriani VI. *verba , quæ pro suo Themate refert* Launoius.

28 *Ordinatio non dicitur iusta , si non est vniformis Iuri à quo ordinanda pendent .*

29 Albertus Pighius *de Ethnicorum matrimonio loquitur.*

30 *Magistratibus laicis competunt , quæ finem naturalem matrimonij respiciunt .*

*Ostenduntur quæ naturali fini matrimonij deseruiant ibidem n.*30.

Ruardus Tapperus *sententiæ* Launoij *ex diametro obstat ibidem num.*30.

31 *Ius Ecclesiasticum aliud diuinum aliud positiuum , & quid intendat* Iacobus Latomus *exprimitur .*

32 *Quæ excludunt valorem contractus , irritum quoque faciunt matrimonium , quod solum potest Ecclesia , & hoc est quod* Franciscus Sonnius *docet contra* Launoium.

33 Guillelmus Mercerus *loquens de potestate laici Principis in matrimonijs Infidelium docet quod vult* Launoius . *Vbi autem loquitur de eadem potestate in matrimonijs fidelium omnino docet contrarium .*

34 Duacensium Theologorum *doctrina est, quod stante reseruatione Ecclesiæ sæculares Principes nihil possint in matrimonijs fideliũ. Vnde repugnat Assertioni* Launoi.

35 Salmanticensium, & Complutensium Theologorum *doctrinam* Launoij *Assertiones conentere ostenditur.*

36 Italię Theologorum *sententia ex diamentro* Launoij *Thémati opponitur.*

37 Theologos Soc. Iesu *vno ore fateri, contra* Launoium, *ostenditur nihil posse Principes laicos in constitutione legum matrimonium impedientium, & dirimentium.*

38 *In matrimnnio consideratur ratio ciuilis contractus, & ratio Sacramenti; & quomodo hæc distinguantur exprimitur.*

39 *Assignatur differentia inter matrimonium fidelium, & matrimonium Infidelium.*

40 *Per elenationem matrimonij ad esse Sacramenti, facta est mutatio essentialis.*

41 *Explicatur Assertio innixa argumento quod matrimonium quatenus est Sacramentum sit contractus humanus.*

42 *Leges Ecclesiæ etiam politicæ Reipublicæ conseruationem, & augumentum respiciunt.*

43 *Diuersa est ratio matrimonij quatenus est Sacramentum à ratione aliorum contractum.*

44 *Falsa est propositio quod impedimentum matrimonium dirimens sit lex Ciuilis.*

45 *Ostenditur quomodo intelligenda sit propositio, quod matrimonium vti contractus sit Iuri Ciuili subordinatum.*

46 *Quod olim poterant Imperatores circa contractum matrimonij, id hodie multò magis potest Ecclesia.*

47 Launoius *non distinguit matrimonium quatenus non egreditur fines simplicils contractus, à matrimonio quod est Sacramentum.*

48 *Non quod Ethnicis licuit, Catholicis Principibus licitum est.*

49 *DD. à* Launoio *relati non negant Ius Regium in sanciendis impedimentis matrimonium dirimentibus, sed loquuntur de matrimonio non egrediente finem simplicis contractus.*

50 *Sęculares Principes possunt & potuerunt instituere leges dirimentes matrimonium non egrediens fines simplicis contractus.*

51 *Id legitimum dicitur, quod conuenit legibus sub quantũ est potestate.*

52 *Declarantur verba* Canon. 102. Africani Concilij.

53 Trid. Concil. *Ecclesiastico Iuri reseruauit auctoritatem rescindendi matrimonia clandestina.*

54 *Explicantur verba* cap. per venerabilem. Qui filij sint legitimi.

55 *Prin-*

55 *Principes Laicus natalium restitutionem concedere non potest, quoad res Ecclesiasticas,*

56 *Facta non probant ea quæ sunt Iuris.*

Blesis celebrata regni Comitia Ius Ecclesiæ probant in matrimonium ibidem num. 56.

57 *Tridentini Patres Iure Ecclesiæ leges promulgarunt.*

58 *Legati Sæcularium Principum Tridentino Concilio interfuerunt, vt exposita cuiusque Ditionis necessitate à Concilij Patribus legem expectarent.*

59 *Historicis documentis confirmatur Ius Ecclesiæ in matrimonium.*

60 *Ius instituendi leges matrimonium impedientes, & dirimentes competit Ecclesiæ stante eleuatione contractus in Sacramentum, & reseruatione eiusdem Ecclesiæ.*

61 *Theologorum nullus dubitat, quod sæculares Principes, stante reseruatione Ecclesiæ nihil disponere possint in essentialibus matrimonij, quatenus est Sacramentum inter fideles.*

62 Launoius *ineptè* Hurtadum *redarguit.*

63 *Lateranensis Concilij decretum conuincit* Launoij *mendacia.*

64 *Matrimonia hodie reguntur iure Poli non iure fori.*

65 *Referuntur verba, & dispositio cap. de Francia de sponf. & matrimon. nec non reijciuntur responsiones* Launoij.

66 *Explicantur verba text. in* cap. multorum 35. quæst. 6.

67 *Explicantur verba* cap. ex literis de consanguinit. & affinit.

68 *Explicantur verba* cap. Accedentibus de excess. Prælat.

69 *Explicantur verba* cap. S. Mariæ. De constit.

70 *Explicantur verba* cap. Tuam de Ord. cognitionum.

71 *Causa natalium pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum. Assignatur etiam differentia quæ est inter ipsam, & restitutionem natalium.*

72 *Recensetur dispositio* Trid. can. 12, sess. 24. de reform. matrim.

73 *De his quæ sunt extra Ecclesiam, nihil ad Ecclesiam.*

74 *Hæresim redolet, in his quæ ad mores pertinent, Papam de errore redarguere.*

75 *Non valet argumentum à præterito ad præsens.*

76 *Eius est legem soluere, cuius est ipsam constituere.*

77 *Sola Ecclesia soluit & dispensat super impedimentis matrimonium dirimentibus.*

78 *Non semper matrimonium habuit qualitatem Sacramenti.*

79 *Alphonsus Castellæ Rex, & Vrraca ob incestuosas nuptias diuinitus puniuntur.*

80 *Ex Epistola* Petri Cellensis *probatum remanet Ius Ecclesiæ in matrimonium.*

forma determinata. Materia determinata ad conficiendum Sacramentum non egreditur à potestate laicali nisi postquam est eleuata per formam. ibidem num. 102.

103 *Hæreticum est dicere quod Sacerdotes sint subditi potestati laicali. Idem de rebus Sacris, vel Deo dicatis.*

104 *Defenditur* Canisius, *& impiæ* Launoij *Assertiones reijciuntur.*

105 *Principes laici leges ferre possunt dirimentes matrimonium non egrediens fines simplicis contractus, Non verò quatenus est Sacramentum.*

106 *Doctores asserentes matrimonium etiam in lege veteri Sacramentum fuisse, non sunt intelligendi iuxta sensum literæ.*

Reprehenditur Launoius *quod* Bellarminum *Canonum imperitiæ insimulet. ibidem num.* 106.

107 *Reprehenditur* Launoius *quod illorum DD. dicta retractet, quos suæ sententiæ fautores adduxit.*

108 *Est assertio hæretica dicere quod reseruatio potestatis facta ab Ecclesia respectu matrimonij, non possit defendi à latrocinio.*

109 *Qui matrimonium fidelium laicali iurisdictioni subordinatum asserunt, Sacramentum non esse cum* Luthero *sentiunt.*

110 *Vbi de matrimonio agitur circumscriptis quibuscunque legibus Ciuilibus, attenditur Ius Canonicum.*

111 *Falsum est quod Ecclesia iure statuendi impedimenta matrimonium dirimentia Regnum expoliauerit.*

Nullum vnquam Ius habuerunt laici Principes in matrimonium quatenus est Sacramentum. ibid. num. 111.

112 Launoius *sequitur deliria* Pauli Suaue, *in terminis* Trid. Concil.

113 *Reprehenditur* Launoius, *quod asserat; Patres Trid. Concil. legem clandestina matrimonia abrogantem à laico Principe petere debuisse.*

114 *Henricus III. Galliarum Rex à Tridentino Concilio decernendum petijt, vt clandestina matrimonia declarentur irrita.*

115 *Auctoritate Ecclesiæ in Gallia clandestina matrimonia irrita declarata fuerunt.*

116 *Falsum est quod dicit* Launoius *de confictis à* Burcardo, Iuone, & Gratiano. *Ecclesiasticis legibus.*

117 *Galliæ praxis est quod cognitio de matrimonijs fidelium pendeat à Iudicio Ecclesiæ, & est falsum, quod in hac parte tradit* Launoius.

118 S. Godeberte *Parentes ex reuerentia Regis consensum in matrimonio filij exigisse constat.*

119 *Nuptiæ à* S. Salaberga *Regis iussu contracta, non probant quod* Launoius *intendit.*

120 *Me-*

lui per adulterium, sed suam sententiam proposuit, salua definitione Ecclesiæ.

169 Erasmi *Opera sub* Paulo IV. *naufragium fecerunt.*

170 *Erasmi error de dissolutione vinculi matrimonij propter Adulterium Parisijs damnatus fuit.*

171 *Lutheri error est admittere ex adulterio dissolutionem vinculi matrimonij*

172 *Secundas Reginarum Hispaniæ Nuptias Toletanum Concilium probibet.*

173 *Innocent. III. legitimum enunciauit diuortium inter Henricum I. Castellæ Regem & filiam Regis Portugalliæ propter impedimentum consanguinitatis.*

174 *Quæ dantur per modum consilij, non inducunt iurisdictionem.*

175 *Luitprandi Longobardorum Regis lex ne quis ducat vxorem de consobrino relictam famulatur sanctionibus Ecclesiæ.*

176 *Papa vti temporalis Dominus simpliciter considerari non potest.*

177 *Falsum est quod Papa vnquam Imperatori subditus fuerit.*

178 *Papa habet Dominium in Imperatorem, & Reges, & quomodo.*

179 *Protestatur Auctor se venerari personam Launoy, calamum verò contra eius duntaxat doctrinam strinxisse.*

1 REm aggredior, & me tibi aduersarium exhibeo, eruditissime *Launoi*. Fidenterque assero, nihil prorsus in tuo Tractatu veritatis, aut auctoritatis haberi, quod tuum, *de Regia in matrimonium potestate*, Thema confirmet. Miror quomodo tu Vir Catholicus, ab omnium Orthodoxorum DD. scopo deflectens, infelicem sententiam exponas, tantoque animi impetu hanc Prouinciam susceperis, quasi in eo fortunæ, totum Ius Regium situm sit. Quod quidem accumulatis auctoritatibus, & doctrinis probare contendis, sed quod intendis, non probant. Quinimo rationes, doctrinæ, leges, & exempla à te ipso relata tuo Themati repugnant. Summa attentione, & diligentia, quibus tuum Thema fulciris legi, atque peruolui, eorum sensum diligenter inuestigaui, & in perquirendis, tum sacris tum profanis historijs non parum operis posui. Venas omnes tum Canonistarum,
2 tum Theologorum, tum Iuristarum tentaui. Fibras inspexi: & ne quid præteriret eorum, quæ rem continerent, omnia adeò subtiliter rimatus sum, vt in doctrina, quam expono, & si velim fallere non possim. Hoc vnum verò apud Orthodoxos DD. inueni, ipsorum omnium scopum esse, in matrimonio fide-

lium,

lium, Ecclesiasticam potestatem venerari, & in Ecclesia, circa matrimonij essentialia, ius retinere, tum ipsa rei natura inspecta, tum Ecclesiæ reseruatione attenta. Quod vt clarius constet, singula tua argumenta, rationes, & auctoritates nitidè, atque explanatè propono, eaque aperte, atque perspicue confutare assumo. Quin & pleraque in te ipsum retorqueo, ijsdemquemet tuis rationibus, verbis, doctrinis, & historicis documentis sustinebo, quod promitto, ita vt si tecum cohærere velis, Ecclesiasticam, & ipse in matrimonium potestatem fateri debeas.

In prima igitur parte tui *Tract. Art.* 1. Hoc Thema docendo proponis. *Christianus Princeps sæcularis leges matrimonium dirimentes statuere potest*. Magno verborum apparatu hoc probare niteris, coloras dicterijs, scommatibus, & contumelijs, nec non impositione opinionum, quas nunquam somniarunt Orthodoxi *Parisienses, Burdigalenses, Remenses, Mussipontani, Louanienses, Duacenses, Salmanticenses, Complutenses, Itali, nec non Societatis Iesu variarum nationum Theologi*, quorum verbis, & auctoritate tuum Thema fulciri studes, vt sic quam apud doctos, piosque Principes te habiturum desperabas, apud indoctos gloriam inuenires. Artificiosè quidem, ac solecter fecisti, quod vidisses non posse, solidam de iure Ecclesiastico in matrimonium doctrinam, inuictis munitam argumentis, vno DD. ore receptam, antiqua præscriptaque Ecclesiæ sententia firmatam refellere, vt hoc fuco inducto, sæcularibus Principibus, cunctisque Lectoribus tuam cunctationem obtegeres. Nec temere dico. Nam si in tua Assertione persistere velis, prope est, vt à veritate ipsa deficias, imò à te ipso discedas. Quamobrem tuis in te palam argumentis retortis, iam ostendo te *in tuo, De Regia in matrimonium potestate Tractatu* operam, & oleum, & vtinam ne animam perdidisses. Vt vero Lectores agnoscant, te scopum non colimasse, rationes ipsas, & auctoritates, à te pro tuo Themate adductas propono, quibus cunctis patebit quam insanam doctrinam sequaris, & doceas; quantumque à tuo Themate aliena sint, quæ in ipsum influere opinaris.

3 In cap. 1. num. 1. vbi Parisiensium Theologorum de proposito Themate iudicia recenses, refers verba *Magist. sent. in 4. dist* 39. vbi matrimonium definiendo, dicit *Matrimonium legitimum est, quod legali institutione, vel Prouinciæ moribus, non contra iussionem Domini contrahitur*. Hinc infers. *Magist. sent.* legitimi

 matri-

matrimonij naturam ex legum institutione, & Prouinciarum moribus repetit, & Principum Laicorum, quibus illa duo subsunt, vt matrimoniū valeat, vel non valeat, ordinationi relinquit. Sed nihil commune habet cum antecedenti, desumptum consequens; Quinimo oppositum euidenter deducitur cum in his, quæ ad matrimonij essentialia pertinent, institutionem legalem ab Ecclesiasticis legibus desumendam esse sit Catholicę veritatis Dogma, quod *à mag. sent.* nunquam in quæstionem deductum, quin omni veratione receptum, & approbatum reperitur.

4 Eodem *cap.* 1. *nu.* 2. ex *Albert. Magn. in* 4. *sent. dist.* 34. hæc refers: *Modus contrahendi matrimonij est iudicialis, & ideo variatur secundum leges contrahentium.* Hinc consequens deducis. *Ergo matrimonij leges ad sæcularem iurisdictionem pertinent.* Amice, si quæ iudicialia dicuntur, ad forum duntaxat ciuilem referri possent, bene diceres *Launoi*. Quia modus matrimonij contrahendi est iudicialis, necessario ad sæcularem potestatem pertinent leges matrimonij. Sed cum triti iuris sit, iudicialia iuxta su-

5 biectam materiam, distingui in Ecclesiastica, & sæcularia. Dicas quæso dum apud Orthodoxos omnes, ipsosque Etherodoxos receptum est, modum matrimonij contrahendi pendere à iudicio Ecclesiæ, qua ratione ab omnium DD. sententia discedis, & matrimonij leges, ad sæcularem iurisdictionem pertinere asseris? Moueris forsan ex illis verbis: *& ideo variantur secundum leges contrahentium.* Profecto falleris, nam variatio de qua *Albert. Magn.* loquitur, non substantialia matrimonij, quæ de sui natura sunt inuariabilia, sed solemnitates respicit.

Num. 3. eiusdem *c.* 1. verba *Angelici Doctoris in* 4. *sent. dist.* 34. *qu.* 1. *art.* 1. *ad.* 4. *& dist.* 36. *art.* 5: nec non *lib.* 4. *contra Gentes*

6 *cap.* 78. in tuum sensum rapis. Sed miror quomodo *D. Thom.* auctoritatem ad tuam firmandam sententiam adducere non erubueris, cum directè quod a te dicitur *D. Thom.* refellat. Non ne *D. Thom.* in verbis à te ipso relatis docet. *Ad quartum dicendum quod personæ illegitimè ad matrimonium contrahendum dicuntur ex eo, quod sint contra legem, qua matrimonium constituitur.* Quid ergo respondes? Alteram forsan legem agnoscis matrimonium constituentem, præter Ecclesiasticam? ne verò verborum cortici inhæreas, loquor de matrimonio, quatenus est Sacramentum; nam vti datum in officium naturæ vt bene distinguit *D. Thom. loc à te cit.* statuitur iure naturæ. In quantum est in officium communitatis, statuitur iure Ciuili. In quantum vero est Sacramentum statuitur iure Diuino, & ideo in

qua-

qualibet dictarum legum Naturæ, Humanæ, & Diuinæ potest persona ad matrimonium effici illegitima. Iam intelligo, vim facis in illis *D. Thom* verbis. *Et ideo ex qualibet dictarum legum naturę, & diuinę potest persona effici ad matrimonium illegitima.* Vnde argumentum constituis. Iuxta sensum *D. Thom.* Iure Ciuili quis potest effici ad matrimonium contrahendum inhabilis Ergo Princeps Sæcularis leges matrimonium dirimentes instituere potest. Sed tantum abest quod *D. Thom.* aliquam Iuri Ciuili in matrimonium quatenus Sacramentum est, potestatem tribuat, vt in 4. *dist.* 43. *qu.* 2. *art* 2. *ad* 4. contrarium rotundis literis doceat, ibi: *Prohibitio legis humanæ non sufficeret ad impedimentum matrimonij, nisi interueniret authoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdiceret.* Neque, vt dictum est supra in *cap.* 1. ex hoc, quod *D. Thom. in* 4. *dist.* 34. *qu.* 1. *art.* 1. *ad* 4. & alibi asserat, *Matrimonium in quantum est in officium naturæ statur legi naturæ, in quantum est Sacramentum, statur iuri Diuino, in quantum est in officium communitatis statur legi Ciuili, & ideo ex qualibet dictarum legum posse aliquam personam effici ad matrimonium illegitimam* Non inde, vt tu facis *Launoi*, inferre licet. Ergo quælibet ex prædictis legibus, & consequenter, Lex Ciuilis omnes personas indistinctè, ad matrimonium contrahendum illegitimas efficere potest. Sed duntaxat inferri potest, ergo quælibet lex, aliquam tantum personam ad matrimonium contrahendum inhabilem facere potest, vt ad literam colligitùr ex *textu D. Thom.* in verbis à te relatis. Vnde sequitur Ciuiles leges non omnes personas ad matrimonium contrahendum illegitimas efficere posse, sed solum aliquas, idest illas inter quas matrimonij contractus non egreditur rationem officij communitatis, vt pote sunt infideles, quorum matrimonia non excedunt naturam simplicis contractus naturalis & Ciuilis, in officium communitatis, & ad bonum politicum constituti.

Tui etiam argumenti fallacia est euidens ò *Launoi* attenta differentia quæ est inter legem, qua persona lato modo ad matrimonium contrahendum illegitima efficitur, & inter legem matrimonium contractum dirimentem. Quamobrem non ex illis *D. Thom.* verbis; *Et ideo ex qualibet dictarum legum Naturæ, Humanæ, & Diuinæ potest persona ad matrimonium effici illegitima.* bene infertur. Ergo Princeps sæcularis leges matrimonium dirimentes statuere potest. Ipsa etenim Lex Canonica, quasdam personas ad matrimonium contrahendum illegitimas facit. Opposita tamen illegitimitas ipsorum matrimonium postquam

7

con-

contractum est non dirimit. Quod vtique indubitatum redditur inspecta differentia, quæ est inter impedimenta matrimonium simpliciter impedientia, & impedimenta simul impedientai, & dirimentia. Neue sophisticis Syllogisandi adinuentis, longius inhæreamus. *Si* tu *Launoi*, *D. Thom.* doctrinam sequi profiteris; attende quæ ipse citra quamlibet cauillationem docet, *in* 4. *dist.* 42. *argt.* 2. *ad.* 4. vbi asserit, prohibitionem legis humanæ non sufficere ad impedimenta matrimonij, nisi in quantum ab Ecclesia expresse approbata reperitur, vt clarè patet ex latè deductis *in cap.* 1.

Num. 4. *eiusdem cap.* 1. ex his quæ tradit *Petrus Aureolus in*
8 *dist.* 26. *art. vnic. ad* 3. Argumentum pro proposito Themate recenses. Vnde autem hoc exhaurias ignoro. Hæc sunt *Aureoli* verba à te ipso transcripta. *Plus potest Papa in materia huius Samenti quam in aliorum, quia in eo Sacramento est iurisdictio admixta, Papa vero habet iurisdictionem plenariam*. Vt autem litera ipsa ostendit nil aliud important *Aureoli* verba quàm plenariam iurisdictionem Papæ in fidelium matrimonium innixam potestati vtriusque gladij, quæ diuina institutione residet penes Papam. Quam potestatem tu *Launoi*, prostituta fronte ad Pontificiam
9 Ditionem perstringis, indistincteque asseris Romanum Pontificem non habere iurisdictionem temporalem, præter quam in Terris Ditioni suæ subiectis. Hocue impium Commentum *Bellarmino* tribuere, & vti Sacræ Scripturæ consonum nec non à Sac. Canonibus decisum affirmare non erubescis. Sed dum *Aureolo* tribuis quod non dicit, mirum quoque non erit, si in ipso neges, quod ad literam dicit.

10 *Num.* 5. præfati *cap.* 1. *Petri de Palude in* 4. *dist.* 26. *art.* 1. *concl.* 1. doctrinam refers, & quæ tuum Thema radicaliter dissipant, ac destruunt, vti in ipsum influentia proponis. Ait *Palud.* in verbis ex ipso, à te transcriptis *Præceptum, vel prohibitio iuris Ciuilis scripti, vel consuetudinis nihil facit licitum, vel illicitum, debitum, vel necessarium in contractu matrimonij, si est contra legem Euangelij, vel Canones SS. Patrum*. Hæc *Palud.* Assertio Ius aliquod forsan tribuit sæculari Principi in matrimonium, vel tuo Themati ex diametro opponitur? Ex hoc antecedenti, quod est *Palud. Præceptum, vel prohibitio iuris Ciuilis nihil facit licitum, vel illicitum in contractu* matrimonij *si est contra legem Ecclesiæ*. Ridiculum profectò apud omnes erit hoc consequens elicere. *Ergo Christianus Princeps sæcularis leges matrimonium dirimentes statuere potest*. Nam cum doceat *Palud.* nihil

in

in contractu matrimonij operari Ius Ciuile, nisi quatenus SS. Canonibus est conforme, iam sequitur quæ à laicalibus legibus in substantialibus matrimonij præcipiuntur, non esse attendenda vti præceptum iuris Ciuilis, sed vti legis Ecclesiasticæ institutum, vt distinctè patet ex supra deductis *in cap. 1.*

Alterum ex eodem Auctore argumentum desumis: Et quoniam tradit *Petr. de Palud. in 4. dist. 36. qu. 1. art. 3. concl. 5. Si alicubi, sit consuetudo, quod contrahens cum seruo fiat serua valet*. Hinc ius Regium in matrimonia effingis. Sed quid quæso dictum *Palud.* commune habet, & in quo conuenit cum iure, quod sæculari potestati tribuis circa potestatem condendi leges
11 matrimonium dirimentes; Nouum forsan tibi quod Mulier sequitur conditionem Viri adeo vt mulier ignobilis nubens Viro nobili fiat nobilis, & quod nobilitas, seruitus, libertas sunt qualitates accidentales, quæ libertati matrimonij non officiunt.

Quoniam verò satis euidenter patet, nihil in argumentis
12 præfatis adesse quod tuam sententiam probet, Lætaris forsan alterum te apud eumdem Auctorem validissimum argumentum inuenisse? At quanti sit ponderis expendamus, ait *Petr. Palud. dist. 37. qu. 1. art. 3. concl. 3. Ecclesia potest facere personas inhabiles ad contrahendum matrimonium carnale, sicut, & spirituale*. Hæc sunt *Palud.* verba per te ipsum relata. Qui ex hac propositione indubitabili, & veritati catholicæ innixa, fallacem hanc illationem facis. Ergo à pari Christianus Princeps sæcularis leges matrimonium dirimentes statuer potest, quasi in constituendis legibus, matrimonium respicientibus nulla sit differentia inter potestatem Ecclesiasticam, & Ciuilem. Nonne tu ipse refers, quod idem *Petr. Palud.* tradit *in 4. dist. 26. art. 3. concl. 3.* ibi: *Humanam legem non habere effectum in matrimonio, nisi fuerit iure Canonico probata*. Quomodo ergo hanc *Palud.* doctrinam cum tuo Themate concilias? Non ne fatuum esset dicere, sæcularis Princeps habet ius condendi legem matrimonium dirimentem, sed ista lex non habet effectum in matrimonio, nisi quatenus à iure Canonico probata reperitur? Si ergo iuris Canonici probatione indiget, Agnosce non operari vti Legem Ciuilem, sed vti Ecclesiasticam.

Tuo item Themati repugnat *Guillielm. Okam* doctrina *in tract.*
13 *de potestate Imperatoris in causis matrimonialibus*, cuius verba refers *nu. 6. d. cap. 1.* Nam ipsiusmet Imperatoris iurisdictionem limitat in causis matrimonialibus, & post leges Ecclesiasticas, Ciui-

Ciuiles leges de matrimonio, & de contrahentibus ipsum silere concludit ibi: *Vnde & de matrimonio, & de contrahentibus ipsum antequam leges Ecclesiasticæ aliquæ apparerent, Imperatores tam fideles, quam infideles leges ediderunt non paucas.* Non negamus varias dari leges ab Imperatoribus promulgatas in causis matrimonialibus, sed istæ vel respiciunt tempus antequam matrimonium in Sacramentum nouæ legis eleuaretur, vel antequam apparerent leges Ecclesiasticę declarantes non amplius matrimonium consistere in puris terminis contractus naturalis, & ciuilis, sed esse Sacramentum, & vti tale Ecclesiæ iurisdictioni natura sua reseruatum remanere.

14 Secundo quę tradit *Thoma de Argentina in 4. dist. 42. art. 4.* cuius verba refers *num. 7. d. cap. 1. Ad primum dicendum, quod quamuis matrimonium sit de iure Naturali, tamen sine omni præiudicio iuris Naturalis leges positiuæ possunt determinare personas matrimonialiter copulandas pro gentis, & temporibus congruitate. Ad secundum dicendum quod quamuis Sacramentum Ecclesię secundum se non debeat sæcularibus legibus subiacere, consideratis huiusmodi legibus secundum quod seculares sunt, tamen quantum ad determinationem possunt subiacere sæcularibus legibus, sed vt per Ecclesiæ approbationem canonizatæ sunt.* Hæc enim occulariter tuum assumptum destruunt, nam primo loco dum docet *Thomas* leges positiuas posse determinare personas matrimonialiter copulandas distinguit gentes, & tempora, quæ si & tu *Launoi* distinxisses; quod ab Ethnicis Principibus factum reperis, Catholicis quoque licitum non assereres, & Gentilium, atque Infidelium matrimonia, cum matrimonijs fidelium pari iure ambulare non adiudicares. Secundo autem loco expresse docet sæculares leges nil posse determinare in matrimonijs, nisi quatenus per Ecclesię approbationum canonizatæ & ita non vti seculares, sed vti famulantes legibus Ecclesiasticis.

15 Tertio tuo Themati repugnant quæ notat *Bertrand. de Trilla in 4. qu. 1. de matrimonio* cuius verba *num. 7.* eiusdem *cap.* refers ex eius Commentario M. S. quod asseruatur in Bibliotheca Cænobij S. Victorij Parisiensis ibi: *In matrimonio sunt duo; primum est contractus, secundum est ratio Sacramenti superaddita. Secundum necessario supponit primum. Primum subest statuto humano, secundum subest statuto diuino.* Non enim, vt falso opinaris verba illa, *statuto humano*, sunt intelligenda de iure Ciuili, sed referenda sunt ad Ius Ecclesiasticum positiuum, cui subest ratio contractus, vnde certam formam, & solemnitates præscrip-

tas

tas habemus in matrimonij contractu celebrando. Nam matrimonium, quatenus est Sacramentum, subest statuto diuino, quo certam materiam, & præscriptam habemus formam in quolibet Sacramento, vtrasque in substantialibus inuariabiles.

16 Neque tuum intentum probat *Ioannes Capreolus in 4. dist. 26.* cuius verba refers *num.* 8. *d. cap.* 1. ibi *Personæ illegitimæ ad matrimonium contrahendum dicuntur ex eo quod sint contra legem, qua matrimonium constituitur.* Quamobrem cum inter Catholicos, non nisi Ecclesiastica lege matrimonia constituantur. Sequi-

17 tur, quod illæ duntaxat personæ ad matrimonium contrahendum illegitimæ considerari debeant quibus lex Ecclesiastica resistit; Hoc est quod vult *Capreolus* qui loco à te citato in D. *Thom.* sententiam descendit. Hoc ipsum intendit *Guilliel-mus Vorrillonius in 4. dist.* 39. cuius verba refers *num.* 39. Non enim ex eo quod *Vorillonius* agat de impedimento illegitimante, non respectu omnium, sed respectu alicuius personę iure politico. Est bonum consequens: ergo *Vorillonij* Iudicium est quod Principes sæculares possint instituere leges dirimentes matrimonium in facie Ecclesiæ contractum. In quo consequenti tuæ assertionis absurdum consistit.

Dictum *Francisci de Victoria relect. 7. de matrim. à te relatum*

18 *num.* 20. fatuam tui expositionem pandit, cum in ipso non distinguatur matrimonium quatenus Sacramentum est, à tempore, quo non erat Sacramentum, & nulla fiat distinctio matrimonij de præsenti à matrimonio de futuro, idest à sponsalibus, nullaque differentia constituatur inter conditiones, & pacta apposita ab ipsis contrahentibus, quæ de sui natura suspendunt perfectionem contractus, à legibus Principis nullam iurisdictionem habentis in re postquam ab esse profano, eleuata reperitur ad esse factum. Esto enim quod sæcularis Princeps possit ob bonum publicum leges ferre seruandas in matrimonijs contrahendis; hæ primò non debent resistere libertati Ecclesiasticæ, alias non attenduntur. Secundo si contra ipsas leges matrimonium in facie Ecclesiæ celebratum sit, non ipsarum auctoritate dirimitur, prout testantur DD. communiter supra allegati, quia vbi matrimonium secundum Canones perfectum reperitur, confestim à legibus sæcularibus eximitur contractus, vti eleuatus ad esse Sacramenti.

Claudius Espencæius, cuius doctrinam refers *num.* 11. nullam facit auctoritatem, eius enim liber improbatus fuit ab Ecclesia, & recensitus in indice librorum Sacræ Congregationis In-

dicis decreto prohibitorum. Quam verò falsa sit eius doctrina, quod contracta à liberis sine parentum consensu coniugia nulla sint, in quem etiam errorem impegit Guillaudus *in Mattheum capit.* 7. cuius verba refers *num.* 12. patet ex deductis *in cap.* 1. vnde argumenta ab ipsorum dictis desumpta nullius sunt roboris apud Catholicos, penes quos libri improbatæ lectionis nullam auctoritatem constituunt.

Philippus *Gamacheus in 3. p. D. Thom. cap.* 15. *de matrimonio*, cuius verba mutilate refers *nu.* 13. tuum intentum validissimis rationibus destruit, vt colligitur ex supra notatis *in cap.* 1. vbi nunquam somniasse patet, quod ei impingis, solum enim asserit. [illegible]

Principes laicos simpliciter, & absolutè loquendo Christianis sibi subiectis, posse quædam impedimenta matrimonij facere, prout opus fuerit ad bonum communitatis, & ad Regni tranquillitatem quia contractus matrimonij est etiam politicus, *hæc sunt Gamachei verba à te ipso relata*. Non autem absolutè affirmat, vt male supponis, laicos Principes posse leges dirimentes matrimonium instituere; Aliud enim est impedimentum facere, aliud legem matrimonium dirimentem instituere; Primum pendet etiam à potestate laicali dummodò talia impedimenta respiciant bonum publicum, & Sac. Canonibus non repugnent. Secundum est priuatiuè quoad omnes reseruatum potestati Ecclesiasticæ quæ sola impedimenta dirimentia constituit, vt rotundis litteris fatetur ipse *Gamacheus* cuius verbis, & auctoritate oppositam tuo Themati assertionem firmaui supra *in cap.* 1.

Andreæ Duuallij in 3. part. disput. postrema de Sacram. matr. de impedimentis eiusdem cap. 4. *& vlt. qu.* 1. *nu.* 14. pro tuo The-
19 mate verba recenses, sed quo fundamento innixus non inuenio cum. Respondeat duntaxat *Duuallius* contra conclusionem *Ruardi Zapperij*. Quod Principes ex se certa quædam impedimenta statuere possent, si non esset illis ab Ecclesia prohibitum.
20 Vnde non in spiciendum quid olim potuerint Principes in contractu Naturali, & Ciuili matrimonij, sed quid hodie possint respectu ipsius, quatenus Sacramentum, quod si fecisses distinguendo matrimonium, à matrimonio nullam profectò potestatem Laicos Principes habere inuenisses in matrimonio fidelium vt potè quod eleuatum fuit ad esse Sacramenti. Quapropter non procedit argumentum ab eo quod olim fieri poterat, ad illud quod hodie fieri debet.

Iacobi Hennequinni tandem doctrinam expendis, quam tu ipse

21 ipse fateris in Facultate Theologiæ publicè defendisse, sed hoc nihil probat, quinnimo infectam radicem tuæ assertionis ostendit. Præter vnum quidem *Hennequinnum*, cuius verba inseris *num.* 18. neminem Catholicorum ad tantam insaniam peruenisse huc vsque inueni, quod Sacramenta sæculari potestati subdiderit, *adeo vt Principes politici Matrimonium baptizatorum Sacramentum, quatenus contractum ciuilem possint impedire ne contrahatur licitè, seu sub pæna tam corporali, exempli causa mortis, quam spirituali exempli causa peccati; proindeque priuationis gratiæ matrimonij Sacramento propriæ.* quæ sunt verba ipsius *Hennequinni*, à te transcripta, & à me hic translata, vt ex hoc non dicam Catholici, sed ipsi Ethnici, qui inter eorum sacra, & non sacra differentiam obseruant, agnoscant in quantam insaniam ipse perexit, nec minor quod tu *Launoi* in hæc prolapsus sis, dum eius doctrinam sequi fateris.

22 *Ioannis Babtistæ Gonetti* Iudicium de proposito à te Themate refers *in tract. de Sacram. matrim. disp. 7. de imped. matrim. diriment. art. vnic. eiusque verba* recenses *cap. 2. prima part tui tract. ibi: Dico 1. in Ecclesia esse potestatem constituendi impedimenta matrimonium dirimentia probatur auctoritate Trident. Concilij &c.* Hęc sunt verba Gonetti à te ipso transcripta ex quibus hanc incompositam propositionem desumis. *Quicquid potest Ecclesia in constitutione impedimentorum matrimonium dirimentium, hoc & potest Princeps Laicus;* Absurdum tamen quòd inde sequitur negare non potes ni matrimonium Sacramentum esse cum Luthero impie neges.

Nihil itidem probat *Gentianus Heruetus Oratione de Clande-*
23 *stinis coniugijs* cuius verba refers *in cap. 3. Herueti* enim dicta ad nil aliud tendunt quàm ad probandam necessitatem consensus Parentum in matrimonijs filiorum, in quo Ius Ciuile à Iure Canonico correctum esse satis abunde patet ex supra deductis *in cap. 1.* Vnde nec ipse, neque tibi alteram in hac parte responsionem exhibeo, sed me ad supra deducta remitto.

24 Verba Epistolæ *Hincmari Archiepiscopi Remensis*, quam de nuptijs Stepani, & filiæ Regimundi Comitis scripsit ad Rodulphum Bituricensem, & Fratarium Burdigalensem Archiepiscopos sub *dicto cap. 3.* recenses, sed illa attentius percurre, & confestim agnosces *Hincmari* verba nil aliud intendere quam coniugij rationem exponere, cui ab initio constitutum asserit, vt præter sexuum coniunctionem, haberet in se Christi, & Ecclesiæ Sacramentum. Quod omnino tuo Themati repugnat.

Probat forsan tuum intentum *Nicolaus Baionensis cap. 9. de*
25 *matrim. lect. 9. num. 51.* cuius verba refers *d. cap. 3. pag. 19.* falleris. Hęc sunt *Nicolai* verba à te relata. *Potest ne Ecclesia sua lege impedimenta matrimonij constituere? Respondeo posse, & ratio est quia matrimonium praeterquam quod est Sacramentum, est etiam contractus ciuilis. At Ecclesia leges statuere potest in ijs quae spectant ad huiusmodi contractum. Ergo etiam in ijs, quae spectant ad matrimonium. Vnde Ecclesia Christianis Principibus hanc potestatem circa matrimonia fidelium eripuit occasione Sacramenti.* Ex his ergo, quæ docet *Nicolaus* agnosce *Launoi* quod stante ratione Sacramenti, Ecclesia statuere potest inijs, quæ ad matrimonium spectant, etiam quatenus est contractus ciuilis, & quod esse Sacramenti eripuit Christianis Principibus potestatem, quam habebant circa matrimonia fidelium. Dubitas *Launoi* an Ecclesia ius circa matrimonia fidelium à Christianis Principibus eripere potuerit, temere loqueris? Omne etenim Ius pendet à Deo, & ab Ecclesia, penes quam residet vtriusque gladij potestas. Directa in his quæ respiciunt spiritualia; Indirecta quæ temporalia, qua propter optimè loquitur circa ius erga impedimenta matrimonij idem *Nicolaus*, cuius verba tu ipse refers ibi: *Hoc solum pertinet ad Papam, & Concilium Generale, quia dum hoc fit, vtitur Ecclesia potestate indirecta, quam habet circa res temporales* Contractus enim matrimonij quatenus est actus Ciuilis, etiam subiacet potestati Ecclesiæ
26 sed indirectè, id est non ratione actus Ciuilis, sed ratione Sacramenti, quæ absorbet omnia essentialia ad ipsum contractum, qui inter fideles non potest considerari distinctus à Sacramento, & regula Iuris est quod dignus trahit ad se minus dignum.

27 Ex *Hadriani VI.* verbis quæ refers *num. 1. cap. 4.* nihil deducitur circa Ius quod consideras in Principibus Sæcularibus, quoad leges matrimonium dirimentes, inquit enim *Hadrianus*: *Non potest homo qui est membrum communitatis, contra iustam ordinationem Rectorum vniuersitatis, se dare in Vassallum, vel Seruum, nec per consequens in maritum.* Nam cum vniuersitas distinguatur in Ecclesiasticam, & Laicalem, dum ait *Hadrianus*, quod homo non possit se dare in maritum contra iustam ordinationem Rectorum vniuersitatis, non loquitur de Rectoribus Laicalibus, sed de Rectoribus vniuersitatis Ecclesiasticæ. Esto
28 tamen, vt potè tu interpetraris, quod *Hadriani verba* referantur ad Rectores vniuersitatis Laicalis, & consequenter applicentur ad

Ius

Ius Principis sæcularis. Nihilominis tuum Thema non probant, quod patet attentis illis verbis *contra iustam ordinationem*, quæ apertè demonstrant ordinationes Principum sęcularium nullam vim habere circa impedimenta matrimonij, nisi quatenus sunt vniformes statutis Canonicis, cum alias iustæ dici non possint.

29 Hæc clarius explicat *Albertus Pighius controuersia* 15. *in fin.* cuius verba pro tua sententia ineptè refers *num.* 2. *dicti cap.* 4. nam postquam *Albertus* generalem propositionem constituendo dixit: Matrimonij contractum non solum Ecclesiasticis sed etiam ciuilibus, & politicis interdictis subiacere, distinguendo subdit, Ciuilibus legibus inter Ethnicos matrimonia fieri posse illicita & inualida, vt patet ex suis verbis à te ipso desumptis ibi: *Atque adeo subiacet: vt etiam Ciuilibus legibus, & publica consuetudine inter Ethnicos quoque irritari interdicique possint quedam matrimonia, & fieri non solum posse illicita, sed etiam inualida.* Si tu *Launoi* cum *Alberto* de matrimonio inter Ethnicos loquutus fuisses, non me contradictorem inuenisses, nec à veritate deuiasses.

30 Quid laboras interpretando *Ruardum Zapperum artic.* 2. cuius verba refers *num.* 3. *dicti cap.* 4. Nonne *Zapperus* ad literam tuam assertionem destruit. Hæc sunt Zapperi verba à te ipso desumpta. *Quod si addas contractus istos matrimoniales in Christiano populo, non naturales tantum esse, sed de genere supernaturalium, tum propter rationem Sacramenti accedentem contractibus, tum propter finem, propter quem ineatur videlicet vt fiat multiplicatio populi Dei, perspicue videbis ad magistratum Ecclesiasticum spectare leges, & Canones condere, quibus ita ordinentur matrimonia in populo, vt suo fini congruant. Ad magistratum verò sacularem videatur duntaxat spectare ea que concernunt finem naturalem cui seruiunt matrimonia.* Si ergo, vt tu ipse fateris, Rem *Auctor* perspicuè decidit. Magistratibus vero sæcularibus ea duntaxat concedit, quæ concernunt finem naturalem, cui matrimonium seruit, quare tu ea eisdem tribuis, quæ respiciunt finem supernaturalem; dum dicis posse Principes leges statuere dirimentes matrimonium vti Sacramentum. Dicas quæso quæ seruiunt naturaliter matrimonio, nisi æducare prolem, Thesaurizare pro liberis, dotes constituere, donare propter nuptias, succedere, & his similia quæ omnia Principibus Sæcularibus competere non contendimus.

31 *Iacobum Latomum tract. de substantia matrimonij*, cuius verba refers *num.* 41. *dicti cap.* 4. *pag.* 22. in tuam sententiam incli-

nare

nare putas, eo quod dicat matrimonia inter parentes, & liberos impediri Lege Diuina, inter consobrinos, & alios lege humana: falleris *Launoi*; Tuique oris causam agnosce, quod verba illa *lege humana* interpretaris, pro lege Ciuili; quod est falsum, cum Ius Ecclesiasticum diuidatur in Diuinum, & positiuum, idest humanum. Vnde leges omnes ab homine latæ vocantur leges humanæ. Et in hoc sensu sumuntur leges Ecclesiasticæ positiuæ, quales sunt SS. Canones, Summorum Pontificum Decretales; Sacrorum Conciliorum decreta, vt pote quæ latæ fuerunt non immediate à Deo sed à Papa.

Francisci Sonnij Episcopi Antuerpiensis verba tract. 7. de Sa-
32 *cram. cap. 9. quæ refers nu 5. dicti cap. 4.* nedum pro tuo Themate non militant sed ex directo ipsi opponuntur. Ait enim *Sonnius*; hæc sunt eius verba à te desumpta. *Quæcumque ergo excludunt, & irritum faciunt valorem contractus eadem porro excludunt & irritum faciunt matrimonium.*

Sed sic est quod leges duntaxat Ecclesiasticæ irritum facere possunt matrimonij contractum habentem annexam rationem Sacramenti. Ergo concludendum pendere à potestate Ecclesiæ excludere, & irritum facere matrimonium,

Si verò dicas etiam Leges Ciuiles valorem contractus matrimonij hodie irritum facere posse, vt tua procedat assertio, distingue inter matrimonium, quod non excedit rationem simplicis contractus, & matrimonium cui inseparabiliter inest Ratio Sacramenti.

Tui Thematis inuerisimilitudines concutiunt Assertiones
33 *Guillelmi Merceri in 3. p. D. Thom. q. 1. de impedimentis matrimonij* cuius verba refers *nu. 6. d. cap. 4.* loquitur enim *Mercerus* de Principe infideli, erga suos subditos, vel de Fideli erga subditos Infideles, quorum matrimonia cum non excedant qualitatem contractus, bene ipsa subdit Potstati, & Iurisdictioni Principis Sæcularis, vbi autem loquitur *Mercerus*, de Principe fideli erga subditos fideles in terminis impedimentorum dirimentium matrimonium ait. At *Princeps Fidelis* hæc sunt verba *Mercerij* à te ipso desumpta: *Non potest ea constituere circa matrimonia suorum subditorum fidelium, eo quod potestas Ecclesiastica causas fidelium matrimoniales suæ cognitioni reseruauit*: Sic ergo cum tu *Launoi* loquaris de Principe fideli, quoad matrimonia fidelium, vide verum, *Mercerij* Assertio tuam intentionem probet, vel destruat.

Duacenses Theologos in tuam mentem pertrahis, *& cap. 5.*

part. 1.

34 *part. 1. Tui Tract. Matthei, Calleni Cathechesi 210. Guillelmi, Estij in 4. dist. 34. §. 1. Matthei Kellisonij qu. 1. de impedim. matrim. art. vnic. dub. vnic Elligij Bassei in floribus Theol. Moral. verb. matrimonium 7. num. 1. verba refers.* Nullus tamen ipsorum absolutè asserit posse Reges, & Sæculares Principes sancire impedimenta matrimonium dirimentia, & in ijs dispensare, sed considerata potestate Principis Laici respectu naturalium, & ciuilium contractuum duntaxat docent, quod possent ni attenta ratione Sacramenti hæc potestas Ecclesiæ reseruata remaneret. Hæc est *Duacensium Theologorum* mens in verbis à te ipso relatis ex *Guillelmo Estio* ibi: *Quod adeo negandum non est Ecclesiam posse cum potuerint etiam Principes infideles circa suorum subditorum matrimonia, atque etiam possent fideles Principes Sæculares, quatenus ab Ecclesia permitterentur*, vt fatetur *Dominicus Soto*, & ratio suadet. Ex Basseo ibi: *secundum probabiliorem, & veriorem Sententiam Princeps Sæcularis ex genere, & natura suæ potestatis posset impedimenta dirimentia fidelibus sibi subditis ex iusta causa suis legibus indicere, nisi Summus Pontifex hanc sibi potestatem reseruasset.* Si ergo de reseruatione non est hæsitandum, nedum respectu Constitutionum Apostolicarum, sed inspecta natura Sacramenti, iam vides *Launoi* quantum ipsorum doctrina à tuo Themate distet, quo absolute doces, incassum tamen, posse Christianos Principes Sæculares leges matrimonium dirimentes statuere, quod præfati DD. ob reseruationem Ecclesiæ ad literam negant, dum tu postituta fronte, eorum somniato voto, fieri posse affirmas.

35 *Salmanticenses, & Complutenses Theologos* pro tua sententia refers *Petrum* scilicet *Sotum lect. 4. de matrim. Dominic. Sotum in 4. dist. 39. qu. vnic. art. 1. ad 3. Michaelem de Palatio in 4. dist. 19. & dist. 28. disp. 3. nec non dist. 34. in fin. disp. 1. Iosephum Angles in floribus qu. de imped. consanguinit. art. 3. Petrum Ledesmam addit ad 3. part. qu. 1. art. 1. & in Theol. moral cap. 11. de impedimentis matrim. Petrum Corneio tom. 2. in 3. part. tract. 11. disp. 7. dub. 3. de impedim. matrim. concl. 1. de Petrum de Orchagauia tract. 3. de matrim. qu. 37. concl. 1. Antonium Fernandes 3. part. exam. Theolog. Moral. cap. 16. Henricum Villalobas in Sum. Theol. vernaculè scripta de Sacr. Matrim. tract. 4. difficult. 1. concl. 3. Ludouicum Capsensem tract. 26. de matrim. disp. 9. sect. 1. Melchiorem Canum lib. 8. de locis c. 5.* Sed nullo idoneo, & necessariò argumento alienas sententias recenses, quæ adeo à tua distant, vt tuos clamores ridere cogant, cum nullus ipsorum in

ver-

verbis à te ipso relatis concludat posse hodiè Principes Sæculares contra determinationem Ecclesiæ statuere leges matrimonium dirimentes, adeout fidelium matrimonium, quod Iure Ecclesiastico inspecto est validum, attenta dispositione Iuris Ciuilis reddatur nullum. Hinc est quod Assertiones omnes Orthodoxorum docentium potestatem constituendi impedimenta dirimentia matrimonium conuenire etiam potestati Ciuili, si bene illarum sensum attendas, referuntur ad matrimonium infidelium quod non excedit terminos puri contractus. Et solum in matrimonijs fidelium procedere posse concedunt, si Leges Ciuiles non obstent libertati, & Constitutionibus Ecclesiæ, quo casu, & nos in eam sententiam descendimus impedimenta de Iure Canonico dirimentia, à Iure Ciuili posita dirimere matrimonium contractum, non tamen vti promanantia à potestate sæculari, sed quatenus promulgata ab Ecclesiastica, nam vt ait Petrus Soto in verbis à te ex ipso relatis. *Fatemur leges Ciuiles non posse licitum matrimonium facere, quod Ecclesia illicitum reddit, vnde vtrum matrimonium sit validum, necne, licitum, vel illicitum pendet à declaratione Ecclesiæ*. Et hæc est sententia vno Canonistarum, & Theologorum ore confirmata, vt disertè patet ex supra deductis *cap. 1.*

36 Neque aliter sentiunt, vel ratiocinantur Italiæ *Theologi* quorum iudicia de proposito à te Themate recenses *in cap. 7. prim. part. Tract.* vno enim ore concludunt, quod matrimonium quatenus Sacramentum est, oportet, vt regimini subiaceat Ecclesiastico, quatenus verò non egreditur puros terminos contractus Naturalis, & Ciuilis subiaceat ordinationi Legis Ciuilis. Quapropter cum inter fideles non possit considerari legitimum matrimonium, nisi & vnico contextu consideretur, vti Ecclesiæ Sacramentum, sequitur sola matrimonia infidelium, quæ non egrediuntur fines puri contractus subiacere ordinationibus Legis Ciuilis; Fidelium verò non nisi in ijs, quæ non sunt essentialia ipsi matrimonio, sed sunt actus merè Ciuiles, & politici, vt potè constitutio dotis, donatio propter nuptias, sponsalitia largitas, successio hæreditatis, & his similia, quæ omnia Ecclesia Ciuilium legum Iurisdictioni disponenda relinquit; Hæc sunt vota *Francisci Ferrariensis lib. 4. contra Gentes cap. 78.* vbi de matrimonio sic disputat ad mentem *D. Thomæ* ex cuius disputatione, si resultaret, quod tu *Launoi* supponis contra mentem *D. Thomæ* disputaret. *Hieronymi Sauanarolæ in lib. 3. de verit. fidei cap. 15. Chrysostomi Sauelli. 5. part Philo-*

sophiæ.

sophiæ Christianæ tractat. 8. capit. 5. qui queritanti *Luthero* pænes quem esset statuendi impedimenta dirimentia facultas, sic respondit, *Populus Christianus in primitiua Ecclesia vnanimi consensu voluit, hanc potestatem esse in Maioribus Prælatis Ecclesiæ.*

Ioannis Tabienæ in sum. verb. Imperator §. 11. *& verbo matrimonium* §. 6. *Eustachij de Zichenis de Sacramento coniugij Ambrosij Catharini quæst. de Clandestinis matrimonijs editam Romæ anno* 1572. cum priuilegio *Iulij III. Iacobi Naclanti tract. 16. de irritandis clandestinis coniugijs. Cardinalis Moniliani compend. Theolog. Inst. cap. 63. Alex. Pesantij in Addit. ad D. Thom. 3. part. qu. 1. Martini Bonacinæ qu. 3, de impedim. matrim. dubit. 5. & Cælestini*, pro tuo Themate verba recenses, in *d. cap. 7.* Sed contra ipsum pugnant, vt ex ipsa illorum litera apertè desumitur, Nam si quam tribuunt Sæcularibus Principibus potestatem in matrimonia, hanc ipsam habere docent, quatenus matrimonium est contractus, non quatenus est Sacramentum, quo casu Ecclesiæ reseruatam fatentur. Vnde cum fidelium matrimonium sit Sacramentum, & ratio legitimi contractus distingui non possit a Sacramento, sequitur, quod sæcularis potestas, quæ olim antequam matrimonij contractus eleuaretur ad esse Sacramenti leges matrimonia impedientes, & dirimentes instituere poterat, hodiè cesset, & ad infidelium matrimonia, quæ sunt meri contractus naturales, & Ciuiles duntaxat restricta remaneat, pro vt deducitur ex præfatis Theologis, locis, & verbis per te ipsum relatis, in quo tamen Lectores admonere non desinam, vt quæ ex ipsis recenses in suo fonte transcurrant, , cum vt plurimum quæ ab ipsis dubitandi causa dicta sunt, pro proposito à te Thema referas & eorum affirmatiuas conclusiones in quibus Auctoris iudicium consistit data opera negligas. Quæ potius ad decipiendum prosunt, quam ad docendum.

37 Quæ tandem in aliorum Theologorum mente iudicia à te perquisita non inuenisti *Launoi*, hæc forsam expetis à Theologis Societatis Iesu, Viris inter sapientissimos, sapientissimis, contra Nouatorum mendacia oppugnatoribus doctissimis, atque pijssimis? Distingue cum ipsis simplicem contractum matrimonij, & Sacramentum matrimonij; Primum considera inter infideles. Sacramentum ne neges inter fideles, integras illorum doctrinas percurras, & ne in obiectionibus immoreris, neque ipsas vti veritatis fundamenta proponas, & videas vtrum sit aliquis ex ipsis, qui proposito à te Themati faueat. Nullum

profecto afferentem inuenies, posse Sæculares Principes leges instituere legitimum matrimonij contractum inter fideles dirimentes. Tuum Thema est ò *Launoi* de matrimonio inter fideles, quod non distinguitur à Sacramento; Nam si esset de matrimonio inter infideles, vel de his quæ respiciunt matrimonium vti actum merè ciuilem, qualis est dotis constitutio, hæreditas &c. Iam omnis cessaret contentio, cum in hac parte negari non possit potestas Principis Sæcularis in matrimonia. Hoc est quod sincero calamo docent ex Iesuitis *Edemundus Augerius lib. de Sacram. matrim. cap.* 14. *Ioan. Azor. Inst. Moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *Ioannes Maldonatus* 3. *part. disput. de Imped. matr. quæst.* 1. *Gregorius de Valentia qu.* 5. *de impedim. matrim. punct.* 1. *Card. Bellarm. cap.* 32. *de matrim. Henriques lib.* 12. *Theol. Moral. de imped. cap.* 1. *num.* 4. *Ferdinandus Rebellus de obligat Iustitia lib.* 3. *de impedimentis matrimonij qu.* 1. *concl.* 2. *Thom. Sanchez lib.* 7. *de matrim. disp.* 3. *Martinus Ledesmius* 2. *part. quæst.* 67. *art.* 2. *& quæst.* 65. *art.* 3. *Turrianus part.* 2. *de Sacram. dub.* 5. *concl.* 1. *Iacob. Gretser disp.* 2. *de Iudice caus. matrim. Thes.* 1. *Egid. Conink disp.* 30. *de Impedim. matrim. dub.* 1. *concl.* 1. *Adamus Tanerus disp.* 8. *de matrim. quæst.* 4. *dub.* 1. *assert.* 1. *Martinus Becanus cap.* 49. *de Sacram. matrim. quæst.* 2. *concl.* 2. *Vincentius Filliuccius* 2. *part. Tract. de Sacram. matrim. cap.* 1. *Ioannes Præpositus quæst.* 1. *de imped. matrim. dub. Paulus Layman.* 4. *part. de imped. matrim. quæst.* 1. *Stephanus Baunius Theol. Moral. tract.* 12. *de matrim. qu.* 5. *Franciscus Amicus disp.* 9. *de imped. matrim. diriment. sect.* 1. *num.* 3. Quorum assertionum quamuis quædam fragmenta ad tuum Thema accommodare studueris nihilominus, & ex ipsis verbis à te transumptis apertè deducitur prout in suis dissertationibus disputata materia vnanimiter concluditur. Principes Sæculares fideles iam nihil posse circa hæc impedimenta matrimonium dirimentia, quia Papa sibi hanc materiam reseruauit. Posse verò Principes infideles suis subditis præcipere, & fideles respectu subditorum infidelium, ne contrahant matrimonium, nisi certis conditionibus, & statuere impedimenta dirimentia. Iure etenim optimo inter infideles matrimonium, vti simplicem contractum considerant, quod ideo subiacet ordinationi Ciuili. Hoc est quod intelligunt omnes tam *Theologi* quam *Canonistæ* tribuentes facultatem Sæculari Principi condendi leges matrimonium dirimentes, distinguentes contractum à Sacramento, quæ distinctio non admittitur in matrimonijs fidelium. Quod satis cui-

euidenter demonstrant, & docent verba Iacobi *Gretserij* à te ipso relata *in d. cap. 8. num. 11. pag. 40.* ibi: *matrimonium olim quidem fuisse, & nunc etiam extra Ecclesiam Ciuilem contractum: in Ecclesia autem, & apud eos quos salutaris baptismi vnda abluit contractum, & Sacramentum simul esse fatentur communiter Orthodoxi.* Vnicus *Michael Robardeus optat. Gall. sect. 5. num. 2.* à te relat. *nu. 20. d. cap. 8. pag. 46.* in tuum Thema influit, sed nullam apud Catholicas auctoritatem facit *Robardeus*, cuius liber à S. vniuersali Inquisitione de *Anno 1643*, fuit damnatus.

38 Tot præmissis Theologorum suffragijs per 8. *cap.* relatis, vt satis euidenter patet à tuo Themate omnino alienis, ad ratiocinia descendis, & in *cap. 9. prim. part. tui Tract. in §. Exposita pag. 49.* dicis in matrimonio potissimum spectari duo. Vnum Ciuilis contractus naturam, quæ & inueteri, & in nouo Testamento fuit semper eadem. Alterum, Sacramenti rationem, quæ Ciuili contractui superuenit sine vlla Ciuilis contractus mutatione. Hanc asseris receptissimam, & necessariam distinctionem, optimè, quidem quoad naturam contractus, & rationem Sacramenti, sed quatenus dicis, rationem Sacramenti superuenisse Ciuili contractui, absque vlla eius mutatione; Hic est scopulus, ad quem tu ipse allisus, non mirum si naufragium patiaris. Nam si dicas quod ratio Sacramenti superuenit Ciuili contractui, absque vlla illius mutatione quoad essentialia ad ipsum contractum, quatenus perficitur per mutuum, & liberum consensum maris & fœminæ; Hoc est verum. Si verò dicas, quod ratio Sacramenti superuenit Ciuili contractui matrimonij inter fideles celebrati, absque vlla illius mutatione ita quod ipsum matrimonium consideres eidem potestati subordinatum, & cum ijsdem qualitatibus, quibus ipsum considerabas antequam ei accederet ratio Sacramenti; hoc est fallum; communi Orthodoxorum doctrinæ repugnat, quia vt ait *Gretserus* à te citatus *pag. 40. num. 11.* in verbis à te ipso relatis ibi: *In Ecclesia autem, & apud eos, quos salutaris baptismi vnda abluit contractum, & Sacramentum simul esse fatentur communiter orthodoxi.*

39 Non ne difert matrimonium fidelium à matrimonio infidelium? Si difert quare difert, nisi quatenus matrimonium fidelium est Sacramentum gratiam conferens non ponentibus obicem; Infidelium verò est simplex contractus, naturalis, & Ciuilis? Si ergo differunt interse matrimonium quatenus est simplex contractus, quod solum verificatur in matrimonio infidelium, & quatenus est Sacramentum quod non distinguitur

 à le-

à legitimo matrimonio fidelium, quo iure absolutè asseris, &
40 vti tuæ Assertionis fundamenrum sternis, quod ratio Sacramenti accedit contractui matrimonij absque vlla illius mutatione. Quæ quidem est essentialis nedum attenta eleuatione contractus ad esse Sacramenti, sed etiam quòad modum, dum sub præscripta forma in facie Ecclesiæ matrimonia celebrari debent, ad hoc vt censeantur legitima. Vide ergo *Launoi* quo strato fundamento edifices, non mirum igitur si edificium corruat.

Septem rationibus sub *dict. cap. 9.* Regiam in Christianorum matrimonium potestatem explicare, & stabilire niteris, sed in his nunc principium petis, nunc quod est in quæstione pro ratione adducis, falsis momentis quam sæpissime vteris, alijs quæ vitijs in disputando te implicatum ostendis.

41 Prima ratio hoc argumento nititur. *Matrimonium est humanus contractus. Ergo Ciuilium, legum dispositioni, & ordinationi* subiacet; Sed antecedens, quod habes vti infallibile veritatis principium, distinctione indiget. Matrimonium infidelium est humanus contractus, concedo. Matrimon um fidelium est simpliciter humanus contractus, nego. Hinc & distinguo consequens, ergo legum Ciuilium dispositioni, & ordinationi subiacet; si sermo sit de matrimonio infidelium, concedo. Si de matrimonio fidelium nego; Quia est Sacramentum. Sed iam audio te dicentem nihil interesse, quod sit Sacramentum. ibi: *Quod autem sit Sacramentum nihil interest omnino, tum quia contractus Ciuilis, cui innititur Sacramentum ab Regum potestate non eximitur per Christum Sacramentorum Auctorem: tum quia ratio Sacramenti matrimonio superueniens humanum contractum non mutat sed potius vti idoneam materiam supponit. Quare Sæcularis Princeps æque potest iusta de causa hunc contractum irritum facere, ac si non esset ad Sacramenti dignitatem euectum.* Malè loqueris, Ortodoxis Institutis oppositam doctrinam doces. Dicere quod Princeps Laicus etiam Imperatoria dignitate fulgens possit irritare Sacramentum, est propositio hæretica. In disputando etiam vitium committis, principium petis, id quod est in quæstione pro ratione adducis. Vt intentum haberes, probare debuisses, quod matrimonium, siue consideratum vti simplex contractus, siue vti Sacramentum subiacet ordinationi legum Ciuilium. Hoc autem probare non poteras, quia quod alicui legi subest, vel diuina dispositione; vel sui natura subest. Matrimonium autem non diuina dispositione subditum vnquam

legi-

legimus Ciuilibus legibus; sed solum sui natura, antequam eleuaretur ad esse Sacramenti, & quatenus contractus Ciuilis. Quamobrem vt potè Sacramentum, & diuina institutione, & vti res sacra Ecclesiasticis legibus non subesse nonnisi prostitutę frontis hæreticus negare potest.

42 Secunda, tertia, & quarta ratio falsis momentis inherent. Cum leges Ecclesiasticæ Ciuium salutem, humanæ naturæ conseruationem, Reipublicæ commoda, pacificam viuendi rationem, & vitiorum extirpationem respiciant.

43 Similiter quinta, sexta, & septima ratio nihil probant, cum recurrant ad id, quod est in quæstione; Neque distinguant matrimonium, quatenus est Sacramentum, à matrimonio, quatenus est simplex contractus. Negari siquidem absolutè potest fundamentum, cui quinta ratio est innixa. Quod nimirum eadem sit ratio contractus matrimonij, quæ locationis, & venditionis, si consideretur matrimonium quatenus Sacramentum est. Item absolutè negari potest fallacia, qua laborat sexta ratio

44 tio ibi: *Institutio legis Ciuilis ad Principem Sæcularem pertinet, sed impedimentum dirimens matrimonium est lex Ciuilis ergo &c.* Minor etenim propositio, quod impedimentum dirimens matrimonium quatenus est Sacramentum sit lex Ciuilis est falsa.

45 Itidem patet irreleuantia septimæ rationis, quam palmarem dicis, hoc fundamento innixus. Quod cum matrimonium sit quidem contractus, sequitur illud legum dispositioni, & ordinationi subiacere. Nam respondemus quod matrimonium, quatenus est purus contractus, quod verificatur de matrimonio infidelium, subest dispositioni legum Ciuilium. Quatenus verò est Sacramentum subest dispositioni, & ordinationibus Ecclesiæ, quæ sola de Coniugijs inter fideles ineundis, leges ferre, & controuersias adiudicare, & terminare potest, cum hodie non amplius Iure fori sed Iure poli matrimonia regantur; Aliter verò dicens, & docens Anathema declaratur à S. Trid. Concil,

46 Argumentum vero quod à nonnullorum Theologorum disputandi modo desumis *in cap.10. primæ partis tui Tract. pag.53.* ibi: *Imperatores circa matrimonij contractum quædam impedimenta statuerunt. Igitur multò magis id licebit potestati Ecclesiasticæ.* Nil aliud probat quam, quod illa Imperialis potestas disponendi circa impedimenta matrimonij, quatenus erat simplex contractus hodie resideat pęnes Ecclesiam, quatenus est Sacramentum. Hoc est quod docent Theologi quorum verba refers *in d. c.10.*

argu-

argumentando à pari; quamuis argumentum etiam procedat à fortiori.

Tria autem; quæ sub *eodem Capitulo*, vti summa veritate intenta obseruanda asseris, nulla obseruatione digna sunt, vt pote à
47 veritate aliena, cum nullam distinctionem facias inter matrimonium quatenus est simplex contractus, à matrimonio quatenus est Sacramentum, à qua distinctione pendet veritas propositæ quæstionis, & tamen non tibi nouum, quod qui bene distinguit proximus est veritati.

Hac distinctione attenta, quæ inter Theologos, & Canoni-
48 stas est principium incontrouertibile. Ponderatis etiam supradeductis, corruunt priuatæ rationes quas præcedentibus addis in *cap.* 11. *pag.* 55. in quibus semper petis principium, & quod in quæstione aduxisti pro ratione allegas, & quod olim factum est, hodiè faciendum putas, vulgato forsan axiomate immemor. Non quid Romæ factum sit, spectandum est, sed quid faciendum. Distingue à fidelibus, infideles, quo facto non omne id quod Ethnicis Principibus licuit pro certo Catholicis licere dices: Et Ius quod fideles, & infideles Principes habent in suos subditos non idem censebis. Cum fideles regantur duplici lege, Ecclesiastica, & Ciuili; Ciuilis respiciat ordinationes politicas Ecclesiastica verò sacra, interque matrimonium vti Sacramentum referri nullus Orthodoxorum contendit.

Iure siquidem asseris, *in cap.* 12. *pag.* 63. DD. ibi relatos, re
49 ipsa non negasse ius Regum in sanciendis impedimentis matrimonium dirimentibus, si loquaris de matrimonio, quatenus est contractus Ciuilis. Nam si loquaris de matrimonio, quatenus est Sacramentum, nimirum de matrimonio inter Catholicos, in quo ratio contractus considerari non potest distincta à ratione Sacramenti, contrarium docent *Egidius Conink*, *&* *Petrus Cornejo* in verbis à te ipso, ex ipsis desumptis & *d. cap.* 12. *pag.* 64. *&* 65. 66. relatis, nec non doctissimi vniuersi Sorbonici Theologi.

Amicæ aduertè, quod non negamus posse Sæculares Prin-
50 cipes, spectata natura contractus matrimonij, quatenus est contractus, statuere impedimenta matrimonium dirimentia, quæ alias licitè statuta & obseruata fatemur, antequam eleuaretur ad esse Sacramenti. Sed hoc negamus respectu matrimonij, quatenus est Sacramentum, attenta, & spectata natura Sacramenti. Vnde Ecclesia sanciendi impedimenta dirimentia matrimonium quatenus Sacramentum est Sæcularibus Principibus

pote-

potestatem abrogauit, & hæc est doctrina *D. Thom. q. 57. art. 2. ad 4. D. Bonauenturæ in 4. dist. 42. art. 2. qu. 2.* & omnium fermè Theologorum, quos pleno calamo refert *Diana* nec non Canonistarum *Iuristarum* quos referunt *Sanchez*, *Canisius* & alij supra *in cap.* 1. relati.

Supponis de proposito à te Themate *Regij nimirum iuris in*
51 *matrimonium*. Romanorum Pontificum habere iudicia quæ recenses in *cap. 13. pag. 67. ex Leone I. Gelasio I. Gregorio I. Nicolao I. Benedicto in appendice Concilij Lateranensis*, *Alex. II. Calisto II. Clemente III. Innoc. III. Clem. IV. Adriano VI.* Sed ex ipsorum verbis ibi; per te ipsum relatis, nihil habetur de supposito à te Iure Principis Sæcularis in matrimonium, quatenus est Sacramentum; quin imò contrarium deducitur, nec satis hucusque intelligere potui, quomodo verba quibus vtuntur præfati Pontifices. *Legitima fœdera, secundum legem consensus, legale coniugium, & his similia*, ita referas ad Ius Ciuile vt conuenire non possint Iuri Canonico, cum vbi agitur de matrimonio fidelium, à lege Ecclesiastica pendeat inspectio, vtrum matrimonia sint legitima, vtrum coniugium sit legale, vtrum consensus sit secundum legem. Quod si matrimonium non excedat puros terminos Ciuilis contractus illud relinquimus dispositioni Iuris Ciuilis; & cum Theologis & Canonistis circa ipsum, etiam quoad impedimenta dirimentia Ius Regium approbamus.

Non ne verba Canonis desumpta ex *Codice Canonum Eccle-*
52 *siæ Africanæ Can.* 102. ex quibus tu in *cap. 14. pag. 77.* Affricanorum Patrum de Regia in matrimonium potestate iudicium exponis, luculenter tui Thematis proteruiam declarant. Hæc sunt Verba Canonis à te ipso desumpta: *Placuit vt secundum Euangelicam, & Apostolicam disciplinam, neque dimissus ab vxorem neque dimissa à marito alteri coniungatur, sed ita maneant aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint ad pœnitentiam redigantur: in qua causa Legem Imperialem petendam promulgari.* Nam si ad promulgationem legis hoc Canone contentæ oculos attentè dirigas, Synodi auctoritate latam fuisse inuenies, secundum legem Euangelicam, & iuxta Sanctiones Ecclesiasticas, prout incontrouertibile redditur considerata vi verbi *Placuit*. Nec non perpensis verbis illis *secundum Euangelicam, & Apostolicam disciplinam*; Nec non verbis, *ita maneant aut sibi met reconcilientur, quod si contempserint ad pænitentiam redigantur*, quæ sunt imperatiua, decisiua, & punitiua. Quod autem Africani

Patres,

Patres, & simul etiam Imperialis legis promulgationem exoptauerint ibi; *in qua causa legem Imperialem petendam promulgari*: Hinc forsan Ius Regium in matrimonia deducis? Dic quæso vnde hanc eruis rationem, si Imperialis Iuris fuisset leges in matrimonia instituere, Africani profectò Patres loquuti non fuissent per verbum *Placuit*. Neque quod ipsis placuit, retulissent simpliciter ad Ius Ecclesiasticum, sed ad Ius Ciuile. Cur verò Canoni addiderint verba: *In qua causa legem Imperialem petendam promulgari*; confestim inuenies, si tempora illa hereticorum feracia, si Africanæ Ecclesiæ statum consideres. Perspicientes etenim Africani Patres, ad exequendam legem per suum Canonem iniunctam, pænitentiæ minas non sufficere, Synodi placitum validiori præsidio communire studuerunt, ideo legis Imperialis promulgationem in hac ipsa causa petierunt, non, vt tu asseris, ad Imperatorem confugientes, vt facerent, quod ipsi respectu legis ferendæ facere non poterant, sed vt Imperator Legis à Synodo latæ, sæueriori addita pæna, exilij nimirum, deportationis, mortis, quam pænam ipsi addere non poterant, obseruantiam præciperet. Ecclesia enim cum non habeat arma, vt Iura sanguinis exerceat, ad contumaces coercendos brachium sæculare implorat; Itaque in similibus, non quod à Iure Ciuili præcipitur, ius aliquod habet in matrimonium, quatenus est Sacramentum, sed quia hoc primum sancitum habetur ab Ecclesia cui Ius Ciuile in tali casu famulatur & sic non impedit, vel dirimit vti præceptum Iuris Ciuilis, sed vti præceptum Iuris Ecclesiastici, à Iure Ciuili sæuerioribus pænis iniunctum, vt colligitur ex supra *not. in cap.* 1.

53 Ex Tridentinæ Synodi Decretis de Regia in matrimonium potestate iudicium exponis, in *cap.* 15. *pag.* 79. Hoc autem vt probes historiam de quæstione circa matrimonia Clandestina inter *Camillum Campegium*, & *Antonium Solisium* recenses, quæ vt, quam mereatur fidem apud Catholicos, ostendam, dicere sufficiat, quod ex mendacijs *Pauli Suaue* depromptam habuisti; Non ergo mirum si in tam fatua prolapsus fuisti, nam si cecus cecum ducit ambo in foueam cadunt; Si cordatos eruditos, pios, & veraces historicos peruoluisses, inter quos à recolendæ memoriæ *Card. Pallauicino* in his quæ respiciunt veram Tridentini historiæ narrationem, viro inter eruditissimos sapientissimo, discedere non debuisses; profectò aliter loquutus fuisses; si Tridentini Decreta, & Canones de reformatione matrimonij studuisses non Regiam in matrimonium, quatenus Sacramentum

est,

eſt, poteſtatem approbaſſes, ſed à Tridentino latum Anathema pertimeſcens, non tantum laboraſſes, vt improbabile Thema probare ſtuderes, & Apoſtolica Decreta, & Eccleſiaſticas leges concuteres, vel earum ſenſum corrumpendo ſiniſtrè interpretrareris. Eſto tamen quod *Campegij & Soliſij* hiſtoria eſſet vera, Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata, decreuit ne, quod à *Soliſio* reclamatum aſſeris, poteſtati ſæculari relinquendam auctoritatem clandeſtina matrimonia reſcindendi; Vel Ius hoc Eccleſiæ reſeruauit?

Reſeruaſſe, tu ipſe fateris, in verbis ex ipſa Synodo adſcriptis *d. cap.* 15. *fol.* 80. ibi: *Qui aliter quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi ſeu ordinarij licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabant, eos Sancta Synodus omnino inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.*

Quid commune habet argumentum à te deſumptum *ex cap.*
54 *Peruenerabilem. Qui filij ſint legitimi*, cum Iure quod contendis in Sæculari Poteſtate quoad matrimonium, quatenus eſt Sacramentum. Loquitur ibi: *Innoc. III.* de reſtitutione natalium, circa ſæculares actus, quia cum reſtitutio natalium per Principis reſcriptum fiat, reſcripſit *Innoc. III.* cuius verba habentur in dicto cap. *Per venerabilem* à te relata *num.* 1. *cap.* 15. *pa.* 80. *Id in patrimonio B. Petri liberè poteſt Apoſtolica Sedes efficere, in quo & Summi Pontificis auctoritatem exercet, & Summi Principis exequitur Poteſtatem.* Si diceremus natalium reſtitutio pertinet in ſæcularibus actibus ad poteſtatem Ciuilem. Ergo poteſtatis Ciuilis eſt leges inſtituere matrimonium impedientes, & dirimentes. Eſſet ne neceſſarium, vel improprium conſequens? Pro certo improprium, cum nullam connexionem habeat reſtitutio natalium, cum matrimonio. Qua fronte ergo Romani Pontificis poteſtatem in matrimonij contractu irrito, & nullo declarando ad ea loca perſtringis, in quibus, & Summi Principis poteſtatem exequitur? Reclamo, & repeto, ſi loquaris de matrimonio quatenus non excedit terminos ſimplicis contractus, nullus Theologorum, & Canoniſtarum negat, quemlibet Principem in ſuo Statu poſſe leges, etiam dirimentes inſtituere; Si loquaris, prout verè loqueris de matrimonio, quatenus eſt Sacramentum, ſola Eccleſia in vniuerſo Orbe leges dirimentes ſtatuere poteſt.

55 Sed eſto, quod argumentum à reſtitutione natalium ad ma-

trimonium bene procedat. Pero, poteſt Princeps Sæcularis impertiri natalium reſtitutionem, circa actus Eccleſiaſticos? Pro certo reſpondebis, non poſſe, quia eius reſtitutio ſuam iuriſdictionem non excedit, & communis eſt Canoniſtarum, & Theologorum doctrina, quod legitimatus per reſcriptum Imperatoris, & Principis Laici ſit incapax benificiorum, adeo vt ante diſpenſationem Papæ non dicatur capax. A pari cum matrimonium ab eſſe contractus inter fideles ſit eleuatum ad eſſe Sacramenti, ceſſat in ipſo iuriſdictio Ciuilis, eo quod de ſui natura, vt poteres ſacra tranſiuit in iuriſdictionem Eccleſiæ.

56 Exemplum denique allatum *num. 3. d. cap. 5. pag.* 80. de lege à Rege Galliç circa Clandeſtina coniugia, quod Tridentino non conſenſerit quemadmodem factum dicis ab *Henrico III.* celebratis Bleſis Regni Comitijs nihil releuat, quia abſurdum allegare non eſt argumentum ſoluere, neque aliquid legitima ratione probare. Quinimo patet ipſum *Henric.* agnouiſſe ad Ius Eccleſiæ pertinere de Clandeſtinis coniugijs decernere, ex ipſis Regni Comitijs Bleſis celebratis. Id verò, quod in prin-

57 cipio eiuſdem *num.* 3. aſſeris. *Tridentinos Patres, iure Principum vniuerſim vſos, conſentientibus ſupremis rerum Dominis, qui per legatos interfuerunt Synodo*; Eſt falſum, quia qnicquid in Tridentina Synodo decretum fuit, eiuſdem Synodi auctoritate promulgatum extitit. Neque Legatorum conſenſu indiguit, quos

58 Synodo interueniſſe conſtat non vt præciperent, ſed vt Patribus in Spiritu Sancto congregatis, abſurda exponerent, & ab ipſis legem expectarent; Vnde Iure prprio, non alieno Tridentinos Patres vſos agnoſce. Neque exemplum ab Africanis deſumptum obſtat, quia vt ſupradictum, & ipſi iure proprio legem tulerunt, Imperialis verò legis brachium, pro obſeruantia duntàxat implorarunt. A Pariſienſibus Theologis expete quanta ſit Oecumenici Concilij auctoritas, & vide. An bene ſcripſeris, quod Tridentina Synodus de Sacramento matrimonij leges ferens, non proprio ſed alieno Iure ipſas tulerit. Vt probes, quod non eſt, neque vnquam dari poterit, abſolutè negas quod eſt & eſſe nunquam deſinet; Dicis concordiam, & pacem inter Sacerdotium, & Regnum magiſque firmari, aſſerendo Regibus quæ ſunt Regum, & Sacerdotibus, quæ Sacerdotum eodem vero contextu Regibus aſſeris, quç ſolius ſunt Sacerdotij, Sæcularium Principum iuriſdictioni tribuis, quod natura rei inſpecta, eſt ab ipſa ſeparatum, cum ſacra per leges Pontificias diſponantur, Profana vero per Ciuiles. Inter fide-

les

les autem matrimonium rem ſacram non eſſe, neque Sacramentum, Lutheri dogmatum ſectatores duntaxat contendunt.

Ridiculam tecum illorum opinionem fateor, qui conſentiunt in aliquo poteſtatem ſanciendi impedimenta matrimonij, quoad congregationem politicam, non tamen quoàd priuatam ſeù ſingularem perſonam, quia vt benedicis, diſputant inconſequenter, vel duntaxat faciunt quæſtionem nominis. Impugno tamen quod aſſeris, poſſe Principem Laicum conſtituere impedimentum matrimonium dirimens quoàd priuatum hominem, prout probare ſtudes *cap.* 16. *pag.* 83., ex ſæpius repetita ratione, quod matrimonium, quatenus eſt Sacramentum ſubeſt poteſtati Eccleſiæ.

59 Hiſtorica verò documenta relata, vt tuum aſſumptum probes in eodem *cap.* 16. nihil in ipſum conferunt. Adducis primò prohitionem factam à Remenſi Concilio, cui *Leo IV.* interfuit, Balduino Comiti Flandrenſi, ne filiam Guillelmo Northanno nuptui daret, & huic ne eandem acciperet. Secundò *Vrbani V.* præceptum, quo Bernabonem Mediolani Vicecomitem, quòd res Eccleſiæ & Imperij turbaſſet ad matrimonium contrahendum inhabilem reddidit. Tertiò *Pauli IV.* iuſſum qui Anno 1556. monitorio denuntiauit Ioannæ Aragoniæ Vxori Aſcanij Columnæ ne vllam ex filiabus in matrimonium ſine ſui licentia collocaret quod ſi ſecus faceret coniugium etiam conſumatum irritum foret. At cum relatæ à te prohibitiones emanauerint à prohitione Eccleſiæ, tuo quoque Themati oppugnat hiſtorica Traditio. Si quod poteſt Eccleſia, poſſet Princeps Laicus, bene argumentum procederet; prout corruit, nedum quia ſæcularis poteſtas nullum Ius habet in matrimonium, quatenus eſt Sacramentum; ſed quia tu ipſe probas, atque fateris hiſtoricis documentis relatis ſolius Eccleſiæ auctoritate indicta fuiſſe impedimenta matrimonium dirimentia.

60 Vt demonſtres quod Eccleſia ſuppoſito à te Iure ſtatuendi impedimenta matrimonium dirimentia Sæculares Principes hactenus non ſpoliauit, aut ius illud ſibi non reſeruauit *in cap.* 1. *art.* 2. *pag.* 86. præiudicia ſeù præmunitiones ſeptem exponis; In his verò confutandis non immorabor, eo quod negas in ipſis, prima Catholicæ veritatis principia, tum quia confeſtim ac matrimonij contractus eleuatus fuit ad eſſe Sacramenti illicò Ius Sæcularium Principum natura ſua ceſſare cæpit in matrimonio, quatenus eſt Sacramentum. Dico quatenus Sacramentum, quia non omne matrimonium eſt Sacramentum prout patet

in matrimonio infidelium, Tumquoque quia varias habemus Ecclesiasticas leges, & Sacrorum Conciliorum Canones Ius statuendi leges matrimonium respicientes Ecclesiæ reseruantes. Quod à Principibus Laicis sine contradictione obseruatum inconcusse patet ex Sacris & prophanis Historicis documentis in *c*.1. supra deductis. Docet *Petrus Sotus lectione* 4.*de matrimonio* loquendo de Principibus Christianis cuius verba tu ipse refers *c*.2.*a*.2.*pag*.61.*Ex sua potestate talem vsum Ecclesiæ sponte cesserunt velut alij volunt quia Ecclesia iustis de causis vsumtalis potestatis sibi reseruauit*. Nec non DD. omnes in *d. cap*. 1. supra relati.

61 Non item immorabor in diluendis ijs quæ habes *d. cap*. 2. *a*. 2. vbi recensere niteris iudicia quorumdam Illustrium Theologorum, quos dicere asseris non esse sublatam, vel restrictam à quocumque Principum Sæcularium potestatem in sanciedis impedimentis matrimonium dirimentibus. Tum quia nullum ex relatis Theologis vno *Robardeo* excepto huc vsque dixisse inueni posse Principes Laicos statuere leges matrimonium, quatenus Sacramententum est dirimentes; sed omnes Ciuilem potestatem restringunt ad matrimonium, quatenus est Ciuilis contractus. Tum quoque qnia in hac parte plene satisfactum patet ex supra deductis.

Lege attentius, nec non percurre in suo fonte à te citatos Do-
6v ctores, & rationi consonum inuenies, quod inquit *Gaspar Hurtadus*, quem inepte, & iniuste admones, vt ipsos legat, & relegat, eo quod doceat conuenire Doctores de facto in Principe Sæculari baptizato non esse Regiam in matrimoniumexpeditam potestatem. Dum vero inconsideratè asseris Sæculari Principi non esse sublatam, vel restrictam potestatem sanciendi im-
63 pedimenta matrimonium dirimentia, nec non hoc idem falsò tribuis Theologis *d. cap*. 2. a te recensitis. Te ipsum confundat decretum Lateranensis Concilij primi Generalis *Can. V*. vbi consanguineorum coniunctiones prohibet, infamia notat, & infames cum consanguineis contrahentes declarat, quamuis hoc, & a sæculi legibus prohibitum agnosceret; Quod non alia ratione factum fuit, nisi; quia Ciuiles leges nullum ius amplius sibi vindicare poterant in matrimonio propter eius eleuationem adesse Sacramenti, vt disertè colligitur ex notatis *in c*. 1.

Laboras, sed incassum, vt quæ de abrogata ab Ecclesia Principibus Laicis potestate instituendi leges matrimonium dirimentes, habentur in *Decreto & Decretalibus* diluas, prout facere studes *in cap*. 3. *art*. 2. *pag*. 106. Clara etenim sunt verba

Cap.

Cap. Euphemium 2. *qu.* 3. vbi abrogatur dispositio Iuris Ciuilis quæ infames reputat transeuntes ad secundas nuptias. Vnde optima deductio sequitur, in matrimonijs contrahendis hodie
64 non amplius attendi leges Ciuiles, sed Ius Ecclesiasticum, adeò vt Ius Ciuile, vbi aliter a Iure Ecclesiastico disponitur, ab ipso correctum remaneat, quod ad literam indicant verba eiusdem *Cap. Euphemium* ibi: *Cum matrimonium hodie regatur iure poli, non iure fori*. Optimam fatemur distinctionem quam ex *D. Thom.* assignas in respons. ad *d. cap. Euphemium*, quod scilicet matrimonia, quatenus Sacramenta, Iure poli, sed qua contractusCiuiles iure fori regantur. Hac vero distinctione abuteris, dum matrimonium quatenus Sacramentum Iure fori regi asseris, quia in matrimonio fidelium consideras qualitatem Sacramenti, ita quod opineris contractum distinctum a Sacramento; quod est falsum, & non datur a parte rei. Cæterum ad alteram responsionem datam, quod nimirum tempus fuerit, quo matrimonia Iure poli non regebantur, negamus, & ad literam indicat aduerbium hodie in *d. cap.* insertum; Quinimò, & hodie dicimus dari matrimonia quæ iure poli non reguntur, sed Iure fori, vt patet in matrimonijs infidelium, quæ non possunt considerari vti Sacramentum.

65 Est etiam clara dispositio cap. *de Francia* registrati *sub tit.* 1. *lib.* 4. *Decretalium* quo Sanctæ Synodi decreto sancitum legitur Francum quemdam; qui quod Francorum lege Saxonem non desponsasset, illam dimisit, & alteram superinduxit, a secunda coniuge separatum, ad priorem redire coactum fuisse.

Ad hunc Textum tripliciter respondes, primo quod non inuenis ius statuendorum impedimentorum matrimonij Sæcularibus Principibus ademptum; & tamen litera Textus nil aliud importat, quam quod transgressor legis Euangelicæ dicitur, qui mulierem, etiam contra leges Ciuiles sui Regni desponsatam, dimittit, & alteram ducit, quapropter Ecclesiastica lege, a secunda discedere, & ad primam redire cogitur.

Secundo respondes, quod Concilium Triburiense a viginti duobus duntaxat Episcopis Ann.895. celebratum non representabat vniuersam Ecclesiam,& consequenter decretũ huius Concilij dici non posse legem Ecclesiasticam. Hæc autem responsio non releuat, quia etiam quatenus verba Textus essent deprompta a decreto Concilij particularis, quod re vera Ecclesiam Vniuersalem representare non potest, translata tamen in corpus Iuris Pontificij eis communicata fuit virtus legis vniuer-

uersalis vnde ligant omnes viuentes inunitate Ecclesiæ.

Tertio respondes, non tam hoc caput ex Concilio Triburiensi deprompium fuisse, quam misere deprauatum; Sed esto quod hoc esset verum non verba huius textus sunt simpliciter consideranda, vti prouenientia a Triburiensi Concilio, sed vti in Corpore Iuris pro lege in posterum obseruanda promulgata a Romano Pontifice Ecclesiastici Iuris moderatore, & Arbitro. Vnde vis tuæ responsionis prorsus corruit, quodque asseris in secunda obseruatione sub *cap.* 4. *pag.* 119. *O ridicula collectio*. Optimè contra te vertitur, & sincere dici potest ò ridicula responsa.

66 Nullam item difficultatem patitur *Text. in cap. Multorum* 35. *qu.*6. In quo vxorem consanguinitatis causa dimittere volenti,& alteri adhærere Apostolica Auctoritate interdicitur, vt quam vxorem habet, nullatenus præsumat dimittere, vel aliam ducere donec Episcoporum Religiosorum Concilium causam istam examinauit. Ex decisione siquidem huius *Cap* patet ius cognoscendi de validitate matrimonij non esse pænes Laicos Principes, sed pænes Ecclesiam, quæ habet leges inter consanguineos matrimonia infirmantes. Quamobrem non vt supponis in responsione,ad Ciuilium legum normam Episcopi causam examinare debuissent. Miserrima quidem interpretatio. Ridicula responsio. Sacrorum Canonum decreta peruolue, citati *Capituli* decisionem melius obserua, & vide, an vt supponis tuam assertionem confirmet, vel infirmet.

67 Clarè itidem loquitur Textus in *cap. Ex literis de Consanguinitate* vbi sancitur, matrimoniales causas non per quoslibet esse tractandas, sed per discretos Iudices, qui iudicandi potestatem habeant, & Canonum statuta non ignorent. Quomodo ergo respondes otiosè, ac ridiculè, ex hoc consequentiam fieri, quod Papa in ferendis circa matrimonium legibus, per verba huius *capit.* Regum potestatem muniuerit? Ridicula potius redditur tua responsio, cum dum Alexand. III. declarat solum per Iudices Ecclesiasticos matrimoniales causas esse tractandas, tu ne dum hoc contra Sac. Canonum statuta expresse negas, sed non obstante clarissima litera huius Textus, nihilominus contendis, Pontificem supponere leges matrimonia inter consanguineos prohibentes, quas Ciuiles asseris, quasi non habeamus Constitutiones Ecclesiasticas limitantes Iuris Ciuilis dispositiones quæ emanaraut, inspecto matrimonio, vti simplici contractu. Vt que rem ipsam cauillis confundas.

Respon-

Respondes *verba textus* distinctè, & definite non designare, qui sint Iudices matrimonij, cum loquantur de discretis, quod non minus de Ecclesiastico, quam de sæculari Iudice intelligi potest. Te tamen verba totius *Textus* nō perlegisse aperte dignoscitur quę distinctè designant ad quos matrimoniales causę pertineant ibi: *per discretos Iudices, qui potestatem habeant iudicandi, & statuta Canonum non ignorent*; Quæ important, non per quoslibet Iudices discretos iudicandi potestatem habentes, sed per eos, qui ab Ecclesia iudicandi potestatem habent matrimoniales causas esse tractandas, prout interpretando verba huius *cap.* vno ore concludunt Canonistæ.

68 Clarè loquitur Textus in *Cap. Accedentibus de Excessibus Prælatorum*. vbi Papa declarat esse dignitatis Episcopalis matrimoniales causas cognoscere adeò, vt ipsarum cognitionem, & ipsis Abbatibus vetet. Tu vero sub *Obseruatione 2. pag.* 109. absurdam collectionem asseris, dicere quod Pontifex ius statuendorum impedimentorum matrimonij Regibus omnibus Christianis in persona vnius priuati hominis ademit. At non ne vides quanta sint absurda, quæ inde sequuntur. Nam si negas quod Innoc. III. in hoc *cap.* delaret cognitionem causarum matrimonialium esse dignitatis Episcopalis ad literam conuictus remanes ibi: *manus ad ea quæ sunt dignitatis Episcopalis extendunt de causis matrimonialibus cognoscendo*. Quamobrem si causarum matrimonialium cognitio est dignitatis Episcopalis, Non ne necessario dicendum sequitur Laicis Potestatibus abdicatum fuisse ius quicquam statuendi circa matrimonium. Ridicule loqueris Launoi, multa dicis, nihil concludis, & recurrendo ad prima principia, quod est in quæstione pro ratione, & responsione adducis. Papa ipsismet Ecclesiasticis causas matrimoniales cognoscere vetat & tu hoc ius contendis in Laicis? Distingue tempora, & Principes Catholicos ab infidelibus distincta iura habere agnoscas.

69 Obseruatione secunda *pag.* 119. peruersam collectionem dicis quod ex *decisione Text. in cap. S. Mariæ de Constit.* desumatur, nullum ius competere Regibus in statuendis legibus matrimonium dirimentibus; Sed tu peruersissimè loqueris. Non ne Innoc. III. in *d. Cap. S. Mariæ*, declarat nullum ius laicis, etiam religiosis competere super Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis, vt ad litera patet ex verbis ipsius Tex. ibi: *Nos attendentes, quod laicis, etiam religiosis super Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas quos obsequendi manet necessitas non auctoritas*

ritas imperandi. Si ergo nullum ius competit laicis ſuper Eccleſijs, quantò magis ſuper Sacramenta; Qua igitur fronte aſſerere audes laicæ poteſtati ius competere condendi leges matrimonium dirimentes? In tenebris ambulas *Launoi* & à veritate diſcedis.

70 Quæ deducuntur ex *cap. Tuam* quem citas ſub *Rubrica de ordine cognationis* qui Titulus non reperitur inter Decretales, bene ſcripſiſſes, de *Ordine cognitionum*, non ſunt otioſa, vt aſſeris. *ſub ſecunda Obſeruatione pag* 119. Nam cum *Honorius III. in Epiſt. ad Ludouicum Francorum Regem* declaraſſet cauſam natalium Reginæ Cypri ad forum Eccleſiaſticum pertinere, à fortiori argumentum procedit, reſpectu legum ſtatuentium impedimenta matrimonium dirimentia. Agnoſce otioſas eſſe tuas reſponſiones, quarum prima nihil includit, ſecunda confundit cauſam natalium, cum reſtitutione natalium. Reſtitutionem ſiquidem natalium, in temporalibus pendere à Principe Sæculari, non contendimus; Hoc eſt, quod dicis cauſam natalium non alibi quam apud Sæculares Iudices in Gallia ventilari: Cauſa vero natalium; Vtrum ſcilicet filius ſit procreatus ex legitimo matrimonio, vt potè quæ pendet à validitate matrimonij, pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, qui ſolus de validitate, vel inualiditate matrimonij iudicare poteſt.

72 Obſeruas tandem *Canonem* 12. *ſeſſ.* 24. *S. Trident. Concil.* & Anathema per Sacrum Concilium decretum in eos, qui dicunt cauſas matrimoniales ad Iudices Eccleſiaſticos non pertinere, non times? Quid reſpondere niteris? Sileas, Iam fateris in verbis Tridentini Concilij Anathema decerni in aſſerentes cauſas matrimoniales non eſſe fori Eccleſiaſtici, & dicere non erubeſcis *pag.* 116. *in prim. Reſp.* nihil eſſe in hoc Canone, quo ius ſtatuendorum impedimentorum matrimonij Chriſtianis, aut infidelibus Regibus adimatur? Negas ſolem in meridie, terminos confundis, tam *in ſecunda, quam in tertia reſponſione*. Rem ipſam demonſtras ſub *Obſeruatione ſecunda pag.* 119. vbi abſonum concludis dicere, quod Concilium ius ſtatuendorum matrimonij impedimentorum Chriſtianis Regibus abſtulit, ſed non Ethnicis, quaſi res noua eſſet quod infidelium matrimonia non cadunt ſub diſpoſitione legum Eccleſiæ vt potè quæ non excedunt fines ſimplicis contractus. Et tibi Iuris Regula
73 innoteſceret, quod de his quæ ſunt extra Eccleſiam, nihil ad Eccleſiam. Sacrum equidem Concilium in illos duntaxat Anathema, ferre videtur qui tuum Thema ſectantur. Nam dicere,

quod

quod causæ dotis, successionis, hæreditatis spectant ad Magistratus Politicos, non est dicere causas matrimoniales, non pertinere ad Iudices Ecclesiasticos cum essentialiter distinguatur causa matrimonialis, à causa, quæ potest prouenire ex dote, vel successione. Quamobrem de vanitate tui ratiocinij; & de his quæ futilia habes in prima adultimam tuarum obseruationum, quas recenses sub *cap.* 4. *art.* 2. *pag.* 117. *& seq.* meritò cum *Hieronymo* exclamari potest. O Epicitharisma post fabulam? Catholicorum auribus absurda redditur tua ratiocinanda forma, ex qua præter verba otiosa, nil aliud colligitur. Vtinam otij fines, tuæ Assertiones non excederent, vltra etenim
74 nimis progredientes, iam video hæreticæ prauitatis notam quodammodo euitare non posse præsertim in his, quę habes, in octaua Obseruatione *pag.* 124. vbi dicis; *Cum Pontifices Greg. I. Alex. II. Innoc. III. Honor. III. reseruando cognitionem causarum matrimonialium iudicio Ecclesiæ errare potuerint, non est quod eorum stetur iudicio, tamet si ius statuendorum matrimonij impedimentorum Principibus abstulissent.* O infelix quæ te dementia cępit. Tibi licitum facis de errore Christi Vicarios redarguere.

In *cap.* 6. *art.* 2. *parg.* 127. Vt ex Pontificijs dispensationibus
75 sumptum argumentum diluas, venaris muscas, & male recoctam, quod aiunt, crambe, vti nouus dialecticus offers. Argumentum est. *Non Reges, sed Ecclesia superinstitutis humano iure impedimentis dispensat. Ergo non sæcularis potestas, sed Ecclesiastica ius habet statuendi impedimenta matrimonium dirimentia* Eius enim est ligare cuius est soluere. Otiosam vero audiamus solutionem. Argumentum retorques ratiocinando a pari. *Reges olim dispensabant super impedimento consanguinitatis. Ergo non Pontifices, sed Reges ius habent statuendi impedimenta matrimonium dirimentia*; Ridiculum profectò consequens; Dicere debuisses. *Ergo Reges ius habebant statuendi impedimenta mationium dirimentia*; Quod utique negari non potest, antequam matrimonium eleuaretur ad esse Sacramenti. Aperta est fallacia Argumenti à præterito ad præsens. Non est bona propositio, quæ olim potui, etiam possum; nam multa, & ipse poteram Adolescens, quæ modo non possum.

76 Secundo respondes; eius esse legem aliquam soluere, cuius est eamdem constituere. Sed Principes impedimenta matrimonium dirimentia constituere poterant. Ergo & ipsa poterant soluere. Sed hoc argumentum nihil probat, cum nullas Theologorum, vel Canonistarum impugnarit vnquam. Re-

gium Ius in matrimonium, quatenus tamen non excedebat fines contractus. Quod Ius hodie etiam habent Principes tam fideles quam infideles respectu suorum subditorum infidelium,
77 quorum matrimonia sunt puri contractus. Quinimo exdiametro optime retorqueri potest argumentum. *Eius est per te legem aliquam soluere cuius est eamdem constituere. Sed sola Ecclesia soluit leges impedientes matrimonia.* Ergo pertinet ad solam Ecclesiam ipsas constituere. Maior est Clara, minor patet inspectis ipsis Imperatorum, & Regum nuptijs quas non celebrant in gradu ab Ecclesia prohibito, nisi prius à Sede Apostolica impetrata dispensatione, vt patet exsupradeductis in *cap.* 1. Concessa verò maiori, & minori propositione, necessario quoque concedi debet consequentia, quam vtique sine vitio negari non posse, vbi argumentum est in forma, est incontrouertibile principium Dialectices.

Nec releuat quod habes *in tertia responsione* cum ad solutionem afferas, quod est in quæstione, semperque principium pe-
78 tas, vnde nulla argumenti dilutio sequitur. Vt verò bene applicares auctoritates *Matthei Galeni, & Petri Sot.* tempora distinguere debuisses, quorum quædam agnouerunt matrimonia in puris terminis contractus, quod hodie cessat inter ablutos Sacro Baptismate, quorum matrimonium est elauatum ad esse Sacramenti, & non nisi prostitutæ frontis hæreticus, hoc negare pòtest.

Relata in quarta responsione *pag.* 128. Historia Alfonsi Ca-
79 stellæ Regis, qui quod Vrracam sine Ecclesiæ dispensatione sibi cognatione deuinctam duxisset, Connubium diremptum fuerit, tuum destruit Thema. Non me latet Alphonsum, & Vrracam Papæ mandatis non paruisse, sed Deum vindicem experti fuerunt; Vrraca enim morte subita medium crepuit. Alphousus vero a Saracenis peremptus fuit, vt patet ex *Spond. relat. sup. cap.* 1. *sub num.* 354.

Quam *Petri Cellensis pag.* 129. Epistolam refers ad literam de-
80 monstrat non nisi a Papa dari dispensationes circa impedimenta consanguinitatis. Hæc sunt verba *Petri Cellensis ex lib. 6. epist.* 3. a te ipso desumpta ibi: *Penset itaque vestra discretio, vt si quid de consanguinitatis gradu obstat pro bono pacis, & pro tantorum malorum recompensatione, quæcumque fieri potest à Domino Papa non recusetur dispensatio.* Vide ergo quam improprium sit tuum ratiocinium; Nam quod in *cit. Epistola* adducantur diuturna bella, depredationes, & alia id genus mala, vt Romanum Ponti-
tifi-

tificem ad dandam veniam contrahendi inter consanguineos facilius inclinarent. Hoc factum infers, quod tunc huiusmodi venię non esset vsus. Sed peto, vel dare veniam vt consobrina fieret Vxor legitima, erat in vsu, vel non erat in vsu; si non erat in vsu, & Papa difficile, vt somnias inclinabat, ad quidcontra vsum ad ipsum prouenia recurrere? Si non erat in vsu, quo iure hoc ius Regiæ potestati potius quam Pontificiæ confers? Si erat in vsu prout leges omnes tum Ecclesiasticę, tum Ciuiles, ipsaque historica documenta testantur, cur negas hoc ius Ecclesiæ, quando, & verba ipsa, quibus illud negare niteris, a Papa petendas esse dispensationes probant, & ad literam docent non nisi publici boni causa concedi solitas; Vnde ne Papa dispensationem denegaret expressa causa petitam fuisse constat. Peccas *Launoi* in historia, peccas in ratiocinio. Sed quod magis est, peccas, peruertendo ea ipsa, quæ sunt prima, & optima principia, quibus ius in matrimonia, quatenus ad esse Sacramenti eleuata reperiuntur, a Doctoribus sine contradictione vna voce probatur. Tu solus verax Golossator, nouus historiarum Corrector, Pontificij Iuris Expurgator? Veræ doctrinæ dogmata preuertis, vt patet ex his quæ subdis *pag* 129. 130. 131. quæ vti puerilia percurro, cum te ipsum in ipsis condemnes.

Misere desipis *Launoi cap.* 7. *pag.* 134. per totum. Tu ipse fate-
81 ris Gregorium primum Romanum Pontificem, vt legitur in Gratiani Decreto *cap. quædam Lex* cuius verba refers dicta *pag.* 134. abrogasse Ciuiles Leges matrimonia inter consobrinos permittentes, & Nihilominus cauillando, sumptum ex Greg. argumentum in tuum Thema confers quasi *Theodosij*, *Arcadij*, *Honorij*, *&* *Iustiniani*, Leges, Canonicas sanctiones vel corrigerent, vel non attenderent. Quod Catholicorum Principium pietatem non leuiter offendit, cum quæ olim circa matrimonia Iure Ciuili sancita reperiuntur, hodie inter fideles ad normam Iuris Ecclesiastici dirigantur; Ipsosquemet Imperatores legum latores, a Greg. alijs que Pontificibus monitos suas leges temperasse tu ipse doces *pag.* 138. Referendo verba Epist. II. Greg. lib. 7. indictione 1.

Pergis *Launoi*, qua fronte autem nescio *cap.* 8. per totum
82 *pag.* 143. & sequenti *Cardinalis Bellarmini* Oracula impugnando. At sicut fateris *Bellarminum* propositæ diuisionis argumentum desumpsisse a Trid. Concil. ita dum ipsam excessiuam, & illegitimam dicis, tuam assertionem clarius condemnas. Non ergo mirum, si ambulas in tenebris, & odis lucem. Veritatem

non inuenit qui vere distinguendo se veritati proximum facere non studet. Fallaciæ sunt quibus vteris vt *Bellarmini* Catholicam Doctrinam impugnes, & pace tua dum asseris *pag.* 144. Bellarminum non sincerè, sed fraudulenter agere, fraudis te inuentorem ostendis cum non sit inter Catholicos DD. qui Bellarminum virum super eruditissimos sapientissimum non agnoscat ipsumque hæreticorum flagellum non fateatur, quod satis euidenter demonstrant sui litterarij labores, quibus Nouatorum figmenta, & artes eneruauit, Machinas prostrauit, impiaque ipsorum scelera aperijt, vt ad rem nostram videre est in *lib.* 1. *de matrimonio cap.* 32. vbi causas matrimoniales distinguit in omninò politicas, & in omnino spirituales, & in partim politicas, partim spirituales. Omninò politicas dicit de dotibus, successionibus, & hereditatibus. In hac parte cum non habeas quid critices hironicè loqueris, quasi *Bellarminus* in cęteris Regiæ potestati præiudicarit. Omino spirituales dicit vbi agitur de partibus Sacramenti, & de Benedictione Sacerdotali, in qua itidem parte cum non habeas quid cauilles, criticas *Bellarmini* verba ibi: *causas secundi generis nemo negare potest ad solam Ecclesiam pertinere*. Et asseris: dicendum rectius fuisset ad solum Sacerdotium, quàm ad solam Ecclesiam, vt Sacerdotium à Regno, seu Magistratibus contradistingueretur. Sed quæ nam est differentia inter Ecclesiam, & Sacerdotium. Non ex hoc quod Ecclesia secundum essentialem sui definitionem sit Congregatio fidelium, ac perinde Chriastinos Principes in sua definitione contineat, sequitur in hac fidelium Congregatione idest in Ecclesia, non dari distinctionem inter Sacerdotium, & Magistratum. Nam hæc Congregatio fidelium est vno capiti subordinata: Romano nimirum Pontifici, qui Ecclesiam vniuersalem representat; adeo vt ly Congregatio fidelium non prędicetur de Laico Principe vti capite eiusdem, sed vti membro Romano Pontifici in spiritualibus subordinato. Quæ omnia sunt veritatis Catholicæ argumenta infallibilia, neque apud eos, quos Sacra baptismatis vnda lauit, maiori indigent probatione.

Causas denique partim Politicas, policas, partim spirituales illas dicit, quæ sunt de gradibus cognationis, de diuortijs, de impedimentis, quia contractus matrimonij quatenus naturalis, est materia politica; Quatenus verò est fundamentum Sacramenti est spiritualis. In hac parte non sine graui censura *Bellarminum* euadere permittis, dicens, quod contra suam diuisio-

sio-

sionem concludit. Sed toto Cœlo aberras; Quin sic agendo, nimirum non distinguendo matrimonium, quatenus est purus contractus, & quatenus est Sacramentum, non sincerè sed fraudolenter agis. Docet *Bellarminus* causas tertij generis ad politicum magistratum pertinere posse, sed cum subordinatione ad Ecclesiasticum. Ipsum de more clarè loquentem intelligere debuisses, sed quia non bene eius sensus percepisse demonstras, nil aliud dicit *Bellaminus*, nisi quod Magistratus politicus potest aliquid disponere in gradibus cognationis, diuortijs, & impedimentis iuxta distinctionem, & declarationem factam ab Ecclesia, nimirum quatenus contractus non egreditur terminos materiæ politicæ, nam simpliciter loquendo concludit *Bellarminus* etiam causę tertij generis pertinent ad Principem Ecclesiasticum quia dum inter Catholicos dicitur matrimonium, simul dicitur Sacramentum.

Neque Bellarmini assertione repugnat *Petrus Sotus* cum in
83 verbis a te ipso relatis *pag.* 145. concludat *Iam nullum censeri matrimonium illegitimum quod Ecclesia tale non iudicat*. Neque repugnat *Catharinus* cuius verba *ibidem* refers, cum in verbis a te ipso transcriptis intrepidè pronunciet. *Principes posse circa matrimonium tamquam circa suam, & alienam materiam, suis legibus prouidere, quidquid non est contra Legem Dei, & Legem Naturæ.* Neque repugnat *Ochamus* cum in recensitis per te ipsum verbis *d. pag.* 145. doceat, *Ad Imperatorem quantum ad ea de quibus sacræ litteræ non loquuntur Causam matrimonialem pertinere.* Longe profectò distant a tuo sensu prædictorum Theologorum dicta, quin immò ipsum prosternunt, dum Iudicium Illegitimi matrimonij ad Ecclesiam spectare affirmant, & ius Imperatoris coarctant ad ea quæ non sunt contra legem, Dei & de quibus sacræ literæ non loquuntur. Vnde cum in omnium etiam Hæterodoxorum sententia Legi Dei repugnet quod Laici Principes potestatem sibi vindicent in rem sacram, & passim sacrę literę sacrique Canones doceant de matrimonio quatenus est Sacramentum, solius Ecclesiæ iudicium attendendum esse, sequitur non *Bellarmini* Doctrinæ, sed falso tuo Themati ea ipsa repugnare, quæ in ipsum influere somnias. Tuus non *Bellarmini*, viri probitatis, & Doctrinæ Eminentia insignis, loquendi modus captione non vacat, vnde a fallaci tuo ratiocinandi modo, cauendum.

Pergis *Launoi* & *pag.* 146. tertiam *Bellarmini* diuisionem ex-
84 cutere niteris; sed vitiose argumentaris nihilque habes præter

Ca-

cauillos; Falſum ſiquidem eſt, quod primo loco aſſeris *Bellarminum*, ſuæ aſſertionis primam partem non probaſſe, & miſerè deſipis, dum aſſeris propoſitam à *Bellarmino* diuiſionem, non niſi miſeram captionem eſſe, nec ſatis ingenioſam cauillationem. Quæ tua ſunt ne *Bellarmino* tribuas. Non malitia, non ignorantia, non captio, vt aſſeris. Sed virtus in ſummo, diligentia, ſtudium vita ſine macula, ſinceritas, & pietas ſunt vera *Bellarmini* attributa.

Secundo loco quod *Bellarminus* ſuam aſſertionem confirmet
85 *can.* 22. *Trid. Conc. ſeſſ.* 24. ibi: *ſi quis aixerit cauſas matrimoniales ad Iudices Eccleſiaſticos non ſpectare Anathema ſit*. Temerè aſſeris, quod ſi legiſſet Canonem Africani Concilij propoſitionem correxiſſet ſuam. Vtrum opinaris *Bellarminum*, cui Africanus Canon innotuerit? Veram ipſius Canonis vocem intellexit *Bellarminus*, quam tui ingenij proteruia non bene percepit vel corrupit. Conueniunt diſpoſita per Africanos Patres cum his, quæ habentur in *d. Canon. Tridentini*. In vtroque enim Concilio Tridentino, & Africano quoad matrimonium pertinet, legem latam habemus, neque Africani Patres legem quoque Imperialem promulgandam decreuerunt, quod eius auctoritate indigerent, ſed vt timore penæ Ciuilis, Eccleſiaſticæ Legis Decretum in poſterum ad obſeruantiam redigeretur. Quod non nouum in Iure.

Pergis *Launoi* & quia validiſſimum hoc *Bellarmini* Argumentum. *Matrimonium eſt Eccleſiæ Sacramentum Ergo cauſa matrimonialis tertij generis ſpectat ad Iudices Eccleſiaſticos*; te nimirum ſtringit, fallax ipſum aſſeris *pag.* 147. & Cauillum appellas, nullamque Theologicam rationem te reperire dicis, qua ex poſito antecedenti recta Concluſio ſequatur; Quæ omnia quam vana ſint, re ipſa comprobatum remanet, vt patet ex ſupradictis *in cap.* 1. *per totum*. At vbi Cauillos non inuenis; Vbi vitioſa argumentorum iacula parare non potes, quia verſamur in claris, iam nouum reperiſti refugium dicens. *Hic*
86 *Theologicam rationem nullam reperio*. Et eadem *pag.* 147. ad quæſtionem reuocas contra *Bellarmini* propoſitionem. Verum contractus legitimus matrimonij inter Chriſtianos ſeparetur à Sacramento, & ſeparari aſſeris, quod a quibuſdam, paucis tamen, ita dictum reperias, qui cum errauerint in conſtitutione
87 miniſtri huius Sacramenti, non mirum ſi & in hunc quoque errorem impegerint. Præsbyterum opinabantur Sacramenti matrimonij miniſtrum eſſe *Guillelmus Pariſienſis tract. de Sacramen-*

mentis cap. 9. de Sacrament. matrimonij . Iudocus Clichtaueus Sermone didactico de Sacramento matrimon. Ioannes Groperus, Laurentius Petrus in Epitom. Sacrament. de matrimon.& Canus lib.8. de locis cap. S. Edemondus Augerus lib. 2. de Sacram. matrimon.c.2. & 3. Ioannes Benedictus lib. 4. sum. cap. 5. Guillelmus Estius in 4. dist. 26. §. 20. Franciscus Siluius in 3. part. Ioannes Scribonius in Theosemia disp. 9. de matrim. quaest. 5. Vbi eo ineptiæ peruenit, vt redarguat opinionem *Bellarmini*, quæ est communis, & *Cani* opinionem sectatus hanc communem dicat, ideo à contractu separatum dixerunt Sacramentum . Sed palpabilis est ipsorum error, quia ipsimet contrahentes, iuxta communem Theologorum, & Canonistarum consensum sunt ministri huius Sacramenti, quod ad sui essentiam Præsbyteri præsentiam non exigebat ante *Trident.* Vnde sequitur Sacramentum matrimonij non posse considerari separatum a legitimo contractu . Sed quemlibet legitimum matrimonij contractum esse hoc ipso Sacramentum, vt clare constat, ex supra deductis *in cap.* 1. Vbi hoc omnium Theologorum, Musei præsertim Sorbonici, doctrina probauimus.

Ridicula item sunt quæ subdis *pag.* 148. & *pag.* 149 vbi fal-
88 lacijs & imposturis Ecclesiasticam iurisdictionem preuertere studes, & *Bellarminum*, qui Angelico candore, & spiritu omnia agnouit, sanctaque docuit, erroris, imperitiæ, & ignorantiæ Canonum insimulas . Sed desine ipsum reprehendere imò inspice, & venerare hominem in rebus sacris mirabiliter versatum. *Pag.* 150. tuum Thema fulciris Historico documento in negotio diuortij Hlotarij, & Tetbergæ Reginæ, sed nihil in ipsum confert quin oppositum apertè deducitur . Nam & data suppositione quod Nortildis proclamatio ad Imperatorem de quibusdam inhonestis inter se, & virum suum ab ipso Imperatore ad Synodum destinata, Episcopali auctoritate decernenda quam ex *Hincmaro* refers, dici posset causa matrimonialis, quam talem non fuisse suadet, quod Episcopalis congressus ipsam ad Laicorum, & Coniugatorum iudicium remiserit; (ne dicamus Galliarum Antistites in omnibus semper vigilantissimos proprij muneris partes negelxisse. Nonne patet ex verbis *Hincmari* à te relatis, Imperatorem, quod causam matrimonialem esse putaret, ipsam ad Synodum destinasse, Episcopos vero, vti non suam, ad Laicorum iudicium remisisse? Nam cum ad Laicorum iudicium a Synodo remissam fatearis, fateri etiam debes quod remissa fuit, vti non matrimonialis, & consequen-

ter

ter agnoſcere etiam debes, non inde ſequi quod deducere ſtudes; Matrimoniales ſcilicet cauſas vti Laicalis iuriſdictionis à Galliarum Antiſtitibus eidem fuiſſe remiſſas. Quinimo aperte conſtare, ne dum cauſas matrimoniales eſſe Iuris Eccleſia-
89 ſtici, ſed & vbi dubitatur. Vtrum cauſa ſit matrimonialis, nec ne, recurrendum eſſe Iudicio Eccleſiæ. Quam profectò diſciplinam, ſi tu attento oculo conſideraſſes, ſine dubio tua placita variaſſes, & a *Bellarmini* doctrina non diſceſſiſſes. Mul-
90 ta profectò dixiſti, quæ non dixiſſes. Sacri etiam Concilij Tridentini Decreta non cenſuraſſes, prout facis *pag.* 151. ni *Pauli Seruitæ* impoſturis imbutus, cum mendaci Auctore de Clandeſtinis matrimonijs reſcindendis, mendacijs, & falſis inuentis, Tridentini Synodi Hiſtoriam præuerteres, Vt demonſtrat *Card. Pallauicinus* qui *Seruitam* de oculari mendacio, & de impio animo paſſim conuincit. Falſumque eſt quod eadem *pag.* 151. aſſeris, quod Pallauicinus in hac parte Seruitæ non contradicat; nam ſi omnia erudito calamo, & pia mente vti à *Bellarmino* factum fuit, attendiſſes minus rectam hanc diſputandi rationem prætermiſiſſes, & quod Dei Deo, quod Cæſaris Cæſari reddidiſſes.

Ad quantam vero in hac parte inſaniam perueneris, vt cætera prætercam, clare demonſtrant datæ reſponſiones ad *Bellar-*
91 *mini* validiſſimum argumentum ab vniuerſali Eccleſiæ praxi deſumptum. Nam cum *Bellarminus* doceat, cauſas matrimoniales ad forum Eccleſiaſticum pertinere exemplo Chriſti, vt tu ipſe refers *pag.* 153. qui cauſam de diuortio, & repudio non remiſit ad politicum Magiſtratum ſed ipſe iudicauit *Matth.* 5. & 19. Deinde Apoſtoli exemplo 1. *Corinth.* 7. qui cauſam coniugij inter fidelem, & infidelem ſimiliter cognouit neque illam ad magiſtratum reiecit. Non dialecticorum legibus, ſe falſis Dogmatibus pugnans.

92 Reſpondes primo quæ Chriſtus fecit, & Paulus docuit ad praxim totius Eccleſiæ referenda non eſſe, ſed quę Antiſtites in cauſa Hlotarij, & Tetbergæ, quaſi Chriſtus, & Paulus non facienda fecerint, & non docenda docuerint, & factum ab Epiſcopis in cauſa Hlotarij, & Tetbergæ præualere debeat exemplo Chriſti, & Doctrinæ Pauli. Aſſertio quæ temeritatis fines egreditur, cum diuini Oraculi ſit ſententia *Exemplum dedi vobis, quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Delirium quo maius audiri poſſe non arbitror ad Eccleſiæ praxim referendam non eſſe Pauli Doctrinam, ſed factum Antiſtitum Galliæ,

quod

quod si includeret, quod ex ipso non bene infers, repugnaret exemplo Christi, & Doctrinæ Pauli.

Secundo respondes exemplum Christi, & factum Pauli nil commune habere cum causis matrimonialibus tertij generis; Et tamen causæ Diuortij, & Repudij, causa coniugij inter fidelem, & infidelem, inter quos viget cultus disparitas, sunt de iis, quas *Bellarminus* specialiter recenset in sua diuisione inter causas tertij generis, quas simpliciter ad Ecclesiasticos Iudices pertinere asserit; Ad sæculares vero pertinere posse docet cum subordinatione, ad Ecclesiam. En ergo quam ridicula responsio.

Tertio respondes deductam Christi, & Pauli exemplo conse-
93 cutionem nulla vnquam Ecclesiæ traditione confirmatum iri. Quæ itidem responsio, ne dum dialecticis legibus repugnat, cum id pro solutione adducas, quod est in quæstione & principium petas, aliaque in disputando vitia committas, eo præsertim quod probandum non probes, & quod improbabile est vti probatum exponas. Sed falsis momentis innititur. Teste enim *Bellarmino* plena sunt Sacra Concilia, & Romanorum Pontificum Rescripta Ecclesiasticarum Constitutionum leges instituentium matrimonium respicientes, ex quibus patet Ecclesiam semper in causis matrimonialibus respondisse, & de his iudicasse; cui argumento, nedum Iuri, sed & Ecclesiæ inuariabili consuetudini innixo, tam futilis est responsio a te data *pag.* 153. vt impugnatione non indigeat. Vtque multa paucis perstringam tuis expende momentis rationem rei sacræ in matrimonio, eo ipso quod legitimi contractus naturam sortitur. Oculos attentius flecte ad ea, quæ ex Decretalibus recenses *pag.* 154. *&* 155. Consule in Orbe Catholico probata Concilia, præsertim in Gallijs celebrata, & ex his omnino liquere percipies; Ius ferendarum legum matrimonia dirimentium, sæcularibus Principibus olim concessum, & hodie permissum vbi matrimonia non excedunt fines simplicis contractus, cuius naturæ fuerunt, & sunt matrimonia inter infideles, confestim cessasse, eleuato matrimonio ad esse Sacramenti, & in hac parte vbi matrimonium est Sacramentum, cuius naturæ sunt matrimonia inter fideles, Catholicos Principes ab omni Iure cecidisse, & leges ferre matrimonia dirimentia, nec non in ipsis dispensandi Ecclesiæ Iudicio reliquisse, & Ecclesiam plenum ius in matrimonium quatenus Sacramentum est sibi adeo reseruasse, vt ipsas Ciuiles Leges corrigat, de illegitimis matrimonijs priuatiue quoad omnes cognoscat, super impedimentis dirimentibus dispenset,

Et ipſimet Imperatores, & Reges, non prius in gradu ab Eccleſia prohibito, quàm a Romano Pontifice impetrata diſpenſatione, matrimonium contrahant, vt liquet ex ſupradeductis in *c.* 1.

94 Pergis *Launoi* & *cap.* 9. *pag.* 147. confutare niteris *Pontium lib.* 3. *de matrim cap.* 2. *Hurtadum diſp.* 12. *de matrimonio difficultate prima Dianam part.* 5. *reſolut.* 16 de Immunitate Eccleſiaſtica, quos duntaxat, quidquid eſt Iuris Principum in matrimonium funditus euertiſſe ſteris, hoc ſibi perficere ſtudentes vitioſo diſputandi modo, per manifeſtam ſcilicet petitionem principij, quo quidem vitio omnes te notare poſſunt, qui tuas percurrunt filaterias. Quod dicis, credis *Launoi*; quod credis, ab omnibus receptum credis, ſed falleris. Tres tantū Theologos aſſertum a te ius Principum in matrimonium deſtruere dicis, ſed numera, quos ſupra in *c.* 1. per totum plena manu retuli, cum alijs ab ipſis relatis, & vide an tres fuerint. Communi omnium Canoniſtarum, & Theologorum voto ius Eccleſiæ in matrimonium probatum remanet. Quin DD ipſos a te recenſitos præfatis addere potes, omnes enim vno *Rabardeo* excepto, vna voce ſaltem fatentur, Eccleſiæ reſeruatum eſſe ius inſtituendi leges matrimonium reſpicientes: Ius vero quod olim Magiſtratus ſæculares habebant, reſtringunt ad matrimonia, quæ non excedebant puros limites contractus, vel ad ius quod etiam hodie Principes habent in matrimonium infidelium, quod ſolius contractus naturam ſapit, quo caſu & noſtram ſententiam recenſere poſſes. Canoniſtarum ſiquidem, & Theologorum eſt receptiſſima ſententia Ciuiles Magiſtratus ferre poſſe leges illa matrimonia dirimentes, quæ non egrediuntur fines Ciuilis contractus. Quod conſiderari ſolum poteſt inter infideles cum inter fideles Ratio Sacramenti ſit inſeparabilis ab eſſe legitimi contractus. Hic eſt ſcopulus in quo non diſtinguendo irruiſti vnde non mirum ſi naufragus portum non inuenias.

Dicis *d. cap.* 9. *pag.* 157. quod Theologi tuæ ſententię repu-
95 gnantes, *ſibi ſumunt contra cæteros Theologos Chriſtum, vbi matrimonium ad Sacramenti dignitatem euexit, ius omne in matrimonium Principibus ademiſſe, neque hoc fere aliter ſtabiliunt, quam vitioſo diſputandi modo*. Hæc ais *Launoi*. Ergo ne a Chriſti exemplo argumentum ſumere, eſt vitioſè diſputando ſuam ſententiam confirmare? Tantum dicis? Tantum audes? O impium Commentum.

Ad *Pontij* argumentum quod Princeps Sæcularis fidelis le-
96 gem aliquam ſtatuere non poteſt directè, vel indirectè perti-

nen-

nentem ad matrimonij subſtantiam niſi ab Eccleſia tacite, vel expreſſe probetur, defectu poteſtatis; negas *pag.* 157. hoc cum *Pontio* multos Theologos ſentire. Sed in hac parte negas Solem in meridie, cum quot quot habemus Catholicos Theologos etiam Laxantes conſcientiæ habenas a *Pontij* ſententia non diſcedant, & illos met quorum Iudicia in tuum Thema influere putans, initio tui tractatus recenſes, *Pontij* noſtramque ſententiam probant & a tua declinant.

Pergis & ad hoc *Ponty* Argumentum. *Nullas Ciuilium ma-*
97 *giſtratuum leges circa contractum matrimonij validas eſſe, niſi probentur ab Eccleſia. Conſtat ex cap. cum ſecundum Apoſtolum de ſecundis Nuptijs, vbi ea Lex Cæſarum, quæ infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus abrogatur.* Reſpondes primo: quod *Pontius* Eccleſiam confundit cum Romano Pontifice, quia legem tribuendam *Innocentio Tertio*, Eccleſiæ tribuit; quaſi Romanorum Pontificum decreta non eſſent leges Eccleſiaſticæ. Eſt hic Hæterodoxorum impius error. Nam Papa Eccleſiam reprenſentat, neque Orthodoxorum vllus hoc Catholicæ veritatis principium negat. Hinc non mirum ſi in alias reſponſiones corruas, quæ nihil ponunt in eſſe, cum certi Iuris ſit *Gratiani Valentiani, & Theodoſij* leges de ſecundis Nuptijs, Viduis nu-
98 bentibus infamiam irrogantes, quæ olim viguerunt, hodie per ius Pontificium eſſe correctas, adeout Iure etiam Ciuili attento ad ſecundas Nuptias tranſeuntes nulla notentur infamia ac ſi Leges illæ Ciuiles latæ non fuiſſent, vt patet ex his, quæ dixi cap. 1.

Pergis & *pag.* 161 ad *Pontij* argumentum, *Quod matrimonium quamuis contractus quidam ſit ſubiectus etiam Principi Sæculari, at-*
99 *tamen per Chriſti inſtitutionem, eſt eleuatum ad rationem Sacramenti, itaque res ſacra eſt. Ergo non ſubditur ex eo tempore poteſtati Principis Sæclaris etiam fidelis,* Reſpondes: hoc argumenti genus probaret Putealem, & Fluuialem aquam ex quo tempore per Chriſti inſtitutionem eleuata reperitur ad rationem Sacramenti; non ſubdi amplius poteſtati Principis Sæcularis, quo nihil abſurdius. Quam vero fallax ſit tuum ratiocinium, patet
100 cum non diſtinguas aquam, ab aqua. Aqua etenim ſolum per Chriſti inſtitutionem eleuata dici poteſt ad eſſe Sacramenti accedente forma. Nam vt ait *Apoſtolus* dele verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Quamobrem negamus *Pontij* argumento etiam probari quod aqua fluminum, & puteorum non ſit ſub poteſtate

Principis Sæcularis, Noua quidem est inter Theologos *Launoi* tua assertio, Puteales, & Fluuiales aquas a Christo eleuatas ad rationem Sacramenti. Distingue inter materiam, ex qua fieri potest Sacramentum, & eleuationem ipsius materiæ ad esse Sa-
101 cramenti. Christi institutione omnis aqua elementaris est materia determinata ad Sacramentum baptismi non tamen inde sequitur, quod asseris, omnem aquam Fluuialem, & putealem esse Christi institutione eleuatam ad esse Sacramenti. In bona etenim Theologia, hoc nedum est falsum, sed temerarium, cum aqua tunc duntaxat eleuata dici possit ad esse Sacramenti accedente forma determinata, alias si tua assertio procederet lotus in flumine absque altera intentione, & verborum prolatione diceretur baptizatus, quod est ridiculum. Agnoscas igitur equiuocum. Non aqua ex Christi institutione est eleuata ad rationem Sacramenti, sed designata pro materia apta ad conficiendum Sacramentum, ac proinde antequam per formam eleuetur ad esse Sacramenti, remanet sub potestate Principis Sæcularis. Quod dicimus de aqua, procedit de qualibet alia re, cuius materia Sacramentum confici potest, nempe de Oleo antequam sit eleuatum ad Sacramentum Crismatis, Pane, & Vino antequam ex ipsis sequatur transubstantiatio in Corpus, & Sanguinem Christi.

Non negamus igitur Iurisdictionem Principis Laici in suos subditos tam viros, quam mulieres, quorum corpora Christi institutione fuerunt determinata pro materia apta ad conficiendum Sacramentum matrimonij. Sed dicimus nullum ius competere Principi Laico in his quæ respiciunt ipsum matrimonij Sacramentum, quia inter fideles non datur legitimus contractus matrimonij, quod non sit Sacramentum. Vnde sequitur vti rem sacram non subdi potestati Principis Sæcularis, quæ quidem sequela apud Orthodoxos probatione non indiget. Hinc agnoscas *Pontium* & verum Theologum, & verum iuris Canonici Professorem agere, & si quæ sunt Iuris prima principia non probet, cum illa negare sit Theologiæ, & Iuris Canonici se ignarum fateri.

Pergis *Launoi* & *pag.* 162. vt Catholicam *Pontij* assertionem impugnes, negas hominem ordinatum, vel bona, consecratione, aut donatione facta Ecclesiastica soluta remanere à iurisdictione Principis Laici, & ais: *Deinde homo postquam ordinatus est Præsbyter, remanet Principi suo subiectus vt antea, tam quoad personam, quam quoad bona, nisi Princeps illum ab omni iurisdictione*

sua

sua, si tamen id possit facere, immúnem reddiderit. Quis talia ab vllo quamuis nefario hæretico vnquam audiuit. Audite qui *Lannoi* fallacijs fidem præstatis, contra ius Diuinum, Canonicum, & Ciuile, contra leges ipsas Ethnicorum, & contra quascumque Catholicorum Regnorum receptas consuetudines, asserit *Launoius* Principes Laicos habere ius in Sacerdotes, ac si Sacerdotes non essent, & in res Sacras, Sanctas, & Religiosas, ac si religiosæ factæ non fuissent, ex vngue Leonem dignoscite. Audi *Lannoi* quę docent *Bartol. Salonius in 2. 2. D. Thom. q. 67. art. 1. contr. 2. concl. 3. Bannez 2- 2. qa. 67. art. 1. concl. 4.* Principes, & Iudices, qui contra iura Canonica, & Ciuilia trahunt Ecclesiasticos ad sua Tribunalia sunt suspecti de hæresi lutерana. Est lutheranus error Clericos Principibus Sæcularibus subditos facere. Vnde *Iul. Thomasius apud Bellameram consf. 50. n. 35.* docet inquiri posse contra Iudicem Sæcularem violantem Iurisdictionem Ecclesiæ tanquam suspectum de fide. Quod & nōtant *Beltram de Gueuara in propugnat. libert. Eccles. assert. 2. §. 2. n. 21. Bos. de iur. nat. & diui libert. Eccles. lib. 5. c. 15. Torreblanc. prædicabil. iur. spiritual. lib. 15. c. 4. n. 7. Diana de Immunitate tract. 2.* Videte Principes. Attendite quibus principijs nouus vestræ Iurisdictionis defensor pro vobis pugnet. Hæc satis ad ea, quæ
102 contra; *Pontium, Hurtadum, Dianam, & Franciscum Syluium Theologum Duacensem in comment. ad sum. D. Thom.* habes *Launoi*, cum quæ dicis, a ratione distent, sine Doctore, & Doctrina loquaris, quibusque vteris momentis falsa sint, vitijs que & fallacijs tua argumenta abundent, vt patet ex rationibus supra deductis; Neque est vt altius immorer confutando ea, quę habes *cap. 10. per tot pag.* 168. contra *Henricum Canisium* qui in suis *Commentarijs de causis matrimonialibus* solidam Doctrinam exponens, Sacris Legibus innitens re bene perpensa distinguens quid olim potuerint Principes Ethnici inferendis legibus in Matrimonium, quatenus contractus erat, a potestate Principum Laicorum in ipsum Matrimonij contractū quatenus est Sacramentum, ita concludit *vbi de iure matrimonij contrahendi, vel distrahendi agitur nullus opinior interpretum est, qui Quæstionem hanc ad Tribunal Sæculare referendam existimet, vt vel hinc dicamus non immeritò eos Anathemate perstringi a Concilio Tridentino, qui asserunt causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos.* Non est inquam cur altius immorer in confutandis ijs, quæ habes contra Canisium, quia cum quæ ipse docet extare fatearis *pag. 183.* apud *Pontium, Hurtadum, Siluium, & Dianam* iam

pa-

patet inanla tua ad ipsos esse Commenta; nam quæ adducis ad Argumenta *Pontij* quem Iuris Principum in matrimonia præuersorem mera impostura asseris, nullius esse roboris, impijs fallacijs fuisse compacta satis superque res ipsa demonstrat, & constat ex supra premissis in cap. I. per totum.

103 Quinimo ad tot errores confutandos, quibus optima quoque in peruersum mutare studes maiora differere superfluum agnosco, cum & inde Ecclesiastica in matrimonium firmetur potestas, vnde illam præuertere niteris. Tibi autem proprium agnoscas, quod de *Canisio* dicis *pag.* 173. *Consilium* nimirum *malum semper fuit Consultori pessimum*. Non est neque erit inter Catholicos Principes qui falsa tua sequatur Dogmata sicque tuum consilium vni tibi pessimum semper erit. Agnosce quantum laborasti contra Ecclesiam, & quod contra dictum Christi a teipso recensitum in principio tui Tractatus; *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo*. Omnia facis Cæsaris, nihil Deo reddis. Et quæso si vt contra ius Diuinum, & humanum, etiam Ciuile; asseris *pag.* 162. Sacerdotes sunt Principi Sæculari subiecti vt antea, tam quoad personam, quam quoad bona, si res Sacræ, Sanctæ, & Religiosæ Iurisdictioni Principis Laici subordinatæ remanent, ac si Sacræ, vel Ecclesiæ donatæ non essent; & consequenter si omnia secundum te sunt Cæsaris, quæ erunt Dei? Qui omnia Cæsari tribuit, nihil Deo, iam fatetur se nihil cum Deo habere commune.

Agnosce quod qui matrimonium Ecclesiasticæ potestati, non
104 Laicali subditum docent vti Sacramentum, non a coniunctis philosophantur ad diuisa, vt tu *pag.* 169. imputas *Canisio*, quia apud fideles non datur legitimum matrimonium diuisum a Sacramento, & in hoc conueniunt omnes Theologi, adeout simplex ratio Ciuilis contractus in matrimonio, solum considerari possit respectu matrimonij inter infideles, quod ideo Ciuili Magistratui subordinatum fatemur. A Coniunctis ad diuisa tunc philosophari dicere posses, si quis diceret, quia matrimonij cognitio quatenus Sacramentum est pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum, ad ipsum quoque pertinere debet cognitio matrimonij quatenus est simplex contractus, nullam habens rationem Sacramenti, quod negamus relinquentes Principibus Sæcularibus leges instituere ipsa matrimonia, quatenus non egrediuntur fines Ciuilis contractus, impedientia, & dirimentia. Prout asserimus falsum esse quod quidquam disponere valeant, quoad matrimonium, quatenus est Sacramentum, & si quæ reperiuntur

leges

leges a Catholicis Principibus in hac parte editæ, latæ fuerunt cum subordinatione ad potestatem Ecclesiasticam. Et quidem antiquissimos Pontifices, vsque ad illos qui tempore Caroli Magni, Gothorum, & Longobardorum, Ecclesiam administrarunt, respondisse semper de causis matrimonialibus & super his vti Legislatores decreta edidisse patet ex *D. Paulo primo Corinth. 7. & ex Can. apost. 5. ex cap. de propinquis cap. quo propriam 35. qu. 2. can. consanguineos 35. qu. 6. can. præsbyter dist. 28. can. de his 31. qu. 1. can. aliter 3. qu. 5.* Quibus adde tot Decretales in corpore Iuris relatas. Neue de plena iurisdictione Principis Ecclesiastici in matrimonia hæsitandi amplius locus remaneret; Regiam potestatem in hac parte suscitantes hæretici cum agnoscerent futilem propositionem asserere respectu matrimonij, quatenus est Sacramentum, apparenti principio insurgere cœperunt distinguentes etiam in matrimonio fidelium rationem contractus, a ratione Sacramenti, & consequenter distinguentes, quod distinctionem non admittit, vt optimè probat *Bellarminus*. Vnde Sacrum Tridentinum Concilium Anathema declarat, qui causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos non spectare dixerit, in quod Anathema vtrum tu *Launoi* incideris te ipsum indica, & scias vt pluribus erudite probat *Canisius*, vnoque ore cum Canonistis docent Theologi nec non Catholicæ Ecclesiæ traditione confirmatur, quod potestas Imperatorum Ethnicorum ideo se etiam ad matrimonia extendebat, quia matrimonium apud ipsos non nisi contractus Ciuilis erat, cum vero apud Christianos, Christi institutione matrimonium sit Sacramentum, ad Tribunal Ecclesiasticum translatum remanet, quoquidem imminuta non nihil remansit potestas successorum respectu antecessorum, hi siquidem habuerunt aliquid Iuris in contractum matrimonij, in quem posterioribus propter Sacramentum nihil relictum est. Duas etenim potestates Christianam Fidem, & Religionem complectere nulli Catholicorum ignotum puto, harum vero alteram esse Ecclesiasticam, Politica alteram, tum Sacra tum Cæsarea documenta affirmant, vt patet ex late deductis supra in cap. 1. Neque est inter Hæterodoxos ne dicam inter Orthodoxos, qui hoc veritatis principium impugnet. Quamobrem cum potestas politica rebus profanis, & Ciuilibus præsit. Ecclesiastica vero Sacris, & Spiritualibus, Necessariò sequitur, quod Christi institutione in spiritualium classem relata desinant a potestate Ciuili, & in Ecclesiasticam transeant, quod negare, est

est non sine impię temeritatis nota Diuini, Gentium, Ecclesiastici, & Ciuilis Iuris principia funditus euertere, & iurisdictionem cum iurisdictione confundere.

Laboras *Launoi in cap.* 11. *pag.* 183. vt retractes eruditissi-
105 morum Doctorum dicta qui matrimonium, & in veteri lege fuisse Sacramentum asserunt. Verborum tamen corticem attendere non debuisses, vt dignosceres quodnam sit ipsorum Iudicium. Hoc equidem casu non ipsos, vt supponis, ex ipsis suis principijs, redargueres, non redarguendo in cassum insudasses, neque in *Bellarmini* tutissimam Doctrinam, & eruditissimas conclusiones mordacitatis iacula euomeres, prout facis *pag.* 193. ibi: *Porro autem Bellarminus non videtur satis versatum fuisse in traditione, quę Sacramenti matrimonij Doctrinam complectitur*. Quid tu cum Bellarmino, cuius doctrina, quantæ est apud Catholicos existimationis, tantæ etiam est apud hæreticos intollerabilis confusionis? In Ecclesiasticis, Sacrisque Controuersijs Dei Ecclesiam virum *Bellarmino* æqualem non habuisse dicere Iure possumus, tu vero quoties de *Bellarmino* loqueris quasi *Canis* ipsum laceras; Prauam tuam improbo, de doctissimo *Bellarmino* notam; Et vtinam eius doctrinam perpendendo, veritatis lumen agnouisses.

Cap. 12.*pag.*195. retractare niteris eorundem Theologorum
106 dicta, quorum iudicia in principio Tractatus ad tuum Thema recensita proposuisti, sed peto, si vt probare studuisti per sexdecim capita articuli primi, falsis momentis vtens, illorum sensum peruertens, mendosè loquens, vitiosè disserens, ipsi ius Regium in matrimonia confirmant; Quare eorum dicta retractas? Si a Principum partibus stant; Quare eorum dicta vti inconsiderata respuis, & ipsos modo tuæ sententiæ antesignanos ostentas, modo vti inconsideratos impugnas; Vix fieri posse arbitror, quod inter Scriptores similis tibi alter reperiatur, qui modo multorum Auctorum doctrinam ad suum Thema probandum referat, modo ipsammet vti sui Themati contrariam retractet. In hæc vt plurimum incidit, qui benè non legit, vel quod legit non intelligit; Miror equidem quomodo doctrinam, quam modo impugnas, tuę assertioni fauentem exposueris. Non quod facile dicitur, facile explicatur. Si tu *Launoi* Sacras literas, Sacrorum Conciliorum Canones, Sanctorum Patrum dicta, Ecclesiasticarum Sanctionum Decreta, Ciuiles Leges, Orthodoxorum Theologorum, & Canonistarum documenta, diligenter peruoluisses, & non ab Heterodo-

xis

xis Auctoribus adulterata ipsorum fragmenta emendicasses, sed omnia attente perspexisses,& à proprio fonte exhauriuisses,non in tot profectò errores incidisses. Redderes quæ sunt Cæsaris Cæsari,& quæ sunt Dei Deo:Ius Ecclesiæ in matrimonium quatenus Sacramentum est agnouisses. Non denique in tam impro-
107 bam doctrinam descendisses, neque in illam tam absurdam assertionem irruisses *Quod reseruatio potestatis facta ab Ecclesia respectu matrimonij non possit à latrocinio defendi*. Quod dictum, à quo prostitutus quilibet Hæreticus abhorreret, habes cum alijs non inferioris notæ *d. cap. 12.* Signantèr. *pag. 209.* Vbi respondes *Francisco de Amicis* dum inquit: *Præterea nescire me fateor vtrum Amicus posset reseruationem huiusmodi à latrocinio defendere*. Tu *Launoi* lattrocinium committis, dum falsis suppositis,fallacibus Argumentis Ecclesiæ furari niteris quod est iuris Ecclesiastici,& ineptè loquens, Ethnicorum Regum tempora à Catholicis tēporibus nō distinguis;proinde Ius,quod Reges habuerunt ab initio in matrimonium, hoc idem ipsis competere concludis in fine *dicti cap. 12. pag. 212.* Sed vt id, quod sentio in-
108 genue fatear, vel tu non distinguis Matrimonium quatenus Sacramentum, à matrimonio quatenus non excedit fines simplicis contractus; Et hoc casu priusquam loquereris, ne in tot errores impingeres distinctionem hanc ediscere debuisses. Vel hac distinctione præposita Matrimonium inter fideles in quo Sacramentum non distinguitur à legitimo contractu Ciuilis Magistratus iurisdictioni subditum asseris, & hoc casu tuam doctrinam detestor; Vellem quidem aliter loqui, sed non possum. Agitur Regum, & Principum causa,quos cum Deus Ecclesiæ defensores constituerit, Tu ipsos vis Inuasores; Agitur causa Ecclesiæ, cui diuina institutione reseruatum est priuatiuè quoad omnes de rebus Sacris iudicare. Hoc est Catholicę fidei principium ab omnibus Orthodoxis Scriptoribus; te excepto, vna voce confirmatum. Si matrimonium Sacramentum dicis iuri itidem Ecclesiæ subordinatum, à Ciuili iurisdictione distinctum fateri, & agnoscere debes. Scimus Ciuiles prodijsse leges consobrinarum Nuptias vetantes, & Consanguinitatis; nec non alia impedimenta promulgantes. Non tamen inde sequitur potestatem instituendi leges matrimonium dirimentes pendere à Magistratu Ciuili. Non enim quærimus. Quid Prin-
109 cipes olim fecerint. Sed in ea quæstione versamur, quid hodie de iure possint Principes, quoad matrimonia inter fideles. Soluta autem confestim remanet inspecta correctione à Iure

Canonico facta, de quibusque Ciuilibus legibus, vt sigillatim patet exnot. in cap.1. Adcout non attendatur in materia Matrimonij dispositio iuris Ciuilis, nisi in quantum famulatur ordinationi Ecclesię. Neque ex hoc quod Ecclesia quasdam Ciuiles constitutiones in aliquibus approbauerit, id Principum auctoritate factum censeri potest, sed benigna ipsiusmet Ecclesiæ iurisdictione, quæ ipsas à Christianis moribus non repugnantes recepit, eisque vim legis tribuit. Lex equidem nulla dari potest dirimens matrimonium quatenus Sacramentum est, nisi ab auctoritate Ecclesiæ promanet, cui de rebus Sacris iudicare reseruatum est, vt diserte patet *ex sup. not.*

Cap.1.pag.262. probare niteris, quod non expedit Sacerdotio, vt Regnum iure statuendi impedimenta matrimonium di-
110 rimentia spoliet. Quæ quidem assertio eadem ac cæteræ infirmitate laborat, cum non entis nullæ sint qualitates, nec detur spolium vbi non probatur possessio. Nullo autem iure constat Principibus laicis permissum in matrimonium, quatenus Sacramentum est, leges ferre, sed in matrimonium leges ferre ipso iure potestati Ecclesie reseruatum docent Sacrorum Conciliorum Canones, Apostolica, & Pontificia decreta, tum sacra, tum profana historica documenta, quibus constat ipsosmet Catholicos Reges non Ciuiles, sed Ecclesiasticas sanctiones in matrimonijs contrahendis attendisse, & tunc solum sublatis impedimentis per leges Ecclesiasticas impositis, à Romano Pontifice dispensatione prius obtenta, matrimonia contraxisse. Vt constat ex traditis supra *c.1.*

Repetere Vereor nugas, atque mendacia, quibus Tridentinæ Synodi Canones cum tuis falsis assertionibus conciliare studes *cap.4.per totum pag.*291. Nihiliectiam facio fallaces instantias, & innania argumenta, quibus ius Regium in matrimonia probare contendis *cap.2. & 3. per totum pag.*268. *vsque ad* 291. Neque est cur immorer in confutanda explicatione qua *cap.5. per totum pag.* 297. *& sequenti* in sensum tuis assertionibus com-
111 modum Sacri Tridentini Concilij decreta in *c.1. & 9. sess.* 24. *de reformatione*, pertrahere studes. Versamur etenim in claris, nec mirum si tu in tenebris deambules cum *Paulum suaue* sequaris.

112 Pari itidem temeritate laborat assertio, quæ habetur *pag.* 302. vbi non sine censura euadere finis Patres Tridentini, quod iurisdictione sęcularis Principis non petierint legem, qua Clandestina matrimonia redderentur cassa, & irrita, quasi Tri-
denti-

dentinum Concilium huius legis ferendæ pro abrogatione Clandestini matrimonij auctoritatem non habuisset. Tuæ assertionis temeritatem confundat factum ipsum Henrici III. Galliarum Regis, qui agnoscens sua Regna Clandestinorum
113 matrimoniorum incommoda frequentius, & nocentius pati, non pro ipsis abrogandis legem tulit, sed per suos Oratores die 24. Iulij à Concilio Tridentino solemniter petijt, vt Clan-
114 destina matrimonia in posterum decernerentur irrita, vt diserte colligitur ex *Pallauic.Hist.Concil.lib.22.cap.1.num.16. & 17.*

115 Somnias *Launoi*, dum asseris *cap.6,pag.305.* disciplinam Ciuilium legum circa matrimonia post Annum Christi millesimũ paulatim in desuetudinem abijsse. Quæ dicis de confictis à *Burcardo, Iuone, & Gratiano* Sacrorum Conciliorum Canonibus, & Pontificum decretis, non altera quam tua auctoritate probas. Neque in his impugnandis immorabor, cum historica ipsa documenta tua somnia excludant.

Falsum est quod asseris *pag. 309.* ibi: *sed Annis ab hinc*
116 *centum plus minus nostra Gallia antiquam Ciuilium legum disciplinam pedetentim reassumpsit, atque ita vt plerisque in locis, & maxime Lutetiæ matrimonium nullum tum demum censeatur illegitimum, idest contra leges initum, quod Regia potestas, vel Regiæ potestatis administri tale non iudicent. Præterea qua olim iure Principes supremi erga subditos omnes suos vtebantur, eoque & nunc Rex erga eos vtitur, qui in Regno suo seorsum à Catholicis per Religionem sentiunt, hos enim vbi necesse est cognationis legibus soluit permittitque vt iustæ consobrinos inter & Consobrinas nuptiæ contrahantur.* Episcopi etenim in Gallia cognoscunt priuatiuè de matrimonijs catholicorum: Magistratus vero Ciuilis solum iudicat de matrimonijs infidelium. Fideles itidem in Gallia in gradu ab Ecclesia prohibito, vt matrimonia contrahant ad sedem Apostolicam pro dispensatione confugiunt. Hæc est inconcussa Catholicæ Galliæ praxis, totiusque orbis Orthodoxi, quam cum negas, Solem in Meridie negas.

In secunda parte Tui Tractatus, quam inscribis *Vsus Regiæ in matrimonium potestatis apud Gallos à pag.311.* Ius Regium in constituendis impedimentis matrimonium dirimentibus proponis, quod consuetudine, scriptisque legibus inducere studes, & materia per diuersos articulos distributa à Theologia, à Canone, ad Historiam reuocas. Caue tamen ne te in Historia absimilem inueniam ab eo, quod in Theologia sacrisque Canonibus fuisti. Libenter ergo in historiarum campo tecum descen-

do, vbi rebus addictus seruio factis, & rerum gestarum notitiam in antiquioris ætatis ruderibus sepultam indagare studeo, vt veritatis curam quam maximam geram. Priscorum igitur monimenta disquiramus, & à te de his allata exempla expendamus, quæ quidem si attento oculo peruoluisses, nunquam de iure Regio in matrimonium fidelium cogitasses.

117 Asseris primo *pag. 312. ex vita Sanctæ Godebertæ, quod parentes eius cum essent Regis beneficiarij non audebant inconsulto Rege cuique eam in matrimonio collocare* Hoc posito infers ius Regium in constituendis impedimentis matrimonium dirimentibus. Sed futilis tuæ illationis vanitas est clara, cum quod à Godebertæ Parentibus vti Regis beneficiarijs ex reuerentia factum inuenisti, vti necessarium Iuris fundamentum adducas.

118 Asseris secundo *pag. 313.* ex vita *Sanctæ Salabergæ tom. 1. Historia Francorum, quod ipsa non sponte quia iamdudum se diuinis præceptis implicare vouerat, licet inuitis parentibus, Regio tamen iussu ob liberorum procurandorum causam virum ad suum adsciuerit coniugium.* Ex hoc infers ius Regium in matrimonijs impediendis, & dicis eandem esse rationem matrimonia impediendi, & dirimendi, quæ ad ea cogendi. Ineptum profecto desumptum.

Asseris *pag. 313. ex Greg. Turon. lib. 5. hist. cap. 11.* quod
119 Chilpericus Rex, Merouei eius filij cum Brunechilde Regina matrimonium disoluit; sed non Iure Regio hoc factum diceres, si facti historiam attentè perpendisses. Meroueus Brunechildem sibi in matrimonium sociauerat. Hoc autem Chilpericus, Merouei pater, non quia contra Iura Regni factum dissoluit, sed vt ait *Greg. Turon.* in loco a te relato ibi: *quod contrafas, legemque Canonicam Vxorem patrui Sigiberti accepisset.* Vnde patet causam dissolutionis matrimonij, non fuisse attentatum in ius Regium, sed incestas nuptias contra ius Canonicum contractas. Vide *Baron.* & post ipsum *Spond. Ann.* 579.
120 *num.* 4. *&* 580. *num.* 1. Et agnosces Meroueum vti Iuris Ecclesiastici Transgressorem in iram Chilperici Patris, & Dei incidisse. Nam vt testatur *Greg. Turon. Hist. Franc. lib. 5. cap.* 18: Meroueus spontanea nece defunctus fuit id ipso exposcente a Gaileno familiari, ne in manus inimicorum veniret.

121 Quod *Historalda*, vt asseris *pag.* 314. ex vita S. Vvlmari, iussu Clotarij Regis secundo viro relicto ad primum redierit. Ius Regium in matrimonijs dissoluendis desumis. Falleris tamen. Quinimò Clotarium Regem Ecclesiasticarum sanctionum executorem pijssimum agnoscere debuisses, quod Histo-

ral-

raldam discedere à secundo viro, cum quo illegitimum matrimonium contraxerat, & ad primum redire iusserit.

Ex Constitutione Clotarij Regis prohibentis matrimonium
122 expetere cum Vidua, aut Puella, contra ipsarum voluntatem; Nec non matrimonium cum sanctimoniali. Infers ius Regium in matrimonijs dissoluendis; sed quid quæso com-
123 mune habet legem ferre contra raptores, & violatores sanctionialium cum matrimonio? Quin imo ex Decretis Parisiensis, & Turonensis Concilij II. quorum Canones refers *pag.* 315. quomodo non aduertis Galliæ Præsules nullius roboris Regiam constitutionem agnoscentes, respectu dissolutionis matrimonij, Ecclesiasticam legem promulgasse addita anathematis pæna contra attentantes.

124 Consanguinitatis impedimentum, quod a *Concilio Lugdunensi* 1. vindicatum refers *pag.* 316. apertè demonstrat, non Iure Regio, sed Ecclesiastico matrimonia esse dissoluenda, & peccantes in contrahendo, ab Ecclesia puniendos esse, dummodo non versemur in his, quæ sunt mixti fori, in quibus est locus præuentioni, alias non a Concilio, sed a Rege Incestuosi Sponsi
125 mulctati fuissent. Promulgati in *Vermeriensi*, *&* *Compendiensi Concilio* Canones de iustis causis diuortij inter virum, & vxorem, quos refers *cap.* 1. *per tot pag.* 317. tuum Thema infirmant, probant enim Ciuiles Iustiniani Leges nullam vim sibi vindicare in matrimonijs, & de ipsis iudicare ad Ecclesiam pertinere, neque ex hoc, quod in præfatis Canonibus vetita, legibus quoque promulgata reperiantur, bene deducitur Ius Regium, quia si Regij Iuris esset de matrimonijs iudicare, nouas leges S. Concilia non promulgassent.

126 Nihil probat, quod asseris *pag.* 318. de recepto repudij libello sub Carolo Magno inter Christianos, vt Regiam in matrimonium potestatem probes. Nam præter quam quod, non quæ facta sunt, sed quæ Iure facta sunt perpendi debent. Et abrogata repudij licentia per ius Ecclesiasticum satis confirmat non Iure Regio, sed Ecclesiastico matrimoniales causas esse pertractandas. Iuncto etiam quod confundis *Launoi* repudium cum diuortio, & quod inter *Iustiniani Nouellas* solum de iustis diuortiorum causis lex habetur, quæ non respicit matrimonij dissolutionem, vt lex repudij, sed separationem duntaxat quoad Thorum, quæ & nihilominus Ciuilis Iustiniani Lex non attenditur inter fideles, vbi de causis diuortij agitur, sed secundum Canones a Iudice Ecclesiastico diuortij causæ iudi-

cau-

cantur. Non hæc profectò præmisisses, si de Caroli Magni matrimonio, atque repudio historiam peruoluisses, vt enim ex *Aim. Annal. Franc. lib. 4. cap. 63. Engin. in Vit. Carol. Magn.* post *Baron.* testatur *Spondan. Annal. Eccles. Ann. 770. num. 2.* Connubium pertractari intelligens *Stephanus* Papa huius nominis IV. inter Carolum Magnum, & Bertam filiam Desiderij Longobardorum Regis, scripta ad ipsum Carolum, eiusque fratrem Corolomannum epistola, quam prius antiquo ritu, in confessione B. Petri posuit, & sacrificium Deo super eam obtulit, ne id fieret, in terminatione excommunicationis admonuit, tum quia iam ijdem ab eorum patre alijs nobilissimarum fœminarum Francarum *Nuptys* obligati essent, tum etiam ne præclara Francorum gens, perfida, ac fætentissima Longobardorum gente pollueretur, a qua Leprosorum genus originem duceret. Vnde vt habent Francicarum Rerum Scriptores, & ex ipsis notat Spond. *Anno 771.* Carolus Magnus Bertam repudians Patri remisit, & Heildegardem de gente Sueuorum, præcipuæ nobilitatis, ac pietatis fœminam in matrimonium accepit. De repudio autem Bertæ a Carolo Rege facto post *Baron.* loquens *Spond. dicto Anno 771. num 3.* hæc tradit. *Quod autem ad diuortium cum Berta spectat; eius quidem Monachus Sangallensis in duobus libris rerum gestarum Caroli Magni causam affert, quod Berta esset Chinica idest morbosa, & ad propagandam prolem inhabilis ideoque iudicio Episcoporum eam relictam ab illo esse velut mortuam. Porro vt ista Episcopi illi decreuerint, hæc oportuit concurisse, nimirum quod reddita esset ex morbo penitus impotens ad concubitum, & hoc impedimentum iam fuisset ante contractum matrimonium. Ita quidem ex sententia Iuris Canonici Consultorum: quæ obseruata tunc esse, licet de Sanctissimis Episcopis, & de Rege Christianissimo opinari. Nisi etiam dixerimus causam diuortij, ea intercessisse, quod Stephanus Papa, vt vidimus sub Anathemate monuisset, ne Carolus cum eamatrimonio iungeretur, eo quod iam alijs legitimis nuptijs a patre copulatus fuisset. Porrò quod huiusmodi Causa non omnibus paterent, nonnulli pij viri haud leue passi sunt scandalum cum sic repudiatam vnam, & aliam ductam viderunt a Carolo, contradicentibus legibus Ecclesiasticis, inter quos Adelhardus ipsius Caroli consobrinus, ea ocasione se ab eiusdem Palatio abdicauit, ac monasticum institutum amplectens mira claruit sanctitate.* Vide ergo Launoi vtrum ex Caroli Regis Repudio ius Regium, vel Ecclesiasticum in matrimonio probatum remaneat.

Ex

Ex edictis *Caroli Magni* circa matrimonium, desumptis *ex*
127 *lib.* 5.*Capitularium*, quæ recenses *a.* 3. *per tot. à pag.* 328. Regiam in matrimonium potestatem asseris. Vnde autem tale argumentum desumere possis, non bene percipio, cum ex ipsis verbis *Capitularium Caroli* satis apertè constet, nil ipsum contra Sacrorum Canonum sanctiones, decreuisse, & matrimonialium Causarum cognitionem spectare ad Iudicium Ecclesiæ.

Quod etenim decretum habetur *d. lib.* 5. *Capitularium num.* 5. Ideò Carolus edixit, quia *Gregorius* Papa taliter sensit vt ex litera ex te ipso desumpta patet ibi: *Si quis filiastrum, aut filiastram suam ante Episcopum ad confirmationem tenuerit, separetur ab vxore sua, & alteram non accipiat similiter, & mulier alterum non accipiat Gregorius sensit*. Gregorium verò Papam, ne cum hæterodoxis Romanæ duntaxat Prouinciæ Episcopum dicas, sed Episcoporum Episcopum, & vniuersalis Ecclesiæ Caput ac Christi Vicarium agnoscas.

Item quæ habentur *pag.* 329. *num.* 6. & 7. demonstrant Caroli edicta promulgata fuisse ad confirmandas *Gregorij Papæ* Sanctiones, & prohibitiones Sacrorum Canonum roborandas temporalibus pænis, quod satis ad literam conuincunt verba Decreti à te ipso recensita *nu.* 7. in fine ibi: *De reliquis vero propinquis iuxta constituta SS. Patrum, & iuxta decreta Canonum iudicetur*. Nec non aperte colligitur ex verbis aliorum Decretorum *sub num.* 308. & 309. a te ipso relatis *pag.* 331. ibi: *Vt deinceps, sicut Canones Ecclesiastici prohibent, nullus Deo Deuotam Virginem* & ibi: *Præcipimus vt iuxta decreta Canonum, adulteria, & incesta matrimonia, quæ non sunt legitima prohibeantur, & Episcoporum Iudicio condemnentur*.

Ex decretis itidem Caroli Magni *lib.* 7. *Capitularium*, quæ tu recenses *pag.* 332. *ex n.* 185. & 335. eiusdem, ad literam patet Carolum non nisi ad coroborandas Ecclesiasticas Sanctiones leges circa matrimonium edidisse, & voluisse sua decreta, & Regios Ministros in hac parte legibus, & Iudicibus Ecclesiasticis famulari, temporalis pænæ districtione sontes, & contumaces compescendo. Hæc sunt verba Caroli, quæ habes *pag.* 332. *lib.* 7. *num.* 185. Capitularium ibi: *Vt incestum nullum sibi vnquam societ coniugium: quod si contingerit, ab Episcopo loci illius separentur, & publicam septem Annorum iuxta Canonicos gradus agant pænitentiam* & *num.* 335. ibi: *Nullus fidelium vsque affinitatis lineam, idest vsque in septimam progeniem Consanguineam suam ducat vxorem, vel eam quoquo modo incesti macula polluat si*

quis

quis vero hoc scienter temerare præsumpserit, si liber est bannum nostrum idest 60. solidos, fisco nostro persoluat, & insuper Canonice, vt incestus luat, ac publicè iuxta Canonicos gradus peniteat &c. Quod si aliquis tam liber, quam seruus, aut Ecclesiasticus proprio Episcopo inobediens, vel contumax siue de hoc, siue de alio quolibet scelere extiterit, omnes res eius à comite & à misso Episcopi ei contendantur, vsque dum suo Episcopo obediat, aut Canonicè pæniteat. Quod si nec se ita correxit, & ad Episcopum, & ad Canonicam pænitentiam venire distulerit, a Comite comprehendatur, & in carcerem sub magna ærumna retrusus teneatur, nec rerum suarum potestatem habeat quousque Episcopus iusserit.

Quod si Comes, vel eius Ministri hæc adimplere distulerint, Canonicè ab Episcopo, vel à suo Ministro excommunicetur, & vsque dum hæc pleniter adimpleat, semper communione Catholicorum careat, vsque dum ipsi Episcopo humanius erga eum aliquid agere placuerit. Si vero quod non optamus ipse Comes, aut de prædictis, aut de ipsa excommunicatione inobediens, aut negligens apparuerit, honore Comitatus pariter, & comunione careat, vsque dum ambo in nostram præsentiam veniant, vt nos illum Episcopali auctoritate, Imperiali metu ita corrigamus, vt cæteri timorem habeant, ne deinceps committere talia ius audeant.

Nonne harum editionum litera declarat, leges in matrimonium a *Carolo Magno* latas fuisse ad obseruantiam eorum, quæ à S. Concilijs, SS. Patribus Romanorum Pontificum Decretis sancita reperiebantur? Non ne apertè confirmat, Carolum Magnum Iudicio Episcoporum matrimonij separationem reliquisse? Nonne ad literam explicat Imperiales Leges, non ad Principum iurisdictionem in causis matrimonialibus designandam latas fuisse, sed ad metum irrogandum in transgressores Ecclesiasticarum sanctionum. Quantum etenim potestatis sit in Regibus vbi agitur de causa matrimoniali, designat *Carolus Magnus* ibi: *vsque dum ambo in nostram præsentiam veniant, vt nos illum Episcopali auctoritate, Imperiali metu ita corrigamus.* Fatetur Imperator non nisi in eos, qui matrimonium in gradibus a Iure prohibitis contraxerunt, Episcopali auctoritate animaduerti posse, & Imperiales Leges non nisi ad metum fuisse latas, *Tu Launoi* ex re tam clara oppositum omnino argumentum dessumis; Ius Regium in matrimonium probare contendis, vtque probes Imperialia decreta adducis, quibus tuum ipsum Thema destruitur. Miror quomodo quæ transcripsisti, non melius consideraueris, & pro certo si rem attentius per-

pen-

pendisses, hæc cum reliquis, quibus Ecclesiæ auctoritas sine vlla hæsitatione comprobatur silentio prætermisisses. Omnemque
128 hæsitandi vmbram tollit *Anton. August. in Dialog. de emend. Gratian. Dialog. 9. pag. 322.* vbi notat Capitularia Caroli Magni, & Ludouici Pij eius filij, atque Lotharij Ludouici filij, Caroli nepotis, auctoritate Apostolica confirmata fuisse, quod & testatur *Benedictus Leuita lib. 7. cap. 473. capitul.* Patet ex *cap. 78. Concil.* Meldens. ibi: *Vt capitula Ecclesiastica a Domino Carolo Magno Imperatore, nec non a Domino Ludouico Pio Augusto promulgata obnixè obseruari præcipiantur, sicut & legalia obseruanda esse noscuntur.* Et *cap. 8*). ad Carolum Caluum Ludouici Pij filium ibi: *Capitula patris vestri sine refragatione de cætero conseruentur ac capitulis vestræ religionis ab exiguitatis nostræ ministerio oblatis hoc diploma si complacet adnectatur.* Et vt aduertit *Anton. August. de emend. Gratian. Dial. 10 pag. 323.* multa huius collectionis referuntur capita in *Concilys Trosleaiano, Ticinensi, & Coloniensi* sub Carolo III. Leonis IV. ex epistola ad Lotharium Augustum verba referunt *Iuo lib. 2. tit. 12. cap. 12. panor. & p. 4. capit. 175.. Gratianus distin. 10. capit. 9.* Non pauca item ex his capitularibus inueniuntur in *Concil. Maguntino, Parisiensi Vormaciensi* & alijs, vtque notat idem *Anton.*
12 *Aug. d. Dial.* 10. fontem dictorum Capitularium fuerunt ipsa Concilia atque Conuentus in quibus Imperator cum Episcopis, & alijs Consiliarijs de rebus tam Ecclesiasticis quam profanis agebat. Sic in *Trosleiano* Concilio appellantur Conciliorum pedisequa hæc Capitularia Principum.

Miror etiam quomodo Capitularia Caroli Magni lata non consideraueris ad politicam suorum subditorum conseruationem, quos non te latere opinor, non omnes fuisse fideles, & ita sique habentur dispoticæ legis naturam præseferentia, hæc non ad fidelium, sed infidelium matrimonia referas, in quæ vt pote non excedentia fines puri contractus Regiæ leges plenum ius sibi vindicant. Quod vero *Arelatensis, Maguntiaca, Turonensis & Cabilonensis Synodi*, pro obseruantia suorum Decretorum Imperialem Clementiam implorauerint, & humanissimis verbis eius brachium exorauerint, male infertur quod Imperiali auctoritate indiguerint, vtque tuum errorem agnoscas, audi Carolum Magnum Imperatorem in verbis a te ipso recensitis ibi: *Episcopali auctoritate Imperiali metu ita corrigamus*. Vbi agitur de re spectante ad matrimonium, non Imperator ius sibi ipsum dirimendi & separandi vindicat. Sed hoc iudicio Episco-

scoporum relinquit, vt legitur in verbis a te met relatis *pag. 532. ex lib. 7. num. 185.* ibi: *Vt incestum nullum sibi vnquam societ coniugium, quod si contingerit ab Episcopo loci illius separentur.* Non edixit Imperator, Iudicio Imperatoris, vel Ciuilis Magistratus, sed Episcopi separandas esse incestuosas Nuptias, prout transgressores Ecclesiasticarum Sanctionum non edixit Imperiali auctoritate corrigendos esse, sed Episcopali, cui Regias leges famulari debere declarat, metum incutiendo.

130. Historia contracti matrimonij inter Balduinum & Iudith filiam Caroli Calui, quam refers *cap. 4. per tot pag. 554.* vt inde Regiam in matrimonium potestatem asseras, ipsam destruit. Nam Carolus Caluus contra Balduinum, quod Iudith eius filiam sibi in Vxorem furatus esset non Iure Regio processit, sed ad Episcoporum Iudicium recursum habuit, quod conuincitur ex verbis ipsius Caroli a te ipso relatis ibi: *Filiam nostram Iudith viduam secundum leges diuinas & mundanas sub tuitione Ecclesiastica, & Regio Mundeburdo constitutam Balduinus sibi furatus est in vxorem, quem post legale Iudicium Episcopi Regni nostri excommunicauerunt secundum sacros Canones, & definitionem S. Gregorij Papæ, qui dicit. Si quis viduam furatus fuerit in vxorem & consentientes ei anathema sit.* Et ex his quæ refers ex *Flodoardo lib. 3. hist. Remensis cap. 12.* ibi: *Vnde Rex Carolus Episcopos, acceteros Regni Primates consulens post mundanæ legis iudicium Canonicam in iam dictum Balduinum, & Iudith secundum edicta Beati Gregorij depromi sententiam fecit.* *Tu Launoi* Verba Caroli, & Flodoardi preuertens, dicis Balduinum peccasse contra leges Ciuiles & sententiam in ipsum a sæculi Iudicibus latam fuisse; vtrumque falsum, vt aperte conuincitur ex litera ipsa a te desumpta; Male exponis verbum illud *Legale*, dum interpretaris *Ciuile*, quasi quæ in foro Ecclesiastico fiunt legalia Iudicia dici non possint, Absonum est a Canonistis, quam de recenti inauditam praxim somnias: Magistratum scilicet Ciuilem iudicium primo loco contra Balduinum fecisse, & sententiam in ipsum latam Episcopos anathematis pæna roborasse. In Balduinum etenim, vt pote qui contra legem Diuinam, & humanam peccauerat, Carolus Ecclesiasticum iudicium mouit, vnde Episcopi iuxta deffinitionem *S. Gregorij* constito de furto *Iudith Viduæ* in vxorem; ad quod probandum legale iudicium requirebatur ipsum excommunicarunt, neque altera pæna *Balduinum* mulctatum fuisse Historicis monimentis apparet. Quodque sententia per Episcopos lata fuerit, quamlibet hæsitationis vmbram

bram remouent verba supra relata ex *Flodoardo*. Dicas quæso *Launoi*, qui a Magistratu Ciuili in hac causa Legale iudicium asseris matrimonij contractum dirimens; Vnde hoc, si a verbis *Caroli*, & *Flodoardi*, iam de manifesto errore ex ipsis conuinctus remanes, cum iudicium de raptu Viduæ ad forum Ecclesiasticum ab ipso Rege deductum ex ipsis constet. Si alteram reconditam habes históriam in medium referas, & aduertas, ne dum Regium Ius dilatare intendis, Magistratus Regios de inepto iudicio condemnes, nam cum de *Balduini* delicto quoad raptum *Iudith* nulla esset controuersia, si aduersus *Balduinum* a sæculi Iudicibus sententia lata fuit; hæc vt iusta dici possit pænam delicto parem includere debet, præter verò pænam anathematis, alteram in Balduinum inflictam non fuisse satis aperte colligitur ex epistolis *Nicolai Papæ* ad fauorem *Balduini* conscriptis, quarum verba, tu ipse refers sub dicto *c.* 4. *pag.* 337. Quin Regem *Nicolai* præcibus victum vt Iudith Balduino nuberet, concessisse testatur *Hincmarus in Epist.* ad *Nicolaum* apud *Flodoardum* loco citato. Quod vero *Nicolaus* Papa non iussa Regi miserit pro Balduini matrimonio, sed præces obtulerit: Tu *Launoi* argumentum, de Iure Regio in matrimonium infers, & his verbis, post altera innania commenta concludis. *Nouerat sine dubio Pontifex, nouerant Episcopi Galliæ Christum Principibus reliquisse auctoritatem ordinandi matrimonium*. Ignoras *Launoi* matrimonium cum rapta ab Ecclesia haberi pro irrito, quousque de libero contrahentium consensu legitimè constet? Non ergo instauratum denuo inter Balduinum, & Iudith matrimonium dicas iuxtà leges sæculi, sed id factum agnoscas iuxta sacrorum Canonum, & Ecclesiæ sanctiones, nam sæculi legibus puniri reperimus raptores, non vero quicquam de noua coniugij instauratione inter ipsos disponi, & quatenus aliquid dispositum reperiretur, hoc non nisi infidelium matrimonia respiceret, cum vbi de matrimonio fidelium agitur etiam ipsimet Reges in causa propria ad iudicium Ecclesiæ confugere Historia Balduini aperte doceat.

131 Relatum Caroli Calui edictum *cap.* 6. *per tot. pag.* 341. & *cap.* 8. *per tot pag.* 347. vt regium in matrimonium a te assertum ius confirmes; ipsum infirmat, cum quod a Carolo in ipso statuitur, sit in executionem legis Ecclesiasticæ, vt ad literam deducitur ex verbis a te ipso relatis ibi: *Illud coniugium quia non est legale, neque legitimum sicut Leo in suis Decretis, & S. Gregorius in suis epistolis monstrant, dissoluatur*. Patet igitur

Z 2 non

non edicto Caroli indici matrimonij dissolutioem, quatenus ipsum edictum Caroli est, & sic à Regia auctoritate promanans; sed quia tale coniugium secundum decreta *Leonis*, & *Gregorij Summorum Pontificum*, non erat Legale neque legitimum. Videas modo quo fundamento asseras, vt coniugium dicatur legale, & legitimum, secundum leges a Principibus latas esse contrahendum. Cum ipse Carolus Rex explicet in suo edicto illud coniugium, non esse legale, neque legitimum, quod non est secundum *Leonis & S. Gregorij* leges. Non dixit Carolus, quia non est legale neque legitimum sicut nos, & Ciuiles leges determinant, sed sicut *Leo in suis decretis*, & *Gregorius in suis epistolis* monstrant.

Non immorabor in confutandis quæ refers *pag*. 342. & *c*. 7.
132 *per tot pag*. 345. ex historia Ludouici Balb., quem obijsse asseris duobus filijs relictis, *Ludouico* scilicet, & *Carolomanno* ex puella nomine *Ansgard* interdicta a Carolo patre suo, quia fine consilio suo vxorauit eam; deducens Iure Regio dissolui liberorum matrimonia contra parentum consensum contracta, vt potè repugnantia Ciuilibus Legibus de quibus *in Tit. ff. de ritu Nuptiarum & C. de Nuptijs*. Ediscere etenim debuisses Ius Ciuile in hac parte a Iure Canonico correctum fuisse, Tertul-
133 lianum verò Basilium, & Ambrosium non desiderare Parentum cōsensum in matrimonio filiorum ex necessitate, sed ex honestate In quibus terminis intelligēda sunt verba *Can*. 13. *Concil.* Carthag *Can*. 22. *Concil*. 4. *Aurelianensis Can*. 6. *Concil*. 3. *Parisiensis & can*. 10. *Concilij Toletani* 3. vt late patet ex supra not. in cap. 1. Quinimo si *Launoi Sigebertum* legisses, Ausgard concubinam, non legitimam vxorem inuenisses.

Cap. 9. *pag*. 349. Ius Regium in impedimentis matrimonium
134 dirimentibus, & diuortijs a Concilijs Episcop. Galliæ agnosci asseris. Quod vt probes Canonem refers *Concilij Moguntiaci*, & alterum *Arelat* 6. quorum vterque regiam, a te suppositam in matrimonium potestatem destruit. Quod verba *can*. 56. *Concilij Moguntiaci Anno* 813. *celebrati*, ad literam demonstrant, cum ibi incestæ coniunctiones anathematizentur, & dirimantur. Quod item patet ex verbis *can*. 11. *Concilij Arelat*. vbi diuersæ incestarum coniuctionum species coniugij nomine priuantur. Hinc constat non nisi Iuris Ecclesiastici esse, leges ferre matrimonium dirimentes. Quod & euidenter probant illamet argumenta, quibus ad tui Thematis confirmationem vteris. Ita
enim

enim argumētaris *Launoi* Verba *Canonis* 56. *Concilij Maguntiaci*, & *Canonis* 11. *Concilij Arelatensis* 6. deprōpta fuerūt ex Capitularibus Caroli Magni. Ergo impedimenta dirimentia in ipsis contenta, re ipsa sunt Iuris Ciuilis. Ergo est Regū exercere potestatē, instituendi leges matrimonium dirimentes. Tuum quoque argumentum confirmas ex verbis obsequij, & reuerentiæ, quibus Concilium Imperatorem alloquutus fuit in præfatione; Sed quam inanis sit hic tuus disserendi modus, confestim colligitur. Primò quia vt tradit *Ant. August. de Emend. Grat. Dial.* 10. Capitularia Caroli Magni Auctoritate Apostolica confirmata fuerunt, & sunt decretorum SS. Concil pedisequa, quæque in ipsis habentur ab illo ideo decreta fuisse constat, quia ita sentiebat Ecclesia, & ita constitūta Sanctorum Patrum, & decreta Sacrorum Canonum iudicabant. vt legitur *lib.* 5. *Capitularium nu.* 5. 6. *&* 7. & passim. Sed esto quod vetita coniugia *per Moguntiacum, & Arelatense Concilium*, ante Concilij prohibitionem prius vetita reperiantur a Iure Ciuili, non ne hoc aperte demonstrat defectum iurisdictionis Ciuilis in matrimonium? Si enim Iuris Ciuilis, fuisset, vt supponis, leges matrimonia dirimentes ferre, non hoc ius profectò Concilium violasset; Neque violari permisisset Imperator, quem multis obsequijs ipsa Concilia prosequuta fuisse fateris. Quamobrem argumentum optime retorqueri potest. Neque est cur tantum laborares in repetendis quæ habet *Hinc marus* in *Opusculo*, quod *de Lotarij; & Tetbergæ Reginæ* diuortio composuit, cum & hæc ipsa, vt supra ostendimus expresse tuo Themati resistant. Nec pluries ipsa repetijsses, si melius rei factum perpendisses; Quod etenim Imperator proclamationem à Nothilde ad ipsum factam de quibusdam inhonestis inter se, & virum suum, ad Synodum destinasset, vt inde Episcopalis auctoritas quid agendum esset decerneret, demonstrat Imperatorem ipsum agnouisse, sui iuris non esse de causis matrimonialibus cognoscere. Quod verò Episcoporum congressus *Nortildis* quærelas ad laicorum Iudicium remisserit, patet, causam Iudicio laicorum terminatam, non eius fuisse generis, quod matrimonij essentiam respiceret; Quod vtique probant verba ipsa à te ex *Hincmaro* relata ibi: *Fœmina quædam nomine Northildis de quibusdam inhonestis inter se, & virum suum ad Imperatorem publicè proclamauit.* Agnosce tandem *Launoi* quantum à veritate distent, quæ hucusque exponere non erubuisti.

135 *In Romano Concilio Anno* 998. celebrato, Robertus Rex Galliæ quod Bertam eius consanguineam in vxorem duxerit à

Grego-

Gregorio V. sub pæna anathematis ipsam relinquere cogitur, necnon Turonensis Archiepiscopus, cum omnibus Episcopis, qui his incestis nuptijs interfuerunt à Sacrosancta communione suspensus fuit. Tu verò *cap.1.pag.* 352. hinc asserere non erubescis Romanum Concilium regiam in matrimonium potestatem cõfirmasse. Negas, quæ hac de re habẽtur ex *Petro Damiano* apud *Baronium*, & historicam veritatem impugnas. Vide quæ tradunt Galli scriptores, quæ notat *Spond. Annal. Eccl. ann.* 998. *n.* 1. Et hinc agnoscas vt tenebras in meridie suadeas, negare Solem.

136 Vt vsu Ciuilium legum in dirimendis matrimonijs, regiã à te suppositam in matrimonium potestatem confirmes *cap.* 2. *pag.* 518. ad *Iuonem Carnotensem* recurris, quem suo tempore communem Ecclesiarum magistrum agnoscis; Et quoniam asseris, quod eius testimonium cæterorum testimonia supplebit, nolo profectò, vt ab eius testimonio discedamus.

Quæcumque habes ex *Iuone, qui in Decreti part.* 9. agens inter quas personas incesta copulatio, inter quas legitimæ nuptiæ fiant, tum ex S. Concilijs, tum ex sacr. litteris, & SS. Patrum scriptis, necnon ex Legibus ipsis ciuilibus, multa ad rem suam collegit, ad legis Ecclesiasticæ æquitatem demonstrandam, quæ ea interdicit, quæ neque sæculi lege defendi possunt, vti colligitur ex ipsius *epistola* 129. cuius verba tu ipse *refers pag.* 360. directa ad Gaufridum Vindocinensem Comitem, qui in Vxorem

137 ducere volebat Vicecomitissam Blesensem, cuius ille consanguineus erat: ibi: *Tibi modo, & per legem Christianam interdico ferales incæstas nuptias, quas nec lege poteris deffendere, nec legitimos de ijs hæredes suscipere.* Quæ verba ad literam clarè docent mandatum, & interdictum incestarum nuptiarum factum fuisse in vim legis Ecclesiasticæ. Vt verò quàm detestabile sit incestuosum coniugium significaretur; addita patent illa verba, *quas nec lege*, idest ciuili constitutione *poteris defendere*. Hinc veram agnosce propositionẽ, quod nuptiæ, quæ lege deffendi non possunt, non sunt legitimæ, quantum à veritate distat altera à te hinc desumpta propositio. *An matrimonium sit legitimum, necne Ciuilium legum institutione dignoscitur, & declaratur.* Quod si tecum sensisset *Iuo*, non profectò scripsisset. *Tibi mando, & per legem Christianam interdico.* Quod verò per ly *Christianam* distinguere intellexerit legem, à lege; legem nimirum Ecclesiasticam, à Ciuili, satis explicant subsequentia verba, *quas nec lege poteris deffendere.*

Nulla responsione indigent, quæ habes *cap.* 3. *pag.* 362. vbi regiam in matrimonia procerum potestatem deducere opinaris

ex

138 ex *epist.* 222. *D. Bernardi & cap.* 4. *pag.* 363. vbi refers quæ pro retinenda Regia in matrimonium potestate gessit *Ludouicus Crassus*. Non etenim nouum est in iure ad bonum politicum regias latas fuisse leges, ne sine Regis consensu extra regni fines matrimonia fiant, sed expendendum, quantum iuris habeant istæ leges, quæ quidem obligant ex honestate, & etiam dari potest casus, quod obligent sub pœna peccati mortalis, si nempè ex tali matrimonio sequeretur aliquod ingens malum in republica, sed quod legitimum matrimonium dirimant, hoc dicere ridiculum est apud Catholicos, vt constat ex supra deductis in cap. 1.

139 Cæterum Ludouici Crassi exemplum nihil refragatur absurdum enim adducere, non est soluere argumentum. Vide *Launoi* quænam in hac parte fuerint *S. Bernardi* Consilia, licet ijs *Ludouicus* non cesserit, & dicere sollicitat quod *D. Bernardus* in re-

140 censitis à te literis, Ludouicum alterum Herodem appellat.

Cap. 5. *pag.* 364 quod Philippus Augustus in matrimonia Procerum sui Regni consenserit, & à Mathilde Flandriæ Comi-

141 tissa, necnon ab Anna Burgundiæ Ducissa pactum exegerit se nulli sine eius consensu nupturas esse, sub *Phlippo Augusto* Regiã in matrimonium potestatem retentam asseris. Quam verò fatua sit illa assertio, maiori demonstratione non indiget. Non enim omnia, quæ à Principe sæculari exiguntur ad finem politicum, probant eius Iurisdictionem in re, quæ exigitur. An talia pacta exigere licitum sit, non modo disero, sed absque disputatione concludo, quod tale pactum non dirimisset matrimonium legitimum contra ipsum contractum. Vnde regia à te hinc deducta in matrimonium potestas excluditur.

142 Falsa sunt, quæ habes *cap.* 6. *pag.* 368. quod scilicet *Ludouicus* diuortium cum vxore fecerit in vim legis Imperialis de consobrinis matrimonio non iungendis. Te conuincunt verba met à te relata ex Anonymo in Historia *Ludouici VII. cap.* 29. ibi: *Quibus Rex respondit, quod contra Deum & contra legem Ecclesię eam nolebat habere volens per omnia statuta Ecclesiæ, & legem matrimonij inuiolabiliter obseruare.* Et ibi: *Rex qui secundũ legis præceptum volebat viuere præcipientis vt homo secundum legem Ecclesiæ feminã sibi coniungeret.* Ex his dignosce An Ludouicus Rex Galliæ diuortium fecerit, quia leges Imperiales de consobrinis matrimonium prohibent. Vis miser Regi in matrimonium potestatem tribuere; & Regem Imperiali lege de matrimonio subditum facis. Ignoras quam iniuriosum sit in Gallia Regem Imperialibus legibus ligatum asserere. Rex Galliæ in temporalibus

bus, se alterum Principem Superiorem non agnoscere mordicus defendit. Tu vt ipsum soluas à Sacro ligamine, profano vinculo ipsum ligas. Atqui contra veritatem pugnare aggreditur, quod non est, & quod non vult incautè asserit

143 Historicum exemplum à te deductum *cap.7.pag.*370.de prohibitione facta à *Ludouico VIII.* ne Erardus de Brena, & Regis Cypriorum filia simul matrimonium inirent, quod illud regno perniciosum foret, Nil releuat, quia quæ facti sunt, factum non ius probant, & aliud est dicere, quod *Ludouicus* prohibitionem tulit, aliud quod eius prohibitio si matrimonium contractum fuisset irritum nihilominus ipsum fecisset. Quinimò patet Ludouicum, suam prohibitionem consanguinitatis impedimento muniuisse, vt patet ex verbis ipsis per te relatis *pag.* 371. ibi: *Præterea dictum est nobis, quod in eo gradu consanguinitatis sese attingunt*. Vnde constat ad obseruantiam legis Ecclesiasticæ tale matrimonium prohibuisse.

Quæ habes *cap.*8. *pag.*371. non probant Ludouicum IX. inter S. adscriptum, iura Ecclesiæ vsurpasse, Regiam in matrimonium, vt asseris potestatem retinendo. Quod enim Princeps

144 ad bonum Reipublicæ impediat ne sequatur matrimonium cum aliqua certa persona, vel fidem exigat, ne aliqua ex magnatibus sui Regni contrahat cum inimico Coronæ, non est leges Ecclesiæ violare, non est libertatem matrimonij impedire; non est quod tu exinde dolosè infers regiam in matrimonium potestatem habere vt distinctè colligitur ex supranot. in cap. 1.

145 Clemens IV. in quarto Consanguinitatis gradu *Henrico* Regis Nauarræ fratri dispensat, quia vt patet ex ipsa dispensatione,cuius verba Tu ipse refers *cap.9. pag.*373. coniunctio copulæ coniugalis in quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sacris est interdicta Canonibus; Quia verò Papa in Henrici Matrimonio Regis Franciæ, & Regis Nauarræ, fratris Henrici consilium, & assensum desiderat, imposturam machinas, quod Clemens IV. Regiam in matrimonium potestatem agnouerit. Sed si Regia in matrimonium à te supposita potestas aderat, quare non à Rege Nauarræ eius fratre dispensationem petijt Henricus? Papa ad pacem tuendam in Regno, gratiam dispensationis concedit, tu ad euertendam iurisdictionem Ecclesiæ, & Regum, noua iura somnias.

Relata *sub Cap* 10. *pag* 375. de confirmatis à Philippo Pul-

146 chro coniugijs nihil probant, quia factum non probat Ius. Quod verò attinet circa iuramenti formam à te relatam *pag.*

378.

378. de non contrahendo matrimonio sine consensu Regis, hęc respicit Officiales Regios, & est limitata ad tempus suæ administrationis ibi. *Item iurabunt quod durante administr-tione sua, non contrahent*. Vnde agnoscas quantum à tuo Themate distent, quæ infers ex collectis subprefacto *cap*. 10.

147 Habes *cap*. 11. *pag*. 379. Temerè loquendo, quod Bonifacius VIII. insigni facinore testatus sit supremam Regum, & Principum in impedimenta matrimonij procerum auctoritatem, quòd neglecto Bonifacij interdicto Margarita Philippi filia nupserit Ferdinando IV. Castellæ Regi Sancij filio. Inauditum documentum. Ferdinandus, & Margarita neglexerunt mandata Papæ; Ergo Papa Ius Regium in matrimonium agnouit.

148 Non est hic locus vt respondeam ad id quod dicis errasse Bonifacium, quod Philippum Galliæ Regem sibi in temporalibus subesse crederet, aptiori etenim loco contra hanc tuam absolutam, falsamque assertionem insurgam. Interim tamen falsum agnoscas, quod dicis Bonifacij errorem docuisse *Clem. V. in cap. meruit de priuilegijs*. Sed non mirum, quod hæc dicas cum omnia SS. Canonum decreta, & historica documenta sinistra interpetratione euertas. Ex damnatione quoq; à Romanis Pontificibus promulgata aduersus *Alexandri Carrerij* libros contra *Bellarminum* editos Bonifacij errorem agnouisse affirmas dum hinc pro tuis retractandis lumen desumere deberes. Quasi verò aliquid authoritatis, & veritatis in tuis Epistolis fundamentum esset, ad ipsas recurris.

149 Quæ habes *Cap*. 12. *pag* 380. de Regia in Matrimonium potestate recenta sub Philippo, Longo dicto, & *Cap*. 13. *pag*. 381. sub *Carlo Pulchro*, nec non *Cap*. 14. sub Philippo Valesio. Responsione non indigent; nam ex pecularibus conuentionibus, & approbatis procerum Regni ex conuenientia matrimonijs, Regium Ius in matrimonium prædicas, quod profecto non faceres si distingueres factum à Iure, nec non distingueres, quæ sunt honestatis, & reuerentiæ, ab ijs quæ sunt necessitatis.

150 *Cap*. 15. *pag*. 384. Indubitatum fuisse asseris vsum Regij Iuris in matrimonia procerum. At peto si de Iure loqueris, quare ad proceres ipsum restringis?

151 Non satis intelligo quomodo in coniugio, quod inter Margaritam Ludouici Maleni Flandriæ Comitis filiam, & Edemundum Eduardi Anglorum Regis filium contractum fuit, Ius Regium eminere obserues; contrarium enim conuincitur ex *Iacobo Meyro*, qui historiam *lib*.

 13. *An*-

13. *Annalium* ad annum 1365. pertexuit, vt patet ex verbis à te ex historia desumptis. Desponsationem etenim *Margaretæ, & Edemondi* seruatam non fuisse constat, quod facta fuerit inuita pænè omni dignitate Gallica. Sed quare inuita, explicant subsequentia verba propter obstaculum cognationis, vt patet ex litera, ex te ipso desumpta ibi: *Quæ tamen desponsatio quod facta esset inuita pænè omni dignitate Gallica, non seruata est. Fingebatur enim quoddam obstaculum cognationis, quod soluere nollet Vrbanus V. ne nihil haberet excusationis pacti rescissio.* Et omnem hæsitandi locum prohibent verba ex te ipso transcripta, quæ habes *pag.* 385. ex Vrbani V. vita ibi: *Per id tempus Philippus iunior inter filios præfati Ioannis Francorum Regis Margaretam filiam Ludouici Comitis Flandriæ relictam Philippi Ducis Burgundiæ duxit in vxorem, &c. In istorum autem matrimonij copulatione necessaria fuit Apostolica dispensatio propter consanguinita-*
152 *tem, qua satis de proximo iungebantur, quam memoratus Vrbanus Papa gratiosè concessit licet eam per prius Regi Angliæ in persona vnius ex filijs suis denegasset, in quo nullam sibi fecit iniuriam, cum hoc non à Iustitia, sed à sui maxima gratia dependeret, & sibi licuit, prout sibi placuit alteri concedere, & sibi denegare, & quod sic factum fuerit à Deo creditur ordinatum.*

Facta, quæ refers, & quibus Regiam in matrimonium po-
153 testatem retertam probare niteris *Cap.*16. *pag.*386. *sub Carolo V. cap.*17. *pag.*388. *sub Carolo VI. cap.*18. *pag.*389. *sub Carolo VII. cap.*19. *pag.*393. *sub Ludouico XI. cap.*20. *pag.*396. *sub Carolo VIII. cap.*21. *pag.*405. *sub Ludouico XII. Galliæ Regibus.*

Longè distant à Iure, quod Ciuili Magistratui tribuis, neque in tuum Thema influunt, quinimò ipsi repugnant cum restringantur ad coniugia, ex quibus graue male in Regno oriri poterat; neque illicitum dicimus Imperatori, vel Regi impedire aliquod matrimonium, quo sui Regni tranquilitas turbatur, sed asserimus non ex hoc sequi posse quod Reges, leges instituere valeant matrimonia impedientes, & dirimentes. Quinimò historica documenta docent, vbi contra legem Principis sæcularis matrimonium aliquod contractum fuit, pro dissolutione ad Apostolicam Sedem Reges ipsos recursum habuisse, quæ vt testatur *Francis. Salernus Siculus à Bzouio citatus An.*1493. Ob pacis bonum, aliaq; pacis commoda matrimonia dissoluit, & re ipsa in coniugio Maximiliani cum Anna Britanniæ Ducis filia, ex quo sub Carolo VIII. Regiam in matrimonium pote-
statem

ſtatem retentam malè affirmas *Cap. 20. pag. 396.* Sanctam Sedem executam fuiſſe aſſeuerat idem *Siculus*.

Ex coniugio quod *Ioanna Albretana* iuſſu Regis Franciſci I.
154 cum Guillelmo Cliuenſium Duce contraxit; Sub Franciſco I. Regiam in matrimonium poteſtatem retentam repetis *Cap. 22. pag.* 406. Sed quodnam Ius fuerit in iuſſu Regis, diſce ex declaratione facta à Romano Pontifice poſt obitum Franciſci I. agente *Henrico II.* ſuper nullitate talis coniugij, quod Ioanna inuita contraxerat. Nonne docent *Lucij Marinei Siculi* verba à te ipſo deſumpta *lib.* 10. *hiſtoriarum Hiſpaniæ.* & relata *pag.* 408. nullum Regibus ius competere in matri-
155 monium, ſed in hoc ipſoſmet Reges Eccleſiæ iudicio ſubditos eſſe? Conſtat enim Tireſiam Romam ſe contuliſſe, & ad Iacobum Aragonum Regem, qui matrimonium cum ipſa contraxerat, & Leonoram Caſtellæ Regis filiam ſibi deſponſare ſtudebat, literas citatorias miſiſſe, quibus eum prouocabat ad cauſam pacti matrimonij coram Pontifice diſputandam: Iacobum verò, quod Tireſia ſine teſtibus matrimonium probare
157 non potuiſſet, Auctoritate Pontificia, cum Leonora matrimonium contraxiſſe, quod & poſtea diſſolutum fuit comperto inter ipſum Iacobum & Leonoram Conſanguinitatis impedimento. Summaque, in cauſis matrimonialibus etiam Regum, Eccleſiæ Auctoritas euidentius probari non poteſt, quam ex verbis ipſis à te *pag.* 408. ex *Marineo* relatis: Ibi: *Cæterum Rex Iacobus & eius Vxor Leonora poſt confectas nuptias, & Alfonſo filio iam adulto apud Pontificem Romę, nec opinates delati fuere, propterea quod conſanguinitatis gradu coniunctiſſimi matrimonium contrahere ſine conſenſu Summi Pontificis non poterant. Quamobrem Legatos Rex ad Pontificem miſit oratum, vt conſumatum iam connubium confirmaret. Gregorius autem S. Pontifex, quoniam Rex Iacobus, & Tireſiam Primam Coniugem deceperat, & Leonoram ſibi cognatione valde proximam dolis ſubreptiuis vxorem duxerat, illorum matrimonium non ſolum confirmare voluit, ſed etiam diſſoluit, & inperpetuum diuortium nuntiauit.*

157 Quæ habes *Cap.* 24. *pag.* 411. de lege à Rege Henrico III. quoad Clandeſtina matrimonia in generalibus Regni Comitijs. Bleſis habitis, nil probant; Quin demonſtrant Henricum ad obſeruantiam Legis hac in re per Tridentinum latè pænalem, & ipſum legem promulgaſſe. Quodque pertineat ad Eccleſiam legem inſtituere matrimonia impedientem, & dirimentem probant tot Sacrorum Conciliorum Canones à te *Launoi*

relati *pag*.415. 417. *&* 418. Quatenus verò Iuris Regij fuiſſet in prohibitionem Clandeſtini matrimonij leges dare Regium Ius non violaſſent Galliæ Præſules in *Attrebatenſi*, *Gamerocenſi*, *Sueſſionenſi*, *Pariſienſi*, *Senonenſi*, *Toloſana*, *Lingonenſi*, *& Sanctonenſi Synodis*. Neque hoc ipſis Galliæ Reges attentare permiſiſſent.

158 Quæ refers. *Cap*.25.*pag*.419. Et exemplum relatum *cap*.26. *pag*.422. non indigent reſponſione. Nam decretum Henrici III. in Sangermanenſibus Comitijs reſpuit duntaxat prohibitionem matrimonij ſuorum Regni Procerum cum fæminis alienigenis, nullumque ius habet, quoad diſſolutionem matrimonij etiam contra præfatam Henrici legem contracti. Exemplum verò damnationis ad mortem Caroli Gontaldi Mareſcalli Bironij, quod inter cætera, nuptias vnius è Ducis Sabaudiæ filiabus occultè ambiſſet, non reſpicit cauſam iuris Regij in matrimonium, ſed dubium proditionis, quia Henricus Sabaudiæ Duci iam à duobus annis bellum indixerat, vt Principatum Salutiæ ab eo per Ciuiles Galliæ motus occupatum armis reciperet, vt teſtatur *Carolus Bretus in lib. de ſupremo Regis Dominio. cap*.8.

Ad ea quæ habes *cap*.27. *pag*.423. vt ſub Ludouico XIII.Re-
160 giam in matrimonium poteſtatem retentam probes, patet reſponſio ex his, quæ diximus ſupra cum Bleſenſis edicti inſtauratio de Clandeſtinis matrimonijs famuletur diſpoſitioni ſacrorum Canonum, & decretis Conciliorum, quibus Epiſcopali auctoritate Clandeſtina matrimonia prohibita fuerunt, Regali verò metu prohibitio confirmata fuit, neque eſt quod immorer in confutandis quæ habes *c*.28. cum merum factum referas, ex quo non bene ius deducitur, cum non omnia, quæ fiunt, iure facta dici poſſint.

161 *Cap*.29. *pag*.437. Vſum Regiæ in matrimonium poteſtatis conſtare aſſeris ex Natalium reſtitutione; Quantum enim inter ſe differat natalium reſtitutio, quæ res eſt merè ciuilis à matrimonio, tu ipſe vides; Cuius ergo ſit roboris effictum à te argumentum agnoſcas.

162 *Cap*.30. *pag*.438. Hodiernum Regiæ in matrimonium poteſtatis vſum conſtare aſſeris ex dirimentium impedimentorum diſpenſatione cum hæterodoxis. At diſtinguere debuiſſes *Launoi* ab hæterodoxis Ortodoxos. Hinc nullum puto, qui tuæ doctrinæ impuritatem non agnoſcat, cum Ortodoxos ab hæterodoxis non diſtinguas, & pari paſſu eodem iure ambulare opineris.

163 Ex

163 Ex *Cap.*1. *pag.*442. Vbi Basilij Macedonis Imperatoris Orientalis legem refers quartas nuptias prohibentem; Sub Basilio regiam in matrimonium potestatem retentam dicis, quod nullus Summorum Pontificum, vel Orientalium Episcoporum; impedimentum ab ipso positum abrogauerit, vel de vsurpata iurisdictione conquæstus fuerit; Sed toto cælo aberras, cum quam Basilius de quartis nuptijs legem tulit à Iure Ecclesiastico emendicarit, vt ad literam deducitur ex *Photij Epistola* per te ipsum relata; Hæc eadem responsio conuincit, quæ habes
164 *Cap.*2. *pag.*444. Vt sub Leone VI. Imp. Regiam in matrimonium potestatem ibidem retentam probes. Nec non, quod ad literam deducitur ex his, quæ habes *Cap.*3. *pag.*446. vt eandem Regiam potestatem probes sub Alexio Commneno. Imperatore, & præsertim ex relatis in *Cap.*4. *pag.*447. vbi sub Manuele Cõmneno eandem Regiam in matrimonium potesta-
165 tem retentam affirmas; Constat enim ex ipsius *Manuelis* verbis non Iure Regis, sed auctoritate Ecclesiæ matrimonij impedimenta esse constituenda. Quæ tamen Episcopali auctoritate iniuncta fuerant, Imperiali metu ad obseruantiam fuerunt redacta.

166 Non immorabor in confutandis, quæ habes *cap.* 5. *per tot. pag.*448. vbi probare niteris propter adulterium, etiam quoad vinculum matrimonium dirimi; Assertio profecto hæretica in quam non incidisses, si tres *D. Augustini libros de adulterinis coniugijs contra Pollentinum* conscriptos peruoluisses. Vide *Launoi* quæ docent *D. Hierony. Matth.* 19. cuius verba habentur *in c. Licitè* 32 *q.*7. *& cap.Interueniente* 32 *q.*7.*Gregor.Magn.cap. Hi verò* 32 *q.*7.*Bed. super verb. Paul.* 1.*cor.*7.*Lactant.lib.* 6.*diu. inst. ca.*23.*Origen.homil.*7.*sup.Matth.Chrysost.hom.*17.*super verb.Christi Matth.*5. *Theophylactus sup. Matth.c.* 19.Vide *Launoi* declarationes *Concilij Mileuitani in cap. Placuit*, cuius verba habentur *in cap. Placuit* 32.*q.*7. *Concilij Eliberitani can. Fidelis. Innoc.III. Canon. Quarto de diuortijs. Concil. Florentinum in instructione Armenorum.*Peruolue *Catholicorum DD scripta* & nullum inuenies, qui tuæ sententiæ inhæreat, & contra declarationem & definitionem Ecclesiæ dicere audeat, quod propter Adulterium dis-
167 soluatur matrimonium etiam quoad Vinculum.Neque est cur in medium afferas *Caiet.super cap.*19.*Matth.*Non enim me latet *Ceietanum*, *Erasmi* sententiam de hac re pluris fecisse quam parerat. Vnde Iure ait *Sot.dist.*36.*quæst vnic.art.*5.miror quo genio vir doctissimus, hominem in Theologia vix vllo nomine di-

gnum tam frequenter obaudiebat. *Caietanus* equidem sequutus fuit in hoc Erasmi sententiam, qui cum super *Matth. c.* 19. *& in Praphrasi, & in Annot.* Tum latissimè super *Paul. Corinth.* 7. non solum ob fornicationem, verum & alijs innumeris de causis Ec-
168 clesiæ suadere nititur vt matrimonium dissolueret; Quare eius Opera sub Paul IV. naufragium fecerunt. Peperit enim, sicut alibi crebrò ita, & hic oua, quæ postmodum Lutherus incubauit vt pullos excluderet. Vnde Parisijs primum contra *Erasmum*
169 ac subinde contra *Caietanum* hunc errorem condemnatum fuisse testatur *Sot. in 4. dist. 36. q. vnic. art. 5. pag.* 300. *in fin.* Sic ergo
170 cum hodie habeamus Ecclesiæ definitiones quibus constat matrimonij vinculum neque per adulterium dissolui; Definitioni verò Ecclesiæ *Caietanus* suam sententiam subiecerit, vt testatur idem *Sot. loc. cit. pag.* 297. non ne vides *Launoi* tuam assertionem, de dissolutione matrimonij propter adulterium, esse Luteri impium Dogma, vt post *EKium homil.* 74. testatur *Sot. sup. cit. dicta pag.* 297. & docet *Bellarmin. in suis controuers. de matrim.*

Exempla quæ refers sub Ludouico Germaniæ Rege sub Henrico III. & Henrico IV. Imperatoribus sub Ludouico IV. Imperatore, & omnia quæ habes *cap* 6. *pag.* 523. *cap.* 7. *pag.* 524. *cap.* 8. *pag* 525. *cap.* 9. *pag.* 527. nullum ius probant. Nam præter quam quod peccas in historia. Agnoscere debuisses quod adducere factum non est ius probare, neque allegare absurdum, est argumentum soluere.

Itidem Recaredi Gothorum in Hispania Regis, quas refers leges *cap.* 1. *pag.* 534. Matrimonia impedientes, & dirimentes non probant ius regium, non enim necessarium argumentum est, hanc Recardus legem tulit, Ergo iure ipsam tulit; Ergo Recaredi factum ius probat Catholicorum Principum in matrimonijs fidelium. Vt verum fatear, hunc tuum *Launoi* differendi modum non intelligo. Ab aliquibus enim exemplis, quę merum factum, iuri repugnans, inuoluunt, vsum communem colligere, & suadere studes. Non bene tamen. Quin apertè contra regulas inductionis Logicæ. Dicas queso. An quod semel in sacris literis iumentum locutum reperiamus inde colligitur solita loqui iumenta? Num quod *Liuius* Bouem aliquando locutum referat, rectè infertur loqui consueuisse Boues? Num quod Laicorum Principum edicto tot Sanctissimi Pontifices Carnificum Lanienis ex hac vita sublati fuerint, licitum infertur Regibus in ipsos Tyrannidis iura exercere? Non quæ facta sunt, sed quæ iure facta sunt, quæ iuris sunt confirmant, non vti ratio-

nes

nes à priori, sed vti argumenta à posteirori. Hanc philosophicam veritatem non ignoras *Launoi*, & tamen, nescio quo spiritu ductus à priscis, & nuperis probatis Præceptoribus deuiasti.

171 Quæ habes *Cap.2.pag.* 536.*ex cap.* 5.*Toletani Concilij* 13. & *Cæsaraugustani* 3. infirmant regiam in matrimonium potestatem, quam ex ipsis sub Eruigio, & Egicane retentam asseris; *Toletanum* enim, & *Cæsaraugustanum* Concilium secundas Reginarum Hispaniæ nuptias prohibent. Tu *Launoi* regiam, ex lege iure Ecclesiæ lata, potestatem in matrimonium deducere studes; sed dum dicis Eruigium Regem legem obtulisse in Toletano Concilio secundas Reginarum Hispaniæ nuptias prohibentem, illicò fateris, Eruigium suæ iurisdictionis defectum agnouisse, & ideò ad Concilii auctoritatem confugisse.

Quod Innocentius III. inter Henricum Primum Castellæ Regem, & filiam Regis Portugaliæ propter consanguinitatis im-
172 pedimentum, legitimum diuortium enuntiarit, vt patet ex *cap. etsi de Donationibus Cap.3.pag.* 573. Sub Henrico I. regiam in matrimonium potestatem asseris.

Vnde tamen hoc didicisti? Papa diuortii sententiam profert. Tu Iuris Regii hanc esse potestatem affirmas? Ridiculum Commentum.

273 Quod Ferdinandus V. Consilium expetierit cuinam ex tribus potentissimis Principibus, qui Isabellæ eius filiæ nuptias expetebant, ipsam in Consortium collocaret. *Tu cap.4.pag.*583. sub eodem Ferdinando Regiam in matrimonium potestatem retentam affirmas. Vnde queso hoc; Vnde didicisti quod qui Consilium petit, iurisdictionis actum faciat. Ex conuentione per Philippum II. in transcriptione Belgicarum Prouinciarum facta Isabellæ eius filiæ, ne regii sanguinis mulieres, & aliæ huius loci Principes fæminæ possint, cuique sine eiusdem Philippi, & successorum eius in Regno Hispaniæ consensu nubere *cap.* 5. *pag.* 539. regiam in matrimonium potestatem retentam probare studes: Sed frustra. Nam esto quod Philippus talem conuentionem fecerit. Videndum an iure facta fuerit. Quin maximam agnoscere debuisses differentiam, quæ viget inter conuentionem respicientem Regni tranquillitatem, & legis institutionem matrimonium prohibentis & dirimentis. Legem, quam *cap.6.pag.* 540. communem refers Alamannis, Baiuuaris circa prohibitionem incestarum nuptiarum est consequutiua, & in executionem Sanctionum Ecclesiasticarum, quibus cum famu-

letur,

letur, non ſub ipſis regia in matrimonium poteſtas retenta probatur, ſed deſtruitur.

174 A Luitprando Longobardorum Rege latam legem, ne quis præſumat relictam de conſobrino vxorem ducere, quam refers *Cap.7. pag.*540. non ſub Longobardorum Regibus Regia in matrimonium, vt aſſeris, poteſtas retenta probata remanet. Quinimò deſtruitur, vt ad literam patet ex verbis à te ipſo *ex cap* 4. *lib.*5. legum Luitpr deſumptis ibi: *Hoc autem ideo affiximus, quia teſte Deo & Papa Vrbis Romæ, qui in omni Mundo caput Eccleſiarum Dei, & Saierdotum eſt per ſuam Epiſtolam, nos adhortatus eſt, vt tale coniugium fieri nullatenus permitteremus*. Neque eſt cur vlterius laborem in confutandis exemplis quibus *Cap.8. pag.*541. *ſub Rogerio Siculo. Cap.9. pag.*54. *ſub Frederico II. Imp. Cap.*10. *pag.*546. *ſub Horoldo Anglorum Rege. Cap.*11. *pag.*547. *ſub Ioanne Rege Angliæ Cap.*12. *pag.*548. *ſub Richardo II. Angliæ, Rege Cap.*13. *pag.*549. *ſub Henrico VI. Angliæ item Rege Cap.*14. *ſub Elizabetha Regina Cap.*16. *pag.*552. *ſub Maccabeo Scotorum Rege. Cap.*17. *pag.*553. *ſub Alexandro III. Scotorum Rege Cap.*18. *pag.*554. *ſub Roberto item Scotorum Rege. Cap* 19. *pag.*555. *apud Polonos. Cap.*20. *pag.*556. *ſub Fagellone Polonorum Rege. Cap.*21. *pag* 557. *apud Vngaros. Cap.*22. *pag.*558. *ſub Ladislao Colmanno & Alberto. Cap.*23. *pag.*559. *apud Vngaros. Cap.*24. *pag.*563. *apud Nauarreos. Cap.*25. *pag.*565. *apud Lotharingiæ Duces. Cap.*26. *pag.*565. *apud Sabaudiæ Duces. Cap.*27. *pag.*566. *apud Magnos Tuſciæ Duces* Regiam in matrimonium poteſtatem fouere ſtudes. Sunt enim verba ad Epheſios nihil Iuris præſeferentia vt patet ex ſupra not. in cap.1. Quin ex ipſis tuum Thema proſternitur.

175 Quæ autem habes. *Cap.*28. *pag.*568. quod Romani Pontifices ſuam in matrimonium ſubditorum poteſtatem retentam demonſtrauerint tamquam temporales Domini. Hoc eſt fatuum aſſertum, nullo iure probatum. Prohibitio verò Ioannę Aragoniæ vxori Aſcanij Columnnę *à Paulo IV.* facta nequam ex filiabus ſuis, ſine ſua licentia in matrimonium collocaret alias irritum eſſet, non niſi ab Eccleſiaſtica Papę poteſtate proceſſit. Qui præterea ſimpliciter vti temporalis Dominus conſiderari non poteſt, cum quæ Papa habet dominia Eccleſię donata ſint, & quam in Terris Eccleſiæ Iuriſdictionem habet, hac vti Romanus Pontifex fulgeat.

Pergis eodem *Cap.*28. & in peiora ruens aſſeris *pag.*569. fuiſ-
176 ſe tempus, quo Romanus Pontifex Imperatori vti temporali domino ſubdebatur, quod euerſo ſenſu SS. Patrum, Eccleſiaſti-

siasticarum Constitutionum probare contendis. Non est tamen quid laborem, in confutanda hac tua assertione, clara sunt
177 hac de re historica tum sacra, tum profana documenta. Hęc peruolue, & vide, qui à Græcis in Germanos Imperium transtulit, qui impios, & ineptos Imperatores, ac Reges deposuit & excommunicauit, iisque legitimos successores constituit, cui Imperator fidelitatis Iuramentum prestet, à quo Regium nomen, Regiaque decora concedantur. Hæc omnia à solo Romano Pontifice iure facta, & fieri posse inuenies. Quem cum Deus constituerit super Reges, & Regna, nullo iure, nullo tempore Imperatori subditum fuisse inuenies, nec ad illa tempora confugias, quibus crudelis Tyrannorum rabies, vt Christi Gregem disperderet, Pastorem percutiebat: In quo sensu nedum Imperatori, sed & impiorum carnificum Lanienis Romanos Pontifices subditos fuisse agnoscas. Quæris *Launoi* Argumenta, quibus Romani Pontificis quanta sit potestas, atque Maiestas satis euidenter probatum remanet *Bellarminum* consule in suis *Controuersiis Dogmaticis*, vbi ad conuincēdam hęreticorum proteruiam pleno calamo impias illorum assertiones impugnat.

178 Hæc sunt *Launoi* quæ tuum Tractatum conflant, in his verò confutandis, non est quod vlterius progrediar, cum tu ipse protestatione adhibita, conscientiam deponere coneris, excogitata ratione te conformandi cum sensu Ecclesię Catholicę. Ex hoc tamen colligendum quod *S. Greg. Moral. lib. 5. cap 18.* de quibusdam scribit. *Quomodo audientibus certa esse poterunt, quæ ipsi dubie viderunt.*

Hæc inquam sunt, quæ in tuo Tractatu *Domine Launoi* vtpote, contra Ius ipsum Ecclesiasticum, Ciuile atque politicum reiicienda animaduerti. Rogo te eruditissimum Virum, ne me tibi, quod contra tuam doctrinam calamum strinxerim, infensum putes, sed tuis duntaxat opinionibus. Quapropter disserendo summam suauitatem, & vrbanitatem obseruaui. Si verò duriusculum aliquod verbum in scribendo excidit, non tuam *Domine Launoi* personam, sed doctrinam, & opinationem percutit, Te enim materialiter errasse opinor, Vnde quidquid venerabundus dixi tuam *Domine Launoi* personam, non doctrinam; Si quid indignabundus, quod rarò reperies, doctrinam non personam respicit. Instabit quis forsan, me nec liberare fidem, nec stetisse promissis, cum personam stylo venerasse dicam, in illam tamen seuerissimè inueham. At obsecro ne do-

ctrina m

ctrinam cum persona confundat. Dure de doctrina ipsa loquor, & durius loqui debuiessem; Nam vbi de Ecclesiæ iure agitur, omnia cessare debent, quæ enim vltra Aras; Christiana non est amicitia, atque ideo non est urbanitati, non est suauitati locus. Sinceritatis de more vsus sum Lexico, diem dixi diem, noctem, noctem, & si aliter loquutus fuissem in Lectorum perniciem vergeret.

ROMAE, Typis Nicolai Angeli Tinassi. 1676.

SVPERIORVM PERMISSV.

